צדיקים במיתתן
קרויים חיים

מנחם אב

מי יתן ראשי מים ועיני מקור דמעה ואבכ"ה (כ"ה מ"ב) יומם ולילה (ירמיהו ח)

דוד ירד לגנו... וללקט שושנים

לע"נ רחל בת משה אהרן נ"י

רעל

email ZichronRaizel@gmail.com for a free copy

א אב תרס"ג

רב רבי אהרן ב"ר חיים זי"ע אב"ד צאנז הנקרא קרייזער

רבינו הרה"ק רבי אהרן האלבערשטאם מצאנז זי"ע אחי הרה"ק ר' יחזקאל שרגא בעל דברי יחזקאל משינאווא זי"ע הרה"ק ר' דוד מקשאנוב זי"ע הרה"ק ר' מאיר נתן הלברשטאם זי"ע הרה"ק ר' ברוך מגרליץ זי"ע אריה לייביש הלברשטאם ז"ל הרה"ק ר' שלום אליעזר מראצפערט הי"ד זי"ע הרה"ק ר' יצחק ישעיה מטשכויב הי"ד זי"ע נולד ברודניק בשנת תקפ"ו לאביו הרה"ק רבי חיים בעל דברי חיים ראש שושלת צאנז זי"ע בן הרה"ק ר' אריה ליבוש אב"ד טארניגראד זי"ע בן הרה"ק רבי שמחה זצ"ל, בן הרה"ק רבי משה אבד"ק סאטנוב זיע"א, בן הרה"ק רבי הירץ מדובנא זיע"א, בן הרה"ק רבי הערש אבד"ק האלבערשטאדט זי"ע ולאמו הרבנית הצדקות מרת רחל פיגא ע"ה בת הרה"ק ר' ברוך תאומים פרענקיל אבד"ק ליפניק בעל ברוך טעם זיע"א

רבינו היה גדול בתורה ולליק הדור חו"פ בו"ק שנאספו אליו חסידים רבים ללמוד עבודתו הרמה והיה בעל גמלות חסד ובעל מדות נשגבות.

כל התנהגותו היתה בפשטות, עוד לעיר ביותר כבר נתפרסם שמו כעילוי גאון וחכם מופלג, עשה בחכמתו הגדול להעלים ולהסתיר את גדלותו מידיעת ומעין כל, וכבר העיד עליו פעם אחיו הגדול הרה"ק ר' יחזקאל משינאווא בעל דברי יחזקאל זי"ע באמרו: אחי רבי אהרן זכה להשיג מדריגות נעלות מאוד למרות שנחבא אל הכלים בתכלית ההעלם.

כשקיים רבינו פרק האיש מקדש לבת הרה"ק ר' יעקב ווייינבערגער מדוקלא זי"ע והיה עומד כבר תחת החופה וכן אביו הרה"ק מצאנז היה שם וכל השושבינין, אולם הכלה הרבנית הצדיקת מרת חנה עלקא ע"ה נשתהה הרבה זמן מלבוא, ושאל הרה"ק מצאנז: מדוע לא באה הכלה? וענו לו הכלה מסרבת לבוא, באומרה שהיא מפחדת יען שהרה"ק משינאווא זי"ע כבר נתאלמן וכן אחיו הרה"ק מגרליץ זי"ע ולכן היא מסרבת לבוא! ענה הדברי חיים: זיא וועט עהס נאך איבער לעבין [שהיא תחיה יותר ממנו] וכך הוה שהיא היתה היחידה שחיתה יותר מבעלה.ורבינו היה זקן שנולד בשנת תקפ"ו והיא היתה עוד שש שנים אחריו) (ברוך שאמר)

אהל על קברו של רבינו זי"ע סמוך לקבר אביו הק' זי"ע בצאנז

אחר חתנתו היה דר בעיר דוקלא חותנו היה עשיר וסמוך על שלחנו, שם בדוקלא היה רבינו לומד בשמורת הבקור עם הרה"ק ר' אברהם משענדישוב זי"ע בן הרה"ק ר' יעקב ממעלין זי"ע. שהיה גם כן חתנו של עשיר אחד מעיר דוקלא, פעם כשהגיע רבינו לביתו של הרה"ק משענדישוב זי"ע ראה שהשטיוול היו מלוכלכים [שיין לויסגעפולט] (השפחה ליכלכה את השטיוול) והרה לו הדבר, אבל כשנענע את השטיוועל שמע שמונה שם איז דבר, תאב את ידו לתוך השטיוול, והרגיש שמונחים שם מרבעים, אמר: מי שמניח מרבעים אל תוך השטיוול, מותר לו ללבוש שטיוול מלוכלכים.(שיח זקנים)

רבינו היה אל אביו דער שטוב מענטש, וסיפר כשהגיע הרה"ק ר' אברהם חיים מפלאנטש זי"ע לעול המלות נסע עמו אביו הרה"ק ר' משה מרמזוומלוב זי"ע ללמוד להניח תפילין אל הרה"ק בעל דברי חיים זי"ע, ואמר אז הרה"ק מפלאנטש כלפול חריף מאוד, אמר אז הרה"ק מצאנז: למכע זיך מיר אז איך האב לויף אזוי געקענט [היינו שכבר בנעוריו זכר גם הוא כמותו] ונתן לו הרה"ק מצאנז סידור בתור דורון דרשה. אמר רבינו לאביו: הלא הוא זוכר כל כך הרבה תורה, והנך נותן לו סידור במתנה? ענה לו אביו: טאקע פארלעס, ווייל ער איז אזא מה פול מיט תורה [היינו טעמא, משום שמוחו אדוק בתורה כל כך] לאיזה חטא יפתהו היצר הרע? א שווערער רמב"ם א פארווארפענער ירושלמי, תוספות'ס א קשיא [הרי יפתה אותו שבעת תפילת שמונה עשרה יעלה במוחו רמב"ם קשה, או ירושלמי, קושיא בתוספות] על כן נתתי לו סידור, כדי כשיסתכל בתוך הסידור בעת תפלת שמונה עשרה, לא יבלבלו אותו מחשבותיו בתורה. (שיח זקנים)

פעם אחת היה תלוי ועומד משפט על רבינו על שהשגיחו עליו שהוציא סידור על בעל דין שלא רצה לעמוד לדין תורה, ובאותו פרק היה גם כן אחיו הרה"ק ר' דוד מקאשנוב זי"ע בסכנה שיישפט למאסר שהלשנתם של מתנגדיו בעירו. וכשהזכירו לפני אביהם הרה"ק מצאנז זי"ע שנתונים בסכנה בידך בנו הרה"ק מקאשנוב שיעזור לו ה', וכשהזכרו בנו רבינו אמר: ומה יש אם יושבים קצת במאסר לכבוד השם ותורתו, גם המהר"ם מרוטענבורג זי"ע ישב בתפיסה ולמד שם וקיים שם ישיבה. מדברים אלו נכנו השומעים להבין כי הרב מקאשנוב יצא לחופשי ורבינו יישפט, ואמנם כן היה כי רבינו נשפט למאסר וישב שם שבועות בבית הסוהר, והרה"ק מקאשנוב יצא זכאי בדינו. (כל הכתוב לחיים)

בכ"ה ניסן בשנת תרל"ו נסתלק אביו הק' זי"ע ורבינו מילא מקומו בצאנז.

נסתלק לגנזי מרומים א' מנחם אב בשנת תרס"ד ומונחתו כבוד בבית החיים לאנז סמוך לקבר אביו.

נשאר אחריו בניו: הרה"ק ר' שלום אב"ד לאנז זי"ע הרה"ק ר' שמואל שמלקע מדוקלא זי"ע הרה"ק ר' אריה לייב אב"ד לאנז גריבוב זי"ע

סיפר מוה"ר אהרן רייכער ממעלבורן: שהיה נקרא אהרן על שם רבינו זי"ע, ופעם אחת בעת מלחמת העולם חלם בשנתו שבואה את רבינו זי"ע מעירו לאנז, לקום משנתו ואומר לו קום מיד ובוא לך, מיד נתעורר וכן עשה שנמלט משם, אחר כך נודע לו שבאותו מקום שהיה לן שם נכנסו הרשעים ימח שמם והרגו רח"ל, הי"ד והוא ניצל על ידי שהצליק שעל שמו נקרא בא להצילו (דברי שלום)

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מתורתו של רבינו

וַתִּפְתַּח וַתִּרְאֵהוּ אֶת הַיֶּלֶד וְהִנֵּה נַעַר בֹּכֶה וַתַּחְמֹל עָלָיו וַתֹּאמֶר מִיַּלְדֵי הָעִבְרִים זֶה.(פרשת שמות ב' ו') דישראל הם רחמנים וגמ"ח, אבל הגוים ערלי לב אכזרים המה, ואיתא בספה"ק דאם מקבלין פני צדיק הדור, נמשך קדושה מהצדיק אל הרואה אותו, ולכך בראותה כי בפתחה אל התיבה, וראתה הילד נחמלאה רחמים עליו ותמהה איך הגיע לה מדת החמלה, ובזה הבינה כי ראית הילד גרמה לה זאת ולכך ותאמר כי בודאי מילדי העברים זה.(שיחת חולין)

כִּי אִם הֶחָרֵשׁ תַּחֲרִישִׁי בָּעֵת הַזֹּאת רֶוַח וְהַצָּלָה יַעֲמוֹד לַיְּהוּדִים מִמָּקוֹם אַחֵר (מגלת אסתר ד' י"ד) פירוש רבינו: דהיינו זכות העקידה שפתח באחר הדברים האלה. (מליצי אש בשם הגרמ"ש הכהן האללענדער מו"ץ טשערנאוויץ זי"ע)

שִׁמְלָתְךָ לֹא בָלְתָה מֵעָלֶיךָ וְרַגְלְךָ לֹא בָצֵקָה זֶה אַרְבָּעִים שָׁנָה. וְיָדַעְתָּ עִם לְבָבֶךָ כִּי כַּאֲשֶׁר יְיַסֵּר אִישׁ אֶת בְּנוֹ אֱלֹקֶיךָ מְיַסְּרֶךָ (פרשת עקב ח' ד-ה) ולכאורה תמוה, במה יוודע איפוא על ידי זה ששמלתך לא בלתה ורגלך לא בצקה, שכאשר מייסר איש את בנו וכ"ו ? דהנה איתה בגמרא (מסכת ברכות ו') הני ברכי דשלהי [ברכים עייפים] מינייהו הוי, פירוש מן המזיקין. הני מאני דרבנן דבלו, מחופיא דידהו, ופירש"י: בגדי התלמידים שבלים מהר, והם אינם בני מלאכה שיבלו בגדיהם, באין המזיקים ויושבין אצלם ומתחככים בהם. והנה באב המייסר את בנו, אם יבוא אדם זר וירצה גם כן לייסרו, אין האב מניחו. אבל רב המייסר את עבדו, אדרבה אם יבוא גם אחר לייסרו ניחא ליה לאדון בכך. וזהו שאומר השי"ת לישראל: הלא אף בזמן היסורים שהתנהגתי עמכם, לא היה זה כרב המיסר את עבדו, והראיה כי בהיותכם במדבר לא נתתי רשות למזיקין שיגעו בכם, וזהו שמלתך לא בלתה מעליך ורגלך לא בצקה, הם השני דברים דאתו מחופחא דידהו. ומזה שלא הנחתי אותם ליגע בכם, שמע מינה: כי אשר ייסר אחש את בנו ה' אלקיך מייסרך, כי רק ה' מייסרך, ואינו נותן לאחרים שייסרוך, וזהו כדרך האב המייסר את בנו. (מגד ארץ)

סגולה להנצל מכל רע

פעם אמר רבינו מתוך דרשה שדרש לעורר הציבור על קניית מקם לבית הכנסת: וכאשר שמענו מן הקדוש רבי שלום מבעלזא ז"ל שכתבו לו מריחוק מקום שיש ל"ע חולאת בין ילדים, והשיב שישיבו תיכף אם יש להם ביהכ"נ שלהם קנין צמיתות, ושתהיה כשרה ולא טעמפיל רשע ח"ו, והשיבו הן, ואז השיב להם שיתקבצו בביהכ"נ אנשים ונשים וטף ויאמרו: יקום פורקן (שאמרים בשבת קודש אחר קריאת התורה לפני תפילת מוסף) וכן עשו ומיד נעצרה המכה ותשקוט העיר במנוחה. (מגד ארץ)

א אב ב' תפ"ז

אהרן הכהן קדוש ה' בן עמרם זי"ע

אהרן הכהן הגדול ע"ה אחי מרים הנביאה ע"ה ומשה רבינו ע"ה, נולד בשנת ב"א שס"ה לאביו עמרם בן קהת בן לוי משבטי ה' בן יעקב אבינו ע"ה בן יצחק אבינו ע"ה בן אברהם אבינו ע"ה ולאמו יוכבד בת לוי ע"ה

אהרן היה הכהן גדול מאחיו ומדתו הי' רודף ואוהב שלום, אוהב את הבריות ומקרבן לתורה

וכשהי' בן ג' שנים בשנה שנולד אחיו משה רבינו ע"ה כבר הי' נביא, והתנבא שמנים שנה במצריים,

כשנכנס אהרן לקדשי קדשים היו מלאכי השרת בורחים ממנו,

ה' בחר באהרן ובניו להיות כהנים, והוא שימש בכהונה גדולה ארבעים שנה במדבר,

הוא הי' הכהן הגדול הראשון לבני ישראל, וכהונה זו נתנה לו מהקב"ה ולזרעו אחריו עד עולם, כאשר בחר בו ה' והורה למשה רבינו למשוח אותו אומר הקב"ה חלוק לו כבוד כנגד ישראל, כדי שיראוהו היום נכנס לכהונה גדולה, (תנחומא).

אהרן שימש בכהונה גדולה ארבעים שנה במדבר, כשנכנס אהרן לקדשי קדשים היו מלאכי השרת בורחים ממנו,

כשאה ה' ליקח מטה מטה לבית אב להניחם באהל מועד, ושם אהרן הי' על מטה לוי פרח מטה אהרן לבית לוי וילא פרח ויצץ ציץ ויגמל שקדים שהוא פרי הממהר מכל פרות להראות שאף המהרהר על הכהונה פרענותו ממהרת לבא, והאי מטה אהרן עתיד להיות ביד מלך המשיח בב"א שנאמר מטע עזך ישלח מציון,

קבר ומצבת של אהרן הכהן ע"ה בהר ההר

אהרן היה אוהב את הבריות ומקרבן לתורה' (אבות א', י"ב) – לא אמר לאיש ולא לאישה חטאת (ספרא שמיני א'), גם 'היה מחזר על כל פתחי ישראל וכל מי שאינו יודע, לומדו קריאת שמע ותפילה, ומי שאינו נכנס בגופה של תורה היה מלמדו' (תנא דבי אליהו רבא). 'כשהיה משה מדבר, היה מרכין אזנו לשמוע באימה ומעלה עליו הכתוב כאלו שומע מפי הקדוש ברוך הוא' (מכילתא בא ג'). כאשר אמר לו משה 'קח את המטה' 'אמר אהרן למשה להרגני אתה מבקש, שני בני מפני שהקריבו לפני הקדוש ברוך הוא אש הדיוט נשרפו, ואתה אומר לי "קח את המטה" אם אני אוליא אש קודש לחוץ אני מת או נשרף. אמר לו משה לך ועשה מהרה שמתוך שאתה משיח הן מתים, כיון ששמע אהרן אמר אילו אני מת על ישראל אני כדאי' (ע"פ יעקוט שמעוני לו תקי"ד). בזכותו זכו בני ישראל לעמוד הענן וענני הכבוד שליוו אותם במדבר.

וכשמתו שני מבניו הק' נדב ואביהו וידום אהרן והאליק עליו את הדין באהבה, וכשקס נגדו קרח ועדתו נענשו, והמגפה נעצרה ע"י אהרן שלקח הקטרת ויעמוד בין המתים ובין החיים ואחז את המלאך המות על כרחו ועכבו מלהשחית, וכשאה ה' ליקח מטה מטה לבית אב להניחם באהל מועד, ושם אהרן הי' על מטה לוי פרח מטה אהרן לבית לוי וילא פרח ויצץ ציץ ויגמל שקדים שהוא פרי הממהר להפריח מכל פחרות להראות שאף המעורר על הכהונה פרענותו ממהרת לבא, והאי מטה אהרן עתיד להיות ביד מלך המשיח בב"א שנאמר מטע עזך ישלח מציון,

אהרן נשא את אלישבע בת עמיהד אחות נחשון נשיא יהודה לו לאשה, והי' לו ממנה ד' בנים נדב ואביהו אלעזר ואתמר,

בן פ"ג הי' אהרן כשיצאו בני"י ממצריים,

בשנת ב' אלפים תפ"ח אלף מנחם אב כשהי' אהרן בן קכ"ג אמר ה' אל משה קח את אהרן ואת אלעזר בנו והעל אתם הר ההר, והפשט את אהרן את בגדיו והלבשתם את אלעזר בנו ואהרן יאסף ומת שם ויעש משה כאשר צוה ה', ויעלו אל הר ההר לעיני כל העדה, ואמר משה לאהרן אשריך שתראה כתרך נתון לבנך, ואחר שפשט אהרן את בגדיו בגדי כהונה גדולה ולבשם אלעזר בנו, א"ל משה לאהרן הכנס למערה ונכנס, ראה שם מטה מוצעת ונר דלוק, א"ל עלה למטה ועלה, פשוט יד ופשט, קמוץ פיך וקמץ, עצום עיניך ועצם, ומת במיתת נשיקה, וכאשר ירדו משה ואלעזר מן ההר, ואהרן לא ירד עמהם אמרו ישראל היכן הוא אהרן, א"ל מת, אמרו אפשר מי שעמד כנגד המלאך ועצר את המגפה ישלוט בו מלאך המות, מיד ביקש משה רחמים והראוהו מלאכי השרת מוטל במטה ראו והאמינו, וכן אי' (יעקוט שמעוני חקת, תשסד) 'אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה, עשה טובה ואמור לו לאהרן על המיתה שאני בוש לומר לו. מה עשה משה, השכים לו בשחרית הלך לו אצל אהרן והתחיל קורא אהרן אחי. מיד ירד אצלו, אמר לו מה ראית להשכים ובאתי אצלך. אמר לו ומהו הדבר? אמר לו אינני יודע מה היה הדבר אלא אני יודע שבספר בראשית הוא. נטלו ספר בראשית וקראו בו, כיון שהגיעו לבריאת האדם אמר משה, מה אומר לאדם שהביא מוות לעולם, אמר לו אהרן: משה אחי לא תאמר בדבר הזה אין אנו מקבלים גזירת אלקיים? אמר לו, ואני שקלטתי במלאכי השרת ואתה שעצרת את מלאך המוות לא סופנו לכך? עד שהזכיר לו את יום המוות, מיד הרגישו עצמותיו של אהרן גוועו. אמר לו אהרן שמא בשבילי הוא הדבר? אמר לו הן. מיד ראו אותו ישראל שגרעה קומתו. אמר לו, מקובל עליך למות? אמר לו, כן. אמר לו, נעלה להר ההר. כיון שעלו נפתחה להם מערה ומצאו שם מטה מעשה שמים והיה אהרן פושט כלי אחד ומלבשו [בנו] לובשו וערפל חותלתו, מיד ירדה שכינה ונשקתו. אמר לו הקדוש ברוך הוא לא מכאן. כיון שיצאו נסתמה המערה וירדו משה ואלעזר' (יעקוט שמעוני חקת תשס"ד). וכשראו כי גוע אהרן ובכו את אהרן ל' יום כל בית ישראל וכשמת אהרן נסתלקו ענני כבוד, ונטמן בהר ההר. זי"ע

כתיב בס' דבר יום ביומו: ונשאלתי הפעם מה נשתנה יום פטירת אהרן הכהן ע"ה מיום פטירת משה רבינו ע"ה, וב' אדר דורשים ומתענים בשביל פטירת משה רבינו ע"ה ויש בו לאנשי מעשה תקון וסדר היום מה שאין כן בא' מנחם אב? והשבתי עפ"י פרש"י הק' פ' חקת ויבכו את אהרן וג"ו כל בית ישראל ולא כן כתיב במשה רבינו ע"ה, לפי שהי' אהרן הכהן ע"ה רודף שלום וכ"ו, וא"כ באבל אהרן כבר יצאו ידי חובה, מה שאין כן באבל משה רבינו ע"ה וההכרח אחר כן לדורות הבאים לתקן בכל שנה ושנה..

כתוב בס' ישמח משה פרשת אמור: אמור אל הכהנים אף שהם בעלי מריבה בטבע כמ"ש ועמך כמריבי כהן, מכל מקום יהיה בני אהרן ויגברו על טבעם ויהיו מתדמין לאהרן אוהבי שלום ורודפי שלום וגומלי חסדים.. ובש"ס רה"ש דף ג' ושמע הכנעני מלך ערד מה שמיעה שמע, שמע שמת אהרן ונסתלקו ענני הכבוד וכ"ו והיינו דכתיב וירא כל העדה כי גוע אהרן וא"כ אנהו אל תקרי וירא אלא ויירא, ושמעתי ביאורו שכל עוד שאהרן קיים והי' הוא המעורב עם בני ישראל הי' בחכמתו ולקחתו מכסה על כולם שלא נראו חכמי הדור כמעט בעבור התבטלותם ממנו וכבדם אותו עד מאוד וכשמת אהרן נסתלקו ענני כבוד כי משה רבינו הי' פרוש מהם ומחלי ולמעלה אלקים ולא הי' שוב מכבדים לאדם גדול כמו כבדם את אהרן והיא נרמז שבעת שנסתלקו ענני כבוד גם ענני כבוד של ביבוד תורה נסתלקו, וכל אלה שבחיי אהרן לא נראו ולא בקשו כבוד כי כולם הי' מכוסים ממנו ועתה "וירא כל העדה" כולם התראו החולה בחכמתם והיא מטעם "כי גוע אהרן" ולא הי' מי לכסות עליהם.

איתא במדרש והפשט את אהרן את בגדיו, אמרו היאך משה יוכל להפשיט את אהרן כסדרן, והלא העליונים הם עליונים לעולם והתחתונים הם התחתונים לעולם ? אלא מעשה ניסים עשה לו המקום במיתתו יותר מבחייו, העמידו משה אל הסלע והפשיטו בגדי כהונה ובגדי שכינה נלבשים תחתיהם. וילבש אותם את אלעזר בנו: וכי היאך יכול להלבישם את הבגדים כסדרין לאלעזר ? אבל כבוד גדול חלק לו המקום לאהרן במיתתו יותר מבחייו שנלבשו בגדי שכינה תחלה למטה וחזר משה והפשיט את אהרן הבגדים כסדרן והלבישם אלעזר כסדרן. (בת"כ)

בגמ' בבא בתרא (יז.) נכלל אהרן הכהן בין הששה שלא שלט בהם מלאך המות (אלא מתו בנשיקה), ושבעה שלא שלט בהן רמה ותולעה.

זרעו אחריו: שני בניו, נדב ואביהו, שנפטרו על פניו, אלעזר הכהן גדול, איתמר. רחמנא אדכר לן זכותא לאהרן כהנא קדישא.

זכותו הגדול והקדוש יגן עלינו ועל כל ישראל ויפיע עלינו שלום ואחדות וכל טוב אמן

ב אב ת"ן

רבי אהרן ב"ר משה בעל מטה אהרן מקראקא

רבינו הגה"ק רבי אהרן תאומים מקראקא בעל מטה אהרן הי"ד זי"ע הנקרא ר' אהרן דרשן נולד לאביו הגה"ק ר' משה תאומים אב"ד מדינת מעהרין זי"ע בן הגה"ק הקצין ר' שמעון לעמיל תאומים מגדולי ווינא זי"ע ולאמו מרת עדל ע"ה בת הגה"ק ר' יונתן כ"ץ מניקלשבורג זי"ע

רבינו היה גאון חריף ומובהק, קדוש ישראל ותפארתו מופלג הדור,

חיבר ספרי בגדי אהרן עה"ת וספר מטה אהרן על הגש"פ שו"ת חושן אהרן על ארבעה טורים,

בהיותו נער קטן בשנת שכ"ט יוד ניסן נסתלק אביו ונתגדל על ברכי זקנו הגה"ק הקצין ר' שמעון לעמיל תאומים מגדולי ווינא זי"ע.

וכשהגעו לפרקו נשא את הרבנית הצדקת מרת אסנת אסתר ע"ה אחות הגה"ק ר' אליעזר איטינגא זי"ע בת הגה"ק הקצין ר' אברהם ליכטענשטיין זי"ע. היא עוזרתו בקודש, שעמדה לימינו בכל מפעל חייו הגדולים.

ובהיות לו לב מבין, ויודע לדרוש ברבים נתקבל לדרשן ור"ס בפראג בערך בשנת תי"ט, ויעמוד שם במשמרתו כעשתי עשרה שנה עד אשר נקרא לאב"ד ור"ס בק"ק ווירמייזא בשנת ת"ל, במשמרת כהונותו זאת שמש שבע עשרה שנה בכבוד ובמנוחה, וזכה רבינו שם לעסוק בתורה מתוך מנוחה, ושם חיבר את ספריו המפורסמים, אשר התקבלו בחיבה בעיני הלומדים וההוגים בתורה.

בשנת תמ"ז כאשר פרצה המלחמה האכזרית בין מלך צרפת ובין הקיסר של אשכנז, גברו יד הצרפתים ופשטו על כל ערי אשכנז, כאשר קרב המציק לעיר ווערמייזא, ערק רבינו משם ולקח מקל הנידודים לידו, ובניסי נסים זכה רבינו ברוב עמל וסכנת נפשות ממש להציל את נפשו מגדודי הצרפתים אשר חגגו סביב העיר והרחיבוהו עד היסוד, מיני אז למשך שלש שנים הלך רבינו בגולה אחר גולה והתעכב בעיירות וכפרים, כאשר בכל מקום חנייתו מתקבל רבינו בכבוד הראוי, ודרוש דרש במקהלות עם בדרשות חוצבות להבות אש, כמו"כ נקלעו לפני רבינו הרבה משא ומתן בהלכה עם גדולי רבני הקהילות שמלא על הדרך, עד שזכה לבוא אל המנוחה ואל הנחלה בחודש ניסן לעיר ואם בישראל קראקא.

שם בקראקא ענדו הם עטרת הרבנות לראש רבינו, וכיבדוהו להיות ממלא מקומו של הגאון המפורסם רבי מרדכי דייכעס זיע"א, שהי' שם אב"ד לפניו, מיד בשבתו שם לקח רבינו את שרביט ההנהגה לידו ביד רמה, והלך לסובב בערי הגלילות לבדוק הצריך תיקון, ולרומם קרן התורה, אמנם לא ארכו לרבינו הימים שם, כי בנסעו לעיר חמעלניק בסוף חודש תמוז, להשתתף אצל וועד הגליל דקראקא, בשבתו במלונו בעוד ביום השבת פרשת מטות מסעי ב' אב שנת ת"ן בעת זמן רעוא דרעוין שעת הסתלקותו של משה רעיא מהימנא, אחרי תפלת מנחה, קפצו עליו רגזו של גדוד אנשי חיל שלוחים מאת השר הרשע עריץ סטארלאוניק ימ"ש, ובגודל רשעם הכו את רבינו מכות רבות ואכזריות, וכאשר כבר זוב דם מגופו הדואבה של רבינו, אסרוהו בבזיון רב, וירכיבוהו על סוס להביאו אל השר, אמנם רבינו בהיותו חבול ומוכה נפל כמה פעמים מעל הסוס, כאשר הדבר מערער את בריאותו עוד ועוד רח"ל, והרשעים הללו לא שהו לתחנוניו להתנהג עמו בקצת רחמים, אלא השכיבוהו על העגלה, וכך המשיכו בדרכם להביאו לפני השר, ובהיותו עוד על הס הדרך טרם הגיעו לשערי העיר, יצאה נשמתו הקדושה והטהורה של רבינו ועלתה לגנזי מרומים.

בצער רב קבלו בני ישראל בכלל ועדת קראקא בפרט את פטירתו האיומה והטרגי, ולא ידעו למצוא מנוח לנפשם.

ביום ראשון החזירו רשעים הללו את הגוף הק' לידי היהודים, אמנם אנשי העיר חעמעלניק פחדו לקבור את רבינו בבית החיים שלהם, ע"כ העבירו את רבינו לעיר הסמוכה פינטשוב, שם כיהן פאר גיסו של רבינו הגה"ק רבי יהודה לייב לינץ זיע"א, והוא קיבל את האחרון בכבוד הראוי, ובכבוד אחרון שחילקוהו הובא רבינו לקבורה שם.

זרעו אחריו: בנו הגה"ל ר' אריה לייב תאומים ליין בפראנקפורט דמיין זי"ע.

ספריו: בגדי אהרן עה"ת, ספר מטה אהרן על הגש"פ, שו"ת חושן אהרן על ארבעה טורים

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מתורתו של רבינו זי"ע

בתפילת שחרית בשבת אנו מתפללים נשמת כל חי תברך את שמך ה' אלקינו. ולא נאמר תיבת תמיד, משא"כ אח"כ כשאומר ורוח כל בשר תפאר ותרומם זכרך מלכנו שם נאמר תיבת תמיד, והטעם עפ"י מה שכתוב הגה"ק ר' הירץ זי"ע דבכל לילה רוחו של אדם עולה למעלה ושבה אליו בבקר, אבל הנשמה הי' קיימת באדם תדיר, לכן בנהשמה לא אמר תמיד, שהיא אינו יודעת מתחיית המתים בכל בקר תמיד כי הוא נשארת בגוף אף בלילה, אבל ורוח כל בשר תפאר ותרומם זכרך מלכינו תמיד

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

ג אב תקנ"ו

רבי שמואל ב"ר אברהם הנקרא רבי שמואל סאליר זי"ע

רבינו הגה"ק רבי שמואל שיינדלינגר ראב"ד לבוב בעל שם משומאל הנקרא ר' שמואל סאליר זי"ע נולד לאביו הגה"ק ר' אברהם זי"ע, ולאמו הרבנית הצדיקת מרת שיינדיל ע"ה

רבינו היה גאון מפורסם חריף עצום הרואה באספקלריא המאירה ידיו לו רב לו בפלפול ובסברא כמו שהעיד עליו הגה"ק ר' יעקב אורינשטיין זי"ע,

בתחילה היה אב"ד סאלא לכן נקרא גם כן רבי ר' שמואל סאליר, ואחר כן ברשן ואב"ד בלבוב, ומבית מדרשו יצאו גדולי הדור, וכמו שהעיד עליו הגה"ק ר' מאיר קרישטנפאלער זי"ע שכל תלמידיו היה גדולי הדור, ובתוכם הגה"ק ר' נפתלי הירש חריף מיערסלוב זי"ע והגה"ק ר' יוסף אשר אב"ד פרעמסלא זי"ע שכתוב על רבינו זכרתי ימים מקדם הגיתי ולמדתי תורה בימי חורפי בבית מדרשו של שמואל הרמתה ה"ה כבוד אדמו"ו הרה"ג המפורסם מוהר"ר שמואל בקורלאי שמו ר' שמואל סאליר בלילו חמדתי ושבתי ונוזלים מתוך באר מים חיים שתיתי קארי עלי ברבי דולה מים מבארות עמוקים חכו ממתקים וג"ו.

רבינו כתוב הרבה חדושי תורה ונשרפו ר"ל בתבערה הגדולה בקהל סאלי, ונשארו ממנו ספר שם משמואל על הש"ס ועל התורה ברשות.

קודם פטירתו קרא לבניו ופקד עליהם ואמר: שמעוני בניי ידידיי ושמע עלכים ה', הלא ידעתם כי מעודי ועד היום הזה על התורה ועל העבודה שכמי הטיתי, ועל אלא הקדשתי עתותי, אחזתי ולא רפיתי, לקבוע בית תלמוד עם תלמידים הגונים לותה לויתי, בשגה כי קשתה עלי מחייתי, ואני בעניי הכינותי מנחת זכרון מזכרת לנשמתי, וענתה בי לדקתי דבר דבר משמי ידובבו שפתי, האמנם כי מעט הוא הנשאר לפני ממה שהיה מוכן תחת ידי שהדשתי יום יום על כמה מסכתות חדושי גופי תורה דף על דף אשר טפחתי ורביתי בעיון נמרץ בעמקו של הלכה, במחוור שמעתתא עם תלמידים הגונים, כי שמא יאספו כל העדרים, עודני בעיר תחנותי ק"ק סאל, ובעוונתינו הרבים כי נשרף הכל בתבערה הגדולה אשר היתה שמה, חבל על חמדה טובה וגנוזה אשר אבדתי, ומן הנמנע היה להדר בפלפולא מחמת כי הדברים מסולתים דקה מן הדקה, ותהי זאת נחמתי המעט הנשאר אשר היה לפלטה, תעשו עמדי חסד ולהעלותם על מכבש הדפוס למען יפולי מעיינותי חוצה, ולטובה יזכרוני לפני אל עולם יפגיעו בעדי לזכות נשמתי עלה תעלה במעלות רמות. (שם משמואל)

נסתלק לגנזי מרומים ג' מנחם אב בשנת תקנ"ו ומנוחתו כבוד בער לבוב.

נשאר אחריו בניו הקדושים הגה"ק ר' נתן מיערסלוב זי"ע הגה"ק ר' יהודא יודל שיינדלינגר זי"ע והגה"ק ר' אברהם אבלי שיינדלינגר זי"ע.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

שטח בית החיים לבוב

הקלוז בעיר לבוב

מתורתו של רבינו זי"ע:

יש ליישב בדרך הלצה הא דאיתא (מסכת בבא בתרא ס') על פסוק בפרשת בלק (כ"ד ב') וַיִּשָּׂא בִלְעָם אֶת עֵינָיו וַיַּרְא אֶת יִשְׂרָאֵל שֹׁכֵן לְשִׁבְטָיו וַתְּהִי עָלָיו רוּחַ אֱלֹקִים. ראה שאין פתחיהן מכוונים זו כנגד זו, אמר מה טובו אוהליך יעקב משכנותיך ישראל. ודריש הגמרא מה טובו אוהליך יעקב אלו בתי כנסיות ובתי מדרשות וכו'. ולכאורה הוא תמוה מה ענין שייך זה לזה, אמנם יבואר על פי מה שכתב בספר בנין אריאל על פסוק: דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִקְחוּ לִי תְּרוּמָה מֵאֵת כָּל אִישׁ אֲשֶׁר יִדְּבֶנּוּ לִבּוֹ תִּקְחוּ אֶת תְּרוּמָתִי. (פרשת תרומה כ"ה ב') וכתב הוא ז"ל: דמלת את תרומתי הוא מיותר וכל ה"ל למימיר, מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו? וכתב הוא ז"ל: דה"פ דהנה רש"י ז"ל פירש: דג' תרומת נאמרו כאן, שני תרומות היו שווים בקע לגולגלות לכל אחד ואחד, העשיר לא ירבה והדל לא ימעיט. וא' תרומת המשכן והיא תרומה נדב שנתן איש כפי נדבת לבו. וזאת ידוע לכל שהצדקה שאדם עושה עיקר מצוותה שתהיה בלי פניה ובלא שום יוהרא, ונחזי אנן דיש עשירים שאינם נותנים צדקה בלב שלום רק מחמת בושה, כשרואה שחברו עשיר נותן אזי נותן גם הוא מחמת בושה וגם הוא מביט ורואה כמה וכמה הוא נותן. ולפעמים הוא אומר אם הוא נתן כך והוא יותר עשיר ממנו אנכי אתן כם כן כמוהו, וזו אינו צדקה מעולה לפני השי"ת לכך נתן לנו התורה הקדושה עצה האיך להתנהג בתרומת נדבה, שנדב כל אחד איש כפי נדבת לבו שלא יביאנו בפ"ע שמא יחקור העשיר חבירו כשרואה שהוא מביא נדבה לגזבר ויחקור כמה הוא נותן ויפחות הוא מערכו, אמנם אם יביא אותו בהבלעה עם מחצית השקל אזי חבירו הרואה לא ירגיש בנדבתו אף שרואה אותו אצל הגזבר יהיה סובר שהיא מעות שקלים שהיא חובה על הכל שוה בשוה ויהיה בודאי ברצונו הטוב בלי שום פניה. ואם כן ה"פ דקרא ויקחו לי תרומה, דהיינו תרומת שקלים שהיא חובה על כל איש ואיש בשוה, אך מכל איש אשר ידבנו לבו דהיינו אותו שבא בנדבה תקחו את תרומתי דמלת את הוא כמו עם עכ"ל. והשתא לפי זה מיושב הגמרא דב"ד: בשעה שראה בלעם שאין פתחן מכוונים זה כנגד זה, ויבואר עפל פי מה דאיתא בספר של"ה: על הא דאיתא בגמרא: הנכנס לבית הכנסת צריך שיכנס שיעור שני פתחים. (מסכת ברכות ח') וכתב השל"ה ז"ל: דה"פ שקודם שיתפלל אדם צריך שיתן צדקה לב' עניים, שנאמר בו ב' פתיחות: פתוח תפתח, נמצה עולה מזה דלשון פתיחה נופל על צדקה לכך אמר הגמרא שפיר כיון שראה בלעם שאין פתחיהן מכוונים זו כנגד זו, דהיינו שאינו מביט מה שחבירו עשיר נותן, ויתן גם הוא כן, אז אמר שפיר: מה טובו אוהליך יעקב בתי כנסיות שיושבין שם תלמידי חכמים ומתפרנסין מהציבור כיון שהם נותנים צדקה בעין יפה ועושים מרצונם הטוב בודאי ילמדו מתוך הרחבה כי שמעתתא בעי צלותא. וק"ל. (שם משמואל)

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

ג אב ת"ח

רבי שמשון ב"ר פסח המקובל הגדול מאוסטרפאלי

רבינו הגה"ק המקובל הגדול ואיש אלקים רבי שמשון מאוסטרפאלי זי"ע נולד בשנת ה'ש"ס בעיר קאריץ לאביו הגה"ק פסח מקאריץ זי"ע, שהי' חתן הגה"ק ר' שמשון מקרעמניץ זי"ע אחיו של הגה"ק רבינו יהודה ליוואה בעל מהר"ל מפראג זי"ע

רבינו היה שר התורה איש אלקים קדוש יאמר לו בעל רוח הקדש אמתי, ובעל מקובל גדול ונורא, ומפורסם היה בדורו שהיה לו כמה פעמים גלוי אליהו הנביא ז"ל, ומלאך מגיד כמו לרבינו הבית יוסף זי"ע.

בגזירת ת"ח כשלר האויב על עיר פולנאה, ויהודי העיר ידעו שיפלו ביד אויב האכזר ומעותדים למות, כנס רבינו כשלש מאות איש לבית הכנסת ולבשו בגדי מתים, והתעטפו בטלית ועטרו עצמן בתפילין, וכשבא האויב מסרו נפשם כולם להריגה בעבור שמו יתברך הגדול והנורא, ורבינו הרגו במיתה משונה, ובידיו תלו אותו, ונתקיים בו שריש בידם נתלו ר"ל, ה' ינקום דמו הק' ודם הק' ההרוגים עמו ביום ג' מנחם אב שנת ת"ח.

כמו כן כתב בספר יון מצולה: בין הרוגי פולנאה היה איש גדול ומקובל אלקי ר' שמשון אוסטרפילי הי"ד ובא מלאך המגיד אליו בכל יום ולמד עמו סתרי תורה. ואמר לו המגיד לפני הגזירות שיעשו תשובה גדולה שלא תבוא הגזירה רעה. ולרש כמה פעמים בבית הכנסת, והזהיר לעם שיעשו תשובה על הארה שלא תבוא. וכן עשו תשובה גדולה בכל הקהלות. ולא הועילה, כי כבר נחתם הגזירה רעה. וכאשר באו האויבים על העיר, נכנס המקובל הנ"ל לבית הכנסת ושלש מאות בעלי בתים עמו, כולם חכמים גדולים וכולם מלובשים בתכריכין וטלית על ראשיהם, ועסקו בתפילה גדולה, עד שבאו האויבים לעיר, ונהרגו שם כולם בבית הכנסת על אדמת קודש הי"ד.

כתוב הגה"ק רבינו משה חיים לוצאטו הרמח"ל זי"ע בספרו דרך עץ חיים כשהייתה הגזירה רח"ל בשנת ת"ח השביע רבינו זי"ע לסירא אחרא ושאל אותה: על מה ולמה את מקטרגת על עמנו בני ישראל יותר מכל האומות? והשיבה לו: יתבטלו מכם שלשה דברים ואחזור מקטרוגי, ואלו הם שבת! מילה! ותורה! מיד השיב לה רבינו "יאבדו הם כהנה וכהנה ואל תתבטל אות אחת מתורתנו הקדושה.

חיבר הרבה ספרים ומהם דן ידין על ספר הקדנים, ספר מחנה דן על זוה"ק, בן מנוח, פירוש האדרות, שמש נגה פירוש על 'שערי אורה' נזר אלהים, שמש ומגן, ויזרח שמש, ליני הנהגת האדם, ספר לקוטים– בדברי קבלה, נפלאות חדשות– עה"ת והמגילות, ועוד ועוד ספרים דברים מתוקים ונעימים.

רבינו הניח בן קדוש הוא הרה"ק ר' פסח אבי הגה"ק שמשון אב"ד סאראקא זי"ע שהי' אבי זקנו של הרה"ק ר' יעקב שמשון משפטיווקא זי"ע, ובנו הגה"ק ר' שמואל אשכנזי זי"ע

זכותו הגדול והקדוש יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מתורתו של רבינו זי"ע

ולא קם נביא עוד בישראל כמשה אשר ידעו ה' פנים אל פנים: וקשה ולא יקום נביא בישראל כמשה הוה ל"ל? הנה דידוע ממעלות משה על כל הנביאים, אחת מהן היתה שכל הנביאים נפלו בהגלות אליהם הקב"ה, ומשה רבינו הי' עומד ודבר פנים בפנים, וזה פי' שראה באספקלריא המאירה, וכן הוא פי' הכתוב: ולא קם כמשה רבינו נביא בישראל בהגלות השם יתברך אליהם, רק הם נפלו על פניהם ומשה רבינו ע"ה קם ודבר (לקוטי שושנים)

עמו אנכי בצרה

פי' המדרש אל תקרי בצרה אלא בצירי! המד' הזה אומר דרשוני, והנ"ל כי יודע מפני מה נקראו בני ישראל עם סגולה? כי הוא לשון סגול , והוא ג' יודין, יוד אחד הוא הקב"ה והשני הוא ישראל, והשלישי הוא ב"ה. אבל כשנחרב הבמ"מ נשאר צירי ודוק. ובאופן זה שמעתי מאיש קדמון כי סגול הוא נקודה טובה לשון סגולה וקמץ הוא קמצנות! והנה ידוע כי זהב חשוב יותר מכסף, וקשה: מפני מה אצל זהב ב' קמצין ואצל כסף ב' סגלין? אבל התירץ כי זהב מורה על דין וכסף מורה על רחמים, אבל כשיבוא משיח יהיה תורי זהב נעשה לך עם נקוד"ת הכסף ודו"ק היטיב (לקוטי שושנים)

סגולה מרב פפא למי שרוצים לנשכו כלבים יאמר לפניהם "יש בי תשי"ו עצמות דקדושה יבטלו תשי"ו עצמות דטומאה" ואז אין הכלבים יכולים להזיק, פירש רבינו זי"ע ע"פ הפסוק תהלים כ"ב סבבוני כלבים עדת מרעים וג"ו אספר כל עצמותי, כי תשי"ו עצמות יש לאדם בקדושה, וכנגדן בטומאה כמנין ושת"י יתו"ש, וסגולה מרב פפא לנשיכת כלבים כנ"ל וזהו סוד שגילה דוד המלך ע"ה, כי סבבוני כלבים עדת מרעים וכ"ו, מה אני עושה כשהכלבים סובבים אותי אספרה כל עצמות"י שהם תשי"ו, ואינם יכולם להזיק לי כלל .

וְכָל מַעְשַׂר בָּקָר וְצֹאן כֹּל אֲשֶׁר יַעֲבֹר תַּחַת הַשָּׁבֶט הָעֲשִׂירִי יִהְיֶה קֹדֶשׁ לה' (פרשת בחוקתי כ"ז ל"ב) דאיתה בהשלה"ק מ"מ נהרגו עשרה הלא מכירת יוסף לא היה רק בט' ? ותירץ שנשתתפו השכינה ברח"ם, ופירושו רבינו כך מעש"ר ר"ת מ'יתת ע'קיבא ש'היה ר'ועה בקר וצאן כל אשר יעבור תחת השבט, פירוש: השבטים העשירי מפנימה נהרג קודש לה' מפני שנשתתפו. (שפתי קדושים)

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

ד אב ש"פ

רבי מנחם עזריה ב"ר יצחק ברכיה זי"ע בעל הרמ"ע מפאנו

רבינו הרה"ק רבי מנחם עזריה בעל הרמ"ע מפאנו נולד בשנת ה' אלפים ש"ח לאביו הגה"ק רבי יצחק ברכיה זי"ע ממשפחת שרים וסגנים בני פאנו האיטאליען

רבינו האיש אלקים, היה גדול בתורה בנגלה ובנסתר, כל ימיו היו מוקדשים לתורה ולתפילה, היו צריכים לשמור אותו בשעת קריאת שמע מרוב דביקותו, ופעם אחת לא היה איש אצלו בשעה שאמר קריאת שמע ויצא נשמתו באחד. (עדותם הכשר פ' וילא)

ענוותנותו ומידת טובו היו למופת, אחד מבני דורו תיארו שמראה דמות פניו דומה למלאך ה'. סיפרו עליו שהיה לו מגיד שמסר לו סתרי תורה.

לומד בכל רבותיו המובהקים, הגה"ק ר' עזרא איש מנטובה זי"ע והגה"ק ר' ישראל סרוק זי"ע תלמיד מהאריה"ק זי"ע והגה"ק ר' ישמעאל חנינא מפיראדא זי"ע

עוד היה צעיר לימים והיה כבר מפורסם לגאון ופוסק ובעל מקובל גדול ונורא, אצלו היה תורה וגדולה במקום אחד, עושר אדיר. כשגמר הרה"ק ר' משה קורוביצו זי"ע את ספרו פרדס רמונים שלחו לרבינו אשר תמך בו ביד נדיבה. וכמו כן בזכז רבינו הון רב כדי להעתיק ולהדפיס ספר אור יקר מהרה"ק בעל הרמ"ק זי"ע אחר פיטרתו ביום כ"ג בתמוז ה'ש"ל, ושילם לאלמונתו אלף דינרים על הרשותה לו להעתיק את ספרו שהשאיר אחריו בעל הרמ"ק בכתובים. וגם השתתף בהוצאות הדפוס של כסף משנה מהגה"ק רבינו יוסף קארו בעל הבית יוסף זי"ע

כשהגיעו לפרקו נשא להרבניות הצדיקת בת השר וטפסר הגה"ק ר' יצחק פואה ממנטובה זי"ע, שהיה אחד מגדולי רבני איטליען.

בריגיו החזיק רבינו ישיבה גדולה, ופנו אליו בשאלות מכל הארץ, והרבה תלמידים נתלקטו אליו ממקומות שונים באיטליה ואשכנז. וגדולי ארץ יצאו מבית מדרשו, ובינייהם הגה"ק ר' יצחק ב"ר יעקב לומברזאזי אב"ד תונים בעל זרע יצחק, הנקרא המהרי"ל מתונים זי"ע, הגה"ק ר' אהרן ברכיה ממולינה בעל מעבר יבק זי"ע. ותלמידו הקודש בעל מעבר יבק זי"ע העיד בספרו על גודל קדושת רבו רבינו זי"ע: וכתב שרבינו תיקן באיטאליען תקנות גדולות ויסד חברות קדושות, שעל ידו נתפשט המנהג לקום האשמורת ולהתפלל סליחות ותחנות, וחכמי דורו קראו בשם רבן של כל חכמי המקובלים.

נסתלק לגנזי מרומים כבן ע"ח שנה ביום ד' מנחם אב שנת שפ.

חיבר בערך שלשים ספרים: ספר אלפסי זוטא, ספר אם כל חי, ספר גור אריה, ספר המדות, ספר הטוטפות, ספר היסודות, ספר המלואים, ספר הנפש, ספר העתים, ספר הרקיעים, ספר חקור דין, ספר יונת אלם, ספר יין הרקח, ספר ימין ה' רוממה, ספר ימין ה' עושה חיל, ספר כנפי יונה, ספר מאה קשיטה, ספר מאורות הגדולים, ספר מאמר, ספר מעין גנים, ספר סדר עבודה, ספר עולם קטן, ספר עטים רמונים, ספר פלח הרמון בקבלה, ספר צבאות ה', ספר שברי לוחות, ספר שבתות ה', ספר תקוני תשובה, ספר שפת אמת.

הגה"ק ר' אברהם צבי אונגאר ראב"ד קאפאוואר בעל מחנה אברהם הי"ד זי"ע קרא לבנו הנולד לו מנחם עזריה הי"ד על שם רבינו משום מעשה שהיה. בשעת סעודת הוואך נאכט יצא הבעל מחנה חיים עם בניו: ואמר להם: דעו שטרם קבעתי בלבי את השם אשר אקרא לבני הנולד לי במזל טוב. בהמשך הסעודה נמנם מעט על השלחן נים ולא נים ולא תיר, וכשנעור משנתו האריעת ביקש ליטול ידיו, ומשנטלם אמר: כעת יש לי כבר שם! כי הנה בשנתי בא לי בחלומי הרמ"ע מפאנו זי"ע ואמר לי: קרא לבנך מנחם עזריה על שמי מאחר שספרי עשרה מאמרות התגלגל ונפל מתחת האדון. (רשומים בשמך)

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מתורתו של רבינו

תשובה נבראה רק לישראל. ואינה מועלת רק לישראל ולא לאומות העולם. (הרמ"ע מפאנו)

טעם שקורין שבת שלפני חג הפסח בשם שבת הגדול, כי משה רבינו פעל אצל פרעה שיניחו ישראל מעבודתם פעם אחת בשבועה וביר בשבת, אך אז עדיין עבדו ישראל עבודה זרה, והשבת ששבתו לא קיימו כשבת לה', אבל בשבת אחרון ביו"ד ניסן שאמר להם מֹשֶׁכוּ יִדיכם מעבודה זרה, וּקְחוּ לָכֶם צֹאן לְמִשְׁפְּחֹתֵיכֶם וְשַׁחֲטוּ הַפָּסַח. (פרשת וארא י"ב כ"א) מאותו שבת ולהלאה שבתו לשם ה', ועל ידי זה שבת זה נתקנו גם כל שבתות שקיימו עד הנה שלא היה לה' לבדו, ולכן נקרא שבת הגדול. (עשרה מאמרות)

מתורתו של רבינו בענין מלוה מלכה

טוב לעשות דבר מחודש לסעודת מלוה מלכה, דבעי סעודה באנפי נפשה ולא משיריים. (טעמי המנהגים)

הסעודת המלאכים אצל אברהם אבינו ע"ה היתה סעודת מלוה מלכה. (דברי שלום)

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

ד אב תש"א

רבי בן ציון ב"ר שלמה בעל קדושת ציון מבאבוב

רבינו הרה"ק רבי בנציון הלברשטאם הקדושת ציון מבאבוב זי"ע נולד י' אייר תרל"ד, בעיר בוקובסק לאביו הרה"ק ר' שלמה הלברשטאם ראש שושלת באבוב זי"ע בן הרה"ק ר' מאיר נתן האלבערשטאם זי"ע בן הרה"ק ר' חיים בעל דברי חיים מצאנז זי"ע, ולאמו הרבנית הצדיקת מרת רבקה הענא ע"ה הרה"ק ר' יהושע רויזענפעלד מקמינקא זי"ע בן הרה"ק ר' שלום מקמינקא זי"ע

אביו רבי שלמה האלמו"ר הראשון זי"ע נהל ישיבה בעיר וויטשניצה, ובשנת תרנ"ב עבר יחד עם משפחתו לגור בעיר באבוב, ורבינו שמש שם לראש הישבה ביישבות אביו,

בר"ח תמוז תרס"ה אחר הסתלקת אביו הכתירו חסידי באבוב את רבינו לאלמו"ר במקום אביו,

בשנת תרע"ד בתקופת מלחמת העולם הראשונה הוצרך רבנו לברוח מבאבוב לאוסטריה כאשר נגמרה המלחמה בשנת תרע"ט חזר רבנו לפולין והקים מחדש את ישיבתו בעיר באבוב אשר נקרא ישבת עץ חיים,

בשנת תרפ"ח הקים רבנו את "אגודת רבני מערב גליציה". ויסד ישיבות רבות.

רבנו נודע כבעל מנגן מופלא וכמלחין מוכשר אשר ניגוניו הושרו בפיות רבבות ואלפים,

בשנת תרל"ב עבר רבנו להתגורר בטשיבין, עד שנת תרל"ז.

בשנת ת"ש כאשר פרצה מלחמת העולם השנייה, עזב רבנו פולין וברח ללבוב והתגורר בביתו של הר"ר אליהו אביגדור בריגר ע"ה שהיה אחד מחסידיו.

כאשר פלשו הנאצים החביאו הר"ר א"א באחד מחדרי הבית אשר היה מוסתר על ידי כוננית. אחד מחברי המשפחה בשנת תש"א השכם בבוקרו של א' מנחם אב, והחלו קבוצות של איכרים מכפרי הסביבה לנהור ללבוב. הם התגודדו באזור תחנת המשטרה, ומשם יצאו לרחובות, מלווים בשוטרים אוקראינים, והחלו תוקפים כל יהודי שנקרה בדרכם בעזרת אלות, סכינים וגרזנים. קבוצות שלמות של יהודים הובלו לבית הקברות ונרצחו באכזרי, שניים לפני כן ביום זה נרצח המנהיג הצבאי האוקראיני 'סמיון פטליורה' בפריז, על ידי יהודי בשם שלום שוורצבארד, כנקמה על רצח אלפי יהודים במלחמת העולם הראשונה, לכן איישרו הגרמנים לאוקראינים לציין את יום השנה הזה בפוגרומים לאחיינים ביהודי העיר. במשך ג' ימים המשיך ההמון האוקראיני במהומות במחוז לבוב, לקחו קבוצות יהודים לבית הקברות היהודי ולכלא לונצ'קי וטבחו בהם חלקם והחליט להתרכז בעשיריים ובמכובדים שביהודים ושמו של ר' אליהו אביגדור בריגר ע"ה שאצלו התאכסן רבינו היה ברשימה בשל עושרו ומעמדו, בערך בשעה ו' אח"צ של אותו יום, בזמן שרבינו הסיר הר"ת תפילין, נפתחה הדלת בפתאומיות ועיר אוקראיני נכנס יחד עם הממונה המקומי על הבניין והחלו לקחת את יושבי הבית, כאשר ראה האוקראיני את רבינו הסיק כנראה מלבושו כי המדובר ביהודי מכובד והורה לו להתלוות אליו, הר"ר משה אהרן הלברשטאם הי"ד בנו העיר של רבינו, אשר ראה את אביו נלקח מן הבית, התחנן בפני האוקראיני כי יאות לצרפו אל אביו החלוש כדי שיוכל לעזור לו, בתחילה סרב האוקראיני אך לבסוף נעתר לבקשתו ולקח עמו גם את ר' משה אהרן. השוטרים העמידו אותם בטור של שלשות, והורו להם לצעוד, רבינו שהיה חלש מכדי לעמוד בקצב הצעידה המהיר עבר לסוף הטור, דבר שגרם לשוטרים להכותו באלותיהם ולהורות לו להזדרז. ר' אליהו אביגדור אחז בידו האחת של רבינו ובנו ר' משה אהרן אחז בידו השניה, עד אשר הגיעו למפקדת הגסטאפו. עד ראייה סיפר שהוא ראה מחלונו את רבינו שהיה לבוש בבגדי השבת שלו, מותקף על ידי החיילים האוקראיניים האכזריים אשר הכו אותו בראשו עם קתות רובייהם, ובכל פעם כאשר נפלה הכיפה מעל ראשו רכן רבינו אחרה כדי להרימה, והם הכו אותו ביתר עוז. בשבת הובאו שבויים נוספים, ביניהם היו ג' מחתניו שהסתתרו בביתו של ר' אליהו אביגדור, היו אלה הר"ר יחזקאל הלברשטאם הי"ד הר"ר משה סטמפל הי"ד והר"ר שלמה רובין הי"ד. כולם הובאו לבניין הגסטאפו. ביום ב' ד' מנחם אב, לאחר ג' ימים בהם התייסרו השבויים נלקחו כולם ליער ימנובר אשר בפאתי העיר.20,000 יהודים נטבחו באותו יום, ביניהם רבינו, בנו וג' חתניו הי"ד

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

אמר רבינו בשם זקנו הרה"ק בעל דברי חיים מצאנז זי"ע שפעם אחד היה בעיר פרעמיסלא ואמר לאנשיו: נתפלל ואחר התפלה נלך על קבר אבי שנקבר שם, ואחר התפילה אמר: שמעתי אומרים שאם לא הלך על קבר אבותיו עשר שנים שוב לא ילך, על כן לא נלך, ולא הלך. ופעם אחת בא הרה"ק מדזיקוב זי"ע לק"ק צאנז ושאל לזקנו הקדוש אם יוכל לילך על קבר אביו שנקבר שם כי אמר ששמע אומרים שנוהגין שאם לא הלך על קבר אבותיו שבע שנים שוב לא ילך. והשיב לו זקנו הגאון הקדוש זי"ע: תוכל לילך, כי שמעתי אומרים עשר שנים. (טעמי המנהגים)

מתורתו של רבינו

אמר ר' חלבו אמר רב הונא כל הנהנה מסעודת חתן ואינו משמחו עובר בחמשה קולות שנאמר (ירמיהו ל"ג י"א), קוֹל שָׂשׂוֹן וְקוֹל שִׂמְחָה קוֹל חָתָן וְקוֹל כַּלָּה קוֹל אֹמְרִים הוֹדוּ אֶת ה' צְבָ-אוֹת. (מסכת ברכות ו') דהנה נאמר "ותשובה ותפילה וצדקה מעבירין את רוע הגזירה". ורשום על תיבות תשובה תפילה וצדקה "צום קול ממון", ששלשתם מניינם שוה קל"ו.

והנה החיוב על כל אדם לקיים שלשתן, אמנם לעני יש התנצלות על הצדקה כי איך יוכל ליתן צדקה לעניים אם אין לו אפילו במה לפרנס את בני ביתו. אבל ההתנצלות הוא רק אם מקיים את השניים תשובה ותפילה, אמנם כשגם מה שבידו לעשות אינו עושה, גורם בזה שהעשיר, הגם שיכול לקיים מצות צדקה, מושך ידו ממנה, באומרו: כמו שאתה אינך מקיים תשובה ותפילה, גם אני איני מקיים מצוות צדקה, וע"ז הוא מתבטל משלשתן

ולפ"ז, מי שאינו משמח חתן וכלה, שלזה אין שום התנצלות, שכל אדם יוכל לבוא לזה, גורם הוא לעני שלא יקיים מצות תשובה ותפילה - שהם ב' פעמים קול, וע"ז העשיר לא יקיים גם מצות צדקה היינו ג' פעמים קול. הרי מי שאינו משמח חתן וכלה גורם להעני והעשיר שיעברו [יחדיו] בחמישה קולות. (קדושת ציון)

ה אב של"ב

המקובל האלקי האר"י הקדוש רבי יצחק ב"ר שלמה זי"ע

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

הרה"ק רבינו המקובל האלקי הגה"ק רבי יצחק לוריא אשכנזי (ר"ת האר"י האשכנזי רבי יצחק) הנקרא האריז"ל זי"ע נולד בירושלים בשנת ה' רצ"ד לאביו רבי שלמה זי"ע

איתא בספר עמק המלך, שאליהו הנביא ז"ל בא להר"ר שלמה אשכנזי הלך בירושלים ואמר לו הנה אשתך הרה ותלד בן וקראת שמו יצחק, וביום הברית אבוא ואהי' סנדק, והוא כאשר היה הברית מילה בא אליהו ז"ל ויצב על הכסא ויצא הילד בחיקו, ואחר הברית אמר לאביו קח הילד ושים עינך עליו כי אור גדול יצא לעולם.

עוד היה רבינו נער קטן כשנפטר אביו ונתגדל במצרים בבית דודו הרה"ל והנגיד ר' מרדכי פרלמנסים זי"ע,

רבינו עלה בחכמה ובקדושה ובטהרה למעלה רמה, ובהיות בן ט"ו היה כאחד מן הגדולים בנגלה ובנסתר ואז לקח בת דודו לאשה,

בנגלה היה רבינו תלמיד הגה"ק ר' דוד בן זמרא הרדב"ז זי"ע ותלמיד חבר לרבינו הגה"ק ר' בצלאל אשכנזי בעל השיטה מקובצת זי"ע, ובנסתר קיבל מהרה"ק איש אלק' הגה"ק ר' משה קורדובאלי הרמ"ק בעל תמר דבורה זי"ע, ואמר רבו הרמ"ק לתלמידיו לפני מותו שמי שירצה עמוד האש הולך לפני מטתו יהיה רואה התלמידים בחכמת האמת, ורבינו ראה העמוד האש שילעו התלמידים זאת על ידי סימנים שמסר להם רבם הק', ומילא מקום רבו והתחיל לדרוש בדברים בנסתרות, ורבו הרב"ז רצה להוכיחו על זה, אבל ביני לביני נתגלה אליהו ז"ל לרבב"ז ואמר לו אלא יאמחה בו, ובשבא אצלו תלמידו האריה"ק, א"ל לך בכחך ודורש על דרך האמת כי לך נאה כי לך יאה, כשאצלוהו תלמידיו, מדוע אינו מחבר ספר מחכמתו הגדול הקבלה, השיב שאי אפשר לו, כי תיכף נפתחים לו מעיינות החכמה, ואין בו כח לכתוב, ואפילו כשהיה מדבר עמם יש לו טרחא גדולה למצוא לינור קטן לדבר עמם.

בהקדמה לספר עץ חיים כתב תלמידו הגדול הגה"ק ר' חיים ויטאל זי"ע שרבינו היה ניצוץ ממשה רבינו ע"ה, ובספר הכוונות כתב שהיה חלק התנא הק' אלקי ר' עקיבא זי"ע ובספר ויקהל משה איתא שנשמתו היה נשמת בצלאל בן אורי בן חור.

שתי שנים לפני הסתלקותו בא אל רבינו אליהו הנביא ע"ה וצוה אליו לעלות לארץ ישראל כיון שהגיע העת שיקבל קדושה יתירה ושפע ניצוץ של חכמת אלקית במדה גדולה ושם יסמוך ידו על תלמידו הקדוש הר"ר חיים ויטאל זי"ע שיהי תחתיו, ורבינו עלה לארץ ישראל ושם עשה יחודים נוראים, ולחבריו ותלמידיו נתן יחודים בכוונה המיוחדת להם לשורש נשמתם, ונתן להם תיקונים.

וידוע מאמר העולם: כי אז בצפת בהחבריא הקדישא היה האר"י הקדוש – הרבי, מרן רבינו רבי יוסף קראו הבית יוסף – הרב, הגה"ק רבי משה אלשיך בעל אלשיך הקדוש – הלבשן, הרה"ק רבי אלעזר אזכרי בעל החרדים – השמש.

רבינו היה רגיל להיות במירון בהיומא דהילולא של התנא האלקי רבי שמעון בן יוחאי ע"ה עם החבריא שלו, ונהגו לרקוד שם בשמחה גדולה, פעם אחת כשהיה שם עם החבריא שלו, ובניהם הרה"ק רבי אלעזר אזכרי בעל החרדים זי"ע אשר היה השמש בבית המדרש של רבינו בצפת, והמון עם החזיקוהו לאיש פשוט ותמים, ובעת הריקודין של מצוה נתגלה לעיניהם זקן אחד בעל צורה ובעל קומה, ורבינו רקד עמו זמן מה, ואחר כך אחז הזקן גם ביד רבי אלעזר אזכרי, ורקדו שלשתם יחד, אחר כך כשהלכו משם, אמר תלמידי האריז"ל לרבינו: הנה זאת מסתבר כי הזקן אשר רבינו רקד עמו הוא אלם גדול, אף כי אין אנו מכירים אותו, אבל מה שרקד עם איש פשוט כזה שמש הבית המדרש זאת לפלא בעינינו, אולי אין זה כבוד התורה? השיב להם רבינו: אם התנא האלקי רבינו שמעון בן יוחאי רקד עמו, לא ארקוד גם אני עמו? הבינו התלמידים כי הזקן היה רשב"י בעצמו, שבא לרקוד עם החבריא קדישא אשר באו לשמוח בהילולא דיליה, וגם נתוודע להם בזה גדולת קדושת בעל החרדים המשמש בקודש, שעקבותיו לא נודעו עד אז. (עבודת עבודה)

רבינו נהג לצאת לשדות יחד עם תלמידיו ולגלות מקום קברים קדושים קברות תנאים ואמוראים ולהשתטח עליהם.

לפני הסתלקותו ציווה רבינו כי יערכו לו טבילה לאחר פטירתו, ותלמידו הר"ר חיים ויטאל זי"ע מספר על אותה טבילה: ובאותה שעה הרכין עצמו עם ראשו לטבול מעצמו והוא פלא.

בשנת של"ג ביום ה' מנחם אב בהיותו בן ל"ח שנים בשנת ה' של"ב בצפת עלה נשמת רבינו הטהורה לשמים בעיה"ק צפת ושם מנחתו כבוד בבית החיים הישן, ובסמוך לקברו נמצא המקוה שבו נהג רבינו לטבול בימי חיי כל ערב שבת קודש, וגו נטבל לפני שנטמן, מימיו של המקוה הם קרים מאוד ורבים טובלים בו כסגולה לבריאות הגוף.

כתוב בספר אגרא דכלה קבלני בכל עשיית המצות אומר על דעת הרשב"י והאריז"ל ועל דעת הצדיקים.

פעם אחת כשהבעש"ט הק' נטל ידיו לסעודה, אמר לו תלמידו הרה"ק רבי נחמן מהורדנקא זי"ע: שעל פי כוונת האריז"ל יש לכוין בנטילת ידים כוונה זו וזו, ולא כמו שכיוון הבעש"ט הק' בתחה נטילה, והבעש"ט הק' לבש ופשט צורה, והתלמידים הכירו שעולה נשמתו למעלה, וכך יש הבעש"ט זמן מה, והרה"ק רבי נחמן מהורדנקא זי"ע נרדם, כשהקיץ , שאל אותו הבעש"ט הק' "מה אתה אומר כעת"! וסיפר הרה"ק רבי נחמן מהורדנקא זי"ע שראה בחלומו והנה הוא במתיבתא דרקיע, ושמע שמכריזין שהבעש"ט הק' ילבוש היום, והתאספו הרבה נשמות וגם האר"י הק' בתוכם, ובתוך דלשתו התפלפל הבעש"ט הק' עם האריז"ל בכוונת נטילת ידים, והאר"י הק' הודה להבעש"ט הק' שכעת יש לכוין כמו שהוא כיון.

זכותו הגדול והקדוש יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו הטיל חיוב על תלמידיו ללמוד בספר חובת הלבבות מידי יום ביומו לעורר לבות לאל נורא ואיום. (הקדמת החוה"ל דפוס ה'תע"ו)

סגולות כתבי האריז"ל

הרה"ק ר' אייזיק'ל מקאמארנא זי"ע אמר כי בעקבות משיחא הוא סגולה ללמוד בכתבי האריז"ל לבטל גזירות רעות, ולהמשיך שפע ואור על כל העולמות והשפעות בני חיי מזוני.

איתא בכתבי האריז"ל: דבכל תפלה מתחדש אור ושפע חדש. ובכל יום יש שינוי בין תפלת יום זה לתפלת יום של אחריו. ואפילו באותו יום עצמו אינו דומה תפלת הבוקר לתפלת בין הערבים או לתפלת ערבית, ואין לך תפלה מיום שנברא העולם עד לעתיד לבא שתדמה לחברתה כלל.

יש לקיים את המצוה של ואהבת לרעך כמוך קודם התפילה. נכון לומר קודם התפילה: הריני מקבל עלי מצוות עשה של ואהבת לרעך כמוך. (פרי עץ חיים)

אמר הרה"ק מרן רבינו משולם פייש מטאהש זי"ע: כל אותן ענינים אשר הצדיק פועל בעלמא הדין הוא ממשיך לעשות בעולם העליון. (עבודת עבודה -שיחות)

סגולה לבנים

בשם ספר משפט צדק: אמר רבינו האריז"ל לאחד, סגולה לבנים, שיזהר מאוד, וגם יזהיר לאחרים על תוספות שבת בערב שבת ובמוצאי שבת. (סגולת ישראל)

סגולה לבטל מחשבות רעות וזרות

מצייר שם הוי-ה בניקוד ברית, דהיינו: תחת היו"ד שוא, ותחת הה' חירק, ותחת הו' גם כן שוא, ותחת הה' גם כן חירק. ואז הוא סגולה לבטל מחשבות רעות וזרות. [עיין עוד בספר דגל מחנה אפרים ד"ה ויסעו בראשונה]

סגולה נגד חטאים

הנזהר ממשהו חמץ בטוח שלא יחטא כל השנה. (באר ביטב או"ח סימן תמ"ז סק"א) ואמר על זה הרה"ק רבי יעקב יצחק הלוי הורוויץ הנקרא החוזה מלובלין זי"ע: שמרומז בפסוק: אֶת חַג הַמַּצּוֹת תִּשְׁמֹר שִׁבְעַת יָמִים תֹּאכַל מַצּוֹת כַּאֲשֶׁר צִוִּיתִךָּ לְמוֹעֵד חֹדֶשׁ הָאָבִיב כִּי בוֹ יָצָאתָ מִמִּצְרָיִם וְלֹא יֵרָאוּ פָנַי רֵיקָם (פרשת משפטים כ"ג ט"ו) את חג המצות תשמר, אז הנך בטוח: אשר צויתך, שכל מה שציויתי דהיינו שלא תכשל עבירה, למועד חדש האביב: עד שנה השנית באותו זמן. (גן יוסף)

סגולות דיוקנו של הורים

בשם רבינו ז"ל: שאם קשה לאדם להבין דבר בלימודו או לעשות מצוה הסגולה לצייר דיוקנו של הוריו, וזה שנאמר: אשרי מי שרואה את הוריו באומנות מעולה אוי לו למי שרואה את הוריו באומנות פגומה (מסכת קידושין פ"ב ב') היינו שמצייר דיוקנו של הוריו בהיותו עוסק באומנות מעולה בתורה או במצות. אבל- אוי לו למי שרואה את הוריו, היינו שצריך לצייר דיוקנו. באומנות פגומה - היינו לינצל מן העבירה הפוגמת הנפש.

בפיוט הנשגב והנורא שאומרים בקדושת ראש השנה שחרית, מסיים: ויושר יליצו בעדינו חיות אש. הקשה הגה"ק ר' אברהם צבי אונגאר ראב"ד קאפאוואר בעל מחנה אברהם ה"ד זי"ע: לכאורה מדוע דוקא חיות אש יליצו בעדינו? הנה איתה בשם האר"י הקדוש זי"ע על הפסוק: וְהַחַיּוֹת רָצוֹא וָשׁוֹב כְּמַרְאֵה הַבָּזָק (יחזקאל א' י"ד) דהקב"ה מצוה לחיות הקודש לרדת לארץ, אך הם ברוב זכות קדושתם אינם יכולים לסבול את עכירות הגשמיות של העולם הזה אפילו לרגע קט, ומיד הן חוזרות ועולות שוה לרקיע, אך מפני צווי הקב"ה הן מוכרחות לרדת שוב לארץ, וחוזר חלילה, וזה כוונת הכתוב: והחיות רצוא ושוב. ולפי זה יובן כמין חומר מדוע דייקא ויושר יליצו בעדינו חיות אש, דווקא הן החיות יליצו בעדינו, דהרי החיות אינן יכולות לשהות כאן בעולם הזה אפילו רגע אחד, אם כן אין פלא על הנשמה החצובה מתחת כסא הכבוד, שנצטותה להיות בגוף במשך ק"כ שנה, שהיא מתגשמת כאן בעולם העכור וחוטאת. (רשומים בשמן)

רבינו הרה"ק רבי חיים מקראסנא זי"ע חד מבני היכלא קדישא ממרן הבעש"ט זי"ע נולד לאביו הגה"ק ר' צבי הירש זי"ע, ולאמו הרבנית הצדיקת מרת רחל ע"ה

רבינו היה קדש קדשים שכל תנועותיו היה לשם שמים, שאמרו עליו שכל תנועותיו לשם שמים ואפילו ריסי עיניו לא הגביה אלא לעבודת השי"ת. ופ"א על עצמו בזה"ל: דברי אלקים חיים ומלך, דברי הוא לשון הנהגה והעברה כארז"ל: דבר אחר לדור. דברי אלקים, כביכול להנהיג ולהעביר מדת הדין על מדת הרחמים, יש שני אנשים בעת בעולם, "חיים" אני חיים, ו"מלך" הרבי ר' אלימלך מליזענסק . לו נתנו עבודה קלה: לילך על מלאכים, ולי נתנו עבידה קשה: תיקון נשמות. (בית פנחס)

רבינו היו מהדור הראשון מתלמידי מרן הבעש"ט זי"ע, והיו פתוחות לו שערי חכמת האמת, ברזין דאוריתא ובשרשי החסידות היה בקי נפלא, ואלפי ישראל הלכו לאורו, ומהם הרה"ק ר' חיים האגער בעל תורת חיים מקאסוב זי"ע הרה"ק ר' שמעון שלמה גוטערמאן המגיד מסאווראן זי"ע. ואמרו עליו שאפילו ריסי עיניו לא הגביה לראות בדבר אם לא שהי' בדבר ענין גדול לעבודת יתברך שמו.

וסיפר שראה פ"א שעץ גבוה הי' תקוע בארץ בשפת נהר וויסעל מלא זה ועץ גבוה על שפת הנהר מלא אחר, וחבל הי' קשור בד' ראשי העצים. ואיש אחד הלך על החבל מעל הנהר ובעבור זה נתנו לו משכורת כסף, ואמר שלמד מזה האדם ענין גדול: כי הוא על החבל לא הי' במחשבתו שום מחשבה מכסף וזהב, כ"א מחשבה לשמור נפשו שלא יפול לנהר, וכל מחשבתיו הי' קשורים אז להגעל מסכנה בלי שום פניה לכסף. ולמדתי מזה זכות על ת"ח המשתדלים להיות רבנים בעבור כסף לפרנס עצמם מהקהלה וכיו"ב מהת"ח שנוסעים לקבץ מעות שבלי ספק כל מעשיהם בשעת עבודתם הוא קדש לה' בלי שום פניה לקבץ מעות שבלי ספק כל מעשיהם בשעת עבודתם הוא קדש לה', בלי שום פניה ומחשבת פיגול, ממש כזה העובר על החבל שמשמר נפשו אז בלי שום מחשבה זרה.(לקוטי הרמ"ז)

כאומר היה רבינו מחד מבני היכלא קדישא ממרן הבעש"ט זי"ע. וסיפר שזוגתו ע"ה היה שמה חיה ובאיזה פעם בהיותו רבינו אצל רבו הבעש"ט זי"ע בבואו לקבל ממנו ברכת הפרידה בקש מהבעש"ט כי גם בנסעו ממנו יקח אותו על זכרונו הקדוש, וכמו כן יזכור גם לאשתו הצדקת, ואמר לו וסימנך אשת חבר חיה בת רחל כחבר חיים בן רבקה. אמר לו הבעש"ט: יש לי סימן טוב יותר מזה הסימן, כי חיים היה בגמטריה ה–ו–י–ה א–ל–נ"י. (ספורים נחמדים)

פ"א בלשונו הקדוש לשעבר הי' הר"ת של "חכמה" חילו מלפניו כל הארץ. ועכשיו בעוה"ר הר"ת של "חכמה" כי מלאה הארץ חמס.[והכוונה מובנת כי לשעבר היו כל עסקם וכל עניינם רק בתורה הקדושה ובמעשים טובים, וכל מי שהיו יותר גדול בתורה ובמדות ישרות מחבירו היו נחשב אצל העולם לחכם יותר מחבירו, כי זה היו כל החכמה רק לעסוק בתורת ה' ובמצותיו הקדושים, כמאמר הכתוב ראשית חכמה ירא ה'. ובמאמר הן ירא ה' הוא חכמה. ולכן נקראים רז"ל הקדושים "חכמים" כי שמו כל מעיינם ובלו כל ימיהם רק בתורתנו הקדושה כי הוא חיינו ואורך ימינו, ומאסו בהבלי עולם הזה. ולכן הי' הר"ת של "חכמה חילו מלפניו כל הארץ. אבל עכשיו בעוה"ר שנתמעט עוסקי תורה"ק ולומדיה ומבלים ימיהם רק בהבלי עולם הזה, עולם עבר ובטל, ועי"ז כל מי שבקי לרמות יותר מחבירו זה נקרא בעוה"ר חכם יותר הר"ת של מלת "חכמה" הוא כי מלאה הארץ חמס.] (בית פנחס)

והרה"ק ר' משולם זוסיא מזינקוב אמר בשם רבינו: חכמה הוא ר"ת חילו מלפניו כל הארץ. וזהו למיימינים לא כן למשמאילים הוא ר"ת כי מלאה הארץ חמס. יש לפרש כי מיימינים בתורה היינו הלומדים בתורה בלחילו ורחימו ופרחת לעילא ולזאת ר"ת חילו מלפניו כל הארץ. לא כן למשמאילים הוא הלומד תורה בלא לחילו ורחימו נשאר על הארץ ולא פרחת לעילא, ולזאת כי מלאה הארץ חמס. ר"ת חכמה מלא ס–מ–א–ל הי' ישמרנו.(המלקט שמועות טובות)

רבינו השתוקק תמיד לעלות לארץ ישראל וכבר בשנת תקמ"א הוא מוזכר במכתב של הרה"ק ר' מנחם מענדל מוויטבסק זי"ע אודות רצונו זה. אבל כל זמן שהרה"ק ר' פנחס מקאריץ זי"ע היתה חי' לא עלה.

וסיפר כשהורידו את הרה"ק מקאריץ זי"ע לקברו בי' אלול בשנת תק"ן, עמד בנו הרה"ק ר' יעקב שמשון מזשלו זי"ע ובכה בכי רב. ניגש אליו רבינו ואמר לו: אין מקום לדאגה הערב ליל שבת ואביכם יעבור לפני התפלה לקבלת שבת בגן עדן התחתון, ואילו מחר בבוקר יתפלל כבר בגן עדן העליון! נענה הר"ר יעקב שמשון ואמר: אבל לפני מי הוא צריך להתייצב, לפני מלך מלכי המלכים! ושאל מאן דהוא שעמד מן הצד: עבורו דואג מי? לאיש גדול כמותו? השיבו הר"ר יעקב שמשון: אבל הקב"ה גדול ממנו. (ממעינות הנצח)

ולאחר הסתלקות של הרה"ק מקאריץ זי"ע החל רבינו בהכנות מעשיות לשם כך, אך כפי המקובל מנעהו מהשמים את עלייתו, ובהיותו בספינה קמה רוח סערה ביום וטרפה את ספינתו ורק בדרך נס הוא ניצל, אך הטטער מאוד על זה שלא זכה לעלות לשם.

אחד ממקרבי רבינו שהיה נוסע אליו והיה נותן לרבינו הרבה מעות בכל פעם, ועבר איזה זמן והאיש הזה ירד מנכסיו מאד ר"ל ונעשה עני גדול וביתו היו ריקן מכל ר"ל והתביש מאד לבא לקראסנא לרבינו מחמת גודל עניות שלו. פעם אחת נזדמן סיבה שנסע לקראסנא ובא לבית רבינו והיה אצלו על שבת קודש, ורבינו עשה עצמו כאלו איננו מכירו, והאיש דימה בנפשו קודם בואו לרבינו אשר הוא ירצה לו בודאי פנים שוחקות ויקרבו בסבר פנים יפות ויוכל להתנצל לפניו על גודלו המר, ולא כן היה כי רבינו הראה לו כל מיני התרחקות, והאיש הנ"ל התמרמר מאד מזה, ואחר השבת ביקש לדבר איזה דיבורים עם רבינו, אך רבינו השיב לו שיסע תיכף לביתו, ונסע האיש לביתו, ובא להאיש בליל שבת כומר האטליי אחד מבולין אשר היה יושב בהכפר והיה עשיר גדול מאד וקרא להאיש לחדר הפנימי שלו וסיפר לו בסוד: אשר מסרו אותו מסירה גדולה ואיננו יודע אם יוחרץ משפטו לחיים אשא על כן כאשר אני אוהב אותך מאש משנים קדמוניות והני בית אין לי ומהימן אתה לי מאד, לכן רצוני להסתיר בביתך כל רכושי כל המעות וכסף וזהב שלי, אם יוחרץ משפטי לחיים תתן לי חזרה כל רכושי ואם לאו קח לך כל רכושי, ויהי הכומר לעבדיו בלילה הנ"ל להביא לבית הישראלאת כל הונו ורכושו אשר היו עולה לסכום רב מאד והסתירו הכל בבית היהודי והוא שלח את עבדיו והסוחר יצב לביתו, ובמשך הימים ימים אחדים המות הכומר הנ"ל את עצמו כי משפטו לא עמד בטוב ונשאר כל רכושו ביד הישראל עד עולם, והאיש האריך ימים בטוב ובנעימות.(אמונות צדיקים)

נסתלק לגנזי מרומים בה' מנחם אב בשנת תקנ"ג בעיר מוהילב ושם מנוחתו כבוד.

נשאר אחריו בניו הקדושים הרה"ק בנו הגדול ר' יוסף משה אב"ד קראסנא זי"ע, הרה"ק ר' ישראל יהודה לייב זי"ע שעלה לארץ ישראל ביחד עם חותנו הרה"ק ר' יעקב שמשון משפיטובקא זי"ע, הרה"ק ר' ישעיה זי"ע חתנו של הרה"ק ר' לוי יצחק מבדליטשוב בעל קדושת לוי זי"ע.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

פרנסה בגימטריה נשמה: במקום שיש פרנסת הגוף יש פרנסת הנפש. (בית פנחס)

רבינו הגה"ק רבי יהודה בריאל ר"ם בעיר מנטובה זי"ע נולד לאביו הגה"ק ר' אליעזר זי"ע

רבינו היה לחד מגאוני קדמאי, לגיל הרועים הוא שלחם כנגדו מלחמת מלוה נגד הכת שבתי צבי ימ"ש והחרימם, והיה מביא לינו של הגה"ק מהר"ם זכות זי"ע, ואחריו נבחר רבינו לר"מ במנטובה,

וכתב בשה"ג מהחיד"א זי"ע גדול שמו בכל ערי איטליא כאשר תראה תשובותיו בספר שמש צדקה ובספר פחד יצחק, והיה מדקדק עצום ונלפסו כללי הדקדוק להרב ז"ל עכ"ל

תלמידי רבינו היה גדולי ישראל ובניהם הגה"ק בעל פחד יצחק זי"ע והגה"ק אמונת חכמים זי"ע הגה"ק ר' שמשון הכהן סולין זי"ע.

נסתלק לגנזי מרומים ו' מנחם אב שנת תפ"ב בעוד לעיר לימים

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

בשו"ת שמש צדקה חיו"ד סימן ל"ט איתא פלפול מהגאון ר' שמשון מורפורגו בעל שמש צדקה להגאון מהר"י בריאל למנטובא ותשובת מהרי"י בריאל ז"ל והגאון ר' יעקב בהגאון ר שמואל אבוהב בענין שקנו הרבה יהודים בשר שור בבית המטבחים שנשחט זה ימים ולא הוציעם השוחט שיצרו אותו במים, ועברו עליו ג' ימים בלא מליחה ושרייה והורה למדן אחד לעשות מאותו בשר כרכשות ושאר מיני ממולייתא ולמלחו ולעשנו כדי לאכלו לכי מעט מעט בימים ושנים להי' מי שקנה ממנו ששים ושבעים ליטרין, ובעל שמש צדקה אוסר לעשות כן דהא פסק הב"י ורמ"א ביו"ד סי' ס"ט דאין לשהות הבשר ילמא איתחלי, והוסיף אליו הש"ך דאין לשהות בשר ג' ימים בלא מליחה כדי לצלותו דחייסינן ילמא איתחלי ומבשל לי' ואם בזמן מועט אסור משום האי גזירה שמא יצבח ויבשלו בזמן מועט ל"ש שבחה, ואם יתהגו הרבה יסרח ויפסול ואפי"ה חייסינן מכ"ש דחייסינן אם משהה אותו חדשים ושנים מלוח ומעושן שמא יבשלנו והגאון ר"י בריאל ז"ל מסכים לאסור לעשות כמו שפסק הלמדן מה"ט שכ' הבעל שמש צדקה ועוד הוסיף הגר"י בריאל ז"ל טעם לאיסורא, דהא הבשר המלוח במליחה מרובה כדי להתקיים וסגור תוך צוואלי האווזות או בתוך בני מעיים הוא ככבוש וכרותה ומבושל והותם שם הגאון בלשון אלה דברי העיר יהודא בכו"ר אליעזר ז"ל הכותב במנטובה בימי הפורים האלה משנת תפ"ב משנה שאינה לריכה וכו' עכ"ל (נראה מתשובה הנ"ל שנפטר לעיר לימים כי הא באותו שנה כה' חדשים אח"כ נפטר ותתם עצמו בכנוי הלעיר)

שטח הבית החיים
מנטובה איטליה

עוד איתא בשו"ת שמש צדקה מיו"ד סי' כ"ו שנשאל להגאון מהר"י בריאל על מה סמכו הני שאינם שופכים המים שבשכונת המת בשבת? דבשלמא לדעת הסוברים דטעם השפיכה כדי להוציע מקרה מות, ולא יצטרכו להוציא דבה אפשר לומר דבשבת כדי שלא יתעצבו השומעים ויתבטלו מעונג שבת אין שופכין המים שלא לפרסם המקרי לא על ידי דיבור ולא על ידי רמז, אבל לאידך טעמא כההוא עובדא שהביא התשב"ץ בהל' שמחות סימן תמ"ד שמלאך המות הטיל במים טפה דם מאי איה לן למימר, וכי קדושת שבת מצלא ומגינא מסכנתא דחמירא? והשיב ע"ז הגאון מהר"י בריאל ז"ל וז"ל שמעתי מרבותי שבכלל ויבדך את יום השבת ויקדשהו יש שלוה הקב"ה למלאכים לוקחי הנפשות שלא יצלכלו מימי ישראל ביום השבת וימי מקראי קדש, ולא יערבבו מנוחתם ושמחתם, ואנכי לא אטרח ואמשכן עצמי על דברים כאלה, ולדיק באמינתו יחי', ומטעם ראשון כתיב רש"י ז"ל בגמרא, ובוודאי קבלו מרבותיו והוא אמת ויציב כי כמים הנגרים וכו' עכ"ל

ו אב תר"ן

רבי אלעזר משה ב"ר צבי הירש הלוי זי"ע בעל אהל משה מפינסק

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

רבינו הגה"ק רבי אלעזר משה הלוי איש הורוויץ בעל אהל משה אב"ד פינסק זי"ע נולד ב' תשרי ב' דר"ה בשנת תקע"ח בעיר צעריקוב פלך מאהליב לאביו הגה"ק ר' צבי הירש זי"ע הנקרא ר' הירש מילכיגער, כי במשך ארבעים שנה לא אכל מאכלי בשר, מחמת זהירותו במאכלות בן הגה"ק ר' אריה ליבוש אב"ד סטאניסלאוו זי"ע בן הגה"ק ר' אלעזר אב"ד זלאזיץ זי"ע בן הגה"ק ר' יצחק הלוי אב"ד האמבורג זי"ע בן הגה"ק ר' יעקב אב"ד בוליחוב זי"ע בן הגה"ק המפורסם רבי מאיר הלוי אב"ד טיקטין זי"ע נכד השל"ה זי"ע. ולאמו הצדקות מרת צערטיל ע"ה בת בתו של העסקן הגדול הגה"ק ר' יהושע צייטלין ע"ה

היה הגאון הגדול בקי אדיר בתנ"ך ומצוין בחכמת הדקדוק במדה רבה, אגדות חז"ל מדרשים וספר הרמב"ם היו שגורים על לשונו. רבינו היהמגדולי רבנו ליטא זי"ע ומגדולו פוסקי דורו, שם לילות כימים על ברכי התורה. הרבה להתכתב עם גדולי דורו ומהם עם אחיו הגה"ק ר' יהושע הורוויץ אב"ד שקלוב זי"ע ועם הגה"ק ר' יוס טוב ליפמאן מסליאנסקי בעל מלבושי יום טוב זי"ע. עודנו נער ניכרו בו כשרונות נעלים עד להפליא, בעיירתו למד אצל הגה"ק ר' אריה לייב שפירא ראב"ד קאוונא הנקרא ר' לייב'לע קובנער זי"ע שהיה אב"ד הראשון בעיר קאוונא.

כשהגעו לפרקו נשא להרבנית הצדקות מרת רייזל ע"ה בת הגגיד הר"ר מרדכי מאנשטירלנא ז"ל אחיו של השתדלן הנודע הר"ר יצחק זאלקינד ז"ל לאחר חתונתו עבר לגור שם והתדל שלא ליהנות מכתרה של תורה ושלח ידו במסחור, לאחר ניסיון קצר וכושל לפתוח עסק נבחר לכהן כאב"ד העיירה.

וסיפר הגה"ק ר' אליהו הכהן דושניצר ר"מ ישיבת לומזה פתח תקוה בעל נחלת אליהו זי"ע תלמיד ממרן הגה"ק בעל חפץ חיים זי"ע וסיפר בעינין הדיבוק שנכנס באשה שבטלה את בעלה מתורה בדיוק כפי ששמעה מרבינו זי"ע, ואמר וכי אתם מכירים אותו שאני משקר ח"ו וגם אינני מגזים ולא מוסיף כלל בזה, רק חוזר מלה במלה כפי ששמעתי מפי הגרא"מ זי"ע. וזה סיפור המעשה: איש היה בקצה סוחר ובר אוריין ושמו ר' נטע, [היו קוראים אותו ר' נאטיל] ולו בת יחידה והשיאה לבחור בן ישיבה מופלג ות"ח, ונתן לו נדוניא כמה אלפי רובל, וכמה שנים של אכילה על שולחנו, וחתנו יש"ב ועסק בתורה. כשנשלם הזמן המדובר וירד הזוג מעל שלחנו, התחילה הבת לטעון טענה שלי: וכי תאמרו מה נאכל? והבעל ענה לה שאינו יכול להפרד מהתורה ולעסוק במסחר ולהשליך כל תורתו ליש. עד שהשיאתו עצה ואמרה: אנו נקח את כסף הנדוניא ונפתח בית מסחר, ואני אעמוד שם כל היום חוץ משתי שעות ביום שאתה תעמוד, ובשאר השעות תוכל להמשיך וללמוד תורתך כמקודם. הסכים וכן עשו. והנה ג' חדשים הראשונים אמנם נהג כך, אח"כ נהיה מהשתי שעות ארבע שעות וא"כ שמונה וכ"ו עד שנשקע כולו במסחר ולא היה לו זמן אפי' לפתוח גמרא. ויהי היום ובמוש"ק בשעה אחת אחר חצות, ובחוץ ירד שלג גדול בסופה וסערה והאשה ילאה לחוץ לשפוך חבית של מים לא נקיים, והנה חזרה וכאילו נחנקת ואינה יכולה לדבר, בעלה רץ מיד והביאל רופא לביתו ולא ידע מה לעשות, וכן למחרת וכו' הלך אתה ולרש ברופאים רבים וגם נסעו לעיר ווין ולא הועיל, והתחילו לדבר בעיירה אולי זה דיבוק. נסעו לעיר סטולין שם היה מקובל ושמו ר' מנדיל ז"ל שהיו נוסעים אליו בענינים כאלו, וכשבאו לפניו שאל להדיבוק איזה דבר, ושמעו קול עונה, וכידוע, בטן החולה מתרוממת כאשר הדיבוק מדבר, אבל השפתים אינן מתנענעות והקול יוצא. אז נבהלו כל השומעים ויאמרו אהה! הנה הדיבוק... אבל הצדיק ר' מנדיל אמר שאינו יודע עדיין אם כן הוא, ושאל לו מי הולך אתך(כלומר, עם הנפש המגולגלת?) ויאמר: חמשה מלאכי חבלה, ושאל מה שמם? ויאמר לו כך וכך.. אז אמר ר' מנדיל כי נכון אמר וכי זהו דיבוק אמיתי. והתחיל לשאול אותו שאלות כגון מי הוא? ויאמר לו כי היה מלפני כמה עשרות שנים בחור בבריסק ואחר כך נסע לאפריקה, והחבריס קלקלו אותו שם ועבר רח"ל על כל התורה כולה. ואחרי זה נסע בעגלה ונפל ממנה ונהרג, וכך הוא כבר מתגלגל והולך בעולם עד עכשיו. אמר לו: מדוע לא עשית תשובה קודם מיתתך? וענה: כי מתוך הפחד והבהלה בעת נפילתו מהעגלה שכח מלהרהר בתשובה. אחר כך שאל אותו מה לך ולאשה זו כי גרמת לה יסורים נוראים כ"כ? והתחיל לצחוק בקול, ויאמר: אמה של ריבה זו ואמו של בעלה (שתיהן כבר נפטרו לעולמן) התאמצו בבקשה למעלה בשמים שאני אכנס בה ואגרום לה היסורים, כי לולא זאת לא היתה לה תקומה לא בעולם הזה ולא בעולם הבא! מפני שלקחה את בעלה מעסק התורה!. כיון ששמעו כך אמר ר' מנדיל להבעל: שיבטיח לחזור לתורה, והבטיח, ור' נאטיל הבטיח כ"כ ללמוד משניות לע"נ של הבחור הדיבוק, וגם סכום של נדות להדליק בבית הכנסת עבורו, ח"כ קיבץ ר' מנדיל בחדרו מנין של עשרה אנשים ואמרו תהלים, והוא עמד מאחוריהם ואמר מה שאמר, ואת האשה הושיב על כסא באמצע החדר, ופתאום התגלגה מעל הכסא על הארץ וילא קול אדיר ממנה שמע ישראל וגו' ששמעו הקול בכל סטולין, אי"כ פקע ליפורן הזרת מידה האחת וגם נופלה זכוכית אחת מהחלון ונשתתקה. על כן סיפר הר"ר אליהו זי"ע וכפל עוד הפעם דבריו ואמר: יכולים אתם לספר מעשה זו בשמי ושאתם מכירים אותי שלא אשקר ח"ו וגם אינני מגזים, רק מסרתי לכם בדיוק כמו ששמעתי מפי הגאון רבי אלעזר משה ז"ל.(לב אליהו)

בקיץ שנת תר"כ בהיותו רבינו בן 42 נבחר לכהן ברבנות העיר הגדולה פינסק ונהג שם נשיאותו ברמה עד תר"ן, בכל לבבו הטהור ובכל נפשו הנשגבה הי' מסור כל ימיו להליל העשוק מידי עושקי, לא חת מפני כל ובכל האמצעים שבעולם אכף גם את גדולי העשירים גם את האלמים ואנשי הזרוע לציית דינא.

בשנת תרמ"ב חלה במחלת השיתוק, כשלו ברכיו מלכת ולשונו כבדה מלדבר לחות, ובכל זה שרת במשמרת הקודש כמעט על יומו האחרון. גם בשעת מחלתו כאשר היה אסור על שולחנו הרבה פנים שוחקות בכל אדם, וגם בהיותו מסורבל ביסורים לא בטל התמיד זמן ק"ש ותפלה, קיום המצות בדקדוקן ועשית צדקה והסד אף ביומו האחרון.

וימים אחדים לפני פטירתו שמע כותב הטורים האלה מפיו הטהור את הדברים האלה: אודה לה' אשר עזרני לקיים "לא תגורו מפני איש" ואמנם לא לפעמים רחוקות הכנים את עצמו בסכנה להליל טרף מבין שיני הגזלנים והחמסנים. וכשם שהי' לבו לב ארי להעמיד את הדין ואת המשפט על תלו, ככה הי' לבו הטהור מלא רחמים לכל נדכא וקשי יום, צרת אחרים היתה צרתו, צדקת פזרונו היתה למעלה מהשגת האנושי, והכל בסתר ובהצנע לכת. (אהלי שם)

כשעה קלה לפני פטירתו ציוה להניח לו תפילין, קרא ק"ש וקיבל עליו עול מלכות שמים וילאה נשמתו בטהרה לגנזי מרומים ביום הרביעי ו' לחודש מנחם אב בשנת תר"ן והוא בן ע"ג שנה. ומונ"כ בבית החיים בעיר פינסק.

לא נשאר אחריו בנים כי אם בנות.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

ז אב תר"ע [א]

רבי משה ב"ר עמרם זי"ע בעל ערוגת הבושם אב"ד חוסט

רבינו הגה"ק רבי משה גרינוואלד בעל ערוגת הבשם אב"ד חוסט זי"ע נולד ביום י"ג שבט תרי"ג לאביו הגה"ק ר' עמרם זי"ע נכד הגה"ק ר' יוסף מטשעטשאוויץ זי"ע גיסו של הגה"ק ר' עמרם חסידא זי"ע, ולאמו מרת אסתר ע"ה

כבר בנעוריו היה ניכרים בו סימני קדושה וטהרה,

בגיל י"ח הלך לישיבת הגה"ק ר' מנחם כ"ץ פרוסטיץ אב"ד לעהלים זי"ע ונתפרסם שמו לעלוי מפורסם, ובמלאות י"ג שנה דרש מה שחידש בעצמו בפלפול עצום בבית הכנסת הגדולה דשם והיה לפלא, ואחר כן נסע לישיבת זקנו הגה"ק ר' יוסף גרינוואלד מטשעטשאוויץ זי"ע ובגיל ט"ו נסע לפרעשבורג לישיבת הגה"ק ר' אברהם שמואל בנימין סופר בעל כתב סופר זי"ע,

וכבו הכ"ס חיבבו מאד ופעם אחת בלמדנא השיעור כשפלפל עם רבו הג', עמד רבו מכסאו, ונשקו על ראשו לעיני כל תלמידיו.

שם למד ביחד עם הגה"ק ר' יוסף חיים זונפעלד ראב"ד ירושלים זי"ע. ואמר על רבינו שבכל יום ויום ראו על פניו שהתעלה במדרגתו בעבודת ה', זאת משום שהתעלותו מיום אחד למשנהו, היתה כה גדולה עד שהיתה ניכרת בפניו! והסיף הגרי"י זי"ע ואמר: מיום עלותי לתורה"ק לפני כעשרים וחמש שנה ועד היום הזה, לא עזבתי את המדרש ולא ילאתי חולה לה, אולם בשביל לחזות באפי שכינתא = זיו פניו הקדושים של רעי הערוגת הבושם, רצוני לצאת לחוץ לארץ, לראות את פניו המאירים בשינוי טורה בהתעלותו בעבודת ה'. (רשומים בשמך)

כבן י"ז נסתלק אביו ז"ל והשאיר אמו אלמנה עם תשעה יתומים קטנים, ורבינו היה הבכור, וכל הפרנסה היה מוטל על שכמו לפרנס אמו ותשעה אחיו היתומים, ורביני עסק במשא ומתן באמונה, ואף על פי כן לא מש מאהלה של תורה, ושם לילות כימים, ונהרו אליו שמה תלמידים רבים, והרבץ שם תורה בשקידה נפלאה,

בשנת תרמ"ב נתקבל לאב"ד הומנא, והיה עוד צעיר לימים ואף על פי כן כתבו הגה"ק ר' שמעון סופר אב"ד קראקא זי"ע והרה"ק ר' יקותיאל יהודה טייטעלבוים אב"ד סיגעט בעל ייטב לב זי"ע, בשבילו לקהל הומנא שאשרי לדור שזכה לאותו צדיק משה בן עמרם.

בשנת תרמ"ד נתקבל אב"ד חוסט לממלא מקום הגה"ק ר' משה שיק בעל מהר"ם שיק זי"ע אבל רבינו מרוב עונתנתו לא רצה לקבל משרת הרבנות בחוסט ונשאר בהומנא, עד שבשנת תרמ"ז נתקבל לאב"ד קליינוואלדיין ושם הרבץ תורה ברבים שלמאות נתקבצו אליו תלמידים גדולים ללמוד ממנו תורה ויראה, אבל פרישי עם שבקהלתו פעלו אצל שרי המחוז לבטל ישיבתו, וגם עליו גזרו שאסור לו ללמוד עם בני הישיבה, אבל רבינו מסר נפשו בשביל תלמידיו שהיו דבוקים ודוקים בו ולמד עמם בהתמדה שאין לספר, ופעל אצל שרי המלוכה להתיר הישיבות בכל מקום במדינת אונגארן, וזכות הרבים הי' תלוי' ביזו, ובשנת תרנ"ב בחרוהו לאב"ד טאלנאד אבל לא רצה לעזוב ארץ מולדתו,

בשנת תרכ"ג בחרוהו קהל חוסט פעם שנית ואז הטה רבינו להם אוזן, וכאשר בא לחוסט, נתקבלו אליו תלמידים לאלפים, ותמיד היו שם יותר משלש מאות בחורים, והיה אז ישיבתו הישיבה היותר גדולה במדינת הגר, תלמידיו ראו את עוצם גדולו בתורה, ועבודתו בדביקות נפלא בפרט בלילי שבת קודש שהיה מראהו כמלאך ה' צבאו–ת, ועבודה תמה ונקי' בקדושה ובטהרה, מתלמידיו הקדושים נמנע בנו הגה"ק ר' אברהם יוסף גרינוואלד זי"ע, הגה"ק ר' אברהם שלמה עליאש (אליאש) אב"ד שמאשאוויוואר זי"ע, הגה"ק ר' אהרן אויש

מק"ק ליסקא זי"ע, הרה"ק ר' אשר אנשיל ווייס אב"ד נאדיפאלו בעל שמן למנחה הי"ד הגה"ק ר' אשר אנשיל כ"ץ אב"ד סערדלהעלי בעל ולאשר אמר זי"ע, הגה"ק ר' ברוך פריעדמאן מק"ק טשאפ זי"ע, הגה"ק ר' חיים יודא דייטש דומ"ץ מאקאווא בעל אהבת חיים זי"ע הגה"ק ר' חיים יצשכר גראסס אב"ד פעטרלאווא בעל כתיבה לחיים זי"ע הגה"ק ר' חיים מרדכי יעקב גאטליב אב"ד מיסקאלץ בעל יגל יעקב זי"ע, הגה"ק ר' יוסף ברוין מק"ק ברעזנא זי"ע, הגה"ק ר' משה צבי לאנדא דומ"ץ קליינוואלדיין בעל שלחן מלכים זי"ע ועוד הרבה מופלגים בתורה וירא'.

בשנת תרס"ו בחרוהו לאב"ד בקראקא אבל לא זז ממשמרתו מחוסט ושימש שם בכתר הרבנות ח"י שנה.

רבינו חוץ ממה שלמד בהתמדה ושקידה נפלאה שאי אפשר לספר, וחוץ שנהל קהלתו וישיבתו הרמה בחכמה גדולה, לחם מלחמתה של תורה וירא'ה בעל עניני הדת של המדינה, ובאסיפת הרבנים במדינת הגר דבריו נשמעים, וכולם פה אחד ענו אחריו אין לנו לעשות רק מה שיאמר לנו משה בן עמרם,

וגם בעת שהתנועה הציונית האחרונה דחקה עצמה לכנות במחנת הירא'ים, וקצת מאנשי הירא'ים חברו להציונים ומזרחים, כל רבני המדינה וחוץ למדינה שחשו שח"ו הירא'ים לא יספו בחטאת הציונים, כתבו לרבינו וביקשו בו יען שקולו נשמע במחנה העברים הירא'ים, שיעמוד בראש, ויכריז כרוז שלא יכשלו במעגלותם, וכל שומר נפשו ירחק מהם כמלא עיניו, אז אזר רבינו ביחד עם הגה"ק ר' שמואל ראזענבערג אב"ד לונסלארף זי"ע והכריזו בקול קורא בשנת תרס"ד באזהרת ואיסר שלא לקרב ושלא להיות באגודה אחת עם הציונים ומזרחים.

בשנת תר"ע נחלה רבינו וסבל יסורים גדולים ומרים רח"ל, אבל פומיה לא פסק מגרסא, וכתיב חדושי תורה וסילד חיבוריו, ולמד אז הל' מקומות בעיון רב וחיבר ספר "מקוה טהרה" בימי חלו,

---

סגולה לעצבות מרבינו זי"ע

להעביר עצבות אין סגולה גדולה מללמוד דף גמרא עם פרש"י ותוס' בכח גדול ובשפה ברורה ותהי' כבריה חדשה. (הנהגות ישרות)

ממנהגי רבינו

היה מנהגו בקודש להעביר הסדרא שמו"ת מן ספר תורה כשרה, ובכל ערב שבת קודש הוציאו לפניו ספר תורה וקרא בה. (שמן למנחה)

מתורתו של רבינו

זאת עֲבֹדַת מִשְׁפְּחֹת הַגֵּרְשֻׁנִי לַעֲבֹד וּלְמַשָּׂא:(פרשת נשא ד' כ"ד) ונראה לפרש בס"ד על פי מה דמבואר בספרים דבני הגרשני מרמזים כזמן שישראל מגורשים מארצם והם בבחינת בנים שגלו מעל שלחן אביהם (עיין בספר חתם סופר על התורה שהאריך באמרי נועם) והנה עיקר העבודות בחו"ל שיהי' סבלן אפי' כשרואה בעו"ה כל עיר על תילה בנויה ועיר אלקים מושפלת וכל האומות שלום ושקטים וישראל דווים וסחופים ומושפלים ומכל מקום לא יתרעם אל מדותיו ח"ו רק יקבל הכל באהבה והיינו דא"ק זאת עבודת משפחת הגרשני לעבוד את השי"ת ולמשא היינו לסבול הכל באהבה: (ערוגת הבשם)

הָבוּ לָכֶם אֲנָשִׁים חֲכָמִים וּנְבֹנִים וִידֻעִים לְשִׁבְטֵיכֶם וַאֲשִׂימֵם בְּרָאשֵׁיכֶם. (פרשת דברים א' י"ג) פירש"י חסר יוד למד שאשמותיהם של ישראל תלויות בראשי דייניהם שהי' להם למחות ולכוון אותם לדרך הישרה ומקשים דלפי משמעות הקרא משמע להיפוך מהדרשה שמשמע דאשמת הדיינים תלויים

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

ז אב תר"ע [ב]

רבי משה ב"ר עמרם זי"ע בעל ערוגת הבושם אב"ד חוסט

רבינו הגה"ק רבי משה גרינוואלד בעל ערוגת הבשם אב"ד חוסט זי"ע נולד ביום י"ג שבט תרי"ג לאביו הגה"ק ר' עמרם זי"ע נכד הגה"ק ר' יוסף מטשעטשאוויץ זי"ע גיסו של הגה"ק ר' עמרם חסידא זי"ע, ולאמו מרת אסתר ע"ה

טהרתו ופריסתו היה מבהיל הרעיון אף בימי בריו, ובפרט בימי חליו הכין עצמו בקדושה לעמוד לפני כסא מרומים, והרבה פעמים לו ליקח אותו למקוה לטבול, ויום א' לפני פטירתו, שכמעט כבר פסקה חיותו ולא יכול לנענע עצמו, ולעק מתוך יסורין קשים ומריס, גזר על תלמידיו שיטלוהו למקוה לטבול כי היום ערב יום כיפור שלו, היום ונורא היה המחזה הזה, וביום השישי ערב שבת קודש פרשת דברים ז' מנחם אב תר"ע בשמורת הבוקר, נתקבצו אליו כל בני קהלתו ותלמידיו המרובים, ולעק רבינו בקול גדול ונורא בני ותלמידי תקבלו עליכם עול מלכות שמים במסירת נפש, והיה לז מיחל יחודים בפסוקי יחוד בדביקות נפלא, והיה קורא עם כל העומדים שם פסוקי יחוד בניגן נעילת יום הכיפורים , והם ענו אחריו, וכשהגיע לפסוק בילך אפקיד רוחי וג"ו האריך ודרש נוטריקין, ובכלות דבריו עלה רבינו משה זי"ע למרום.

והניח חדושי תורה על כל מקצועות התורה. כשיצא לרשונה ספרו הק' ערוגת הבושם לאור עולם, קבלו הרה"ק ר' יעקב דוב רוקח מבעלזא זי"ע, הרבה לעלעל בו ולעיין בו והתבטא בהתפעלות: אלמלא ידע מתחילה מי כתב חיבור זה, סבור הייתי על פי נוסח הדברים שהוא היגו אחד מתלמידי הבעש"ט הק' זי"ע. ונודעת היא אמרתו של הרה"ק ר' אהרן מבעלזא זי"ע משמיה לאבוה הרה"ק המהרי"ד זי"ע לאמר על רבינו: עד האט זיך מיט געכאפט מיט די תלמידי הבעש"ט, כעין מה שאמרו על המהרש"א: עד האט זיך מיט געכאפט מיט די לשונים. (רושמים בשמך)

נשאר אחריו בניו הק' הרה"ק ר' אברהם יוסף מחוסט זי"ע הרה"ק ר' יעקב יחזקיה אב"ד פאפא זי"ע הרה"ק ר' יקותיאל יהודה אב"ד יאדע זי"ע הרה"ק ר' לוי יצחק אב"ד לעהליס זי"ע.

זכותו הגדול יגן עליו ועל כל ישראל אמן

בראשי העם, מדלא כתיב ואשימם בראשיהם ונ"ל בס"ד עפ"י מה דיל"ד עוד בפירש"י דמפרש בתחילה תיבת בראשיכם ראשים ומכובדים עליכם שתהי' נוהגין בהם כבוד ויראה והא האי כתיב בסיפא דפסוקא והו"ל לפרושי בתר הכי אבל נ"ל דחדא מתורץ בחברתה דרש"י מפרש דבלשון מסורס דיבר הכתוב וה"ק הבו לכם אנשים חכמים וידועים לשבטיכם בראשיכם ואשימם והאי ואשימם הכוונה כאילו אמר וראשימם היינו שאאשים אותם לפי שאשמת העם תלוי בראשי הדיינים כן נ"ל בס"ד נכון וקרוב לאמיתו. (ערוגת הבשם)

כִּי תֵצֵא לַמִּלְחָמָה עַל אֹיְבֶיךָ וּנְתָנוֹ ה' אֱלֹקֶיךָ, בְּיָדֶךָ וְשָׁבִיתָ שִׁבְיוֹ. וְרָאִיתָ בַּשִּׁבְיָה אִשָּׁת יְפַת תֹּאַר וְחָשַׁקְתָּ בָהּ וְלָקַחְתָּ לְךָ לְאִשָּׁה (פרשת כי תצא י"א) מביא רבינו בשם מרן הבעש"ט הק' זי"ע לאמר, וכי איך יכול יצר הרע לפתות את האדם לעבור על דעת קונו רח"ל, הלא הוא מלאך אש משרת, ואיככה יוכל מלאך אלוקים לדבר על לבות האדם לעבור על רצונו ית"ש. אלא, שלכך בראו הבורא, והינו מקיים בזה את רצון קונו וחפץ צורו, אף אתה תשיב לעומתו, כשם שאתה מפתני לעשות את הרע בעיני ה' מאחר שלזה בראך ה', אף אני לא נבראתי אלא כדי לשמש את קוני, לנצחדולנצח על מלאכת בית ה', הנח לי לגרום קורת רוח לאלוקי צורי.

קטע מצוואתו

וז"ל בצוואתו, אות ג: "מצאתי וראיתי, שיש גדר גדול בזה, בקבלת פני צדיקי הדור, ולהיות דבוק בחברת חסידים ואנשי מעשה. ומלבד מצות עשה מן התורה שמנה הרמב"ם (בפ"ו מהלכות (יסודי התורה) דעות ה"ב) מצות עשה להדבק בחכמים ותלמידיהם כדי ללמוד ממעשיהם, כמו שכתוב (דברים י-כ) ובו תדבק ע"ש. הוא גדר גדול בדור הזה לקיום התורה והמצות, ולבלתי המשך אחרי קלי הדעת, שהאמונה בדברי חכמינו ז"ל רופפת בידם. על כן אני פוקד עליכם, שתסעו לכל הפחות פעם אחת בשנה על שבת קודש או על יום טוב, לקבל פני אחד מצדיקי הדור, אשר ידעתם שהוא בנן של קדושים, וגם כי נקבצו באו אצלו קיבוץ של חסידים ואנשי מעשה ותלמידי חכמים יראים ושלימים. ובכגון דא אמרו רז"ל (תענית ז.) הרבה למדתי מרבותי, ומחבירי יותר מכולם. אז נדברו יראי השם איש אל רעהו, דרכי עבודה ויראת שמים. וגם עין רואה ואוזן שומעת דברי מוסר ויראת השם, ודרכי עבודה ומנהגי חסידות ויהודית. ואז הוא שער הכושר לקיים מה שכתב בצעטיל קטן של רבי ר' אלימלך זי"ע, וזה לשונו (אות יג): לספר בכל פעם לפני המורה לו דרך השם... וכבר כתב הרמב"ם (בהלכות דעות ו-א) דרך ברייתו של אדם, להיות נמשך בדעותיו ובמעשיו אחר רעיו וחבריו וכו', לפיכך צריך אדם להתחבר לצדיקים ולישב אצל החכמים תמיד, כדי שילמוד ממעשיהם ע"ש. ואל תחושו בזה ללעג השאננים ובוז לגאיונים, כי הפכתי בה והפכתי בה, ומצאתי שהוא בדור הזה ענין נפלא וגדר גדול, ואין חכם כבעל נסיון. וכל זאת נסיתי בחכמה, על כן יהיה דבר זה אצליכם לחק ולא יעבור. ואשנה ואשלש עוד, שאותו צדיק יהיה מאותם שמתכנסים אליו קיבוץ של תלמידי חכמים יראי אלקים חסידים ואנשי מעשה", עכ"ל. ועיי"ש עוד באות כו.

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

ז אב תקנ"ה

רבי ישכר דוב בער ב"ר אריה לייבוש בעל מבשר צדק מזלאטשוב

הרה"ק רבי ישכר דוב בער אב"ד זלאטשוב בעל בת עיני מגזע צבי זי"ע נולד בלוברטוב לאביו הרה"ק ר' אריה ליבוש מלוברטוב זי"ע. שהיה מגזע היחס נכד הגה"ק ר' שלמה לוריא המהרש"ל זי"ע ומהגה"ק ר' נפתלי הכהן מפראנקפורט בעל סמיכת חכמים זי"ע, ולמעלה מקודש מגזע רש"י זי"ע

רבינו הי' הגאון הגדול חסיד המקובל האלקי, שהי' קדוש וטהור חריף ובקי עצום, כל רז לא אנים לי' בעמיקין וטמירין, תלמיד מהרה"ק ר' דוב בער המגיד האלקי ממעזריטש זי"ע, וחבר להרה"ק ר' לוי יצחק דערבערדיגער בעל קדושת לוי מברדיטשוב זי"ע שלז"ז נתקרבו שניהם לדרך מרן הבעש"ט זי"ע וזכו לאחר מכן להיות מפילי אור החסידות לדורות.

לימים נתעלה רבינו לאב"ד ור"ם זלוטשוב ויסד בה בזמן אחד עם הרה"ק ר' יחיאל מיכל מזלטשוב זי"ע רבינו שימש כאב"ד והוא כמגיד, בו בזמן נתפרסם בגאון כביר וכמשיב בהלכה, והיה נושא ונותן בשאלות ותשובות עם גדולו דורו המפורסמים הגאונים הגה"ק ר' חיים ראפפורט זי"ע הגה"ק ר' יעקבקא לאנדא זי"ע בנו של הגה"ק ר' יחזקאל הלוי לאנדא אב"ד פראג בעל נודע ביהודה זי"ע הגה"ק ר' צבי הירש מזמושט בעל תפארת צבי זי"ע הגה"ק ר' סענדר מרגליות זי"ע ועוד.

בשנת תקנ"ד החלה רוח ה' לפעמו והחליט לעלות לארץ ישראל, מדי עבר דרך ק"ק לבוב ביום ב' ח' לחודש מנחם אב ללכת לארץ ישראל נתן רבינו הסכמה לספר מגלה עמוקות מאת הגה"ק ר' נתן נטע שפירא מקראקא זי"ע שנדפס שם בלבוב,

עליתו לא"י כרוכה במעשה נס מופלא, שעליו יש בידינו עדות נאמנה מהרה"ק ר' יצחק אייזק מקאמרנא זי"ע בספרו נתיב מצותיך שביל התורה הכתוב: שהיה שכינה שורה עליו וכשהלך בים ועמד סערה בים עד שהיו כסכנה קרוב למות, אמר למלח שיעמיד אותו על ראש הספינה, כשירדה שר הים לכל אלוקים שלו יניח מזעפו, כי מימיו לא פגש אפילו פגימה מועטת בצורת כלם אלוקים, וכך עשה וכרגע נח הים מזעפו. עכלה"ק,

רבינו העמד תלמידים גאונים וקדושים מהם הגה"ק ר' ליבוש פרץ בעל בית פרץ זי"ע הרה"ק ר' צבי הירש מנדבורנה בעל ממח ה' לצבי זי"ע והרה"ק ר' חיים מטשערנאוויץ בעל באר מיים חיים זי"ע שסיפר בספרו סידורו של שבת אודות רוח הקודש בגלוי שראה אצל רבו רבינו זי"ע וזל"ה ואגב אזכיר בכאן דבר נפלא אחד ; שראיתי בהרב הגאון אמתי חסיד אמת הרב דק' זלאטושב זי"ע שבא נער אחד לשאול ומעט דקין מן העוף בידו והשומן שבין הדקין הי' קשה במקצת והי' נראה שא"ל לפניס לשאול עליו, ונטל הוא בידו השאלה והתחיל לדון בה לא איסור ואמר כמה לדדים ואני השבתי לו על הכל שאין כאן שום לד ונידנוד איסור, ואחר ששהה הדברים שעה אחת ממש בדברים שרצה לאסור ואין בהם ממש ואין אתנו בבית כי אם אנחנו יחד, אמרתי לו רבי: אין אני יודע מה אידון בכם שרצונו לאסור הפשוט בזה, אמר לי מה לי לעשות לריך אני לגלות לכם האמת אין פי רוצה לומר על התנגולת זו כשירה, ולבי נוטה בה טריפה. אמרתי לו א"כ הדברים התרנוגלת אפשר טריפה היא מצד אחר אבל לא מזאת השאלה. ושאלתי את הנער היש אתך התרנגולת? והשיב ישנה בבית האחר, ואמרתי להביא אותה, והנה מונח בתרנוגלת לד אחד קצת מן הדקין והנה בה מכה גדולה, מכה אשר כתובה ונטרפה בה התרנגולת, ותמהתי על המראה מאד מאד, וראיתי אשר אין הקב"ה מביא תקלה ע"י לביקים, והנה אחר שדברתי עמו, אמר לי עתה אני רואה איך שאדם לריך להתפלל תפלות ר' נחוניא בן הקנה שלא אומר על טמא טהור, אין פירושו שלא יטעה בדין זזה כבר נכלל שלא יארע תקלה על ידי וכ"ו, אלא שבאמת שלא אטעה בדין והלכה, רק שיבא לפני ונעלם האיסור שבו וכיון שילא מפי טהור סבורין הבעלים שטהרתי אותו בזה ויאכל ויהי' התקלה ע"י. אלא שלא יוכל הפה לומר על טמא טהור אף שלא אראה כ"א הדבר טמא טהור לעיני לא אומר עליו טהור א"כ לפ"ד קדשו הנ"ל שלא יארע תקלה על ידי, תפלה בפ"ע היא ולא על טמא טהור היא ג"כ תפלה בפ"ע. ולפי זה אין לריך לומר כפירש"י שאתי רעות יהי'. רק מתחלה התפלל שלא יארע תקלה להורות שלא כדת ואח"כ התפלל אף על טעות בלא מעשה רק שיענשו על ידו, ואח"כ התפלל שלא יארע ע"י הוראה שאינה נכונה בלא טעות שלו רק טעות השואל, גם זה לא יארע על ידו רק הוא יכיר בין טוב לרע, שלא יטה לבו ופיו לומר על רע טוב ע"כ.

כאשר עלה רבינו לארץ ישראל לא האריך שם ימים על ממלכתו ונסתלק לגנזי מרומים בז' מנחם אב תקנ"ה ומנוחתו כבודו בעיה"ק צפת במערה

נשאר אחריו ספרו מבשר לדק וספרו בת עיני, ובנו יחידו הרה"ק ר' יהודה לייב מלובנא זי"ע וחתנו הגדול הרה"ק אברהם חיים בעל אורח לחיים זי"ע שמילא מקומו זלוטשוב וחתנו השני הגה"ק ר' גרשון מרגליות גאב"ד סקאליט זי"ע בן הגה"ק ר' בנליון מרגליות ראש הכולל החסידים בצפת זי"ע.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מתורתו של רבינו זי"ע

איתא במשנה: אשריך כלים שנכנסת בטומאה ויצאת בטהרה: ובזה יבואר הפסוק שבסיום התורה, אשר עשה "משה לעיני כל ישראל" הר"ת "כלים" והתחלת התורה, "וחושך על פני תהום" הסופי תיבות "כלים", והוא דידוע איך היתה בתחילה שבירת הכלי' ואח"כ נתקנה ע"י קבלת התורה שקבלת משה רבינו ע"ה מפי הגבורה מראשיתה לסופה, וזה שבתחלת התורה סי' "וחושך על פני תהום" בס"ת "כלים" ובסוף התורה "משה לעיני כל ישראל" בר"ת "כלים", וזהו פי' המשנה אשריך "כלים" שנכנסת בטומאה בתחלה ויצאת בטהרה בסוף פי' בתחלה הי' בעולם השבירה ואחר כבאו בעולם התיקון ע"כ

ח אב תרט"ו

רבי ברוך מרדכי ב"ר אליהו זי"ע ראש חסידי אשוואר

רבינו הרה"ק רבי ברוך מרדכי פרענקל דומ"ץ בקליינווארדיין וראש חסידי אשוואר זי"ע נולד לאביו הרה"ק ר' אליהו באכטער זי"ע ממקורבי הרה"ק ר' יצחק אייזיק מקאליב זי"ע בן הרה"ק ר' ישראל איסר מבאכטא זי"ע ראש והמייסד החברייא קדישא אשוואר בן הרה"ק ר' מנחם מענדל הענדלס זי"ע

רבינו היה מפורסם בצדקתו וחסידותו, וכבעל מקובל גדול ואמרו עליו שהיה מהל"ו צדיקים שבדורו,

מסופר שפעם אחת היה רבינו בחג השבועות אצל הרה"ק ר' שלום רוזק בעל שר שלום ראש שושלת בעלזא זי"ע ולפני תפלת מנחה היו מרקדין בבית מדרשו, וכאשר הגיע הרה"ק השר שלום זי"ע לבית המדרש להתפלל הפסיקו כ"א לרקוד, אמנם רבינו מרוב דביקות לא הרגיש בדוא הרה"ק השר שלום זי"ע, וגם לא הרגיש שכל אחד פסקו מלרקוד, ממילא המשיך הוא לרקוד מתוך התלהבות, וכאשר גער בו הגבאי שיפסיק ברקידה, מיהה הרה"ק מבעלזא זי"ע בידו ואמר: לאז גיין דעס אונגעריגן יוד ער טאנצט וואויל.

פ"א בא איש חולה שהרופאים נלאו למצוא לו תרופה בתוך הבתים בשמיני עצרת להפרל מן הסוכה לסכתו של רבינו, ורבינו וכל אחד היה מרקדין בשמחה, ובתוך הריקודין לחק רבינו תפוח שהיה מונח על שולחנו ונתן לאיש החולה, ואמר לו תבך ותאכל ותתרפא, וכן היה שהיה לו מיד רפואה שלימה,

בשנת תרט"ו פשטה בקליינוואלדיין החולי רע הגדולה רח"ל, ונעדרו אז בשבוע אחת נ"ח נפשות רח"ל, הלך רבינו לאב"ד קליינוואלדיין הגה"ק ר' אברהם יצחק ווייגנבערגער בעל פני יצחק זי"ע, ואמר לו רבינו: רבי הענין רע מאוד ואריכים לעשות דבר, ולדבר עם הבי"ד של מעלה, ועתה עם אתן רבינו לדבר עמהם מה טוב, ואם לאו אני מוכן ליכך ולדבר כי די לנו בזה, ומיד הלך רבינו לביתו ולקח בידו ספר הזוהר, ועסק בו ונהלה ונסתלק לגנזי מרומים ביום ח' מנחם אב ערב תשעה באב שנת תרט"ו, ומנו"כ בבה"ח בקליינוואלדיין והמגפה מיד נעצרה.

שנסתלק רבינו בימי נעוריו ועוד בנים קטנים יתומים ובתוכם גם את הילדה מעניע, הבנים אותם הרה"ק ר' משולם פייש ראש שושלת טאהש זי"ע שהיה גיסו, לתוך ביתו וגידלם על ברכיו והיה להם לאב נאמן.

מסופר ענין נפלא שלפני הסתלקותו בקשה זוגתו הרבנית הצדקת מרת מרים לאה ע"ה שהיות כי בדעתה לחזור לבית אביה בעיר אשווארב כנעוריה, וירצה שלא תזכה ליקבר אצלו כי מחמת ריחוק מקום לא יוכלו להוליכה מהתם להכא, השיב לה רבינו אתן לך סימן כשיארע שלא יהיו לך נרוך להלליק לכבוד שבת קודש תדעי שביום ג' בשבוע הבא תסתלקי מן העולם, ועל ידי זה תוכלי להקיים לבוא לקליינוואלדיין ולהקבר על ידי. ולאחר עשרים שנה לפטירתו של רבינו, בא הרבנית מרים לאה ע"ה בשבת קודש לק"ק טאהש לבקר את יול"ח, ומחמת סיבה לא היו לה נורת להלליק על שבת קודש, ואחר שבת מיהרה לנסוע תיכף משם, וכשאלוה על סיבת מהירות הנסיעה השיבה: איך פאר שטארבן אויף קליינוואלדיין, ואחזו ממנה, השיבה להם: אל תאחזו כי כן אמר לי בעלי, כי כשלא יהיו לי נורות לשבת קודש, אסתלק ביום ג' שלאחריו, וכן היה שנפטרה שם ביום ג', ונקברה ליד קברו של בעלה רבינו זי"ע.

נשאר אחריו בניו הקדושים ובתוכם בתו הרבנית הצדקת מרת ברכה ע"ה אשת הרה"ק ר' פנחס אלימלך רייך זי"ע נכד הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליזענסק זי"ע ג' פעמים. ובתו הרבנית הצדיקת מרת מעניע ע"ה אשת הגה"ק ר' מאיר שפיטצער מטאהש זי"ע, וסיפר כשהגיעה בת רבינו מרת מעניע ע"ה לפרקה בא אביה רבינו הרה"ק ר' ברוך מרדכי בחלום להרה"ק מטאהש זי"ע ואמר לו שנמצא חתן בעבורה כעת ביישיבת קליינוואלדיין בחור אחד ממדינת זיבענבערגין בשמו הר' מאיר, בשמורת הבבוקר מסור הרה"ק מטאהש זי"ע דבר החולם להבתולה מעניע, ואמר לה: נסעה ונלכה ביחד לעיר קליינוואלדיין, כי ברצות ה' תבוא היום בקשר השידוכין, כאשר הגיעו לעיר קליינוואלדיין סר לבית מדרשו של הגה"ק בעל פני יצחק זי"ע וחקר אם להתוודע אם נמצא בישיבה בחור בשם מאיר ממדינת זיבענבערגין, והראו לו על הבחור מאיר שפיצער, אחרי חקירה ודריסה נודע לו שבחור מאיר נמנה על הבחורים ממצויני הישיבה, והוא מופלג בתורה ובירא שמים טהורה, עד שרבו מינוהו לראש ישיבתו, באותו מעמד באו בקשר השידוכין. (תיו חיים)

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

ח אב תרח"ץ

רבי מנחם ב"ר אברהם בעל באר מנחם אב"ד ור"ם דק"ק קאלוב

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

הרה"ק רבינו רבי מנחם בראדי אב"ד ור"ם דק"ק קאלוב בעל באר מנחם זי"ע נולד ביום כ"ב שבט בשנת תר"ך לאביו הרה"ק ר' אברהם בראדי אב"ד ברעזנא בעל פרי החג זי"ע בן הרה"ק ר' שלמה זלמן זי"ע בן הרה"ק ר' מרדכי אב"ד אונסדארף זי"ע נין ונכד להגה"ק ר' אברהם ברודא בעל אשל אברהם זי"ע ולאמו הרבנית הצדקות מרת אסתר ע"ה בת הגה"ק ר' אברהם יצחק ווינבערגער אב"ד קליינווארדיין בעל פני יצחק זי"ע

רבינו היה ענק גדול הן בתורה והן בצדקות, ענוותן ושפל ברך, רודף צדקה וחסד, וזן לאלפי בחורי ארץ קדשים, ותפס יסיבה שגדולי עולם יצא מקש.

ראשית לימודו וחינוכו היה על ברכי זקינו הגה"ק ר' אברהם יצחק ווינבערגער אב"ד קליינווארדיין בעל פני יצחק זי"ע, וקיבל ממנו מצוא חפצים תורה ותושיה, לימים יצא לשמוע מבאר תורותו של הרה"ק ר' יקותיאל יהודה טייטלבויס בעל ייטב לב מסיגוט זי"ע וכן היה תלמיד מובהק מהגה"ק רבי יואל צבי ראהט בעל בית היוצר אב"ד חוסט זי"ע

בהגיעו לפרקו בראש חודש ניסן תרמ"ג נשא להרבנית הצדקת מרת מרים ע"ה בת הרה"ק ר' משולם פייש לאווי ראש שולחן טאהש הנקרא השרף מטאהש זי"ע, והיות שזווגתו היתה יתמה לאב עבורה הרה"ק ר' יהוסף ראטטענבערג בעל בני שליטים מקאסאן זי"ע, והבטיח לרבינו בתור נדן למסור לו כס הרבנות דק"ק טאהש. ואכן כן היה אחר חתונתו בהיותו בן עשרים שנה נתמנה לשמש בתור מרא דאתרא בעיר טאהש במקום חותנו.

וסיפר: ששאלו תלמידי בית היוצר את רבם, באיזו זכות זכה חבריהם רבי מנחם בראדי לייבנם במשפחה קדושה כזו? השיב בעל בית היוצר בזה"ל: מענדעלע האט ביי שלש סעודות געוויינט, אז דער טעם פונעם שבת זאל ניט אוועקקומען! [היינו שבעת סעודת שלישית היה שופך דמעות והתפלל שאור השבת לא יאבד ממנו, ויזכה להרגיש גם בימות החול את אור השבת קודש] ועל כן אין תימה שזכה להתדבק במשפחה קדושה כזו.

ואחר שישמש כרב ואב"ד בטאהש עשרים שנה נתמנה לרב בעיר קאלוב יצ"ו. בבואו לקהילתו החדשה בקאלוב נטפלו אליו איזה בחורים שלמדו אצלו בהישיבה בטאהש ובאו עמו לקאלוב, הישיבה בקאלוב היה הולך וגדל ולמדו שם כמאתים וחמשים בחורים, ובין התלמידים הגדולים היה מרן רבינו הרה"ק רבי משולם פייש בעל עבודת עבודה זי"ע, וכשנת תרפ"ה התבטא לתלמידיו שכבר יצאו מן הישיבה י"ב אלף תלמידים.

בכל יום לפני להרים נתן שיעור עיון לתלמידיו, ואצל שיעור הזה הוצרכו לבא מגדול ועד קטן, ופעמים שהיה השיעור בחצר להרים, וחוץ מזה הקיפו שני סוגיות גדולות בש"ס בעמקות גדול, חומש רש"י, ושו"ע אורח חיים, ויורה דעה למדו לעצמם, מנהגו של רבינו היה שעמדו לפניו הבחורים בבחינה בכל יום על מה שלמדו אתמול, ואחר הבחינה נתן שיעור על קפיטל בתהלים או במשלי, ואחר כך לימד לפניהם הגמרא בתור שיעור עיון, ובחוש השבוע היה בחינה גדולה, ואצל הסעודה שלישית היה רגיל לנסות תלמידיו שאלות בחומש רש"י.

חיזק מאד תלמידיו המובחרים שילמדו ההוראה, ומי שהיה ראוי היה משמיך אותו. כל התנהגותו הקדושה היה "כמוסר ספר" לתלמידיו, כגון שבכל יום השכים בשעה שלשה ובכה בכיה רבה על גלות השכינה, וכן זירז תמיד תלמידיו להשכים במוקדם האפשרי, וילמדו לפני התפילה, ואמר שאז הזמן הראוי ביותר ללמוד שעי"ז יתקבלו תפילותיהם.

הקפיד מאד שבשעת התפילה יעמוד כל אחד במקומו הקבוע לו ולא יסבבו כה וכה. ונהג להתפלל סדר הקדבנות והקטורת יחד עם הציבור, חזן וקהל, כשפניו כלפי העם, שמנהג זה למד מגיסו הרה"ק ר' אלימלך מטאהש זי"ע. (עבודת עבודה)

בהישיבה היה אויר חסידי, וכל הבחורים התנהגו במנהגי החסידות מלאונם ולא היו אנוסים בזה.ועל פי רוב הלכו הבחורים במקוה בכל יום בבוקר.

בכל תשעה באב היה רגיל לעלות ביחד עם בחורי הישיבה אל קבר הרה"ק רבי יצחק אייזיק מקאלוב זי"ע. ובפורים היה רגיל לנגן עם התלמידים הגיגונים שחיברם הרה"ק מקאלוב זי"ע בכשון הונגריה.

היה דואג תמיד גם לחיי הגשמי שלהם העמיד בממונו מענז"ל שהוא בית אוכל שהספיק מזון להתלמידים, ולא ביקש אלא שכר מיעוט, ומבני עניים לא ביקש כלל. כחצי שעה קודם שנגמר השיעור לוה להבחורים – שנקבעו לבית האוכל – שילכו להכין האוכל בבית המענז"ל, והוא בעצמו היה סובב בין השלחנות בשעה שאכלו ולא שלא יחסר מהם כלום. תמיד האיר פניו והיה רגיל לשיח בשלום עם התלמידים והיה קורא להם בשמם ובשם מקומם.

פעם היה בחור שגילה את זקנו ניגש אליו והעביר ידו על פניו ושאל ממנו, עם שטערט דיר? השיב הבחור לא, אמר לו רבינו אבער פאר מיר שטערט עס! והבחור תפס הרמז ומאז ואילך לא גילח עוד את זקנו, כן הוכיח את תלמידיו בהלהב ובנחת.

סיפר תלמידו הרה"ח ר' מרדכי גרובער ז"ל: היה דרכו בקודש של רבינו שבת קודש אחר התפילה לחלק פשטיד"ל לכל התלמידים והיה לפלא שמי שהכיר עליו רבינו שלא הלך באותו היום במקוה לא נתן לו פשטיד"ל, ופעם איחר ר' מרדכי בהקמתו בבוקר והחליט בדעתו שמוטב ליצר במקוה ולהתאחר בתפילה מלבא לתפילה בזמן בלי הליכה במקוה, וכך היה הלך במקוה וכשנכנס בביהמ"ד כבר התפללו בכוך שאמר. ואחר התפילה עמד ר' מרדכי לפנירבינו לקבל פשטיד"ל אמר לו רבינו: הן אמת שבאת להתפלל בביהמ"ד כשהעולם כבר התפללו בכוך שאמר, אך אעפ"כ כיון שבמקוה הייתת הקבל פשטיד"ל!

כמו כן סיפר תלמידו מרן רבינו הרה"ק רבי משולם פייש מטאהש בעל עבודת עבודה זי"ע: ראיתי אצל רו"ז הגה"ק רבי מנחם בראדי מקאלוב זצ"ל, וכאשר זכיתי להימנות בין תלמידיו, היה נהוג שבשבת קודש בבקור לפני התפילה באו התלמידים לשתות טיי חמה בחדרו, ואז הביט על פני כל התלמידים שעברו לפניו, והכיר על כל אחד אם טבל במקוה, וכאשר הכיר על פני אחד מהם שלא טבל, לא נתן לו לשתות עד שילך לטבול.

וכן בעת סעודת הבוקר, כאשר חילק קוגל להתלמידי הישיבה. אם הכיר על פני אחד מהם שלא טבל במקוה, החזיר ידו ולא רצה ליתן לו.(עבודת עבודה – פתגמי קודש)

לאחר חמשים וחמש שנים שהרבין תורה בטאהש ובקאלוב, נסתלק שם לגנזו מרומים בעיר קאלוב אור ליום ערב שבת קודש ח' אב תרל"ח ושם מנוחת כבודו.

רבינו לא נשאר זש"ק, אך בהיותם חשוקי בנים הכניסה הרבנית ע"ה לביתה את ש"ב הרבנית הצדיקת מרת שרה רחל ע"ה בת הגה"ק ר' מרדכי מדעמענטש זי"ע ונתגלה אצלם כבת, וכאשר הגיעה לפרקה נישאת אל הגה"ק ר' אשר לאווי זי"ע בן הרה"ק ר' אלימלך מטאהש זי"ע, ועל פי צוואתו של רבינו מילא הוא את מקומו בעיר קאלוב.

היה אחד מתושבי העיר קאלוב הרה"ח ר' יעקיהו פריעדמאן ע"ה הגבאי בית הכנסת שאחרי עברו י"ז שנה מנשואיו עדיין לא נתברך בזרע. פ"א בחודש טבת לא נראית הלבנה וכבר הגיע הזמן המאוחר ביותר שאפשר לברך על הלבנה ועדיין לא נראתה. ורבינו השתוקק מאוד לחדש הלבנה, על כן אמר בלילה ההוא אחר תפלת מעריב להבחורים שלא יצאו מבית המדרש, שהוא מצפה עד שיתאפשר לחדש הלבנה, וכנכם לאחר הספדים שלו. בחוץ נפל שלג גדול והיתה רוח סערה, אמנם אחר כמה שעות נתפזרו הענניים ונראית הלבנה, והלך בחור אחד לרבינו להגיד לו. כששמע הבשורה רץ מאהרו לדך הבית המדרש להחלט עם שמחה גדולה, אשר צעוקא לא ראו אצלו שמחה כזו. בחוץ לביהמ"ד היתה אוצבא שמן הצד היו עוצים עליה דרך אכבעה מדרגות, ורבינו כשרץ ובא מבחוץ לביהמ"ד רץ דרך אוצבא הנ"ל, ולא הרגיש שהאוצבא נבוה מקרקע בחצר וכמעט שנפל לולי שני בחורים גבוהים שעמדו מן הצד חטפו בו לפני שנפל, וקידש הלבנה בשמחה גדולה, ופיקד כשאמר כשם שאני רוקד וכו' וגם בשעת שקרו טוביים מאורות. [תמיד המנהג לקפוץ במקומות הנ"ל אמנם כמו שקפץ עכשיו מגודל שמחת מצוה לא ראו עדיין]הגבאי הנ"ל ר' יעקי' שראה עם ראו ניגש לרבינו והזכיר עצמו שיושש בבן זכר, אמר לו רבינו: אני איני יכול להבטיח, הקי"ת יעזור.

ופעם בליל התקדש חג הפסח נגב ר' יעקי הנ"ל את האפיקומן מרבינו, וכשגעו לאפון נענה ואמר: שאינו מחזיר האפיקומן על שיבטיח לו רבינו שיושש בזש"ק. נענה רבינו ואמר: שוטה וכי יכול אני להבטיח? אמנם הוא עמד בשלו שאינו מחזיר לו את האפיקומן עד שישמע הבטחה מפורשת כי הנה הוא חובק בן. ככה נמשך הדבר עד שבכר הגיעו לחצות עשרה מינוט לפני חצות ועדיין לא החזיר את האפיקומן, נענתה הרבנית ואמרה לבעלה: קאלוגער רב, תמיד אתה מקדקד לאכול האפיקומן לפני חצות, ועכשיו לא תאכל? תבטיח לו! אך רבינו התעקש שאינו יכול להבטיח, על שאמרה לו הרבנית: אני רואה לאכול האפיקומן לפני חצות, ואם אתה לא תאכל גם אני לא אוכל. אמר לה רבינו: הלא את בת הרב מטאהש, תבטיחי לו כדי שנוכל לאכול האפיקומן. אמרה לו: אני אבטיח אם אתה תסכים. אמר לה כמסכים –גוט–. חזרה ושאלה: מה כוונתך בגוט שאמרת? אמר רבינו: אז אין צוועלף חדשים אדום וועט עד מאכן א בריית!הנה הבאה היתה שנה מעוברת, ונולד לו בן זכר בז' אדר השני, ובפורים הכניסוהו בבריתו של אברהם אבינו, ותהוש כל העיר ממעשה זו.(שיח זקנים)

באותה היום שנולד הבן חל היומא דהילולא של הרה"ק ר' אייזיק'ל מקאלוב זי"ע וכמה אנשים נלחפו לחדרו של רבינו עד שנשבר הלבת, [ועל אף שבשבת הלבת לא כעם, מעולם לא כעם רק אדרבה שחק] וביקשו ממנו ברכות והבטחות, אמק רבינו ואמר בענוותנותו: אינני רבי ואיני יכול להבטיח, אונגאריגע חסידים חוזבים שאם פעם אחת הפלרתי אצל הש"ת ושמע תפלתי, שבסדר אני יוכל להבטיח, הלא באו הרבה רבי'ם להאמרלייט של רבי אייזיק'ל, לכו אצלם ותפעלו ישועה.(הגדה פרדס הצדיקים)

פעל בספה"ק נועם אלימלך

סיפר הרה"ח ר' פנחס דוד רייז ז"ל שלאחר חתונתו גר בקאלוב, ופעם אחת היתה אשתו מקשה לילד, ובא לפני רבינו להזכיר עצמו לפניו וכשחזר לביתו וראה שעדיין הישועה לא בא, חזר לרבינו שהיה באמצע השיעור, ובכה ר' פנחס דוד בכיה רבה שעדיין לא נושע, אמר רבינו להמשמש שיתן לר' פנחס דוד הספה"ק נועם אלימלך, אמר ר' פנחס דוד הנ"ל שכבר יש לו ספה"ק נועם אלימלך בבית היולדות, אמר לו רבינו: אבער מיין נועם אלימלך האסטו נאך נישט, זהו מהרה"ק ר' אייזיק'ל זי"ע! לקחתי הספר נועם אלימלך וחזרתי לביתי, והיה תיכף בבואי לשערי ביתי שמעתי קוראים בקול שמח " מזל טוב" (שיח זקנים)

מתורתו של רבינו

וַיִּגַּשׁ אֵלָיו יְהוּדָה וַיֹּאמֶר בִּי אֲדֹנִי יְדַבֵּר נָא עַבְדְּךָ דָבָר בְּאָזְנֵי אֲדֹנִי וְאַל יִחַר אַפְּךָ בְּעַבְדֶּךָ כִּי כָמוֹךָ כְּפַרְעֹה. (פרשת ויגש מ"ד י"ח) והקשו המפרשים מדוע הוצרך יהודה עוד פעם להתחנן ולומר: ידבר נא עבדך דבר באזני אדוני, הלא כבר ניסה כמה וכמה פעמים לבקש ולהתחנן שישחרר את בנימין וזה לא הועיל, ואם כן מה סבר בזה שכשיאמר: ידבר נא, יוסף כן יקשיב לו? והביאור הוא, שאמרו חז"ל: דברים היוצאין מהלב נכנסים ללב. ולכן יהודה שדיבר כל הזמן ליוסף מעומק הלב, לא הבין מדוע יוסף לא מקבל את דבריו ולא הבין מהי הסיבה הגורמת לזה, ולכן החליט יהודה שאולי הסיבה שיוסף לא מקשיב, בגלל שקיבל את דבריו של יהודה על ידי מתורגמן ולכך הוא לא מעביר את זה מעומק הלב כמו שיהודה בעצמו אמר את זה, וזה שאמר ידבר נא עבדך דבר באזני אדוני,דהיינו שהוא ידבר באזני יוסף ולא על ידי שליח ואז בטוח הוא שהם יכנסו ללב כיון שיוצא מן הלב. (באר מ נ ח ם)

בפסוק וְאָתְחַנֵּן אֶל־ ה' בָּעֵת הַהִוא לֵאמֹר, ה' האלקים וג"ו: ואמרתי לרמז בזה דהנה ידוע כִּי יָצֵר לֵב הָאָדָם רַע מִנְּעָרָיו(בראשית ח') ועובד עבודתו להסיר את האדם מדרך הטובה עד זיבלא בתרייתא ואף ברגע האחרונה בא אליו ומפתה אותו שיהיה כופר בעיקר וכבר התקינו מסירת מודעה לזה כידוע וע"כ העיקר הוא שיתפלל אדם בכל יום ויום לעת מצוא זו מיתה (רב נחמן בר יצחק אמר: לעת מצא זו מיתה, שנאמר למות תוצאות - מסכת ברכות ח') שאל יסיר מדרך הישר והטוב וברגע אחרונה יוכל למסור נפשו ונשמתו לה' ולהאמין שהי' הוא האלקים ואין אלקי מבלעדו. וזה שאמר משה רבינו ע"ה וְאָתְחַנֵּן אֶל־ ה', שהתפללי אל ה' בָּעֵת הַהִוא, כשיבוא העת הידוע היינו יום המיתה, לֵאמֹר: שאוכל לומר אז: ה' האלקים, שאזכה למסור נפשי ונשמתי בשביל קדושת שמו יתברך ויתעלה. (באר מנחם)

ט אב תקע"ה

רבי יעקב יצחק הלוי ב"ר אברהם אליעזר זי"ע החוזה מלובלין

רבינו הרה"ק רבי יעקב יצחק הלוי הורוויץ הנקרא החוזה מלובלין זי"ע נולד בעיר טארניגראד בשנת תק"ה לאביו הרה"ק ר' אברהם אליעזר משברשין זי"ע ולמעלה בקודש עד הרה"ק רבי ישעיה הלוי איש הורוויץ בעל השל"ה הקדוש זי"ע, ולאמו הרבנית הצדיקת מרת מאטיל ע"ה בתו של הרה"ק ר' יעקב קאפיל מליקאווא זי"ע מגדולי תלמיד מרן רבינו הבעש"ט זי"ע

רבינו היה מיש מלקיס קדוש ונקרא החוזה הקדוש, לפניו נגלו כל תעלומות וכל רז לא מנים לי', היה בעל רוה"ק אמתי, תלמיד מהרה"ק ר' דוב בער המגיד הגדול ממעזריטש זי"ע ומהרה"ק הרבי ר' מלימלך מליזענסק בעל נועם מלימלך זי"ע, ומהרה"ק ר' שמעלקא מניקלשבורג זי"ע.

פעם אמר רבינו שאפילו כל העולם יאמרו עלי שאני צדיק לא אאמין להם, ואם הקב"ה כביכול יאמר עלי שאני צדיק, אאמין לו רק לאותו רגע, אבל ברגע שאחריו יתכן שאפול ממדרגתי והיה בבחינת רשע ח"ו.

נהג רבינו שהיה יושב ומקבל קהל עדת מרעיתו, כשספר זוהר פתוח לפניו, וכשהיו שואלים אותו דבר, היה מועיל תשובתו מתוך הספר הפתוח לפניו. והרה"ק ר' חיים האלבערשטאם בעל דברי חיים מצאנז אז"ע אמר: דע לך כי אם היית רואה את הרבי מלובלין בעת ניגש אל העבודה, ושמעת ממנו רק ברכה אחת, כי אז היית רוקח על כל עבודתי. תלמידו הרה"ק ר' יעקב יאחק מפשיסחא בעל היהודי הקדוש זי"ע התבטא: כי מלאכים וערפים אף הם אין להם יכולה בגדלותו, ולפיכך הוא נוסע אליו במסירות נפש.

נשא להרבנית הצדיקת מרת טילא שפיינצא ע"ה בת הר"ר צבי הערשל לאנגטער ז"ל, והזאוג שני נשא להרבנית הצדיקת מרת בילא ע"ה בת הגה"ק ר' מאיר הלוי אב"ד מאסטו זי"ע נכד הגה"ק בעל פני יהושע זי"ע

רבינו העמיד תלמידים קדושים שהאירו כל פני תבל בקדושתם ובילאתם, בתורתם ומסירת נפשם, ומגדולי תלמידיו היו הגאונים וקדושים הרה"ק ר' יעקב יאחק מפשיסחא הנקרא דער יוד הקדוש זי"ע הרה"ק ר' יעשיהו מפשעדבורז זי"ע הרה"ק ר' יוסף קעזיס מתעכוב זי"ע הרה"ק ר' דוד בילערמאן דאס שושלת לעלוב זי"ע הרה"ק ר' קלונומוס קלמן עפשטיין בעל מאור ושמש מקראקא זי"ע

הרה"ק ר' זורי מסטרליסק הנקרא הסרף זי"ע שאמר: שלובלין הוא כמו ארץ ישראל, חלר בית המדרש של רבינו היא יושבים, בית המדרש עצמו הוא הר הבית, ביתו נאות קודש העזרה וההיכל, וחדרו קודש הקדשים, והשי"ת בעצמו מדבר מתוך גרונו של רבינו. הרה"ק ר' משה טייטלבויס בעל יצמח משה מאוהעב זי"ע הרה"ק ר' אהרן משה מבראלד זי"ע הרה"ק ר' שמואל מקאלוב זי"ע הרה"ק ר' יחזקאל מקוזמיר בעל מלא הרועים זי"ע ושיפר שפ"א בבואו לרבינו ללובלין, אמר לו רבינו: אני רואה עליך חטא ביטול תורה, כי בטלת מדברי תורה בדרך בואך אלי, אמר לו הר"ר יחזקאל זי"ע: הרי נטלתי עמי גמרא קטנה ולמדתי בעל עת נסיעתי בדרך, השיב לו רבינו: אנפ"כ לביטול תורה לא שלוט בעלאת זי"ע שהעיד על רבינו שהי' יודע שורש נשמת כ"א הבא לפניו וכמה פעמים הי' בגלגול, ובמה פגם ותיקן בכל גלגול וגלגול. ופעם אמר: מי שהכיר את הרבי מלובלין זי"ע ראה עד היכן יולד אשה יכול להגיע". קדושתו המופלאה אין ערוך לה.,הרה"ק ר' מנחם מענדל מקאלק זי"ע הרה"ק ר' יאחק מווונגרוב–מעזריטש זי"ע והיה הכותב תורתו הק'. הרה"ק ר' אריה יהודה לייב מאוזרוב–אופלא זי"ע הרה"ק ר' צבי אלימלך אפירא בעל בני יששכר ראש שושלת דינוב זי"ע הרה"ק ר' מרדכי דוד אונגאר מדומברובא זי"ע הרה"ק ר' אריה לייב מווישניצא בעל אריה דבי עילאי זי"ע הרה"ק ר' צבי הירש אייכענשטיין בעל עטרת צבי מזידיטשוב זי"ע הרה"ק ר' משה מסמבור בעל תפלה למשה זי"ע הרה"ק ר' אלכסנדר סענדר מקאמרנא זי"ע הרה"ק ר' יעקב בערש מזידיטשוב זי"ע הרה"ק ר' יאחק אייזיק מלענטשנע זי"ע שגילו בבית רבינו, הרה"ק ר' שלמה לייב מלענטשנע זי"ע הרה"ק ר' יוסף מיאסריטשוב זי"ע הרה"ק ר' שמעון מיאסרוסלוב בעל תורת שמעון זי"ע הרה"ק ר' אריה לייב משילבוצא זי"ע קרובו הרה"ק ר' אליעזר הורוויץ מטאמניגראד זי"ע הרה"ק ר' אלכסנדר זושא מוומרשא זי"ע הרה"ק ר' מאיר הלוי מאפטא בעל אור לשמים זי"ע שרבינו הסמיכו לאתמו"כ. הרה"ק ר' שמחה בונם מפשיסחא זי"ע. ושיפר שפעם אמר רבינו שהוא אוהב יותר הרשע שיודע שהוא רשע מהצדיק שיודע שהוא צדיק. שאל אותו הרה"ק מפשיסחא: הטעם? השיב לו רבינו: כי הרשע שיודע שהוא רשע הנה הוא דבוק בהאמת הוא אמת ונקרא אמת, אבל הצדיק היודע שהוא צדיק ובוודאי אינו כן, כִּי אָדָם אֵין צַדִּיק בָּאָרֶץ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה טּוֹב וְלֹא יֶחֱטָא (קהלת ז' כ') ומי כל שכן זה שהוא מרגיש שהוא צדיק בוודאי אינו צדיק כמו שכתב (בזוהר חלק ג' קכ"ב ב') מן דאיהו רב איהו זעיר. אם כן הוא דבוק בשקר ושקר שונא הקב"ה, על כן גם אני שונא אותו. (מקדש מעט על תהילים קכ"ב) הרה"ק ר' יאכר בער מרזלוטשין זי"ע מחותנו הרה"ק ר' לאוכן הלוי הורביץ בעל דורשים בשדה זי"ע הרה"ק ר' שמעון דייטש מזעלניחוב זי"ע הרה"ק ר' נפתלי צבי בעל זרע קודש ראש שושלת ראפשיץ זי"ע, מובא בספר חקל יאחק (פרשת בהעלותך) הגיד הרה"ק רבי נפתלי מראפשיטץ זי"ע על רבינו הקדוש והגדול מלובלין זי"ע, שבאשר בא אליו אדם להסתופף בצילו והיה לו שם, היה מוציא נשמתו בצילה ומכבשה מכל כתמי העונות ומחזירה לו טהורה. הרה"ק ר' יאחק משה עזריאל מבעלזין זי"ע הרה"ק ר' נחמיה מיוזעפאף זי"ע הרה"ק ר' משה מיאונג זי"ע הרה"ק ר' נתן ממאקווע זי"ע הרה"ק ר' שמשון אשכנזי מראדזין זי"ע ועוד כמה צדיקי הדור שנעשו מאורי ישראל.

קדושתו וחסידותו אין לתאר, וכפי שהגיד עליו הרה"ק מהרלי"ה מאפטא זיע"א שמימיו לא הגביה רבינו אפילו את ריסי עיניו בלתי יהוד שמו יתברך, כמו"כ היה רבינו בעל רוח הקודש מפורסם, וכשהי מביט בלבם פניו של האדם, היה יודע כל דרכו אם הוא יצר הולך, כמו"כ העידו עליו צדיקי דורו שעד 400 מיל רואה רבינו הכל בראי' גשמי ופקיע שמיה בשם החוזה הקדוש.

הרה"ק ר' יהושע'לע מבעלזא זי"ע שאל פעם את אביו הרה"ק בעל שר שלום זי"ע: האם אמת מה שמספרים על הלובלינער זי"ע, שבשעה שהיה לומד גמרא, היה רואה לפניו את התנא או האמורא בעל המימרא, כגון כשלמד מימרא של אביי ראה את אביי כשהוא עומד לפניו, וכן בכל התנאים והאמוראים. השיב לו אביו: "אויפ'ן לובלינער זע"ל איז אלץ טוס גלויבען (על הרבי מלובלין ניתן הכל להאמין!), נאר איך זאג דאך ניטא אז איך זעה (איני אומר שגם אני רואה), נאר איך בין געווען א יונגערמאן ווען כ'האב גיגעסען קעסט אין סיקאהל (אך כשהייתי סמוך לשולחן חותני בסקאהל), האב איך געהאט א שיעור יעלען טאג נאך'ן דאווענען אין בית המדרש. אין טור בית יוסף (היה לי שיעור כל יום אחרי התפילה בבית"מ"ד בטור ובית יוסף), און ווען איך בין צוגעקומען צו יעלען תנא, יעלען אמורא, וואס דער בית יוסף ברענגט, האב איך מרגיש געווען די קושא פון יעלען בעזונדער" (וכשהגעתי לכל תנא ואמורא שהבית יוסף מביא, הרגשתי את הקושיא של כל אחד בנפרד). (עיין לתרופה)

הרה"ק רבי אליעזר זוסיא מסקולען בעל נועם אליעזר זי"ע נהג לספר מעשה זו בכל שנה ושנה בליל שמיני עצרת: פעם נסע איש אחד לרבי מלובלין להחוזה מלובלין, ומר לו החוזה שיסע חזרה לביתו. חשב האיש בדעתו אולי לא הבין כוונת רבו, והחליט להתרחק עוד פעם בפני הרבי, ואם יאמר לו הרבי שנית שיסוב לביתו אז יבין שזהו רצון הרבי. ואכן בא שוב לפני רבו, ואל לו החוזה: ביסוב נאך אלץ דאך? ומשלמה החסיד שרצון הרבי הוא שיסע הביתה, נתמלא בצער ובלית ברירה שם דרכו לשוב אל ביתו. בדרך נטה אותו לצון בבית קרעטשמע אחת, ופגע באחוזת מרעים חסידים אשר שמו פניהם לנסוע להרבי מלובלין, ושמו לחייס ורקדו בשמחה גדולה, ונלוה החסיד לריקודם, ומשמחת שמחה גדולה התעלהו החסידים לחזור להרבי, ועשה כדבריהם. משראהו הרבי מלובלין שמח עמו מאוד, ואמר: וואס חסידים קענען מיט זייער שמחה קען ניטא א פועל יצועות, ואמר פשר הדבר אשר היה לפניו, כי ראה על החסיד הזה שנגזר עליו למות ר"ל ולכן שלחוהו מעל פניו, כי לא ראה שיושבת שמחת יום טוב אם יומת כאן, אבל השמחה גרם שקרע הגזר דין אחר חיתוס, וזכה לחיים ארוכים. (הרה"ג ר' יוסף חיים גרינוואלד עליט"א בשם כ"ק אדמו"ר מסקולען שליט"א)

האוהל ומצבות רבינו זי"ע

נהג רבינו שהיה יושב ומקבל קהל עדת מרעיתו, כשספר זוהר פתוח לפניו, וכשהיו שואלים אותו דבר, היה מועיל תשובתו מתוך הספר הפתוח לפניו. והרה"ק ר' חיים האלבערשטאם בעל דברי חיים מצאנז אז"ע אמר: דע לך כי אם היית רואה את הרבי מלובלין בעת ניגש אל העבודה, ושמעת ממנו רק ברכה אחת, כי אז היית רוקח על כל עבודתי. תלמידו הרה"ק ר' יעקב יאחק מפשיסחא בעל היהודי הקדוש זי"ע התבטא: כי מלאכים וערפים אף הם אין להם יכולה בגדלותו, ולפיכך הוא נוסע אליו במסירות נפש.

נשא להרבנית הצדיקת מרת טילא שפיינצא ע"ה בת הר"ר צבי הערשל לאנגטער ז"ל, והזאוג שני נשא להרבנית הצדיקת מרת בילא ע"ה בת הגה"ק ר' מאיר הלוי אב"ד מאסטו זי"ע נכד הגה"ק בעל פני יהושע זי"ע

רבינו העמיד תלמידים קדושים שהאירו כל פני תבל בקדושתם ובילאתם, בתורתם ומסירת נפשם, ומגדולי תלמידיו היו הגאונים וקדושים הרה"ק ר' יעקב יאחק מפשיסחא הנקרא דער יוד הקדוש זי"ע הרה"ק ר' יעשיהו מפשעדבורז זי"ע הרה"ק ר' יוסף קעזיס מתעכוב זי"ע הרה"ק ר' דוד בילערמאן דאס שושלת לעלוב זי"ע הרה"ק ר' קלונומוס קלמן עפשטיין בעל מאור ושמש מקראקא זי"ע

הרה"ק ר' זורי מסטרליסק הנקרא הסרף זי"ע שאמר: שלובלין הוא כמו ארץ ישראל, חלר בית המדרש של רבינו היא יושבים, בית המדרש עצמו הוא הר הבית, ביתו נאות קודש העזרה וההיכל, וחדרו קודש הקדשים, והשי"ת בעצמו מדבר מתוך גרונו של רבינו. הרה"ק ר' משה טייטלבויס בעל יצמח משה מאוהעב זי"ע הרה"ק ר' אהרן משה מבראלד זי"ע הרה"ק ר' שמואל מקאלוב זי"ע הרה"ק ר' יחזקאל מקוזמיר בעל מלא הרועים זי"ע ושיפר שפ"א בבואו לרבינו ללובלין, אמר לו רבינו: אני רואה עליך חטא ביטול תורה, כי בטלת מדברי תורה בדרך בואך אלי, אמר לו הר"ר יחזקאל זי"ע: הרי נטלתי עמי גמרא קטנה ולמדתי בעל עת נסיעתי בדרך, השיב לו רבינו: אנפ"כ לביטול תורה לא שלוט בעלאת זי"ע שהעיד על רבינו שהי' יודע שורש נשמת כ"א הבא לפניו וכמה פעמים הי' בגלגול, ובמה פגם ותיקן בכל גלגול וגלגול. ופעם אמר: מי שהכיר את הרבי מלובלין זי"ע ראה עד היכן יולד אשה יכול להגיע". קדושתו המופלאה אין ערוך לה.,הרה"ק ר' מנחם מענדל מקאלק זי"ע הרה"ק ר' יאחק מווונגרוב–מעזריטש זי"ע והיה הכותב תורתו הק'. הרה"ק ר' אריה יהודה לייב מאוזרוב–אופלא זי"ע הרה"ק ר' צבי אלימלך אפירא בעל בני יששכר ראש שושלת דינוב זי"ע הרה"ק ר' מרדכי דוד אונגאר מדומברובא זי"ע הרה"ק ר' אריה לייב מווישניצא בעל אריה דבי עילאי זי"ע הרה"ק ר' צבי הירש אייכענשטיין בעל עטרת צבי מזידיטשוב זי"ע הרה"ק ר' משה מסמבור בעל תפלה למשה זי"ע הרה"ק ר' אלכסנדר סענדר מקאמרנא זי"ע הרה"ק ר' יעקב בערש מזידיטשוב זי"ע הרה"ק ר' יאחק אייזיק מלענטשנע זי"ע שגילו בבית רבינו, הרה"ק ר' שלמה לייב מלענטשנע זי"ע הרה"ק ר' יוסף מיאסריטשוב זי"ע הרה"ק ר' שמעון מיאסרוסלוב בעל תורת שמעון זי"ע הרה"ק ר' אריה לייב משילבוצא זי"ע קרובו הרה"ק ר' אליעזר הורוויץ מטאמניגראד זי"ע הרה"ק ר' אלכסנדר זושא מוומרשא זי"ע הרה"ק ר' מאיר הלוי מאפטא בעל אור לשמים זי"ע שרבינו הסמיכו לאתמו"כ. הרה"ק ר' שמחה בונם מפשיסחא זי"ע. ושיפר שפעם אמר רבינו שהוא אוהב יותר הרשע שיודע שהוא רשע מהצדיק שיודע שהוא צדיק. שאל אותו הרה"ק מפשיסחא: הטעם? השיב לו רבינו: כי הרשע שיודע שהוא רשע הנה הוא דבוק בהאמת הוא אמת ונקרא אמת, אבל הצדיק היודע שהוא צדיק ובוודאי אינו כן, כִּי אָדָם אֵין צַדִּיק בָּאָרֶץ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה טּוֹב וְלֹא יֶחֱטָא (קהלת ז' כ') ומי כל שכן זה שהוא מרגיש שהוא צדיק בוודאי אינו צדיק כמו שכתב (בזוהר חלק ג' קכ"ב ב') מן דאיהו רב איהו זעיר. אם כן הוא דבוק בשקר ושקר שונא הקב"ה, על כן גם אני שונא אותו. (מקדש מעט על תהילים קכ"ב) הרה"ק ר' יאכר בער מרזלוטשין זי"ע מחותנו הרה"ק ר' לאוכן הלוי הורביץ בעל דורשים בשדה זי"ע הרה"ק ר' שמעון דייטש מזעלניחוב זי"ע הרה"ק ר' נפתלי צבי בעל זרע קודש ראש שושלת ראפשיץ זי"ע, מובא בספר חקל יאחק (פרשת בהעלותך) הגיד הרה"ק רבי נפתלי מראפשיטץ זי"ע על רבינו הקדוש והגדול מלובלין זי"ע, שבאשר בא אליו אדם להסתופף בצילו והיה לו שם, היה מוציא נשמתו בצילה ומכבשה מכל כתמי העונות ומחזירה לו טהורה. הרה"ק ר' יאחק משה עזריאל מבעלזין זי"ע הרה"ק ר' נחמיה מיוזעפאף זי"ע הרה"ק ר' משה מיאונג זי"ע הרה"ק ר' נתן ממאקווע זי"ע הרה"ק ר' שמשון אשכנזי מראדזין זי"ע ועוד כמה צדיקי הדור שנעשו מאורי ישראל.

קדושתו וחסידותו אין לתאר, וכפי שהגיד עליו הרה"ק מהרלי"ה מאפטא זיע"א שמימיו לא הגביה רבינו אפילו את ריסי עיניו בלתי יהוד שמו יתברך, כמו"כ היה רבינו בעל רוח הקודש מפורסם, וכשהי מביט בלבם פניו של האדם, היה יודע כל דרכו אם הוא יצר הולך, כמו"כ העידו עליו צדיקי דורו שעד 400 מיל רואה רבינו הכל בראי' גשמי ופקיע שמיה בשם החוזה הקדוש.

הרה"ק ר' יהושע'לע מבעלזא זי"ע שאל פעם את אביו הרה"ק בעל שר שלום זי"ע: האם אמת מה שמספרים על הלובלינער זי"ע, שבשעה שהיה לומד גמרא, היה רואה לפניו את התנא או האמורא בעל המימרא, כגון כשלמד מימרא של אביי ראה את אביי כשהוא עומד לפניו, וכן בכל התנאים והאמוראים. השיב לו אביו: "אויפ'ן לובלינער זע"ל איז אלץ טוס גלויבען (על הרבי מלובלין ניתן הכל להאמין!), נאר איך זאג דאך ניטא אז איך זעה (איני אומר שגם אני רואה), נאר איך בין געווען א יונגערמאן ווען כ'האב גיגעסען קעסט אין סיקאהל (אך כשהייתי סמוך לשולחן חותני בסקאהל), האב איך געהאט א שיעור יעלען טאג נאך'ן דאווענען אין בית המדרש. אין טור בית יוסף (היה לי שיעור כל יום אחרי התפילה בבית"מ"ד בטור ובית יוסף), און ווען איך בין צוגעקומען צו יעלען תנא, יעלען אמורא, וואס דער בית יוסף ברענגט, האב איך מרגיש געווען די קושא פון יעלען בעזונדער" (וכשהגעתי לכל תנא ואמורא שהבית יוסף מביא, הרגשתי את הקושיא של כל אחד בנפרד). (עיין לתרופה)

הרה"ק רבי אליעזר זוסיא מסקולען בעל נועם אליעזר זי"ע נהג לספר מעשה זו בכל שנה ושנה בליל שמיני עצרת: פעם נסע איש אחד לרבי מלובלין להחוזה מלובלין, ומר לו החוזה שיסע חזרה לביתו. חשב האיש בדעתו אולי לא הבין כוונת רבו, והחליט להתרחק עוד פעם בפני הרבי, ואם יאמר לו הרבי שנית שיסוב לביתו אז יבין שזהו רצון הרבי. ואכן בא שוב לפני רבו, ואל לו החוזה: ביסוב נאך אלץ דאך? ומשלמה החסיד שרצון הרבי הוא שיסע הביתה, נתמלא בצער ובלית ברירה שם דרכו לשוב אל ביתו. בדרך נטה אותו לצון בבית קרעטשמע אחת, ופגע באחוזת מרעים חסידים אשר שמו פניהם לנסוע להרבי מלובלין, ושמו לחייס ורקדו בשמחה גדולה, ונלוה החסיד לריקודם, ומשמחת שמחה גדולה התעלהו החסידים לחזור להרבי, ועשה כדבריהם. משראהו הרבי מלובלין שמח עמו מאוד, ואמר: וואס חסידים קענען מיט זייער שמחה קען ניטא א פועל יצועות, ואמר פשר הדבר אשר היה לפניו, כי ראה על החסיד הזה שנגזר עליו למות ר"ל ולכן שלחוהו מעל פניו, כי לא ראה שיושבת שמחת יום טוב אם יומת כאן, אבל השמחה גרם שקרע הגזר דין אחר חיתוס, וזכה לחיים ארוכים. (הרה"ג ר' יוסף חיים גרינוואלד עליט"א בשם כ"ק אדמו"ר מסקולען שליט"א)

לפני הימים הנוראים של שנת תקע"ה, נמנו וגמרו ביניהם כמה צדיקים הרה"ק ר' יאכר'ל בעל עבודת יאכר'ל המגיד מקאזניץ זי"ע והרה"ק ר' מנחם מענדל מרימנוב זי"ע ורבינו זי"ע ועוד צדיקים, להתאחד יחדיו ולהרעיש עולמות, ולא לנוח ולא לשקוט עד שתהיה הגאולה השלימה מיד, בתוחה שנה כבר נתבע המגיד זי"ע מאור, ומחמת גודל חולשתו לא התפלל לפני התיבה במשך השנה כמו שנהג תמיד, בכל זאת בהגיע חודש אלול התאמץ מאוד להתפלל לפני התיבה, בליל יום"כ אחר כל נדרי, כאשר הגיע לומר הפסוק ויאמר ה' סלחתי כדבריך, התחטא לפני ה' ואמר: רובש"ע גלוי וידוע לפניך, כי כל ימי הנני מתפלל לפני התיבה עבור בניך, ובזאת השנה לא שנתלשתי מאור, בכל זאת מסרתי נפשי בחודש אלול להתפלל לפני התיבה, ואם אני מוסר נפשי להתפלל תפלות שלימות עבור כבוד בניך, גם אמור אתה עכ"פ שתי תיבות אלה: סלחתי כדבריך. עוד התפל אז לפני ה' ואמר: רבוש"ע וכי מה חסר עוד שלא תבוא הגאולה שלימה, אם תאמר שחסרים צדיקים בעולם, הלא יש צדיק גדול כמו הרבי ר' מענדעלע מרימנוב, אשר שקוד נגד כמה צדיקי הדור, ואם חסרה עבודת הכהן בחורים ותומים, הלא יש הצדיק הרבי הק' מלובלין, שהוא ממשפחת הלוים, ועבודתו כעבודת הכהנים והלוים בבית המקדש, ואם חסר כח התשובה, אני מקבל ע"ע לשוב בתשובה שלימה עבור כל ישראל, אנא אמור תיבות אלה, סלחתי כדבריך. בתוחה שעה שהתפל המגיד הק' לפני ה', ראה זאת רבינו בבית מדרשו ואמר לחסידיו: עתה עומד המגיד הק' מקאזניץ ומרעיש עולמות, וגם הרה"ק ר' יאכר'ל פריעדמאן דאס שושלת רוזין זי"ע הרגיש זאת, ואמר לתלמידיו: כי הוא מעיר אשמעדת הק' לא המשיך בתפלתו, על שמעו כביכול מפי הקב"ה שאמר: סלחתי כדבריך. בתוחה שנה בערב סוכות נסתלק המגיד הק' לחיי העולם הבא, תלמידי רבינו לא הודיעו הדבר לו כדו שלא לבטלו משמחת יו"ט, ורבינו המשיך בעבודתו להרעיש עניר הגאולה, בליל שמחת תורה הכין רבינו עצמו לעבודה גדולה להביא הגאולה, ויהוא מה שאירע אז, כי נפל מן החלון בליל שמחת תורה, ואז נא המגיד הק' מקאזניץ מעולם העליון ותמכו בידיו, ועי"ז נודע לרבינו כי המגיד כבר נמצא בעצמאל דקשוט, ואמר לתלמידיו: אמה לא הודעתם לי כי המגיד כבר נסתלק, כי אילו ידעתי זאת לא הייתי משמיע ליכנס בעודי הקורה.

נסתלק לגנזי מרומים תשעה באב בחצות היום בשנת תקע"ה ומנוחתו כבוד בבית החיים בלובלין זי"ע.

הרה"ק ר' צבי הירש אייכענשטיין בעל עטרת צבי מזידיטשוב זי"ע התעלף בהלוותו את מטת רבינו, כי ראה עמוד של אש הולך אחר מטתו, שלמדיגיה זו יכולין להגיע רק חד מו תרי בדרלאכתובות י"ז ע"א).

רבינו סבל מרורות מכת המתנגדים ומכל מקום לא נח ולא שקט והמשיך עבודתו בקודש בגאון ובעוז, פעם סיפרו לרבינו שהמתנגדים אומרים והיה מי יתן שיחזו בפטירתו ואז יבנו בשתות לחיים וטעורה גדולה בשמחה, ענה רבינו ואמר, ביום פטירתו אפי' כוס מים לא יוכלו לשתות.

נשאר אחריו בניו הק' ה"ה הרה"ק ר' יאכר'ל מלובלין זי"ע הרה"ק ר' יוסף מטורטשין זי"ע הרה"ק ר' אברהם זי"ע נפטר בחיי אביו בערב יו"כ שנת תק"ע, הרה"ק ר' צבי זי"ע, והילד מאיר שלום ע"ה, וספריו הקדושים ספר דברי אמת וספר זאת זכרון וספר זכרון זאת.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

לפני הימים הנוראים של שנת תקע"ה, נמנו וגמרו ביניהם כמה צדיקים הרה"ק ר' יאכר'ל בעל עבודת יאכר'ל המגיד מקאזניץ זי"ע והרה"ק ר' מנחם מענדל מרימנוב זי"ע ורבינו זי"ע ועוד צדיקים, להתאחד יחדיו ולהרעיש עולמות, ולא לנוח ולא לשקוט עד שתהיה הגאולה השלימה מיד, בתוחה שנה כבר נתבע המגיד זי"ע מאור, ומחמת גודל חולשתו לא התפלל לפני התיבה במשך השנה כמו שנהג תמיד, בכל זאת בהגיע חודש אלול התאמץ מאוד להתפלל לפני התיבה, בליל יום"כ אחר כל נדרי, כאשר הגיע לומר הפסוק ויאמר ה' סלחתי כדבריך, התחטא לפני ה' ואמר: רובש"ע גלוי וידוע לפניך, כי כל ימי הנני מתפלל לפני התיבה עבור בניך, ובזאת השנה לא שנתלשתי מאור, בכל זאת מסרתי נפשי בחודש אלול להתפלל לפני התיבה, ואם אני מוסר נפשי להתפלל תפלות שלימות עבור כבוד בניך, גם אמור אתה עכ"פ שתי תיבות אלה: סלחתי כדבריך. עוד התפל אז לפני ה' ואמר: רבוש"ע וכי מה חסר עוד שלא תבוא הגאולה שלימה, אם תאמר שחסרים צדיקים בעולם, הלא יש צדיק גדול כמו הרבי ר' מענדעלע מרימנוב, אשר שקוד נגד כמה צדיקי הדור, ואם חסרה עבודת הכהן בחורים ותומים, הלא יש הצדיק הרבי הק' מלובלין, שהוא ממשפחת הלוים, ועבודתו כעבודת הכהנים והלוים בבית המקדש, ואם חסר כח התשובה, אני מקבל ע"ע לשוב בתשובה שלימה עבור כל ישראל, אנא אמור תיבות אלה, סלחתי כדבריך. בתוחה שעה שהתפל המגיד הק' לפני ה', ראה זאת רבינו בבית מדרשו ואמר לחסידיו: עתה עומד המגיד הק' מקאזניץ ומרעיש עולמות, וגם הרה"ק ר' יאכר'ל פריעדמאן דאס שושלת רוזין זי"ע הרגיש זאת, ואמר לתלמידיו: כי הוא מעיר אשמעדת הק' לא המשיך בתפלתו, על שמעו כביכול מפי הקב"ה שאמר: סלחתי כדבריך. בתוחה שנה בערב סוכות נסתלק המגיד הק' לחיי העולם הבא, תלמידי רבינו לא הודיעו הדבר לו כדו שלא לבטלו משמחת יו"ט, ורבינו המשיך בעבודתו להרעיש עניר הגאולה, בליל שמחת תורה הכין רבינו עצמו לעבודה גדולה להביא הגאולה, ויהוא מה שאירע אז, כי נפל מן החלון בליל שמחת תורה, ואז נא המגיד הק' מקאזניץ מעולם העליון ותמכו בידיו, ועי"ז נודע לרבינו כי המגיד כבר נמצא בעצמאל דקשוט, ואמר לתלמידיו: אמה לא הודעתם לי כי המגיד כבר נסתלק, כי אילו ידעתי זאת לא הייתי משמיע ליכנס בעודי הקורה.

נסתלק לגנזי מרומים תשעה באב בחצות היום בשנת תקע"ה ומנוחתו כבוד בבית החיים בלובלין זי"ע.

הרה"ק ר' צבי הירש אייכענשטיין בעל עטרת צבי מזידיטשוב זי"ע התעלף בהלוותו את מטת רבינו, כי ראה עמוד של אש הולך אחר מטתו, שלמדיגיה זו יכולין להגיע רק חד מו תרי בדרלאכתובות י"ז ע"א).

רבינו סבל מרורות מכת המתנגדים ומכל מקום לא נח ולא שקט והמשיך עבודתו בקודש בגאון ובעוז, פעם סיפרו לרבינו שהמתנגדים אומרים והיה מי יתן שיחזו בפטירתו ואז יבנו בשתות לחיים וטעורה גדולה בשמחה, ענה רבינו ואמר, ביום פטירתו אפי' כוס מים לא יוכלו לשתות.

נשאר אחריו בניו הק' ה"ה הרה"ק ר' יאכר'ל מלובלין זי"ע הרה"ק ר' יוסף מטורטשין זי"ע הרה"ק ר' אברהם זי"ע נפטר בחיי אביו בערב יו"כ שנת תק"ע, הרה"ק ר' צבי זי"ע, והילד מאיר שלום ע"ה, וספריו הקדושים ספר דברי אמת וספר זאת זכרון וספר זכרון זאת.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מתורתו של רבינו

הרה"ק רבי שלמה אריה לייב ווינשלבוים מטיטשין בעל הכנת לב לתפלה זי"ע אמר בשם רבינו זי"ע: שמי שאינו לומד ששה שעות בצירוף גמרא פירוש תוספות אי אפשר לטעום טעם יראות שמים. (ברכת שלמה)

וַיִּזְכֹּר אֱלֹקִים אֶת נֹחַ וְאֶת כָּל הַחַיָּה וְאֶת כָּל הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר אִתּוֹ בַּתֵּבָה וַיַּעֲבֵר אֱלֹהִים רוּחַ עַל הָאָרֶץ וַיָּשֹׁכּוּ הַמָּיִם (פרשת נח ח' א) כאשר זוכר השי"ת את הצדיק להושיעו הריהו מביא על ידי זה ישועה גם לאנשים פשוטי דרגה העומדים במדרגה אחת עם חיות ובהמות, משום - "אשר אתו" שהם מחוברים אל הצדיק ונכנעים לפניו.

י אב תרמ"ב

רבי אהרן יוסף שמואל ב"ר יחזקאל הלוי זי"ע אב"ד טרענטשין

רבינו הגה"ק רבי אהרן יוסף שמואל סג"ל אב"ד טרענטשין זי"ע נולד ט"ו תמוז בשנת תקס"ו לאביו הגה"ק ר' יחזקאל אב"ד אונסדארף בעל תורת יחזקאל זי"ע בן הגה"ק ר' יוסף מיקולאש אונגארן זי"ע מנכדי הגה"ק בעל השל"ה הקדוש זי"ע. ולאמו הרבנית הצדקות מרת שינדל ע"ה בת הנגיד מוה"ר יצחק פריעד ז"ל נכד מהגה"ק ר' יצחק חיות בעל זרע יצחק מסקאליא זי"ע שהיה נכד הגה"ק רבי יצחק חיות הראשון אב"ד פראג בעל אפי רברבא זי"ע

רבינו היה קדוש מרחם חריף עצום ובקי נפלא, וכל מעשיו היה לשם שמים, לא מש מאהלו של תורה. ולמד תורה ביסורין, והיה אהוב ונחמד בעיני הבריות, אש שרוח המקום ורוח הבריות נוחה הימנו. למד בישיבת אביו, ואחר כך בישיבת הגה"ק ר' אלעזר לעווי בעל שמן רוקח זי"ע, ובעל שמן רוקח ביקש להשתדך עמו, ונשא נכדת רבו הרבנית הצדקות מרת יוכבד ע"ה בתו של הגה"ק ר' בנימין זאב וואלף בעל שערי תורה זי"ע.

עוד היה צעיר לימים כשקיבל התרת הוראה מהגה"ק ר' משה סופר מפרעשבורג בעל חתם סופר זי"ע, שכתב עליו: ואייתיה בידיה מתניתא תנא תוספתתא וספרא בלהירא טוהר וזוהר משכיל אל טל אורות תורות שתיים אורך חיים למעלה למשכיל, ויורע דעה ויבין שמועה ממש משפה ולחוץ, שגורים על פיו דברי פוסקים האחרונים, ואת הראשונים הוא בקי, ומבין ויורד לעומק בלא ומלותלא וכ"ו ואילן רב יתעבד וכ"ו. (הקדמת תורת יחזקאל)

וכמו כן כתב לו תשובות אחדות (שו"ת חתם סופר, יו"ד, סימן קע"ט וסימן ל"ש)

ואיזה שנים אחר כן כבר היה מפורסם לגאון ולדיק, ובשנת תקל"ט נתקבל בטרענטשין למלאות מקום אביו זי"ע שנסתלק ביום ז' אייר שנת תקל"ט, וכמו כן מילא מקום אביו שם בתור ראש הישיבה .

והנה אנשי קהלתו היו ירא הא ואוהבי תורה והחזיקו ותמכו את בני הישיבה הרבה יותר מכדי יכלתם, הקנינים לא היו קמלנים וגם העניים אשר במשא כבד הלכו אל הכפרים, ונשאו עיניהם אל ההרים מאין יבא עזר פרנסתם גם אלה היו דואגים בעד בחורי ביתם, והכינו להם מזון וכלכלה למען יעסקו בתורה יומם ולילה.

וסיפר רבינו על מר אביו זי"ע בהיותו רב בלו"ל עמד פעם אחת בערב יום הכפורים קודם כל נדרי לדרוש ברבים לפני ארון הקודש והרים את קולו ואמר: אמת הוא כי כל רב מחוייב בשעה הזאת לפני כניסת יום הקדוש לדרוש לדרוש דברים כבושים ולעורר את עדת ה' להתחרט על החטאים ולחזור בתשובה שלימה אל ה', אבל כעת נאלמתי דומיה ואין בפי מלה כי לא אדע במה אוכיח אתכם, כולכם אהובים כולכם ברורים כולכם ירא ה' ועוסקים במצות ומעשים טובים, אין בית בתוככם אשר לא נשמע בו בימי הסתיו קול התורה בכל לילות האדוכים, לכן במקום התוכחה קבלו ממנו הברכה: ה' ישמע ברחמים ובראון את עתירותיכם וימלא משאלותיכם, ויברך אתכם ואת זרעכם בחתימה טובה אן כן יהי רצון.

נסתלק לגנזי מרומים יו"ד מנחם אב בשנת תרמ"ב, לממלא מקומו בשנת תרמ"ג נבחר הגה"ק ר' משה דיאמאנט זי"ע חתן הגה"ק ר' יעקב יחק אהרן אלעזעסבערג אב"ד גרויסווארדיין זי"ע

נשאר אחריו חתניו הגה"ק ר' פסח זינגער אב"ד קירכדאלאך זי"ע בן הגה"ק ר' אברהם באונגאריסבראד זי"ע והגה"ק ר' כלב פייוול שלעזינגער אב"ד טאפאלטשאן בעל תורת ב"ר נ"ש זי"ע והגה"ק ר' דוד לעווין אב"ד מילאבא זי"ע

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן.

מתורתו של רבינו

וְאַל תְּבוֹא בְּמִשְׁפָּט אֶת עַבְדֶּךָ כִּי לֹא יִצְדַּק לְפָנֶיךָ כָּל חָי (תהלים קמ"ג ב') כי אז"ל (מסכת שבת נ"ד ב') שמדת הדין מקטרג על הצדיקים שהיה להם להוכיח אה הרשעים ולכן אמר דוד המלך ע"ה: אל תבא במשפט את עבדך כאשר לא יצדק לפניך כל חי אפי' הצדיקים שהי' להם להוכיח בני דורם, כי אני באמת הייתי מוכיחם עד אשר כי רדף אויב נפשי וכ"ו (תורת יחזקאל)

אֲשֶׁר עֵינֶיךָ פְּקֻחוֹת עַל כָּל דַּרְכֵי בְּנֵי אָדָם לָתֵת לְאִישׁ כִּדְרָכָיו וְכִפְרִי מַעֲלָלָיו. (ירמיהו ל"ב י"ט) הכוונת ירמי': הקב"ה הוא אשר לו גדול העצה, עיניו פקוחות על איזה אופן ישנם לאיש כפעלו וכמעשהו, אם בפעם אחת או מעט מעט, וכמשז"ל (ילקוט שמעוני - תהלים קל"ו) אוהבו נפרע מעט מעט, שונאו גובה ממנו עשיר בשורו עני בשיו אלמנה בתרנגולתה.

במדרש, כשהשטן מקטרג אל ישראל, מדחה אותו הקב"ה עד ראש השנה, ובראש השנה אמר לו הקב"ה הביא לך עדים, ומביא החמה, א"ל הקב"ה אין ע"א נאמן חוזר לבקש הלבנה, ואינו מוצאה שהיא נכסית, דאמרי חז"ל (מסכת ברכות ל"ב) משה רבינו ע"ה המלץ טוב בעגל ודי זהב ששפע הטוב גרם להם שיבעטו והקב"ה הודה לו, שנאמר: וכסף הרביתי להם וזהב (הושע ב' י') הנראה שחטאות אדם השרוי בעוני ובדוחק הוא גדול ממי שחוטא על ידי שהוא משופע ברב טוב, והנה החמה משל אל ההצלחה, והלבנה להיפך אל מי שנחשך לו כבלילה, וזשז"ל שאמר הקב"ה ללבנה הצדיקים יקראו בשמך כי קטן יעקב וכו' דוד הוא הקטן וכו' כי יאות עניותא לישראל, שעל ידי זה ימעדו בתומם, וז"ש המדרש השמן מביא החמה לעדות ואמר הקב"ה זה דרך האדם שיבעט משפט רב טוב, לך הביא ראי' שחטאו גם בדחקותם ומבקש השטן ללבנה שתמיד על זה ואינו מוציאה.

וְאָזְנֶיךָ תִּשְׁמַעְנָה דָּבָר מֵאַחֲרֶיךָ לֵאמֹר זֶה הַדֶּרֶךְ לְכוּ בוֹ כִּי תַאֲמִינוּ וְכִי תַשְׂמְאִילוּ. (ישעי' ל' כ"א) הכוונה שבודאי מאדם גדול מקבלים הנהגתו והולכים אחרי דבריו, אמנם אם אין המנהיג כל כך מגדולי החכמים עם כל זה אמר שראוי להיות דבוק בהנהגתו וכארז"ל: איזהו חכם הלומד מכל אדם שנאמר (תהלים קי"ט צ"ט) מכל מלמדי השכלתי כי עדותיך שיחה (מסכת אבות ד' א') ואם כן זהו שאמר הכתוב: ואזניך תשמענה דבר מאחריך, דהיינו אף אם המדבר הוא במדרגה פחותה ממדרגתך תשמע לו באמרו: זה הדרך לכו בו: (חידושי אגדה)

י אב ב' שי"ח

יששכר משבטי ה' בן יעקב אבינו ע"ה

יששכר משבטי ה' ע"ה נולד לבן החמישי לאביו יעקב אבינו ע"ה ולאמו לאה ע"ה בשנת ב' אלפים קצ"ו, וחי' קכ"ב שנה. בפסוק (בראשית מ"ט י"ד) יששכר חמור גרם: במדרש אגדה: אל תקרי גֶרֶם אלא גֵרֵם, שהלך ראובן בשדה ומצא דודאים וכו', ואסר חמור בדודאים והלך לו. והחמור רצה לברוח, ונעקרו הדודאים וצעקו צעקה גדולה ומת החמור, כי כן דרך הדודאים. וכשבא ראובן אצל חמורו וראהו מת, הבין שהיו דודאים, ולקחם ונתנם לאמו לאה ונולד יששכר

איתא במדרש תלפיות: ויהי בימי קציר חטים וימצא דודאים: זה היה ערב שבועות, לכן יקבע עמך הלילה הוא ויצא יששכר חמר גרם בתורה שהיה זמן קבלת התורה, וזהו שאמר בן חמשי: חמשה חומשי תורה (מהר"ם אלש"ך) ז"ה להרמב"ן שפירש דודאים: יאסמין, והמפרשים פירשו מיני שושנים יבא על נכון מנהג כל ישראל לשים שושנים בב"ה בשבועות, שהוא מתן תורה, לפי שהדודאים שהם מיני שושנים הובאו ערב שבועות זמן מתן תורה ויצא משם יששכר ת"ח כמבואר.

לאה אמו בוחרת לו את השם :"וַיֹּאמֶר לֵאָה בְּשָׂכָר נָתַתִּי שִׁפְחָתִי לְאִישִׁי וַתִּקְרָא שְׁמוֹ יִשָּׂשכָר", יששכר יש בו ועסק בתורה, וזבולון אחיו במשא ומתן והשתתפו זה עם זה. (פרשת ויחי קאפיטעל י"ד–ט"ו) ואמרי חז"ל מסכת יומא כ"ו: לית לורבא מרבנן דמורי אלא לאתי משבט לוי או יששכר, ואלי ע"ז מורה נמי שם יששכר "יש שכר" כלומר לכל צדיק ולדיק שעוסק בתורה ובמצות כיששכר, עתיד הקב"ה להנחיל "שכר ש"י" עולמות. יששכר חמר גרם רבץ בין המשפתים: וירא מנוחה כי טוב ואת הארץ כי נעמה ויט שכמו לסבל ויהי למס עבד.(ילקוט מעם לועז)

ליששכר אמר יעקב אבינו, שיהיה עשיר מאד בכוח כחמור הנושא משא הרבה, ואף הוא יקבל עול התורה. וכשם שהחמור הולך ביום ובלילה ואינו נח. שאף בלילה אין בעליו מכניסים אותו לבית אלא הוא מחזיקו בין האשפות הנמצאים מחוץ לעיר כדי שיהיה מוכן להטעינו שהורה אם יידרש לפני שיקדמנו חמר אחר. אף שבט יששכר עוסק בתורה ביום וגם בלילה לא יעבד במטה במנוחה, אלא הוא שוכב מלובש כדי שיהיה מוכן להתעורר ולעסק מיד בתורה. ותהיה לו מנוחה באהלו שתהיה מבורכת מאד, שתוליד פירות טובים ושמנים מאד, וגדולים וכשיבילו אותם אל מקום אחר יתמהו אומות העולם ויאמרו להם ישראל על אלו אתם מתמהים, ראו בעליהם של אלו שיושבים ועובדים בתורה, ובכך יתאספו הרבה גוים וילכו לראות, ויגיעו ירצת שמים ויתגיירו. ויששכר יטה שכמו לסבול ויעזור לישראל ויתן להם מס, היינו בהלכות הדינים והפסקים שילמדו ויגלו תמיד, שיביו על כל דין ודין שישאלו מהם, והם יגלו לישראל את סוד העיבור שהוא חכמה גדולה, חכמת התכונה, לדעת מהלך השמש והירח, מתי ראש חודש ומתי יש שני אדרים, כי כל זה הבינו שבט יששכר כמו שנאמר: ומבני יששכר יודעי בינה לעתים (דהי"א י"ב ל"ב). ויהיה להם מאתים סנהדרין גדולה שילמדו תורה לאחיהם, וכשם שעצמות חמור הם גדולים וגבולטים מגופם, ואלו שאר הבהמות הם בעלי בשר ועצמותיהם מכוסות בבשר ולא ניכרות אף בני יששכר יהיו חכמים גדולים שחכמתם תהיה ברורה וניכרת ומפורסמת בעולם, שהכל יודו בחכמתם בלי שום ספק. והחלק שינחלו בארץ יהיה בעל שני צדדים והאמצע יהיה גבוה מכולם שיהיה להם הריס ושדות, כי כל אחד חשוב בפרט אחד על משנהו, לכן אינו רואה שיהיה להם הכל מישור ולא הכל הריס כדי שיהיו שלמים בכל ואני אומר עוד: אע"פ שלכל השבטים יהיו שייריים מחלקם שיפלו בגורלם ולא יוכלו לקחתם, אבל בני יששכר יטו שכמם ללחוס בכל מי שישאר בארצם עד שיגרשו כולם ואפ' אם יישארו אצלם אחדים יהיו משועבדים להם ויעלו להם מס כל שנה. נחלת שבט יששכר מצויה מערבית להר תבור אשר בעמק יזרעאל בצפון הארץ ומגיעה עד לנהר הירדן, במזרח נחלת שבט זבולון, ומצפון נחלת שבט נפתלי, ובדרום נחלת שבט מנשה.

כתב בספר שארית מנחם מהרה"ק ר' מנחם מענדל האגער מוויסאוואז זי"ע: יודעי בינה לעתים: פי' שיודעים להשגיח העתים כי הזמן יקר מפז ואינו חוזר, על כן חבל לבטלו לעניני עוה"ז, וזה שמשבח יעקב אבינו ע"ה כאן ליששכר, וירא מנוחה היא תוה"ק כי טו"ב בעצם, הטוב האמיתי, ואת הארץ היא הארצות כי נעמ"ה רק בשעה, ע"כ ויט שכמו לסבול.

יששכר חמר גרם רבץ בין המשפתים: פי' הרה"ק ר' צבי הירש מליסקא זי"ע: להנה מבואר במדרש לקוחה שנתן השי"ת את התורה לישראל הי' העליונים למעלה והתחתונים למטה, אבל ע"י התורה נשתתפו עליונים עם התחתונים, כנאמ' וירד ה' על הר סיני. ומשה עלה אל אלקים: להיינו שהתורה הוא הממוצע בין העליונים להיינו עולם הרוחני לבין התחתונים להוא עולם הגשמי, כי עולם הגשמי הוא עיקר על התאוה, והתורה הוא מרוחקת מכמה תאות. ולכן יששכר שממנו יוצא התורה, הוא רבץ בין המשפתים, להיינו בין השני תחומין להוא עוה"ז ועוה"ב, וזה וירא מנחה כי טוב להוא עולם העליון, ואת הארץ כי נעמה להיינו עוה"ז, ויט שכמו לסבל להנה בעניני העולם לריך מלחמה גדולה ליקח רק מה שלריך לענין התורה והיותר יחריס, וזה שתרגם המתרגם: ויכבש מחוזי עממיא והיותר נתן לו למס.(אך פרי תבואה)

לירוף לחודש מנחם אב: הַסְכֵּת וּשְׁמַע יִשְׂרָאֵל (פרשת כי תבא כ"ז ט') מזלו אריה שבטו יששכר, כ"ת אריה כ"חס א"ת ה'עיר י'רושלים, ויש תקוה לאחריתך, וזה יששכר כי השני אותיות אחרונות של שם הוי' ב"ה כסדר רומז שהסוף יהיה רחמים מנחם אב ואם קוב"ה ושכינתיה וכנז' (ויקח משה מהרה"ק ר' משה ב"ר יוסף אלטר מראלייוויטץ זי"ע)

לפי דעת היעב"ץ זי"ע נפטר יששכר ביום יוד מנחם אב בשנת ב' אלפים שי"ח, וחי' קכ"ב שנה.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

יא אב תרכ"ד

רבי הלל הלוי ב"ר מאיר בעל פלך הרימון מפאריטש

רבינו הרה"ק רבי הלל הלוי מפאריטש בעל פלח הרימון זי"ע מגדולי משפיעי חב"ד נולד בעיר חומץ בשנת תקנ"ה לאביו הגה"ק ר' מאיר מאליסאוו זי"ע

רבינו היה גאון וחסיד מקובל ומלחין ומשפעי עניו ושפל ברך כהלל, מסר נפשו לפילו על דקדוק קל של דברי סופרים ועל הנהגה טובה שהנהיג בנפשו, על חלות היום עסק בתורה ותפילה, ולאחר מכן פתח את דלתות ביתו לכל דורש והשתדל מאוד לסייע ולהטיב לעניים ועשה הרבה לפדיון שבויים ולהחזקת אנשי הצבא היהודים, מילדותו שקד על לימוד התורה ונקרא "העילוי מחומץ". למד אצל הרה"ק ר' אברהם דוב מאווריטש בעל הבת עין זי"ע, וכבר בגיל שלשה עשר היה בקי בש"ס ופוסקים, למד ספרי קבלה והיה בקי בכל כתבי האריז"ל, ונהג אף להתפלל בכוונותיו. וכמנהג המקובלים התנהג בפרישות ועסק בתעניות, גלויות וסיגופים. לאחר מכן, בעקבות אביו.

תחילה נסע להרה"ק ר' מרדכי טווערסקי מטשערנובל זי"ע והכל ללכת בדרכי החסידות, ואח"כ ללמוד"י חב"ד ובפרט להרה"ק ר' דוב בער שניאורסאהן האדמו"ר האמצעי מלובאוויטש זי"ע ולהרה"ק ר' מנחם מענדל מלובאוויטש בעל צמח צדק זי"ע.

רבינו הלחין יותר מעשרה ניגונים, והלחין ושר ניגון מיוחס שזכה להיות חד מהתלמידים המובהקים של האדמו"ר האמצעי זי"ע והאדמו"ר הצמח צדק זי"ע.

האדמו"ר האמצעי מלובאוויטש זי"ע מינה רבינו למשפיע ושלח אליו בחורים להדריכם בדרך החסידות וכמו כן עשה כך האדמו"ר הצמח צדק מלובאוויטש זי"ע וזכה להיקרא על היום "גדול משפיעי חב"ד".

רבינו התיישב בעיר פאריטש בשנת ת"ר ושימש בה כרב ועל שמה התפרסם. מסופר כי אחד מממקורביו היה רגיל לשהות אצלו בשבתות והיה נשאר גם ביום אחד שלאחריה, שהיה "יום השוק" ולאחר מכן היה חוזר לביתו. פעם אחת מיהר רבינו לאכול סעודת שלישית בשבת מיד אחרי מנחה, שלא כמנהגו. מיד שאפשר היה להתפלל מעריב, הוא מתפלל ולאחר מכן האיץ באורח שיסע מיד לביתו. האורח לא ידע מה יום מיומיים, אך לא שאל מאומה ונסע מיד לביתו. בבואו, מצא את בני משפחתו כפותים וקשורים בחבלים. כשהתירם, סיפרו לו בני הבית: כי התנפלו עליהם שודדים, כאשר פתאום נפלה עליהם אימה ופחד ונמלטו על נפשם במהירות כזה, שאף לא טרחו להתירם מחבליהם. היה זה בדיוק אחרי תפילת המנחה של שבת. (נפלאות של ר' הלל)

ולאחר עזיבת הגה"ק ר' ברוך מרדכי אטינגר זי"ע את כהונתו בעיר ברויסק הסמוכה קיבלו את רבינו להיות כרב ואב"ד שם.

בשנת תרכ"ד ערב תשעה באב היה רבינו בעיר ניקולייב, ובאותו השנה היה תשעה באב ביום חמישי, ורבינו הרגיש חולשה ולאחר הצום שאל: היכן היו הרבנים (שלא חסרו עליו לצום)והיות שנהג שלא לאכל לרב ביום שישי ערב שבת קודש ביקש שיעבירו אותו במהירות לעיר חרסון, והגיע לחרסון לפני חצות ערב שבת קודש, ולמחרתו ביום השבת שבת נחמו י"א מנחם אב החזיר נשמתו הטהורה להבורא ב"ה והיה אז בן שש ותשע שנים, ומו"כ שם

רבינו חיבר ספרי אמרי נועם, פלח הרימון, ליקוטי ביאורים, מאמרי השתטחות, בריש הורמותא דמלכא, הקדמת דרך החיים.

בימיו גזרה המלכות גזירה לגוז את שער הפיאות, ונמצא מוסר אחד שהלשין על רבינו להשלטון המקומי, שהוא אינו מקיים את הפקודה, ולו לגזזו בעל כרחו, ורבינו כיסה בחוזק בשתי ידיו הק' את הפיאות ולא נתן בשום אופן לגזזן. והיה בלבה גדולה מאין כמוה, עד שנמצא איש פשוט אחד חייט לפי אומנותו, ובא והציל רבינו, ורבינו בירך את החייט שבשכר זה יהיה אחרי מאה ועשרים שנה קבור סמוך אצלו, עבר זמן רב מאותו מאורע, ובאחד מימות החורף יום סגריר ורוח סערה מת בהקדש בעיר חרסון עני אחד לא ידוע, נתעצל השמש החברה קדישא ללכת ביום סגריר שכזה אל הגבאי ולשאלו באיזה מקום לקבור את הנפטר, והלך בעצמו וכרה לו קבר לפי ההזדמן במקום פנוי שמצא וקבר שם הנפטר, כעבור יום ויומיים ראו פתאום שאצל רבינו יש קבר חדש אחד. הובבר, שאותו עני מההקדש נקבר אצל רבינו, התרגשות גדולה קמה בעיר לרגל מקרה זה, עני מההקדש מארחי פרחי שאיש אינו יודעו ואינו מכירו כאן יהיה קבור בשכנות עם הצדיק? איך אין אחר מעשה כצוס, אין חכמה ואין עצה, להוציאו מקברו אסור על פי דין, ראו לכל הפחות להיוודע מה טיבו של עני זה, מצאו בפספורט שלו שמו ושם אביו ושהוא מפאריטש, עמדו וכתבו מכתב לפריטש: כך וכך, הודיעו נא לנו, לפחות, מי הוא הנפטר זה, ונתקבלה תשובה, שהוא אותו החייט שלפני שנים רבות נתברך מרבינו שיקבר סמוך אצלו.

נשאר אחריו בנו הרה"ק ר' זלמן זי"ע שנפטר בחיי אביו ורבינו התגדל בנו הרה"ק ר' פנחס זי"ע.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רפואה על ידי נר שעווה בבית המדרש

פעם ביקר רבינו בעיר קריצוב, פנה אליו אדם שראשו היה נטוי על צידו וביקש מרבינו ברכה שיתרפא, צוה רבינו שימדדו את ראש של אותו אדם בחוט, ומהחוט יעשה פתיל לנר שעווה שידלק בשעה התפילה בבית הכנסת. הם עשו כדבריו וככל שהנר הלך וקטן, כך חזר ראשו של האיש והתישר לאט לאט.

יב אב תקצ"ז

רבי אריה לייב קאצינעלנבוגען ב"ר יוסף אבד"ק בריסק דליטא

רבינו הגה"ק המפורסם מופת הדור עמוד בית ישראל שר התורה אבן ישראל פאר ישורון רבי אריה לייב קאצינעלנבוגען אב"ד ור"ם דק"ק בריסק דליטא זי"ע אחי הגה"ק ר' שאול אב"ד ווילנא (מסופר כי אמו של רבינו היתה רגילה לומר: שני בנים לי, האחד אינו קורא את שמע והשני אינו מברך על המזון. כי רבינו למד כל לילותיו ולא קרא שמע שעל המטה, ואחיו הגה"ק ר' שאול זי"ע שעליו מסופר שלא פסק פומיה מגירסא ולא פירש מחשבתו מתוה"ק אף כדי רגע, גם בעת דברו עם אנשים הבאים אליו מרחוק ומקרוב, ישב בתענית כל ימיו ולא ברך על מזונו.(רבותינו שבגולה) שניהם בני הגה"ק ר' יוסף קאצינעלנבוגען זי"ע בן הגה"ק ר' אברהם קאצינעלנבוגען זי"ע בן הרה"ק ר' דוד קאצינעלנבוגען זי"ע בן הגה"ק ר' יחזקאל בעל כנסת יחזקאל אב"ד אה"ו אלטונא האמבורג ואנסבעק זי"ע בן הגה"ק ר' אברהם קאצינעלנבוגען זי"ע נין ונכד להגה"ק השר ר' שאול וואהל זי"ע מלך פולין ליום אחד, נכד הגה"ק רבינו מאיר מהר"ם פאדובא זי"ע בן הגה"ק ר' שמואל יצחק קאצינעלנבוגען זי"ע. נכון לציין שמשפחת קאצנעלבויגען נחשבת כאחת המשפחות המיוחסות בישראל, להשושלת רבנית עתיקת יומין וכתב ייחוס המגיע עד לבעלי התוספות זי"ע ומשם לרבינו רש"י הק' ועד דוד המלך חי' וקיים ע"ה

רבינו היה מרבעים שנה כולם שוה לטובה מבד"ק בריסק דליטא משנת תקנ"ח עד יום פטירתו תקל"ז, והי' גאון מיוחד בדורו, דור גאונים ולדיקים, וכל ישראל נשענו עליו בדבר ה' זו הלכה, ושלשלת היוחסין ילמו מחלציו גאוני וגדולי הדור שהי' אלפס תורה וגדולה במקום אחד.

העמיד תלמידים יקרים ומהם שאר בשרו הגה"ק ר' יעקב מאיר פאלוואל מבד"ל בריסק דליטא בעל כתונת פסים זי"ע בן הגה"ק ר' חיים זי"ע בן הגה"ק ר' אהרן בעל מנחת אהרן זי"ע בן הגה"ק ר' מאיר זי"ע בן הגה"ק ר' חיים קאלנעלבויגען זי"ע הנקרא ר' חיים ר' שעי'ס, בנו של הגה"ק ר' סעדיה יעעיהו קאלנעלבויגען מבד"ל לעסלא ומעזריטש. בן הגה"ק ר' שאול קאלנעלבויגען מבד"ל בראלי העלמא ופינטשוב זי"ע בן הגה"ק ר' משה מבד"ל העלמא. בנו של הגה"ק ר' מאיר שאול'ש קאלנעלבויגען מבד"ל בריסק, בנו של הגה"ק השר ר'שאול וואהל זי"ע

נסתלק לגנזי מרומים י"ב מנחם אב שנת תקל"ז, ומנ"כ בעיר בריסק,

לאחר פטירתו חיפשו בני העיר בריסק רב ואב"ד לממלא מקומו, ושמו עיניהם על בן עירם שאר בשרו הגה"ק ר' יעקב מאיר פאלוואל בעל כתונת פסים זי"ע שהוא גם מלאלאי השר שאול וואהל [כמסורת העיר בריסק], בשנת ת"ר נתמנה לאב"ד בריסק, תפקיד בו כיהן על ליוס פטירתו בכ"ח כסלו בשנת תרט"ו.

איתא בספר הוי מריאל הספד מר על רבינו זי"ע ובתוך הדברים: התבוננו על המעלות והמדות הנכבדות שהיה להרב הגאון המנוח ז"ל, עולה בהם על כל בני דורו, הוא הגבר הוקם על לתורה ולתעודה, קדוש היה מרחם בדרכי אבותיו הגאונים וחסידים שהיו כמה דורות מבד"ל בבריסק, עמל ויגע בתורה ומלות ומעשים טובים מנעורותו עד עת הלקחו מאתנו כל ימיו, וכל תורותיו וחדושיו הוי לאמיתו של תורה כדרך אחיו הגאון החסיד המפורסם ר' שאול מווילנא זצ"ל, ודרשותיו בשבתא דרגלא היה בפלפול וחדוד רב ישרים ונכוחים, הנהיג את כל בני עירו ודורו במועלות ודעת בדרכי ה' אם לא באופן שאמרו חז"ל כשם שמצוה לומר וכ"ו, היה פרוש מכל עניני עולם הזה, אחילתו היה במדה ומשורה, וסגף את עצמו בכמה עניינים, בכל יום אף בחורף במים המקופיים לא החסיר לטבל את עצמו במקוה מים קודם התפלה, היו עניו גדול למאד בנחת ושפל ברך עם כל אדם ובפנים מסבירות, וכנגד זה היה דעתו גדול בדבר הנוגע לה', ונוסף לקדושתו וחסידותו היה חכם גדול ונפלא למעלה להשכיל אף בכל עניני תבל והיה לכל הבאים אליו מרחוק ומקרוב כעצת אשר ישאל איש וג"ו. ואם כי דבריו הוי מיעטים מאד אכן כל דבור היוצאת מפה מפיק מרגליות היה למטע נאמן בלב כל השומע אשר יפרד למעיין ישועה ותועלת רחב ידים, ונתקיים בו רצון יריאיו יעשה וג"ו. ועכ"ז לא פסק פומיה וכ"ו גם בעת דברו עם האנשים הי' לבו פתוח כספר ושפתותיו נעות בתורת ה' שונה בתואה ומשיב שלום להדוברים אתו ככה הי' משפטו כל הימים בהשכלה נפלאה לא ניכר ונודע לאיש אחר כ"א להמירגלים אצלו, כל השאלות הבאים לפניו הוא במשפט הראשון כיון להלכה נכונה, וכל גאוני הדור התעשקו בתשובותיהם באורוכה והוכרע אח"כ הלכה כמותו בכל מקום, וה' היה אתו בכל אשר פנה, היה שונא בצע בתכלית הרחוק ומפזר גדול בצדקה ובג"ח לכל אשר פשט ידו, שאלו באיים ורלו הנמצא כזה להשתבח, ועתה חטאתינו מנעו הטוב ממנו, אבד חסיד, ויאר אין, נגדע קרנינו, נסתמו מעינות החכמה, וחשכו הרואות, וגדול כיס שברינו, אין לנו מנהל בתורה ועבודה ימחזיק בידינו, מי יורע דעה, מי יבין שמוע, לפקיח עינינו, ואנחנו נגששה כעורים קיר, איזה בית הרואה יגיד לנו דרכינו, איזה דרך ימשכו אור להחיות נפשינו, ועתה אשמותינו הסיעו אותו ממקומו, וכל השלשה הפלאות באה עלינו ביום אחד, אהה. גוענו כולנו אבדנו, מה בצע בחיינו, כאין עינים נגששה, ימי חיינו חיינו, ועתה נפשנו יבשה, בטלה בחסידות, בטלה הפרישות, היום הזה יום שואה ומשואה, יום חושך ואפילה.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

יג אב תשד"ם

רבי יוסף ב"ר יעקב יחזקיה זי"ע בעל ויחי יוסף מפאפא

רבינו הרה"ק רבי יוסף גרינוואלד בעל ויחי יוסף אדמו"ר קהלות יעקב פאפא זי"ע נולד ביום כ"ד אלול בשנת תרס"ג בעיר צעהלים לאביו הרה"ק ר' יעקב יחזקיה בעל ויגד יעקב זי"ע בן הרה"ק משה גרינוואלד בעל ערוגת הבשם אב"ד חוסט זי"ע בן הגה"ק ר' עמרם זי"ע נכד הגה"ק ר' יוסף מטשעטשאוויץ זי"ע גיסו של הגה"ק ר' עמרם חסידא זי"ע ולאמו הרבנית הצדיקת מרת שרה רבקה ע"ה

רבינו היה גאון לדיק חסיל וענוו עמוד ההוראה, הוא הגבר אשר האיר עיני ישראל באור קדושת תורתו ומשחר נעוריו מסר נפשו להרביץ תורה וירא שמים וחסידות, ונכון לציין מה שאמר אביו על רבינו בנו: מיין ר' יוסף איז קיינמאל קיין קינד נישט געווען, א קדוש מרחם אמו געווען. דאס ערנסקייט זיינע, זיין ירא שמים משחר טל ילדותו אלץ קליין קינד, איז געווען ווי פון א גרויסן מענטש! [בני ר' יוסף מימיו לא עשה מעשה ילדות, קדוש מרחם אמו. הרגיש שלו, הירא שמים שלו עוד בהיותו ילד קטן, היתה כשל אדם מבוגר!] (השומים בשמך) העמיד הרבה תלמידים הגונים ג' דורות ישרים, מרן רבינו הרה"ק רבי משולם פייש סג"ל אבדק"ק טאהש בעל עבודת עבודה זי"ע. חושב עלמו כתלמידו, וכמו שכתב בספרו: אחר פורים תש"ו נסעתי לשהות בעיר סאמבאהטעלי, שם שהה הגה"ק רבי יוסף גרינוואלד זצ"ל אבדק"ק פאפא עם הישיבה שלו, בעיר זו שהינו עד אחר חג השבועות. (עבודת עבודה שיחות קודש)

במיוחד זכו רבינו את בני הישיבה שישכימו ללמוד כל יום בחשמורת הבוקר לפני התפילה. בענין זה הזכיר פעם דבריו של הרה"ק רבי צבי הירש מזידיטשויב זיע"א, שפירש במאמרם ז"ל (מסכת בבא מציעא ק"ז) דפת שחרית מבטל ל"ג חלאים התלויים במרה, דהכוונה שילמדו תורה קודם התפילה, כי 'פת' בגימטריא 'תלמוד', והיא גם כן סגולה לבטל מעלמו חלאים רעים. והיה רגיל לספר עובדה אחת מהרה"ק ר' מנחם מענדל מרימינוב זי"ע שמול ביתו התגורר גוי אחד, נפח במקצועו, שהיה קם בהשכמה בכל בוקר ומכה בקורנסו על הסדן לצורך פרנסתו. באחד הימים הבחין הרבי ר' מנדלי שהגוי הקדים לוהו והשכים לפניו לעבודתו, וישא קל וחומר לנפשו: מה אם גוי זה לצורך חיי שעה מקדר כל כך בשינה, אני שנברא'תי לעבודת השי"ת על אחת כמה וכמה. התחיל איפוא להשכים בשעה יותר מוקדמת, אבל הגוי השכן נתקנא בו וניסה להתחרות שישכים לפניו, ולהבדיל הרבי ר' מנדלי הוסיף אומץ והקדים עוד יותר, והמשיכו להתחרות אהדדי עד שלא נותרה לגוי בשינה כי אם שעה אחת, ולא היה מסוגל לעמוד בזה, וימת. עכשיו גילה הרבי ר' מנדלי שהס"מ הוא אשר נתלבש בגוי זה על מנת לנסותו, ויהי לפלא. (תולדות בעל ויחי יוסף' ח"ב עמוד קנז)

גדר גדרים ועמד בפרץ להעמיד דת תורה הקדושה, בפסקי הוראותיו ותשובותיו האיר פני תבל, השאיר אחריו ברכה חיבורים יקרים ה"ה שו"ת ויען יוסף – על ד' חלקי שו"ע, ויחי יוסף על התורה – על מועדים, ויחי יוסף – על מסכת מקוואות, חידושי שמעתתא – על מסכת פסחים, שירי מצוה – נדפס בתוך ספרי אביו ויגד יעקב, קונטרס קלא של אזוב – נספח אל הגדש"פ אגודת אזוב ,קונטרס קנה בשם – נספח אל ספר ערוגת הבשם על סוגיא אאחע"מ, פתח טוב – פתיחות לבני הישיבה, דרכי יוסף – ענייני מוסר וירא'ת ה'. רבים נהרו אליו לחסות בצל כנפי קדושתו ולהתחמם לאורו, ונהנו ממנו עצה ותושיה בנועם אמרותיו, לימד דעת את העם חכמת ומוסר, והשרים אמונת ה', ורבים השיב מעון, תפלותיו ברשפי אש עורכו לבבות, קירב בני ישראל לאביהם שבשמים, בצדקה וגמילות חסדים הפליא לעשות,

מילא מקום אביו בק"ק עדת ישראל ובישיבה הרמה דפאפא.

אחרי ימי הזעם הנורא אשר ניצל ממנו בס"ד לזכות את הדור קיבץ וריבץ תלמידים יתומים ויהי להם לאב ולפטרון. ונכון לציין מה שכתב הגה"ק ר' יצחק שלמה אונגאר גאב"ד חוג חתם סופר זי"ע: רבינו היה לנו לאב רחום וחנון בפועל ממש, שטיפל במסירות ודאג לנו האהבה אין קץ, ולא חסך בשום יגיעה וממאן עבור תלמידיו, בהיותו מספק לנו כל צרכנו הגשמיים, וממלא כל חסרוננו. (השומים בשמך)

חזר והקים עולה של תורה בעיר ברוקלין ויסד קהלתו הקדושה קהלת יעקב ומוסדות תורה וירא'ה לבנים ובתי חינוך לבנות לשם ולתהלה ומוסדות תולדות יעקב בירושלים, ולאחרונה זכה ויסד קרית פאפא.

מלפנים היה דומ"ץ ורש מתיבתא בק"ק סאטמאר גם שימש בכתר הרבנות ור"מ בעיר סאמבטהעלי, אנטווערפן כולן שוין לטובה.

רבינו היה מגדולי חסידי בעלזא. וסיפר בעת שרבינו נכנס לראשונה אצל הרה"ק ר' אהרן רוקח מבעלזא זי"ע לקודש פנימה, ביקש מאתו שיראהו לברך ברכת שהחיינו בשם ומלכות על שמחת ראיית פניו, אולם הוא השיבו כי אביו הרה"ק ר' יעקב דוב מבעלזא זי"ע היה אומר דלא נהגינן לברך, וכי די במה שאומרים: ברוך השם וואס מ'זעהט זיך. מכיוון שלא נתקרר דעתו של רבינו בזה, ולא היה יכול לעצור סערת התרגשותו, אמר: אבער כ'קען מיך ניט איינהאלטען! מיר קס מהר"א מבעלזא מכסאו ועמד על רגליו, ופתח רבינו בברכת שהחיינו השם ומלכות, ומהר"א מבעלזא ענה אחריו אמן. (תולדות ויחי יוסף)

בשנת חיין האחרונה בליל כל נדרי ביקש מקהל עדתו: העתידו נא בעדי. ואך בני דורו לא זכה לכך, ונסתלק לגנזי מרומים בליל שבת קודש י"ג מנחם אב תשד"ם מנוחתו כבוד בקרית פאפא.

נשאר אחריו בנו הרה"ל רבי יעקב יחזקיה ממלא מקומו כאדמו"ר מפאפא שליט"א, הרה"ל ר' ישראל מנחם אב"ד קהל קהלת יוסף בארא פארק זי"ע, הרה"ל ר' אהרן דומ"ץ הקהילה ווילימסבורג זי"ע, וחתניו: הרה"ל ר' משה רוזענער אב"ד טערלאל מאנסי שליט"א, הרה"ל ר' יעקב שלמה מייזלש אב"ד לימנוד שליט"א

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מתורתו של רבינו בדרך צחות

פעם אחת אמר בענות צדקו: הנני חושש שאתם מבלים כל כך זמן לכתוב התורות שלי, והנני גורם לכם ביטול הזמן, והזכיר מילתא דבדיחותא הידוע על מאמר הכתוב: אָז יְרַנְּנוּ, כָּל עֲצֵי יָעַר (תהלים צ"ו י"ב) כי לעתיד לבוא יתגלה דרך האמת והחיבורים שנתחברו שלא על פי דרך האמת יתבערו מן העולם, ואם כן לא יזקקו את עצים להסקה, דיהיה אפשר להשתמש בחיבורים הללו להסקה, ולהכי ירננו כל עצי היער.

סגולה

בחורף האחרון לימי חייו בעת הקבלת פנים בבית מדרשו כאשר שב מעיר פלארידא, ובתוך הדברים אמר אז לפרש המדרש פליאה: אל יפטר אדם מחבירו אלא מתוך דבר הלכה, שמתוך כך זוכרהו, מאי הלכה יחיד ורבים, הלכה כרבים. ותוכן הדברים דכאשר מתפרר מהכלל והולך לדרך בריחוק מקום אז כדי שיהא לו שמירה העצה שיכלול עצמו עם הרבים ועל ידי זה נעשה מקושר עם הרבים ויש לו זכות הרבים, ועל כן הסגולה לפטור עצמו מחבירו מתוך דבר הלכה, כי התורה הוא דבר רוחני וברוחניות לא שייך הפסק מקום, ואפילו כשרחוקים זה מזה, מכל מקום התורה מקשרם אהדדי, ועל ידי זה יש לו כח הרבים, וכמו כן שייך גם לי שהייתי מופרד מכם זה איזה שבועות אבל ב"ה אף גם זאת בהיותי בארץ מרחקים היתה נפשי קשורה אליכם על ידי שתמיד נזכרתי מהלימודים שלמדנו ביחד ובטח גם אתם לא מש מזכרונכם מה שאני למדתי עמכם, אל כן במשך כל זמן פרידתינו אף שהיינו רחוקים זה מזה היה התקשרות בינינו על ידי חלק התורה הקדושה, ונחשב כאילו היינו ביחד.

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

יג אב תרכ"ה

רבי יהודה לייב פסח ב"ר אברהם זי"ע ראש שושלת ליפסק

רבינו הרה"ק רבי יהודה לייב פסח פרימר ראש שושלת ליפסק זי"ע נולד בשנת תקס"ב לאביו הרה"ק ר' אברהם זי"ע

רבינו אשר לקח ה' עשה ופעל ישועות בקרב הארץ, וכוח הקודש נוסחה בו באספקלריא המאירה כשאר ישראל איש בתומים ואורים, שמופתים רבים ונפלאות רמו אצלו. לזיקו זוכו העידו עליו עוד בילדותו שתמונת ה' לנגד עניו,

הרה"ק ר' שלמה לייב מלענטשנא זי"ע קרא עליו בחיל: מי יתן שאזכה לראותו בהיותו בן חמשים.

הרה"ק ר' שלום רוקח בעל אר שלום מבעלזא זי"ע פארו עליו חד בדרא בענוה ונכה רוח, ומרגליות טובה תלוי על צוארו מפתח של עקרות שכל חשוכי בנים נפקדו מברכת פיו. ופעם אמר: די שליסל פון קינדער ליגט ביי הרה"ק ר' יהודה לייב פסח!

כמו כן אמרו אנשי אמת למאות חשוכי בנים אשר בדילהו הוה עובדא ונשעו בדברי קדשו, וזאת ידוע ומפורסם לכל החוסים בו אשר לרבו בקודש היה להשיב לשואליו דבר בעת עוברת אשה שם עבור הגולל.

פעם אחת נסע לרבינו איש פשוט עם אשתו בימי הריון בחודש השביעי וברכו רבינו בפנים חדשות לאורך ימים, והבטיח לו אריכות ימים, ובתוך כך הפליר בו האיש להגיד לו שם ומסוגל עבור הילד? ענה ואמר במתק שפתיו: וקראת את שמו יצחק! כי יום מילת בנך יהיה בר"ה, וכך הוה. (אמרי שפר)

מילדותו התאבק באהלי צדיקים אמיתיים אשר הופיעו מהול רוח קדשם עליו, ה"ה הרה"ק ר' יעקב יצחק החוזה מלובלין זי"ע, הרה"ק ר' מאיר מאפטא בעל אור לשמים זי"ע ואצל הרה"ק ר' ירחמיאל מפרשיסחא זי"ע ואצל הרה"ק ר' משה'לע מקאזניץ זי"ע, ואצל הרה"ק ר' חיים מאיר יחיאל ממאגלניצא זי"ע ואצל הרה"ק ר' שלום'קא מבעלזא בעל אר שלום זי"ע.

בשנת תרט"ו בכ"ז אלול החל לכהן באדמו"ת אחר פטירת רבו הרה"ק השר שלום מבעלזא זי"ע, וחסידים למאות נהרו אליו לחסות בצל קדשו לראות גודל חסדו ואמונתו ולשמוע מבאר מ"ח תורת חסד על לשונו מדי מועד ושבת ועכ"ז היה עניו וחחסיד ושפל ברך.

פעם אחת דמדרך עובדי ה' כאשר נכשלים ח"ו פעמים, המה זוכרים תמיד את החטא, כאילו עומד הדבר בפניהם כמאמר הכתוב (תהלים נ"א) וחטאתי נגדי תמיד, אבל מעשיהם הטובים הרבים ישכחו מהרה כאילו לא עשאוהו מעולם והמאות שעשו הנה כזרים אצלם, ועפי"ז פי' קרא (משלי ל') סדין עשתה ותמכור: המאות ומעשים טובים המכונים בשם סדין כמאה"כ: (קהלת ט') בכל עת יהיה בגדיך לבנים, וסדין הוא בגד נקי ולבן, אינה זוכרות אותו כאדם המוכר דבר שישכח הדבר, וזימה בנפשו כאילו לא היה לו מאות כלל, משא"כ: וחגור נתנה לבנעני, רצה לומר, אם נכשלת ח"ו באיזהו חטא שהוא מעשה כנעני תחגור אותה החטא עליה תמיד, כדי להכניעה ולתקן מעשיה. (גן הדסים)

ופעם אחת: (הושע י"ד) שובה ישראל עד ה' אלקיך כי כשלת בעונך: הנה איש הישראלי צריך כל כך לשוב להשי"ת בתוס לבב מעומקא דלבא. ולעשות גדרים וסייגים לבל לשוב עוד להלכל בפח היצר הרע, ולקבוע בלבו כיתד קבוע שלא יוסף עוד לחטוא, עד שהקב"ה בעצמו יעיד עליו שלא ישוב עוד לכסלה. (כמאמר הרמב"ם ז"ל בהלכות תשובה) ומה שחטא עד הנה היה רק במקרה שנכשל בהם בשגגה בלי דעת, כמו שאדם נכשל באיזה דבר המונח על הארץ, שלא שם לבו על הדבר ההוא. וזה פירוש הכתוב: שובה ישראל "עד ה' אלקיך" היינו עד שיעיד עליך יודע תעלומות "כי כשלת בעונך" שמה שחטאת כבר הי' בדרך "מכשול ושגגה". ושבאמת לא תוסיף עוד להרע ח"ו, ועל ידי זה ימחול לך הקב"ה, וסר עונך וחטאתך תכופר. (אמרי שפר ליקוטים)

נסתלק לגנזי מרומים י"ג מנחם אב בשנת תרכ"ה ומנו"כ בעיר ליפסק.

נשאר אחריו בניו הקדושים הרה"ק ר' עמנואל מאיר זי"ע והרה"ק ר' ירחמיאל מאוסטרובצא בעל אמרי שפר זי"ע שאחר פטירת אביו נסע להרה"ק ר' יצחק מנעשחיז זי"ע שסמכו בשתי ידיים.

הר"ר ירחמיאל זי"ע בימי נעוריו היה אב"ד דק"ק מאגניסאוו, פעם שבת אצלו רבינו זי"ע שמשם נסע לעיר גרילא דרך עיר וואלקי, ובעת, היותו בעיר וואלקי הלך להקביל את פני הרה"ק ר' מרדכי מנחם מוואלקא הנקרא הצדיק השותק זי"ע בן הרה"ק ר' יצחק מוואלקא זי"ע וכיבדו את רבינו במשקה קאווה, ובעבור שמנהג רבינו היה שלא לשתות שום משקה קודם התפלה, ועדיין הי' אצלו אז קודם התפלה. על כן לא רצה לשתות, שאל אותו הרה"ק מהר"ם זי"ע אם כן במה אכבוד את כ"ק? השיב לו רבינו במתק לשונו: הנה כתיב (פרשת מקץ מ"ג) אצל אחי יוסף: וישתו וישכרו עמו, ולכאורה תיבת עמו מיותר. כמו שמקדקד רש"י הק' ז"ל, אבל הנכון כי מצינו לשון אכילה ושתייה אצל הנהנה מזיו השכינה, כמו (פרשת משפטים כ"ד) ויחזו את האלקים ויאכלו וישתו. וזה גם כן הפירוש אצל אחי יוסף, שכל כך נהנו מהסיבה שלו כאילו שתו, ומחמת רוב התענוג כאילו נשתכרו. ומעתה יונח מאוד תיבת "עמו: הכוונה וישתו וישכרו "עמו" עם יוסף עצמו ובזה שהתענגו ממנו נחשב כאילו שתו ממש, ואם כן גם אנכי שהיתי בכאן. (אמרי שפר)

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מתורתו של מרבינו זי"ע

אלקים יבקש את הנרדף. תיבת "את" לריבוי אתי, שכל כך חביב בעיני הקב"ה הנרדף, כי גם אותם אשר המה מסייעים ועוזרים ונוטים להנרדף, גם אותם יבקש הקב"ה לטובה, ולהצילם מכל רע, ולהטיב להם באחריתם להחיותם בזה ובבא. (אמרי שפר)

אין שמחה אלא בבשר (מסכת פסחים ק"ט): דהנה כתיב (יחזקאל ל"ו) והסירותי את לב האבן מבשרכם, ונתתי לכם לב בשר. הרי דלפושים יש לב אבן, ולצדיקים לב בשר. ועל זה רמזו ז"ל: אין שמחה אחרת אלא אם יש לאדם לב בשר ועובד ה' בשמחה. (מליצי אש – בשם הגה"ק ר' יחיאל מיכל גאלדבערג אב"ד מראדאם זי"ע)

סגולה לזש"ק מרבינו זי"ע

פעם אחת צוה רבינו זי"ע למחוסר בנים ר"ל בדרך סגולה: שיכתוב לעצמו ספר תורה, ואמר שטעם סגולה זו מהפסוק: וְעַתָּה כִּתְבוּ לָכֶם אֶת הַשִּׁירָה הַזֹּאת וְלַמְּדָהּ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, (פרשת וילך לא י"ט) שעל ידי כתיבת התורה יהיה לו בנים ללמדה. וכן היה שנפקד באותה שנה בבן זכר. (אמרי שפר)

יג אב שצ"ג

רבי נתן נטע ב"ר שלמה בעל מגלה עמוקות מקראקא

רבינו הגה"ק המפורסם רבי נתן נטע שפירא בעל מגלה עמוקות מקראקא זי"ע ממשפחת קדושים מעיר שפייער, נולד בשנת שמ"ה לאביו הגה"ק ר' שלמה שפירא זי"ע בן הגה"ק רבינו נתן נטע שפירא אב"ד מהורדנא בעל מבוא שערים לשערי דורא ואמרי שפר זי"ע בן הגה"ק ר' שמשון שפירא אשכנזי מפוזנא זי"ע נכד הגה"ק ר' נתן ב"ר יחיאל בעל הערוך הראשון זי"ע ולמעלה בקודש עד דוד מלך ישראל ע"ה

רבינו נשא אשה הרבנית רוזא ע"ה בתו של הגביר הרה"ל ר' משה יעקובוביץ' ז"ל שהיה פרנס ומנכבדי העיר בן הר"ר יעקבלס ז"ל אחי הגה"ק ר' אייזיק מקראקא זי"ע ב"ר משה עבדליש זי"ע חתן הגה"ק ר' אריה לייב הכהן ראפאפארט זי"ע זקנו של הגה"ק ר' אברהם בלבוב בעל שו"ת איתן האזרחי זי"ע.

חותנו בנה מקוה טהרה ובית כנסת מיוחד לרבינו וכו היה מתייחד עם קונו ועוסק שם בתורה יומם ולילה. ואמרו: שבחלונותיו לא כבה האור מעולם.

רבינו הי' גאון אדיר וקדש קדשים, בעל מקובל גדול ונורא, היה לו מלאך מגיד, ופועל ישועות ובעל מופת גדול ונורא, וכמש"כ במצבתו איש אלקים קדוש מן הקדמונים, מגלה עמוקות רזין ומטמונים, הוא שאומרין עליו שדיבר אתו אליהו ז"ל פנים אל פנים ע"כ.

ובעודנו באבו נעשה ריש מתיבתא בברכא דכולי' בי' בקראקא בימי הגה"ק רבינו יואל סירקש הב"ח זי"ע וכבר העיד על רבינו בנו בכורו הגה"ק המקובל ר' שלמה שפירא זי"ע בהקדמתו לספר מגלה עמוקות שאביו רבינו הגה"ק לא הניח דבר גדול מעשה מרכבה ודבר קטן הויות דאדיי ורבא, וקא גמר לכולי ש"ס ופוסקים, אמור יאמר בפה מה שכתוב בספר, בקראקא הקהיל קהלות ברבים תלמידים לאין מספר ביניהם הגה"ק ר' שבתי הכהן הש"ך זי"ע.

ועוד כתוב בנו הגה"ק ר' שלמה זי"ע בהקדמתו לספר מגלה עמוקות שפעם אחת כאשר רבינו ערך תיקון חצות, בכה ושר בקול עצוב תפלות להקים סוכת דוד הנופלת, ונגלה אליו אליהו הנביא ז"ל, ואמר לו שמלאכי השרת משתמשים בנגון זה ומקוננים בפמליה של מעלה על החורבן.

רבינו הניח אחריו חמשה עשר ספרים ספרי קודש עפ"י נסתר ונגלה ובאורים על הלכה ותוס' על הרי"ף רמב"ם וטורים, ועוד כתבים רבים, כמובא בהקדמות ספרו מגלה עמוקות מבניו הגאונים הק' ומחתנו הגה"ק יעבי' מהילדעסהיים זי"ע בספרו מגלה עמוקות יש רנ"ב פירושים על הפסוק בפרשת ואתחנן "רב לך" אל תוסף דבר אלי וכ"ו רב לך בגימי' רנ"ב, "ואלף" פירושים על "א" זעירא של ויקרא,

הרה"ק ר' חייס מצאנז בעל דברי חייס זי"ע אמר שהכח של רבינו היה כל כך גדול, שמיד שהזכירו לפניו ממקשה לילד היתה ישועתה קרובה.

נסתלק לגנזי מרומים ביום רביעי י"ג מנחם אב ה' של"ג ומנ"כ בבית החיים הישן בקראקא.

זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

יד אב תרנ"ב

רבי יהושע ב"ר אברהם יצחק זי"ע בעל זכרון יהושע אב"ד אוורוטש

רבינו הרה"ק רבי יהושע פיינבערג אב"ד אוורוטש בעל זכרון יהושע זי"ע נולד לאביו הרה"ק ר' אברהם יצחק זי"ע

רבינו היה רב חריף ובקי בחדרי תורה, לבו רחב כפתחו של אולם, לא מש מאהלו של תורה. והיה מסתפק בכל הרה"ק ר' אהרן מטשערנוביל זי"ע כמו שהעיד עליו הרה"ק ר' שלמה בן ציון מטשערנוביל זי"ע הן מכיר הייתי בטוב שהיה מופלג בתורה וירא, שכל ימיו היה שוקד על לתותו התורה ביגיעה רבה וירא"ת ה' היה אולרו, כן ידעתי שאבי הרה"ק ר' יעקיהו משולם זוסיא מטשערנאביל זי"ע היה מחבבו לאמור בעבור מדותיו הטובות והישרות, והיה מהמסתופפים בכל א"ז סבא קדישא זקן אהרן זי"ע

כמו כן מעיד הרה"ק ר' גדליהו ממאלין זי"ע הייתי מכירו מעודו שעמל ולמד תורה הרבה.

וכתב הרה"ק ר' שלום מבראהין בעל דברי שלום זי"ע על רבינו: הרב מאוורוטש ז"ל זה כתשעה שנים שבא בכל קורתי והיה משובתי שבת קודש אצלי ונתישר אז לאמור אצלי.

חיבור ספר זכרון יהושע חיבושים על הש"ס ושלחן ערוך, וספר פרי יהושע מילי דאגדתא.

נסתלק לגנזי מרומים בימי עלומיו י"ד מנחם אב בשנת תרנ"ב

נשאר אחריו בנו הרה"ק ר' אליהו זי"ע וכתוב בנו הר"ר אליהו: נשאריתי בן י"ד שנים נבער מדעת, ולא זכיתי לקיים מצות כיבוד אב בחייס חיותו, ולהתבשס מריח תורתו.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

ספר
זכרון יהושע
חלק שלישי
פרי יהושע
בזיטאמיר

מתורתו של רבינו

מה שדרש ר' זירא במחוזא גר מותר בממזרת רגמוהו כולי עלמא באתרוגייהו (קידושין ע"ג) דאמרו חכמינו ז"ל על הפסוק פרי עץ: שטעם ועצו ופריו שוה (סוכה לה ע"א) וטעמא משום דאדמה שינתה ציווי הקב"ה ועלתה עץ שאין טעמו שוה לפריו, מש"ה אינו כשר למצוה רק אתרוג שעצו ופרו שוה דלא שינתה ציוו המקום ב"ה, וא"כ עכצ"ל אף על גב דאדמה עצמה עברה על ציווי המקום, מכל מקום כיון דהאי פרי לא בשינוי גדלה מותר למצוה ואם כן לפי זה ל"ה גר מותרות בממזרת, דאף דלא אתי מישראל, כיון שהוא עצמו ישראל לכל מילי היה צריך להיות אסור בממזרת כשאר ישראל דומיה דאתרוג הכשר למצוה לפיכך רגמוהו באתרוגייהו (פרי יהושע)

אבל הקב"ה אינו כן: נתן להם תורה לישראל ושמח, שנאמר (משלי ד' ב') כִּי לֶקַח טוֹב נָתַתִּי לָכֶם (ברכות ה') וצ"ע האיך מרומז בקרא שמחתו יתברך שמו? אלא דקשה דהול"ל מתנה טובה נתתי לכם ולא לקח טוב וכ"ו אלא דאיתא (קידושין ז') נתנה האשה פרוטה לאדם חשוב מקודשת דבההוא הנאה דמקבל ממנה דמי כאילו הוא נתן לה, ומשם הכי כתוב לקח טוב דהקב"ה נהנה בקבלתם התורה גאילו הוא קיבל מהם דבר וזה הוכחה ששמר הקב"ה כשקבלו ממנו התורה הקדושה. (פרי יהושע)

יד אב תר"ף

רבי פנחס אליהו ב"ר משה יעקב זי"ע בעל גבעת פנחס ראב"ד קראקא

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

רבינו הגה"ק רבי פנחס אליהו דעמביצער בעל גבעת פנחס זי"ע ראב"ד קראקא תחת דגלו של הגה"ק ר' שמעון סופר זי"ע. אחי הגה"ק ר' יקותיאל זלמן בעל יד יקותיאל זי"ע נולד בקראקא בי"ט אלול שנת תר"ט לאביו הגה"ק משה יעקב ראב"ד קראקא בעל מימי הדעת זי"ע בן הגה"ק ר' יקתואל זלמן דעמביצער זי"ע. מקובל שרבינו היה מצד אביו הק' נכד רבינו הגה"ק רבי משה איסרליש בעל הרמ"א זי"ע ומצד אמו הרבנית הצדיקת מרת טויבא אסתר ע"ה מצאצאי הגה"ק ר' יצחק איילנבערג דרשן ודמו"ץ קראקא זי"ע בימי רבינו הגה"ק רבי רבי יואל סירקיש בעל הב"ח זי"ע ואחר כן אב"ד ניישטאט ליסא זי"ע. כשנכנסת לבריתו של אברהם אבינו ע"ה נקרא שמו בישראל פנחס אליהו על שם הגה"ק ר' פנחס אליהו הורביץ בעל ספר הברית השלם זי"ע שנסתלק שם ביום ג' דחוהמ"פ שנת תקפ"א

רבינו היה חריף ובקי גאון מופלג ובעל הוראה מפורסם חסיד ועניו, למודו בתורה הקדושה היתה בדחילו ורחימו ובכל פעם אמר נעיין היטב ומי יודע אם אזכה עוד הפעם ללמוד זה, כי לא איש לעיר לימים הוא, וכך יצב במקומו תקוע כיתד במקום נאמן, ולא הפסיק משנתו אף רגע אם לא לצורך.

ומלבד גודל טרדתו למד עם הקפדים בחברה זובחי לדק דיני ניקור, ובקש מהם שאל יתרשלו בדבר כי הוא עון פלילי וגודל העון מנשוא.

בהיותו בן י"ד שנה נסתלק אביו בדמי ימיו בהיותו בן מ"ד שנים ביום כ' מנחם אב תרכ"ג, ואחיו הגדול הגה"ק ר' יקותיאל זלמן בעל יד יקותיאל זי"ע גדלו בדרך התורה.

בשנת תרכ"ז י"ד שבט בא בקשר החיתון עם זוגתו הרבנית הצדיקת מרת אסתר פייגל ע"ה בת הגגיד הר"ר אברהם יהודה גאלדמינץ ז"ל וברגש חודש מרחשון שנת תרכ"ט היתה יום חתנתו, רבינו אכל על שלחן חותנו הגביר זמן רב, ולמד לומנות השוחט ובודק, וכאשר נתודע הדבר להגה"ק ר' אברהם יענגער ראב"ד קראקא בעל לוחות לאברהם וברכת אברהם זי"ע חרה עליו ואמר לו: הנה מלאכת השו"ב מידך כי עטרת הרבנות הולמתך, וכה עברו ימים רבים ומצבו החמרי היה רע ויט שכמו לסבול ברוח שוקטה ונפש שאננה את כל התלאות הנוראות בלחץ זו הדחק בפרנסת י"ג נפשות, אם כי מצבו הוטב מעט כאשר נתמנה בשנת תר"ע למלא מקום אב"ד ראב"ד קראקא ואז היה לו פרנסה בכבוד.

יותר משלשים שנה לא ישן במטה, ומדי שבוע בשבוע בליל ה' ומוצאי מנוחה נדד שנה מעיניו וסיפר תלמידו המובהק הגה"ק ר' מנחם מענדיל קירשבוים זי"ע פעמים רבות כשבאתי בבוקר אמר לי שאמתין עד שיקום משנתו, ולא עברו ה' מינוטין, וקם ממשכבו ורחץ והגיד ברכת התורה וקריאת שמע ותומ"י למדנו, וקבענו השעור ללמוד ג' שעות שלימות וכאשר עברו זמן השלש שעות אז עשה חשבון, בחמצע הלמוד בחה אשה עם שאלה, ואחר כך עשן את מקטרתו, ועלה הסך הכל מה ביטול ט"ו מינוטין, עם כל זה השלים משנתו לג' וחצי שעה, וכן היה דרכו בכל לילה ולילה עשה חשבון הנפש מהשאלות החמורות אשר בחו לפניו. ולכירנא מעשה באשה אחת שבאה אצלו קודם חג הפסח עם שאלה, וביתו היה מלא מפה אל פה והאשה לחפה אל מקומו כדי שתהיה מהראשונים ויפטר אותה תומ"י, ופעק עליה: חולפה גדולה אשה תלחק את עצמה דרך אנשים ובפרט כי בחה באחרונה, והאשה הלכה בכעס לביתה, ובלילה בין השבון נפשו התחרט ואמר: מי יודע אולי גרמתי שלא תלך לשאול עוד שאלות, ותומ"י הלך לביתה, וביקש ממנה שאל יחר אפה, כי טרוד היה מאוד ובלא דעת קלף עליה, וביקש מאתה סליחה.

התמדתו בתורה הקדושה היתה גדולה כמו שסיפר תלמידו המובהק הגה"ק ר' מנחם מענדיל קירשבוים זי"ע עד שפעם אחד עת למדנו בא אליו רב אחד מפורסם שיחתום את עצמו על תעודת רבני, שהוא היה מי"א המנויים מטעם הממשלה לתת רשות והורמנא להיות רב ולפטור מלמלא חובת הצבא על פי סיעף כ"ט, ורבינו ביקש מאתו שאל יחר אפו, במה שלא יכבדו ביקיבה ובלויה, כי עתה הוא זמן שעורו, וזהו חלקו מכל עמלו, וכל העיר עליו, ואם לא ילמוד לא ידע להבין ולהורות על כן זאת יסלח לו, וכמודן הרב הלך בלא ישיבה ולויה, וכאשר הלך אמר רבינו לתלמידו: הלא הרב הזה הוא גם כן מורה לעדתו ומתי הוא לומד? לומר שיש לו זכות אבות? זכות אבות בלא למוד אינו מועיל, ולבסוף בא לידי החלטה כי בטח לומד כל הלילה.

יושר לבבו ידוע עת נסע דיין אחד מקראקא ווינאה והתמהמה שמה ב' שנים, ורבינו כחנוני על פנקסו כתב מדי יום ביומו סכום מהמעות שנפל לו מדין תורה, וכשבא הדיין בחזרה אז הראה לו החשבון ונתן לו המעות המגיע על חלקו, אם כל לא היה שם.

יותר מחמשים שנה היה מגיד בבית המדרש בעל הב"ח זי"ע וכארבעים שנה דרוש דרש בבית הכנסת דר"א בר"י, וכמעט לא היה שום בית הכנסת ושום חברה שלא דרש בה.

ביום ג' מנחם אב י"א ימים קודם פטירתו [אם כי היה חולה מסוכן מסבת מחלת הסרטן בגרון שנפטר בה] דרש דרשה נמרצה בבית הכנסת היש"ן דקראקא בדבר חובות היהודים להממשלה ששבה לתחיה ויחס הטוב אליהם בשנים קדמונות, (כמבואר בתשובות מהר"ם מינץ סימן ס"ג ו בתשובות רמ"א סימן ס"ל, ל"ה) וביום ה' הלך לילדו רפא"וו ז"ל ואלוהו שלא להניח עליו ספר, ושלא להספידו בפניו רק זקן אחד מילדיו [ונתנו עיניו בר' גוטמאן קאלנבלוס ז"ל אשר הספידו ביום א' פרשת ראה כ"ד מנחם אב בבית המדרש ר' אס מאיר דיין ז"ל] וגם לקברו על קבר אביו בעל מימי הדעת, ושלא לכתוב על מצבתו רק תואר הרב, וליתן הס"ם שלו לבית המדרש ראלאמסק ישן אשר התפלל שם, ובי"ב מנחם אב בשעה השישית אחרי הצהרים שני ימים קודם פטירתו הוציא פסק דין להלכה ולמעשה, ואחר כן גבר עליו חליו עד אשר יצאה נשמתו בטהרה לגנזי מרומים ביום ה' י"ד מנחם אב שנת תר"ף בשעה 5 אחר צהרים ונקבר למחרתו ביום ערב שבת קודש, וכרוח הקדוש נזרקה בו אם כי כתב דרשותיו עלי ספר הפסיק בחמצע הדרוש לל"ג בעומר וסיים: כל נח נפשיה ואמר טהור, וממילא הוי הדין טהור.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מתורתו של רבינו

גדול הנהנה מיגיע כפו יותר מירא שמים (מסכת ברכות ח') גדול הנהנה מיגיעו שהוא חסיד ויש לו יותר הנאה מהמצוה, ממי שהיא ירא שמים שהוא רק כובש את יצרו. (גבעת פנחס)

יד אב תרל"ד

רבי צבי הירש ב"ר אהרן בעל אך פרי תבואה ר' הערש'לע ליסקער

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

רבינו הרה"ק רבי צבי הירש פריעדלענדער בעל אך פרי תבואה ראש שושלת ליסקא הנקרא ר' הערשלע ליסקער זי"ע נולד באוהעל ה' אייר בשנת תקס"ח לאביו חסיד מפורסם הצדיק נסתר ר' אהרן פרישמאן זי"ע(שינה את שמו לפריעדלענדער להמניעו מן הצבא) ולאמו הצדיקת מרת שרה ע"ה

רבינו התייתם מאביו כ' מנחם אב בשנת תקע"ו בגיל ח' ואמו מחנכו מ"כ, וסיפר שאמו הלקנות נהגה לקוס בחלות הלילה ובכתה על גלות השכינה, ואת דמעותיה אספה בכלי מיוחד, ובדמעות אלו רחצה אחר כך את מצח רבינו.

סיפר רבינו כילד נעשה לחסיד, כי בימי נעוריו למד בחחת היסיבות הגדולות, ורבותיו היו מאותם שלא נמנו בעלת החסידים, וכמובן שאף הוא היה כמותם. לאחר נשואיו התענה כמה ימים תעניית הפסקה, ובלאמו היה להצלים תעניית משבת לשבת, אולם מאחר שהתעניית היתה בבילה עליו ולא היה יכול ללמוד הלך ברגל לרבו, וכשהגיע אליו נתעלף מחמת חולשה, ורק בקושי רב נתעורר ע"י הרופא, ולפתע נפקחו עינו והתחיל להכיר על מצח בני אדם את מעשיהם הטובים והרעים, וכמובן תלה זאת בזכות תעניתו, והחליט בנפשו לנסות לגאליציע אל לדיקי הדור, כדי לתהות על קנקנם, כפי שזכה להכיר את רבותיו רשאי היסיבות אשר למד אצלם, ועלה בידו לעמוד על טיבם ועל טיב חבריו, ולרשאונה נסע לעיר ראזלא אל רבינו הרה"ק מראזלא זי"ע אשר היה מפורסם גם לגאון, ולכן בחר בו ראשון להכיר אותו ולתהות על קנקנו בהסתכלות על מצחו, והיה כאשר אך נכנס לחדר הרה"ק מראזלא זי"ע גער בו ואמר לו בזה"ל, וכי אם אדם מתענה חצי הפסקה כבר קנה עולמו בשעה אחת, להיות לופה נסתרות ולבקר מומם של לדיקים, אלא לך אבדך יקר, ברגע אחד לא נעשים לנביא ע"כ. ומיד הפסיק לראות מה שראה, כרס נוכח לדעת כי הרה"ק מראזלא לופה ברוח הקודש, ושהה שם תקופה קצרה וקיבל תורה וירלאת שמים מהרה"ק מראזלא, משם נסע להר"ק ר"ר מאיר מפרעמישלאן זי"ע, וברגע שדרכו רגליו על מפתן בית הלדיק, שאל אותו הרה"ק רבי מאיר, אמור נא אבדך האם היטב כיבד אוך הרב מראזלא, ואז נוכח כי גם בפרעמישלאן שורה רוח הקודש, ומאז נתדבק בלדיקים רועי החסידות עד שזכה להיות בעצמו רועה נאמן לעדת חסידים אשר הסתופפו בצלו.

רבינו נודע לעילוי כבר בצעירותו, והיה גאון עצום חריף גדול וחסיד מאור, ועניו מפורסם, ועבד השי"ת במסירת נפש, ולחם מלחמתו של תורה וירלאה, והיה מלץ טוב על בני ישראל ודן את כל אדם לכף זכות. הרה"ק ר' יואל טייטלבוים בעל דברי יואל מסאטמאר זי"ע הי' רגיל לומר, שלפני תקיעת שופר מסוגל לדבר מלדיקים הקודמים שזכותם יעמוד לנו ולהמלץ טוב בעדינו והי' רגיל לדבר איזה עניינים מרבינו, ולפעמים אמר רק: הרה"ק מליסקא היה ערליכער איד או לדיק אמת.

פעם אחת היה רבינו בכפר אחד על שבת קודש והיה באכסניה אצל נגיד אחד, ולא הרגיש שום עולה לא בבית הנגיד ולא בבית הכנסת, ובזמן לא כביר אחר כן היה שם על שבת קודש הגה"ק ר' הלל ליכטנשטיין מקאלאמיא בעל משכיל אל דל ז"ע ודר גם כן אצל הנגיד הנ"ל, והוא הרגיש בדברים לא כשרים בבית הנגיד וגם מתרעם על ענין שבבית הכנסת שהיה עושים בהמתחדשים, והוכיח החבל והוכיח הנגיד כדרכו בקודש, ושאלו את רבינו מדוע לא הוכיח הוא החבל והנגיד על ענינים שהוכיחם הגה"ק ר' הלל מקאלאמיא זי"ע? והשיב רבינו בחכמה: שיש לישראל ב' מילדות הם חכמי הדור שמסייעים להוליד מדות טובות ומנהגים ישרים לעם קדוש, שם לדיק האחד שפרה, ושם לדיק הב' פועה, הלדיק הראשון שהוא בבחינת שופרה דרכו להיות משפרת את עם ישראל להדריכם בנתח בדרכים המקבלים על הלב ולהמלין טוב בעדם, והלדיק הב' בבחינת פועה מלשון פעקה והוכיח את ישראל בפעקה וגערה בדברים קשים בגידין, ואני נבראתי להיות מנהיג ישראל כדרך הראשון להפוך בזכותם לכן מן השמים גם כן מראים לי זאת למלות מה שאני חפץ בו, וכאשר הייתי שם, לא ראיתי עולה זו בבית הנגיד, ולא התחדשות זאת בבית הכנסת. (דרכי הישר והטוב)

רבינו למד הרבה מרבו מובהק הרה"ק ר' משה טייטלבוים בעל ישמח משה אב"ד אוהעל זי"ע, ומהגה"ק ר' אברהם מדעמבין זי"ע ומהגה"ק ר' לבי הירש העלער בעל טיב גטין הקדש ר' הערשלא חריף בבוניהאד זי"ע ולמד שם בחבורתא עם הגה"ק רבי שלמה גאלפריד בעל קיצור שלחן ערוך זי"ע.

וסיפר שפ"א הי' בעל קונס"ע זי"ע אצל רבינו בליסקא, והי' מנהגו של רבינו לחלק קחפע או טעה קודם התפלה וחלק לכל האורחים טעה וקחפע עם ליקער רק לחבדו הקונס"ע נתן טעה בלא ליקער, ואמר לו הלא אתה מחמיר בחיבורך שלא לשתות עם ליקער לכן אני נותן לך טעה רק בלא ליקער. ואגב נהג רבינו שאמר בפה מלא לכל האורחים הבאים בצלו לסעודת שבת שלא ימתין עליו רק שיאכלו מקודם ערבות שלחנו.

רבינו נסע לכמה לדיקים שבדורו, להרה"ק ר' ישראל רשאל שושלת רוזין זי"ע ולהרה"ק ר' מאיר מפרעמישלאן זי"ע

וסיפר כאשר נסע רבינו בפעם הראשונה למפרעמישלאן נסע יחד עם הגה"ק ר' מנחם נחשון גרינוואלד אב"ד קערעסטיר בעל מרגליות טובה זי"ע לקבל מרות מהרה"ק ר' מאיר"ל זי"ע ונשארו שם לשבת קודש, אבל לא נשא כל כך חן בעיניהם את דרכו, ומיד אחרי שבת חזרו לביתם, אבל מיום שחזר רבינו לביתו לא היה ביכולתו להתפלל וללמוד בכבל פעם, וכשנפגש עם חברו הגה"ק אב"ד קערעסטיר וסיפר לו את זה, אמר הגה"ק אב"ד קערעסטיר שגם אתו קרה כן, והבינו שזה הקפדת הרה"ק ר' מאיר מפרעמישלאן זי"ע, וחזרו למפרעמישלאן, וכשנכנסו להרה"ק פנימה אמר להם בזה בלשון קדשו: דער דרך העולם איז אז עס געפעלט נישט איין מאהל וואלט מען נאך א שבת, איהר זענט זיך גלייך אוועק, אבער וואס מיר'ל אז ער לאזט די מרגליות טובות, האט ער צוגענאמען א משכון, נאט איך לוריק דעם משכון, ומאז נשארו אצלו וקיבלו מרותו. (מרגליות טובה הקדמה)

וכמו כן נסע להרה"ק ר' שלום רוקח רשאל שושלת בעלזא בעל שר שלום זי"ע ולהרה"ק ר' אליעזר הורוויץ מדזשיקוב זי"ע ולהרה"ק ר' אשר ישעי מראפשיץ זי"ע ולהרה"ק ר' חיים האלבערשטאם רשאל שושלת אנז בעל דברי חיים זי"ע ולהרה"ק ר' מנחם מענדל האגער בעל אמח לדיק מוויזניץ זי"ע ועוד לכמה לדיקים, והי' בידידות כאח עם הרה"ק ר' אייזיל מקאמארנא בעל היכל הברכה זי"ע, וידידות יחידה שרה בינו לבין הרה"ק ר' משולם פייש לאווי רשאל שושלת טאהש זי"ע ונסע כ"פ לטאהש לבקרו, וסיפר כאשר הרה"ק מטאהש זי"ע השיא את בתו הלדיקת מרת שרה יוטל ע"ה עם הרה"ק ר' יהוסף מקאסאן בעל בני שלשים זי"ע כיבד את רבינו להיות השושבינא, ונשאר אז רבינו לשבות בצלו של הרה"ק מטאהש על שבת קודש.

פעם לפני שנסע הרה"ק מטאהש לרבו הרה"ק ר' דוד מדינוב זי"ע על חג הסוכות כדרכו בכל שנה, קיבל מכתב מרבינו שמבקש אותו שהיות הוא משתוקק מאוד להפוגש עמו להתעלם אותו באחבים ולהתייעץ עמו באיזה ענין, מבקש הוא את הרה"ק מטאהש שימתין עליו באמצע הדרך. וכן כן היה שנפגשו זה עם זה וקבלו זה את זה בשמחה רבה(עבודת עבודה)

לדיקי הדור סמוכותו להיות רבי ובאחר להנהיג את קהילת ליסקא בהמלצת רבו המובהק הרה"ק הישמח משה זי"ע, ובכך פנו אליו חסידים הרבה מכל פנות המדינה, אבל לא פסק מליסע לדיקים שהי' דרכו ליסע מקודם שנעשה רבי, בין הבאים בצלו היה הרה"ק ר' יהושע העשיל הכהן פריעד אב"ד קאפיש בעל זכרון יהושע זי"ע הגה"ק ר' מרדכי לייב ווינקלער אב"ד מאד בעל לבושי מרדכי זי"ע הזכיר כ"פ, ואם תלמיד מ' מישיבתו נסע לרבינו אמר תמיד שמו ושם אמו מרדכי יהודה בן לאה שיזכירו אותו, ואמר על זה מקור על נתינת פתקא להלדיק מדברי רמב"ן פרשת במדבר שהביא כי בני ישראל נתנו פתקאות למשה רבינו ע"ה, ואמר תמיד שאם הי' לכה גם הוא הי' נוסע, וגיגל הי' לספר שהי' מורגל לנסות בעוד אבדך לרבינו לליסקא ופ"א שמע מרבינו לפרש מאמר בתהלים ואימרו את כבודם בתבנית שור אוכל עשב: כי ישנם אנשים אשר סובבים כי במקום השני שהולך בנסוע מכאן יהי' יותר טוב לו, כמו כן השור שיש לו לפנינו עשב לאכול ומניח מקום זה כי עיניו ראה להלאה ורואה ג"כ עשב וסובב כי שם יותר גדול וטוב ובזה תבין הפ' וימירו את כבודם בתבנית שור אוכל עשב.

רבינו זכה לחתנים גדולים ה"ה הגה"ק ר' חיים פריעדלענדער בעל טל חיים וברכה זי"ע שמילא מקומו בליסקא והרה"ל הסותר שלא רצה לקבל משרת הרבנות על שכמו בשום אופן ר' יוזפא גאלדבערגער זי"ע ונשאר אחריו תלמידים גדולים ובניהם משמשו ותלמידו מובהק הרה"ק המפורסם ר' יעני'לע מקערעסטיר זי"ע והרה"ק ר' הילקא'לע מראפערבע זי"ע והרה"ק רבי מרדכי ראזענבערג אב"ד טערלאל זי"ע.

פעם אמר רבינו בהלרשה לשבת הגדול: הרבנים נוהגים קודם הפסח לטרוח ולייסד דברי הרמב"ם זי"ע שלא תהיה שום סתירה בדבריו, ואני מייסד את הרמב"ם בפועל ידי ההיינו הרמב"ם פוסק להלכה זאת אל בערב תאכלו מצה, וכן הוא פוסק גם כן בהלכה הלאו של לא תגנב, ולהעניים יש לפעמים סתירה גדולה בין שני פסקי הרמב"ם אלה.. אבל כי יבוא העני אלי, הרי אני מתרץ את הרמב"ם יפה יפה, שלא תהא שום סתירה ביניהם וזוהי הלרשה שלי לשבת הגדול..

נסתלק י"ד מנחם אב תרל"ד ומנ"כ בעיר ליסקא זי"ע בין המסדפים היה הרה"ק ר' יצחק גליק מטולטשווע בעל יד יצחק זי"ע הגה"ק ר' שמעון גרינפעלד אב"ד סעמיהאלי זי"ע והגה"ק ר' מרדכי לייב ווינקלער אב"ד מאדע בעל לבושי מרדכי זי"ע

נדפס ממנו ספר אך פרי תבואה על התורה וספר היאר והטוב דרשות והספדים, וגם נזכר הרבה בשו"ת גאונו דורו שבכבו מאד מאד.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

סגולה למיחוש מאגען ברענען

הרה"ק ר' ישעיה שטיינער מקעריסטיר זי"ע סיפר בשם רבו רבינו זי"ע, שפ"א בא לפניו איש אחד והתנצל לפניו כי המאכלי שבת דהיינו הטשאלינט מקלקלים את הקיבה והאיצטומכא שלו המאגען, אמר לו רבינו: כי מאכלי שבת אין מקלקלין את הקיבה, רק מאכלי חול מקלקל אותו, כי באמת מאכלי שבת יש בהם ברכה, וזנין אותו על יום או יומים אחר השבת, ולא יצטרך לאכול אחר כך ביום א' וביום ב', כי המאכלים של שבת זנין אותו עד זמן זה, אבל הוא אינ נזהר בזה, ואוכל אחר כך ביום א' וב' ועל ידי זה מתקלקל המאגען וקיבה שלך, נמצה דמאכל של יום א' וב' בחול מקלקלין אותו.

סגולה לפרנסה

בזמירות הישר והטוב מובא בשם רבינו זי"ע , שאכילת פצעי מסוגל להמשיך פרנסה, דתיבת "פצעי" נוטריקון: ע'מך י'שראל צ'ריכין פ'רנסה.

צדקת רבי מאיר בעל הנס

פעם אמר רבינו זי"ע מפני מה קוראים לקופת הצדקה בשם רבי מאיר בעל הנס, כי ר' מאיר אומר מסכת קידושין דף ל"ו: בין כך ובין כך נקראים בנים למקום. כלומר אע"פ שאינם ראויים ואינו מגיע להם, בכל זאת המה בנים וה' מרחם עליהם וממלא את משאלותם כרחם אב על בנים.

טו אב תרט"ו

הרה"ק רבי מאיר נתן ב"ר חיים זי"ע האלבערשטאם

רבינו הרה"ק רבי מאיר נתן האלבערשטאם מצאנז זי"ע אחי הקדושים הרה"ק ר' יחזקאל שרגא משינאווא בעל דברי יחזקאל זי"ע הרה"ק ר' דוד מקשאנוב זי"ע הרה"ק ר' אהרן מצאנז זי"ע הרה"ק ר' ברוך מגארליץ זי"ע הרה"ק ר' שלום אליעזר מראצפערט זי"ע הרה"ק ר' יצחק ישעי' מטשחוב זי"ע כולם בני הגאון הגאונים הרה"ק ר' חיים ראש שושלת צאנז בעל דברי חיים זי"ע. רבינו נולד בערך בשנת תקפ"ה

רבינו כבר בילדותו היה כילד הפלא שהתמדתו וקדושתו הפליאו כל רואיו, ולא"כ הלך מעלה מעלה שבחכמתו הי' עילוי ולמדן עצום בתורה ובקדושה יתירה, ונהג לקבץ אברכים מופלגים ולמד עמהם תורה כל לילה ולילה על הבקר, ויהי איש אמת על מאור, שמש ברבנות בעיר לאנז והגליל להקל על אביו הק' זי"ע, ורבים הלכו לאורו ונהנו ממנו עצה וישועה.

פעם בהיותו רבינו עוד ילד קטן ואביו הק' מלאנז זי"ע לא היה בביתו, ולאה רבינו חבורה בני אדם נוסעים לזיקוב על שבת קודש, קפץ הוא ונסע עמהם להרה"ק רבי אליעזר זי"ע, ובבואו שם קיבלו הרה"ק מזזיקוב מאד מאוד לחביבותא דאביו הק'. ובאמצע הסעודה שאלו הרה"ק ר' אליעזר זי"ע מדוע חוטפים שריים מכל המאכלים חוץ מן החלות, ענה רבינו מיד: משום שחלה נקראת לשית ואין לשית שריים, הרה"ק ר' אליעזר מזזיקוב זי"ע התפלא מאוד על תשובתו ואמר: דער לאנזער רב האט א קלוגען זיהן וואס ווייסט פארוואס חלה איז נישט קיין שריים. לבסוף בזמן שרבינו בא בשנים לקחו הרה"ק ר' אליעזר מזזיקוב זי"ע לחתן לבתו הרבנית הצדיקת מרת בייליש (בייצא) ע"ה שהיתה מפורסמת בחכמתה ובצדקתה, ולעת זקנתה נתנו לה חסידים קוויטלעך.

אהל על קברו של רבינו זי"ע סמוך לקבר אביו הק' זי"ע בצאנז

וסיפר שבעת התנאים היה דין ודברים בין המחותנים הק' אודות הנדוניא, אמר הרה"ק מזזיקוב זי"ע להרה"ק מלאנז זי"ע: ראוי לכבודו לכבדני ולהכנע מפני, כי אורותי ליבו בשמים ולא אורות כבודו! ויתפלא הרה"ק מלאנז ויאמר לו: מנין לכבודו זאת? אמר לו הרה"ק מזזיקוב: הלא הוא גמרא מפורשת (מסכת סוטה ב') ארבעים יום קודם יצירת הולד בת קול יוצאת ואומרת בת פלוני לפלוני, הרי בהדיא שמכריזין בשמים רק את שם אבי הכלה ולא שם אבי החתן. (כ"ק אדמו"ר מהרנ"ץ מבאבוב זי"ע)

הרבנית הצדיקת מרת בייליש ע"ה חלתה פעם מאוד ומצבה הלך והחמיר, כל התרופות שנתנו גדולי הרופאים לא הועילו, עד שהגיעו הרופאים לכלל יאוש, כשמוע אביה הרה"ק ר' אליעזר מזזיקוב זי"ע את דברי הרופאים, ציוה עליה שתפסיק כליל לקחת את כל התרופות, ומעתה ואילך תהיה ניזונת רק מה'שריים' שלו, היא עשתה כן, וכחסדי ה' יתברך הבריאה וחזתה לזקנה ושיבה טובה.

בני הרה"ק ר' מאיר דיזקוב בעל אמרי נועם זי"ע סיפרו: לאחר שהגליה הרה"ק מלאנז זי"ע שיתעטרו שני בניו הקדושים בכתר הרבנות. בנו הרה"ק ר' דוד זי"ע נתמנה לאב"ד קאשנוב בשנת תרי"ח. ובנו בכורו הרה"ר ר' יחזקאל שרגא בעל דברי יחזקאל זי"ע נתמנה לאב"ד שינאווא בשנת תרי"ח. שאל הרה"ק ר' אליעזר מזזיקוב זי"ע את הרה"ק מלאנז זי"ע: מדוע אין המחותן משתדל להשיג רבנות גם עבור בנו ר' מאיר נתן? האם החסרון לו בשביל שהוא חתני, לכן אין המחותן משתדל בעדו? השיב הרה"ק מלאנז זי"ע: בני מאיר נתן אינו זקוק לרבנות, הוא אתי במחיצתי ומה חסר לו ברבנות בלאנז, והוא יהיה אתי עד עולם. (המשך אליעזר)

בחודש מנחם אב תרט"ו נחלה רבינו במחלה קשה שקרה אז בעיר לאנז ורוב הנפגעים בה מתו מיד, אם כל זה מסר רבינו נפשו להושיע ולטפל עם החולאים השוכבים על ערש דוי בשביל המגיפה, ונדבק בו המחלה ל"ע. וביום ט"ו בו גברה עליו מחלתו, והלך אל אביו לבקשו שיתפלל עליו, אבל מצאו ישן, ורבינו לא רצה להקיצו וחזר לביתו למיטתו ונסתלק לגנזי מרומים בו ביום כבן שלשים שנים בערך ומנו"כ בבית החיים בלאנז. וכאשר נודע לאביו הק' אמר: אילו נשאר בחיים היה גדול כאחד מתלמידי הבעש"ט זי"ע.

רבינו נשאר אחריו בן, הרה"ק ר' שלמה האלבערשטאם רשם שושלת באבוד זי"ע, היתום הקטן שלמה נלקח זקניו הק' בדזיקוב ובלאנז. וכמו כן נשאר הרבה כתבי יד בחדושי תורה על פי חסידות וקבלה שלא הגיעו לדפוס ונאבדו במשך הזמן וחבל על דאבדין.

אביו הגדול הרה"ק הדברי חיים זי"ע אמר: שאינו יכול להתנחם על בנו היקר כזה, פעם אחת שאל את בניו הק' אם ראו את ר' מאיר נתן בחלום? ענו כולם שלא, ולימים בא הרה"ק ר' ברוך מגארליץ זי"ע וסיפר לאביו שהלילה ראה את אחיו רבינו בחלום, והתאונן לפניו שיש לו בגדים קרעים. ענה לו אביו: הלבושים בעלמא דקשוט הם לבושי מצות ומעש"ט שעשה האדם בעלמא הזה. ומה רואה בני שהיה עול ימים שיהיו לו בגדים יותר ארוכים כמו לאיש זקן. וסיים מה הוא רואה: איך האב איהם ארייינגעגעבען צוויסען מיינע גוטע פריינד רבי שלום און רבי אלימלך.(הוא הרה"ק ר' שלום מקאמינקא זי"ע והרה"ק ר' אלימלך מרודניק זי"ע)

וגם סיפר ששאל את רבינו אם יש לו שייכות עם אבותיו. והשיב: לו אלע עלטערן קען איך צוקוקען נאר אום לייפניקער זייד'ן נישט, (הגה"ק ר' ברוך פרענקעל בעל ברוך טעם זי"ע) ווען איך וויל זי איז אן קומען, זאגט מען מיר אלינד נישט, ער לערענט. (ברוך שאמר)

ט"ו שנים אחרי הסתלקות רבינו אמר פעם אביו הרה"ק הדברי חיים זי"ע: זזה ט"ו שנים שבני מאיר נתן האט נישט פארפעלט קיין טיש ביי מיר. שכל כך היה רגיל אצלו כאילו הוא חי.

ופעם אחת אחר הסתלקותו קודם חג הסוכות הביאו להרה"ק הדברי חיים זי"ע אתרוג לתהות על קנקנו אם ראוי והגון לפניו, אמר: נו תראו לו! ואחר כן תומ"י הבחין שלא הביאו הנוכחים, (כוונתו היתה על רבינו שהיה מבין ומומחה גדול באתרוגים).

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

טו אב תרע"ח

רבי צבי הירש ב"ר ברוך הרה"ק מרודניק

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

רבינו הרה"ק רבי צבי הירש האלבערשטאם מרודניק זי"ע נולד ברודניק בשנת תר"ו לאביו הרה"ק ר' ברוך מגארליץ זי"ע בן הרה"ק ר' חיים ראש שולות צאנז בעל דברי חיים זי"ע ולאמו הרבנית הצדקות מרת פעסל ע"ה בת הרה"ק ר' יקותיאל יהודה טייטלבוים בעל ייטב לב מסיגעט זי"ע בן הרה"ק ר' אלעזר ניסן מדראהאוויטש זי"ע בן הרה"ק ר' משה בעל ישמח משה מאוהעל זי"ע

רבינו היה לדיק נשגב גאון וקדוש, יותר ממרבעים שנה לא טעם טעם אוכל. נסמך להורלאה מהני תרי סבי קדישאי הרה"ק בעל דברי חיים מצאנז זי"ע והרה"ק בעל ייטב לב מסיגעט זי"ע,

וסיפר שאחר שקיבל הורמנא מזקנו הייטב לב זי"ע שלא הייט"ל להודיע על כך להרה"ק מצאנז זי"ע, ולזה אז הרה"ק מצאנז להעמיד יין על השולחן לכבוד הבשורה טובה, ואחר כך כשהגיע רבינו לצאנז בחן אותו גם זקנו מצאנז, ואמר אחר כך לבנו הרה"ק מגרלין: בנך הוא בעל הורלאה טוב(עהר איז אגוטער בעל הורלאה) שבחנתי אותו גם בהלכות סוכה

למד בישבת זקנו בעל ייטב לב, והיה דרכו של רבינו להיות ניעור כל הלילה ולנמוד בקול, ובבוקר אור הניח את עצמו ליישון מעט לפני התפלה, מתוך כך יצא לפעמים שבשעה שהייט"ל רצה לעמוד להתפלל היה ישן עדיין, אך הייט"ל לא היה מתחיל להתפלל בלעדיו, אלא היה אומר בלשון חיבה: לכו תראו אם ר' הירשלי כבר קם ממשנתו.

כשהגעו לפרקו בגיל י"ד נשא בזוו"ר לבת הרה"ק ר' ישראל הורוויץ מבאלרנויב זי"ע בן הרה"ק ר' אליעזר מדזישקוב זי"ע בן הרה"ק ר' נפתלי בעל זרע קודש מראפשיץ זי"ע. בזוו"ש נשא להרבנית הצדקות מרת חי' מינדל ע"ה בת הרה"ק ר' מאיר משולם שפירא מלאנצוט זי"ע בן הרה"ק ר' שמואל זי"ע בן הרה"ק ר' צבי אלימלך בעל בני יששכר מדינוב זי"ע

פ"א היה רבינו איזה זמן שהיה מחוסר מעות ל"ע, והחליט לנסוע לעיירות לצורך זה. הלך להיפרד מזקנו הרה"ק מצאנז זי"ע. כשאר רבינו סיבת נסיעתו, אמר לו זקנו: יש לי הנאה גדולה מזה. והוסיף, רצוני להגיד לך: הרי תסע לעיירה פלונית, ויעלה בחשבונך פלוני יתן לי כך וכך, פלוני יתו לי כך וכך, ולפי חשבונך עליך לאסוף בעיירה זו כך וכך. וכן בעיר אחרת, הרי איש זה בא לזקינו על יום טוב, ומסתמא יתן לי כך וכך, אבל למעשה יתנו לך פחות ממה שחשבת[למעשה וועט נישט אזוי זיין, מ'וועט דיר געבן ווייניגער ווי די שטעלסט דיר פאר]הרי תיהפך לשונא ישראל[וועסטו מיר נאך ווערען א שונא ישראל] רצוני לומר לך, בני[איך וויל דיר זאגן, מיין קינד] הרי יעלה בידך לאסוף מה שנקצב עבורך[וויפיל ס'איז דיר באשערט, אזוי פיל וועסטו האבן] כשרבינו עמד כבר אצל הדלת, אמר לו זקנו, דבר אחר אני רוצה להגיד לך, בני, שמי שלא יתן לך, אין לו הזכיה להנות את יוצאי חלציו[נאר איין זאך וויל איך דיר זאגן, מיין קינד, אז דער וואס וועט דיר נישט געבען קיין געלט, האט נישט די זכיה מהנה צו זיין מיינס א קינד](שיח זקנים)

בשנת תרל"ו נתקבל לאב"ד בעיר ניזקע עד שנת תרמ"ז מילא מקום אביו בעיר רודניק בעת שאביו נכתר לאב"ד בעיר גארליץ.

לאחר פטירת אביו בא' אדר תרס"ו מילא מקומו אביו בגארליץ אך רבינו סרב לכך בשביל שאחיו הרה"ק ר' אליעזר זי"ע דר שם ונשאר לדור בעיר רודניק וחסידי אביו ובני עליה בא שמה להסתופף בצלו.

בהמלחמת העולם הראשונה ברח מגאליציא לקליינוואלרליין אונגארין, וסיפר בנו הרה"ק מצאנז קלויזענבערג זי"ע שמחנוכה שנת תרע"ה על שלהי קיץ תרע"ו במשך שנה ומחצה למד כסדר ללהלן: התחיל מסכת בבא בתרא גפ"ת והמשיך כפי סדר הש"ס עד שסיים הש"ס והתחיל עוד הפעם הש"ס ולמד המסכתות ברכות ושבת גפ"ת עם הרי"ף והרא"ש, וגם לרבות כמעט כל חלק א' משו"ע חו"מ עם נושאי כליו, כן סיים פעמיים המשניות כולם, וכמו כן חזר פעמים מספר על יור"ד חלק א', מלבד מה שלמד בכל שבת קודש קודש עריכת השולחן הטהור את כח הזוהר הקדוש על פרשת השבוע. ומלבד ספרי תלמידי בעל שם טוב, ומהם למד בקביעות בספרים הקדושים: הה=ברי חיים זרע קודש ומתח דוד, ומדי שבת בשבתו למד את הספרים הנ"ל על הסדרה, חוץ מספה"ק אחרים שלמד בהם. וזאת בזמם שהיה בגולה וכל העולם היה כמרקחה בעת מלחמת העולם.(בכוך שאמר)

כשבועיים ימים קודם הסתלקותו היה רבינו בגארליץ והשתטח על ציון אביו הק' בפיטוט ילים וגגלים במשך שני שעות רצופיסולאחר מכן נענה ואמר בזה"ל: אה, אה, ס'איז דאך א מיחה, ס'איז גאר אנדרש ווען מ'איז נעבן א טאטן.

נסתלק לגנזי מרומים ביום ד' בשעת חמש אחה"צ בחמשה עשר באב בשנת תרע"ח בעיר קליינוואלרליין, ומונחתו כבוד בעיר גארליץ ליד קבר אביו זי"ע

נשאר אחיו הרה"ק ר' נפתלי מרודניק זי"ע הרה"ק ר' אברהם מרודניק זי"ע הרה"ק ר' יקותיאל יהודה מצאנז קלוזענבערג בעל שפע חיים זי"ע

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מדברי רבינו

שמעתי מזקינו הרה"ק מצאנז זי"ע שאמר בזה הלשון: די קלענסטע מדריגה איז פוקד עקרות און מחי' מתים צו זיין, און די גרעסטע מדריגה איז זיך צו פארברענען פאר'ן באשעפער יעדע רגע.(שיח זקנים)

רבינו המליץ שעל כן נקרא שם הממון "כסף" על שם הבושה כלשון המשנה (פסחים ג' ה') כאדם שהכסיפו פניו, כי בושה וחרפה היא לנו לראות את אחינו שקוע בכל מוחו ולבו בעסקיו ובכספו. (מהרה"ק השפע חיים - חורש"י לך תשל"א)

רבי אבהו אמר מתחלת ברייתו של עולם צפה הקדוש ברוך הוא במעשיהן של צדיקים ומעשיהן של רשעים, הדא הוא דכתיב: כי יודע ה' דרך צדיקים וגו'(תהלים א') 'והארץ היתה תהו ובהו' - אלו מעשיהן של רשעים, 'ויאמר אלהים יהי אור' - אלו מעשיהן של צדיקים, אבל איני יודע באיזה מהם חפץ אם במעשה אלו ואם במעשה אלו. כיון דכתיב 'וירא אלהים את האור כי טוב', הוי במעשיהן של צדיקים חפץ ואינו חפץ במעשיהן של רשעים.(מדרש רבא בראשית פרשה ב' ה') יש להקשות וכי היה הוא אמינא לבחור ח"ו במעשיהם של רשעים? י"ל שיש אנשים שכלפי חוץ מראה אותם לרשעים אבל בפנים הם צדיקים גמורים בבחינת צדיק נסתר, אמר המדרש האיש צריך להיות יראי שמים בסתר ובגלוי כמו האור מאיר לכל העולם כלפי חוץ כבפנים כן הצדיק צריך למאיר צדקותו כלפי חוץ לכל העולם, כדי שהשם שמים נתקדש על ידו.

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

טז אב תרמ"ה

הרב ר' משה ב"ר יוסף אליהו ז"ל הטפסר השר הגדול משה מונטפיארע

השר הרב ר' משה מוטפיארע מלאנדאן זי"ע נולד לאביו הר"ר יוסף אליהו הספרדי בליוואַרנא זי"ע

רבינו היה שלחני גדול בלאנדאן, ופרנס לכיהכ"נ הספרדים שם, היה יהודי כשר ושמר כל התורה כולה אפי' מאות שאלם דש בעקביו שמר, אפילו בעת שהיה במסיבה יחד עם שרים ומלכים. גדול ליהודים היה השר הטפסר הזה, חוץ ממה שהיה שופט בעיר לאנדאן היה לו תואר "פרש" מהמלכות, והיה עומד ברגש כמה וכמה פקידות ומשרות המלוכה, ובכל זה לא פג וטעמו לא נמר, אדרבה כל שנתעלה יותר בגדולה עמד לימין אחיו היהודים בכל העולם, בכל מקום שהי' עת לרה ר"ל לישראל נסע שמה, ונתקבל מהמלכות בכבוד גדול ועשה טובות גדולות לישראל, בפרט בעניני הדת והתורה עמד בכל כחו ובעשרו לימין העשוקים שיכלו לעבוד ה' וללמוד תורה בכל האדלות בלי מפריע.

הוא השתדל בכמה אדלות להשיג שיווי זכיות לישראל והלליה, סכומים גדולים עד אין מספר הוציא לדרכי צבור בפרט ליישוב ארץ ישראל, שבע פעמים היה בארץ ישראל וכל פעם בנה שם בתים הרבה לעניי ארה"ק, ובתי מדרשים, וגם הוא בנה אוהל על קבר רחל אמנו ע"ה,

בדמשק היה אחינו בני ישראל בשנת ת"ר בצרה גדולה שהעליל עליהם בלבול דם ר"ל, והוא לא שקט עד שפעל אצל מלך תוגרמה להוציא כתב גלוי כי עלילה זו שקר, ולא יזכר באדלו שום פעם עלילה שקר זו.

ברוסיא וברומאניען כשהיה גזירות על ישראל מיד נסע למלכי רוסיא ורומאניען וביטל בעזהי"ת הגזירות.

הוא היה עמוד הגמלית חסדים כי חוץ ממה שנתן הוא מכספו סכומים אין מספר השתדל שגם אחרים יתנו, וכמה אלפי אלפים נתנו לו, והכל פזר ונתן לעניים ולצורכי בתכ"נ ובמ"ל, ולפדיון שבויים,

וזכה לשיבה טובה, כשהיה בן מאה שנה כל מלכי מזרח ומערב שאלו בשלומו ונתנו לו אות הכבוד, ואז עשה קרן קיימת מהונו הרב הרבה מאד לתלמידי חכמים בפרט ליושבי ארה"ק, כמה וכמה פעמים התוועד עם אדמורי"ם וגאוני זמנו להתיעץ עמהם, מה היה לעשות לטובות ישראל והתורה הקדושה והכל עשה על פיהם כדת וכדין, וכן עזר לכל מחבר ספרי קדש שבזמנו בעזר מסויים.

ובשנת תרמ"ה י"ג מנחם אב נפטר השר הנדיב הזה, ויבכו אותו כל ישראל ובפרט העניים שפרנסם.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

קברו

חתם השר הר"ר משה ז"ל

טז אב תקצ"א

רבי מנחם מענדיל ב"ר משה אברהם דוד בעל שובע שמחות מטארני אב"ד סטריזוב

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

רבינו הרה"ק ר' מנחם מענדיל לעזער מטארני אב"ד סטריזוב בעל שובע שמחות זי"ע נולד בטארני לאביו הגה"ק ר' אברהם דוד לעזער זי"ע

רבינו היה איש אלקים גאון מופלא בקי בחדרי התורה בנגלה ובנסתר כל רז לא אנים ליה מנורה הטהורה חכם עמוק בוינא קדישא חסידא ופריצא נאה דורש ונאה מקיים וכבד את ה' בגרונו פה מפיק מרגליות שרבים ירבים ושלמים הלכו לאורו ומסתופפים בצלו לשמוע דרך ה'.

הבית הכנסת בעיר טארנא

רבינו היה בתחילה אב"ד בק"ק סטריזוב ובסוף ימיו חזר לארץ מולדתו ותקע אהלו בעיר טארני,

חבר ספר שובע שמחות, על התורה, על הש"ס, ושאלות ותשובות.

רבינו היה תלמיד מהרה"ק ר' יצחק יעקב הורוויץ בעל החוזה מלובלין זי"ע ותלמיד מופלא מהרה"ק ר' מנחם מענדיל מרימנוב זי"ע וגם הי' שם השליח ליבור של מוספים בראש השנה וביום כפור בהיותו אברך בן שלשים שנה.

ומסיפר שפעם אחת כאשר נסעו חסידי רימנוב ללובלין להיות בצל הרה"ק החוזה זי"ע על יום כפור, ושאל החוזה אותם מי התפלל המוספים אצל ר' מענדל'ע בראש השנה? ענו לו: דער גרויסער מענדיל, כוונתם היה על רבינו, כי כך קראו אותו יען כי באמת הוא היה גדול בחיכות ובכמות, ושאל להם: אם בשני הימים? ואמרו כן, אמר החוזה בזה לשון קדשו: איך האב נאר געהערט איין טאג. וכשסיפרו הדבר לרבינו התפעל מזה מאוד, וחשב הרבה על זה ואח"כ אמר להם: הלך אתו, כי החוזה התכוון על זה, יען חשבתי ביום הראשון שלא ליגע אותו כל כך בכדי שישאר לי כח על מחר, מטעם זה לא שמע לתפילתי של יום הראשון.

ופעם אחת באמצע תפילת מוסף של יום כפור סגר הרה"ק ר' מענדל'ע מרימנוב זי"ע את הסידור שהתפלל בו רבינו על פי נוסח האר"י, וכל המתפללים נבהלו מאד על דבר זה. ואחרי התפילה אמר הרה"ק ר' מענדל'ע מרימנוב זי"ע להעולם: סגרתי את סידורו יען הוא התכוון לכוון את כוונת כהן הגדול בקדשי הקדשים ופחדתי שלא יזיק לו יען הוא צעיר לימים, ומטעם זה בלבלתי אותו.

הגה"ק ר' זאב וואלף פרענקעל אב"ד פשעווארסק זי"ע כתוב בהסכמותו לספר שובע שמחות: זכרתי ימים מקדם עת הייתי חופף תחת כל רבינו הקדוש רבינו מנחם מרומנוב זי"ע, גם כבוד הר"ר מנחם מענדל מטארני היה שמה, אזני שמעה גולל הפלגת רבינו מרומנוב זי"ע אשר הפליא אותו עד להפליא. רוח ה' נשבה בו ובלבו כאש בערה לעבודת ה' בלי ספק דברים היוצאים מלבבו הטהור יהיו לבבות בני ישראל לעבודתו יתעלה.

ילידות יתירה שרה בינו לבין הרה"ק ר' מרדכי דוד אונגער מדאמבראווא זי"ע וכמה חילופי שו"ת יש בינהם בספר שובע שמחות.

נסתלק לגנזי מרומים ט"ז מנחם אב בשנת תקל"א ומנו"כ בעיר טארנא, זי"ע נשאר אחריו בניו הק' הרה"ק ר' משה לעזער זי"ע והרה"ק הגביר ר' בנימין זאב וואלף לעזער זי"ע

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מתורתו של רבינו זי"ע

וְהֵסִיר ה' מִמְּךָ כָּל חֹלִי וְכָל מַדְוֵי מִצְרַיִם הָרָעִים אֲשֶׁר יָדַעְתָּ לֹא יְשִׂימָם בָּךְ וּנְתָנָם בְּכָל שֹׂנְאֶיךָ. (דברים ז' ט"ו) הדקדוקים מבוארים א' כפל חולי ומדוה, ב' אשר ידעת מיותר. ג' לא ישימם בך מיותר. ואפשר לבאר עפ"י הידוע מגמרא דאין יסורין בלא עון, והנה העונות הם א' מצד עצמו והיצר הרע אשר בקרבו. ב' מצד אשר מתחבר לאנשי רשע ולומד ממעשיהם ע"ד הפסוק ויתערבו בגוים וילמדו מעשיהם, ולזה הבטיחנו ה' יתברך והי' עקב תשמעון וכ"ו כשנקבל עול מצותיו יתברך, והסיר ה' ממך כל חולי ממך דייקא החולישבא מצידך, וכל מדוה מצרים הרעים אשר ידעת לשון התחברות (ע"ד וידע אדם את חוה אשתו) מה שאתה התחברת א"ע לאנשי רשע. ולזה מדוי לשון מפעל ואמר על זה לא ישימם בך וכ"ו, שיסיר האשמה ממך ויתנם בכל שונאיך אשר הם גרמו החטא בך. ע"כ

וַיִּקַּץ יַעֲקֹב מִשְּׁנָתוֹ וַיֹּאמֶר אָכֵן יֵשׁ ה' בַּמָּקוֹם הַזֶּה וְאָנֹכִי לֹא יָדָעְתִּי. (פרשת ויצא כ"ח ט"ז) איתא בגמרא: אמר רבי יוחנן השכים ונפל פסוק לתוך פיו הרי זה נבואה קטנה. (מסכת ברכות נ"ז) וזהו ויקץ יעקב משנתו מיד נפל לתוך פיו הפסוק הזה שאמר אכן יש ה' במקום הזה, ומזה הבין שחלומו אמת וירא ויאמר מה נורא. (אמרי צדיקים)

על פי זה יש לפרש דברי ר' יוחנן במדרש על הפסוק: ויקץ יעקב משנתו, ממשנתו ע"כ, והוא תימא? ולפי"ז ניחא דאחר שהקיץ ונפל לתוך פיו הפסוק, אכן יש ה' במקום הזה וזכר גם כן משנתו שלמד בבית המדרש של שם ועבר שהשכים ונפל פסוק לתוך פיו הרי זה נבואה קטנה, לכן מיד אמר מה נורא המקום הזה אין זה כי אם בית אלקים. (מליצי אש)

יז אב תקפ"ד

רבי אברהם מרדכי ב"ר בנימין זאב יעקב זי"ע הרה"ק מפינטשוב

רבינו הרה"ק רבי אברהם מרדכי הורוויץ מפינטשוב זי"ע נולד בשנת תקכ"ו לאביו הרה"ק ר' בנימין זאב יעקב אב"ד זארנאווצא וולבראם זי"ע, בן הגה"ק ר' משה מבענדין זי"ע, בן הרה"ק ר' אהרן מרגליות זי"ע חתנו של הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליזענסק בעל נועם אלימלך זי"ע. בן הגה"ק ר' שמואל שמלקא מקרקוב זי"ע. כמו כן היה רבינו נכד מהגה"ק ר' יהושע העשיל חריף אב"ד קראקא בעל מגיני שלמה זי"ע ומהגה"ק ר' יעקב יהושע מקראקא אב"ד פראנקפורט בעל פני יהושע זי"ע. חתנו של רבינו הרה"ק ר' יצחק אייזיק מקאמארנא זי"ע אמר שרבינו היתה נשמת ירמיה הנביא ע"ה

רבינו נתייתם בצעירותו מאביו ונתגדל בבית אחיו הגדול הגה"ק ר' יוסף המגיד מזמיגרלאד זי"ע.

היה לדיק תמים קדוש וחסיד מלא בתורה בנגלה ובנסתר, נוסע לצדיקים רבים וזכה לשמש כמאתיים לובשי לבן, ומסתופף בצלם של צדקי דורו, מהם הרה"ק ר' משולם זושא מהאניפאלי זי"ע הרה"ק ר' לוי יצחק דערבארליגער מבארדיטשוב בעל קדושת לוי זי"ע הרה"ק ר' יעקב יצחק הורוויץ בעל החוזה מלובלין זי"ע, הרה"ק ר' זאב וואלף מזיטאמיר בעל אור המאיר זי"ע, והיה תלמיד מהמגיד הרה"ק ר' יחיאל מיכל מזלאטשוב זי"ע ומהרה"ק רבי ר' אלימלך מליזענסק בעל נועם אלימלך זי"ע, ושימש שלש מאות בעלי רוח הקדוש מתלמידי מרן הבעש"ט הק' זי"ע ותלמידי הרה"ק ר' דוב בער המגיד ממעזריטש זי"ע והיה מספר מעשיות נפלאות אשר קיבל מהצדיקים הללו, וכן מה שבעצמו ראה בהסתופפו בצל קדשם,

פ"א שהוא בעצמו שמע מפה קדשו של הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליזענסק זי"ע שאמר כך: חידוש נפלא הוא לי על התנאים, שלפו ברוח קדשם עד סוף כל הדורות, וכתבו (מסכת סנהדרין דף ל"ז–ל"ח) כל כך גזירות רעות ויסורים שיהיו קודם בילת משיח, ולא ראו שאלימלך יהיה בעולם, וכל אלו הרעות והגזירות כבר המתיק אותם וביטל אותם אלימלך עכלה"ק.

אחד מן הצדיקים אשר שימש רבינו היה הרה"ק ר' יעקב יצחק הלוי הורוויץ החוזה מלובלין זי"ע, ופעם אחת כאשר בא לפני הרבי מלובלין, היה שם הרה"ק ר' אייזיק מקאמארנא בעל היכל הברכה זי"ע בעוד ילד בן תשע שנים, אמר הרבי החוזה זי"ע לרבינו: קח את הילד הזה לחתן לבתך, ואף על פי שאתה יחסן יותר גדול מאביו של הילד. ואמר בזה"ל "איך זעי אז דער חתן וועט פארשיינען די גאנצע וועלט", מיד גמרו השידוך, וכתיבת התנאים התקיימה במעון קדשו של הרבי מלובלין, והרה"ק ר' קלונימוס קלמן הלוי עפשטיין בעל מאור ושמש זי"ע היה ערב קבלן על התנאים, וגם הרה"ק ר' מאיר הלוי ראטענבערג מאפטא בעל אור לשמים זי"ע.

רבינו לא נהג כאדמו"ר כידעו והרה"ק החוזה מלובלין זי"ע ניסה כמה פעמים להטות את לבו שיסכים להנהיג עדת חסידים, ופעם אחת אמר לרבינו: אם היית מנהיג רבי'סטעווע, היו נוסעים אליך חסידים רבים יותר ממה שנוסעים אלי, אבל רבינו השיב לו "לויבן הייסט מען איך זאל נישט פירן".

וסיפר שרבינו נסע כמה פעמים בערך שתי שנים יחד עם חבירו הרה"ק ר' אורי השרף מסטרעליסק זי"ע להסתופף בצל הרה"ק ר' שלמה מקארלין זי"ע, ופעם אחת בערב חג השבועות בהיות רבינו במקוה, שאל אותו תלמיד אחד מקארלין: אברך! הכי אתם הלא אחיו של המגיד מזמיגרלאד? השיב לו רבינו הן, והלך אותו תלמיד וסיפר לרבו מקארלין, כי יש לנו אורח חשוב ויחסן גדול, והוא אחיו של הגה"ק ר' יוסי'לע המגיד מזמיגרלאד, קם הרש"ק זי"ע מכסאו והכריז ואמר: הנני גוזר בגזירת רב, כי אחי הרב המגיד מזמיגרלאד יבוא לפני, ומאז קירבו מאד רבינו בקירבה מיוחדת, אחר החג שאל רבינו את חבירו השרף מסטרעליסק, יש לך בדעתו להשאר בקארלין? כי ברצוני לעזוב קארלין, שאל אותו השרף מפני מה? ענה לו רבינו: מפני שמכירים בי שאני מיוחס, ולכן אין ברצוני להשאר יותר בכאן. כשבא רבינו לפני הרש"ק זי"ע לקבל ממנו פריסת שלום, שאל הרש"ק זי"ע את רבינו מה חסר לכם אצלינו, שאתם רוצים לנסוע לצדיקים שונים, הרי אתן לכם מיטה שלחן כסא ומנורה, ולא יחסר לכם המזג, ענה רבינו אנו לריכים לרב כזה שיקרע מאתנו עור ובשר לקרעים, וכל זמן שלא היו מכירים אותו, הרי היה לי מה ללמוד, ולא כן עתה שכלם יודעים ומכירים אותי, שהנני מיוחס ובנן של קדושים, כבר איננו יכול להיות תלמיד.

פעם אחת עבר הרה"ק ר' דוד מלעלוב זי"ע דרך עיר פינטשוב ולא עמד שם לפוש רק עבר, ובאשמורת הבקר יצא רבינו לחוץ, ואמר: ר' דוד'ל איז דא געווען, והלך אחריו והחזירו לעירו, והלכו הלוך וחזור ברחוב אחת לפני בית מיוחד, ויצא הבעה"ב לקראתם וצעק בקולות עליהם שמפריעים אותו מהשינה, אמר הרה"ק ר' דוד בזה"ל: אפאלוואהר ר' אברהם מרדכי קרוין, לאמיר זיך נישט דרייען דא! והבית נפל ונעשה הר של אבנים, ולא תבנה עוד, כל הרחוב היה בנוי רק מקום זה היה כנ"ל.

נסתלק לגנזי מרומים טו"ב מנחם אב בשנת תקפ"ד

חתנו של רבינו הרה"ק ר' יצחק אייזיק מקאמארנא זי"ע גילה פעם שחותנו הקדוש היתה לו נשמת ירמיה הנביא.

ופעם פתח הרה"ק ר' יצחק אייזיק מקאמארנא זי"ע ואמר מילין עליאן, וכה סיפר: פעם אחת היה ברצוני לפעול איזה טובה לבני ישראל, עשיתי אפוא עליית נשמה, ושם בגבהי מרומים ראיתי היכל נאה מואר באור יקרות, נכנסתי פנימה וראיתי שם את היהודה הקדוש מפארשיסחא זי"ע, שטחתי בפניו את שאלתי ובקשתי, והשיבני שגזירה היא מהקב"ה, ביקשתי ממנו שיראה לי היכן מורי חמי (רבי אברהם מרדכי) זי"ע, הראה לי שהוא למעלה יותר גבוה מעל גבוה! מיד אפפוני פחד ובעתה, ולא רציתי לעלות יותר גבוה. (יד המאיר)

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מתורתו של רבינו

כתב הרה"ק מקאמארנא זי"ע בספרו שלחן הטהור (הלכות תפילת ערבית סימן רל"ז סעיף ב') וקבלתי ממורי וחמי הקדוש החסיד המפורסם מו"ה אברהם מרדכי מפינטשוב שקיבל מרבינו הקדוש אלימלך ז"ל מליזענסק רבו מרבו עד אליהו ז"ל שבכל יום שאין אומרים תחנון אין אומרים פסוקים ולא קדיש (היינו שיר המעלות) אלא מתחיל והוא רחום.

יח אב תש"ב

רבי שלמה חנוך ב"ר יחזקאל הכהן האדמו"ר האחרון מראדאמסק

רבינו הרה"ק רבי שלמה חנוך הכהן ראבינוויטש דור רביעי לשושלת מרודאמסק זי"ע נולד בראדאמסק בשנת תרמ"ב לאביו הרה"ק ר' יחזקאל הכהן ראבינוויטש בעל כנסת יחזקאל מראדאמסק זי"ע בן הרה"ק ר' אברהם ישכר הכהן ראבינוויטש בעל חסד לאברהם מראדומסק זי"ע בן הרה"ק ר' שלמה הכהן ראבינוויטש בעל תפארת שלמה ראש שושלת ראדומסק זי"ע ולמעלה בקודש

רבינו התחנך בחלר אביו, והיה תלמיד מהגה"ק ר' אפרים לבי איינהורן אב"ד ור"ס אמסטוב בעל שארית אפרים זי"ע שסיים למד ג"כ הגה"ק ר' אריה לבי פרומר אב"ד קוזיגלוב ור"ס ישיבת חכמי לובלין בעל ארץ לבי הי"ל זי"ע.

וכבר בשחר נעוריו הלטיין בכשרונות יוצאים מן הכלל, זכרון נפלא, תפיסא מהירה, הבנה עמוקה, וידיעה עמוקה בכל מקצועות הש"ס ופוסקים, והיה למדן גדול, ולמד תורה לשמה בנעוריו כל ימי חייו.

וסיפר שפעם אחת ניגשה אמו אל בעלה ואמרה על רבינו אינו מכיר אפילו צורת האותיות של שפת המדינה, והדבר עלול להזיק לו בחייו הפרטיים, ענתה לה אביו הק' ואמר: עד וועט זיך ניטא לארפן צו זאלבע'ען אויף פרנסה! וכך הוה כידוע שנתקיימה אצלו תורה וגדולה במקום אחד ולא היה צריך לדאוג לצורך פרנסה.

רבינו היה מקרב לבבות נשברים, ביתו היה פתוח לכל עובר ושב, וכל מר נפש ידע האדרעסע של ביתו הק'. עמוד וגדר פרץ, היקש ישיבת לתלמידים רבים, והיה פועל ישועות בקרב הארץ. לפעמים אמר: הרופאים אומרים כך, אבל אני אומר אחרת, ווייסען דאן זיי וואס עס טיט זיך במתיבתא דרקיעא?.

כשהגעו רבינו לפרקו נשא בת דודו (אחי אביו הק') הרה"ק ר' משה אלימלך ראבינוויטש זי"ע. ואחרי נשואיו עלה ונתעלה עוד יותר בתורה ועם פטירת חותנו נכנס למסחר, כי לא רצה ליהנות מרבנות, וכל חייו לא היה זקוק לפדיונות של חסידיו ולא קבלם, להפיך פזר הון לצדקה.

ובשנת תרע"א בי"ח במרחשון נסתלק אביו הבעל כנסת יחזקאל זי"ע התמנה רבינו להיות אדמו"ר לבית ראדומסק והיה אז עשרים ושש שנים.

רבינו היה תורה וגדולה במקום אחד, הי' עשיר ויסד 36 ישיבת ברחבי פולין בשם כתר תורה ולמד שם יותר מ4000 בחורים, וחתנו הרה"ק ר' דוד משה ראבינוויטש זי"ע שימש כראש הישיבות, הישבה היתה מיוחדת הן בדרך הלומד והן הסדרים, רבינו לא נשלח שליחים ושדרי"ם לכל רחבי עולם כי רובן הגדול מהוצאות הישיבה שולמו רבינו מכיסו הפרטי, ובסייעו הנגדים החשובים זכרנוס לטוב ה"ה הנגיד ר' שמעון שפינגארדן ז"ל הנגיד ר' חיים אלעזר רויזענפעלד ז"ל הנגיד ר' משה יעקב אנגלשטיין ז"ל הנגיד ר' מרדכי בריענדויס ז"ל.

רבינו אמר כמה פעמים דאם געלט איז ניטא מיין, איך האב דאס אלעס מקדיש געווען פאר די ישיבות כתר תורה.

בפרוץ המלחמת העולמית השניה היה רבינו בלודז, והיה לו אפשרות לעזוב העיר פולין ולהנצל, וחסידיו הצליחו להשיג בעדו מקום במטוס שעמד לצאת ליוון ומשם לארץ ישראל, אבל רבינו סרב לעזוב את קהל חסידיו ואמר: רצוני להיות עם כל היהודים. ועבר רבינו עם משפחתו לוואלרשא גיטו והתגורר בבית ש"ב הגביר ר' נתן פנחס ערליך הי"ל ושם המשיך רבינו בלמודיו, [וסיפר שהרה"ק ר' דוד משה הי"ל זי"ע חתנו של רבינו הי"ל זי"ע אסף ורכז קונטרסי חידושי תורה ממה שחידשו גדולי התורה על מסכת תענית ביושבם בגעטא במצור ובמצוק, עד שהיה ספר גדול מאותן החידושים שלמדו אז בגעטא(שדה טופים)] ובעבודת ה' וגם ניהל שולחנות, ונתאספו אליו חסידים רבים למרות הסכנות והתנאים הקשים, על שהתנפלו על דירתו הגרמנים ימ"ש, וציווהו לרבינו לדלת לרחוב עם כל בני משפחתו, ורבינו סירב בתוקף ואמר להם: רצוני למות בביתי ולא באשפתות שדה, יהו בו ולבתו יחידתו מרת רייזל הי"ל ובחתנו הר"ר דוד משה מקרימלוב הי"ל בפתח ביתו יחד עם 26 אנשים שהיה שם, בשבת קודש פרשת עקב י"ח מנחם אב תש"ב הי"ל ובזה נפסקה שושלת ראדומסק,

אמנם זכה רבינו לבוא לקבר ישראל בוואלרשא, נשאר אחריו ספר שבחי כהן וספר ברכת שלמה.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

כתב יד קדשו מרבינו זי"ע

יט אב תרפ"ג

רבי אהרן מנחם מענדל ב"ר אלכסנדר סענדר ליפא זי"ע

רבינו הרה"ק רבי אהרן מנחם מענדל אייכענשטיין אב"ד אלעסק זי"ע אחיו של הקדושים הרה"ק ר' ישכר בעריש מוורצקי זי"ע הרה"ק ר' יהושע העשיל מחודרוב זי"ע הרה"ק ר' פנחס אייכענשטיין זי"ע, נולד לאביו הרה"ק ר' אלכסנדר סענדר ליפא אב"ד זידיטשוב זי"ע בן הרה"ק ר' יצחק אייזיק מזידיטשוב בעל פירוש מהרי"א זי"ע בן הרה"ק ר' ישכר בעריש זי"ע בן ר' יצחק אייזיק מסאפרין ראש שושלת זידיטשוב-קאמארנא זי"ע מנכדי הגה"ק רבי יום טוב ליפמאן סג"ל העלער בעל תוספות יום טוב זי"ע

רבינו היה איש צדיק וקדוש ועניו, בלו אליו הרבה אנשים לרלות חסידותו ופדיונתו ועבודתו הגדולה וענוותנותו אין לשער, היה איש מופת ואלפי ישראל נהנו ממנו עצה ותושיה, פזר נתן לאביונים בלי שיעור וגבול, וכל מה שהיה לו היה מפזר לאחרים, אמנם לא ידע ולא הכיר צורת מטבע. פעם אחת שאלוהו אמאי לוהב סוג מטבע (שהיתה שווה הרבה יותר) מסוג השני (שהיתה שווה פרוטות מועטות) בידעם שרבינו לא מכיר שום הבדל ביניהם, נענה רבינו ואמר, די עניים האבן מער הגאה פון דעם סארט (והחווה על היקר יותר).

כמו כן מסופר שכאשר בלו הרה"ק רבי אלעזר הורוויץ מסאסוב בעל זכרון אלעזר זיע"א (נכד אחיו המלבוש לשבת ויו"ט) והרה"ק ר' יהושע אייכנשטיין אבד"ק חודורוב זי"ע להיפרד מעמו כאשר היגרו לארה"ב, הביא הסאסוב'ער פדיון גדול, אמנם החודורוב'ער הביא פדיון מועטת, שאל הסאסוב'ער אתי החודורוב'ער ואמר דער פעטער ווייסט מילא ניט קיין חילוק, (הסאסוב'ער טען עמו שמ"מ לא מתאים לתת כ"כ מעט, אבל החודורוב'ער לא נכנע) בהיכנסם לדורם לקח רבינו את הפדיון מהסאסוב'ער וברכו בחמימות, כאשר ניגש החודורוב'ער רב עוד לפני שמסר את הפדיון, שאלו חודורוב'ער רב פארוואס אזוי ווייניג, ונשאר עומד משתומם על הרוה"ק שנתגלה שם, שאל החודורוב'ער 'פעטער וואס איז דאס פארן פעטער א נפק"מ' ענה רבינו ואמר, עבורי באמת אינו נפק"מ אבל עבור הנהגים ממנו זה נפק"מ גדול

מסופר על רבינו, שפעם התחכמו בני ביתו ולפני התקרב מועד נישואי אחת מבנותיו, הלכו להזמין בגדים אצל החייט, אבל היות והכירו את מנהגו של רבינו לחלק "הכל" לעניים, ע"כ לא גמרו את הבגדים, אלא השאירו כל הבגדים מחולקים לחציהם, כאשר כל בגד נשאר בב' חלקים, חלק אחד מכל הבגדים הטמינו בשק אחד, וכל החלקים השניים מהבגדים בשק אחר, והטמינו את השקים במקומות נפרדים, כך לא יוכל רבינו לחלקם, ויישאר להחתונה.

באחת הימים נכנסה אלמנה אחת לרבינו זיע"א, ודמעתה על לחיה אשר עומדת קורס נישואי בתה ולרש אין כל ממש במלוא מובן המילה, רבינו נמכרו רחמיו, והלך לחפש בכל ביתו, עד שמצא שק אחד של בגדים ונתן לה כדי שתהיה לה להלבים את בתה, ורבינו לא הבין בכלל שזה רק חצאי בגדים. כאשר רצו בני המשפחה לתפור הבגדים ראו מה שעולל להם רבינו ונכנסו אליו בבכיה רבה, אמנם רבינו יצב רכון על הזוהר שלו ולא הביט לעברם כלל, נכד אחד שהבין את רבינו, אמר בקול רם, במילא לא יהיה להאלמנה שום תועלת מהשק הזה כי יש שם רק חצאי בגדים, או אז הריס רבינו את ראשו, ואמר להם, א"כ אני מוכן להמציא את האלמנה, אבל בתנאי כפול ומכופל, שתביאו את ב' השקים כאן על השלחן ואני אוכל לחלק מזה כרצוני חלק לה וחלק להשאיר כאן, מתחלה לא רצו להסכים, אמנם רבינו לא גילה את שם האלמנה, ובראותם שאין להם ברירה הסכימו. אבל ביקשו שיתן לה את הבגדים הפשוטים, והשאר להשאיר להם, אבל גם לזה לא הסכים רבינו כלל, והתנה עמהם שהוא יהי' בעה"ב על החלוקה, ורק כאשר נתנו הסכמתם הלך רבינו להאלמנה ואמר לה טעיתי בנתינת השק אשר יש בה רק חצאי בגדים וביקשה לבוא לביתו עם השק, ובני המשפחה הביאו את השק השני, אז שפך רבינו את ב' השקים על השלחן וקרא להאלמנה ואמר לה קחי מכאן מה שתרצו כאוות נפשך. בני המשפחה בראותם זאת הרימו קול זעקה באמרם שלא יישאר כלום עבור הכלה, אמנם רבינו אמר להאלמנה אל תשמעו להם אני הבעל הבית כאן, ואני אומר לך קחי כל מה שאת רוצה רק תשאירו ב' או ג' בגדים שיהי' גם לבתי הכלה, וכן עשתה האלמנה. כאשר הלכה משם שאלו בני המשפחה מה יהי' עם הכלה שלנו, אמר להם רבינו, אפשר להתחתן גם בב' בגדים חדשים בלבד, ואחר החתונה אם תראה תוכל לתפור עוד. (כ"ק אדמו"ר מפרשעי שליט"א)

כשהגיעו לפרקו נשא הרבנית הצדקת מרת שלאמטשי ע"ה בת יחידה מהרה"ק ר' יצחק מייער אב"ד אלעסק זי"ע בן הרה"ק ר' חנוך העניך ראש שושלת אלעסק בעל לב שמח זי"ע חתנו של הרה"ק ר' שלום רוקח בעל שר שלום ראש שושלת בעלזא זי"ע

בב"ד אדר בשנת תרס"ד נסתלק חתנו הק' ורבינו מילא מקומו באלעסק.

רבינו שלח פעם מכתב לאחיו הגדול הרה"ק רבי ישכר בעריש בעל מלבוש לשבת ויו"ט מזידיטשויב זיע"א, כאשר כתב את המכתב על בויגן שהי' כפול שמונה, ולא נהג כמנהג הימים ההם שהיו חותכים את שאר הגלווילין (שהיו יכולים לחתוך אותו לשמונה עמודים), אלא שלח כל הבויגן כולו לאחיו, השליח היה הרה"ק רבי אלעזר הורוויץ מסאסוב בעל זכרון אלעזר זיע"א נכד המלבוש (בן בנו הרה"ק רבי מנשה זיע"א בעל אלפי מנשה מווערלקי), המלבוש פתח את כל הבויגן וקרא אף את החלק הלבן, וחייך באמצע המכתב, בגמר כל הקריאה החזיר את הבויגן כולו לנכדו ר' אלעזר ואמר לו נו! קענסט דאס האלטן, ור' אלעזר הכן הטמינו בכיס בגדיו. כאשר היגר הרה"ק ר' אלעזר מסאסוב לארה"ב הביא עמו בויגן זה לשמירה ולהצלחה.

ביום מן הימים כאשר מלחמת עולם השני' השתוללה במלוא עוזה רח"ל, רצו המשפחה להוציא מן התופת את ש"ב הרה"ל ר' זיידלא אייכנשטיין זיע"א אבל היו צריכים להביא איזה דוקומענט שהיה צריך להגיע מפולין, ר' אלעזר הזה שהתעסק רבות בהצלחת קרובו, הלך אצל עורכי דינים לשאול מה יכול לעשות, והם אמרו לו, שיש תקלה אחת, כי היות והנייר צריך להגיע מפולין, ואיך משיגים עכשיו נייר משם, אז נזכר ר' אלעזר מעודף הנייר שהשאיר דו"ז אצל הבויגן, וחתך משם דף אחד, אשר על זה שמו את אשר רצו לרשום, וכך זכו להצילו ולהביאו לארה"ב בשעטו"מ. (כ"ק אדמו"ר מפרשעי שליט"א)

במלחמת העולם הראשונה עבר רבינו לבוב ונסתלק שם לגנזי מרומים בי"ט מנחם אב בשנת תרפ"ג ושם מנו"כ זי"ע

נשאר אחריו בנו וממלא מקומו הרה"ק ר' שמשון אייכענשטיין זי"ע.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

יט אב תרצ"ו

רבי מנחם נחום ב"ר יצחק מבויאן זי"ע בעל תפארת מנחם מטשערנאוויץ

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

רבינו הרה"ק רבי מנחם נחום בעל תפארת מנחם מטשערנאוויץ זי"ע נולד בסדיגורא כ"א כסלו בשנת תרכ"ט לאביו יצחק מבויאן בעל פחד יצחק זי"ע בן הרה"ק ר' אברהם יעקב מסאדיגורא זי"ע בן הרה"ק רבי ישראל מרוזין זי"ע ראש השושלת מרוזין בן הרה"ק ר' שלום שכנא זי"ע בן הרה"ק ר' אברהם המלאך זי"ע בן הרה"ק המגיד הגדול ר' דוב בער ממעזריטש זי"ע ולאמו הרבנית הצדקות מרת מלכה ע"ה בת הרה"ק ר' יוחנן טווערסקי ראש שושלת רחמסטריווקא הנקרא ר' יוחנטשע זי"ע בן הרה"ק ר' מרדכי מטשערנוביל הנקרא השטערנבלער מגיד זי"ע בן הרה"ק ר' מנחם נחום ראש שושלת טשערנוביל בעל מאור עינים זי"ע

רבינו היה לדיק קדוש וטהור חכם כחכמתו של שלמה וענוותן כיהונתן.

כשהגעו לפרקו בשנת תרמ"ד נשא להרבנית הצדיקת מרת חוה ע"ה בת דודו זקנו הרה"ק ר' מרדכי שרגא מוהסילטין זי"ע בן הרה"ק ר' ישראל מרוזין זי"ע לאחר נישואיו התגורר שלוש שנים סמוך לחמיו.

בזמן מלחמת העולם הראשונה בערך בשנת תרע"ה נמלט יחד עם אביו ואחיו לווינה, בי"ז אדר בשנת תרע"ז נסתלק אביו ורבינו הוכתר לממלא מקומו, ומרבית חסידי בוזאן פנו אליו. לאחר מספר שנים עבר מווינה לטשערנאוויץ שם גרו חסידים רבים.

סיפר הרה"ח ר' מרדכי אהרן פישמאן ע"ה: שרבינו גר בבית אחד בעיר וויען עם הרה"ק ר' ישראל מטשארטקוב זי"ע, והיו יוצאין לטייל, הרה"ק מטשארטקוב זי"ע גר למעלה, ועל כן בדרך חזרתם מין הטויל היה רבינו מלוה את הרה"ק מטשארטקוב זי"ע על דירתו, פעם אחת דיברו בשעת עלייתם להדירה אודות המנהג בבאיאן שבשעת אמירת שלוש עליכם בליל שבת קודש היה הרה"ק מניח ידו הקדוש על פקק הצלוחית של היין, ובטשארטקוב היה המנהג שהיו מעבירים את הפקק מעל הצלוחית ומחזירים את הפקק, כן חזר הדבר כמה פעמים. והסביר הרה"ק מטשארטקוב זי"ע הטעם: להנה על הפסוק וַיִּגָּל אֶת הָאֶבֶן מֵעַל פִּי הַבְּאֵר (פרשת ויצא כ"ט י') אומר הזוהר הקדוש: שבאר היינו הבב, והאבן רומז ליצר הרע, היינו שסר היצר הרע מעל הבב, ואיך נעשה כן, על ידי תשובה, והנה קודם הקידוש שמעידין על בריאת שמים וארץ צריכין לחזור בתשובה, להעד צריך לשוב, ועל הכתוב : וַיִּגָּל אֶת הָאֶבֶן פירוש רש"י הק': כמעביר הפקק מעל הצלוחית, ועל כן מעבירין הפקק מהצלוחית בשעת אמירת שלוש עליכם קודם קידוש. (שיח זקנים)

סיפר הרה"ח ר' מרדכי שטערנבערג ז"ל: כשנסתיימה מלחמת העולם הראשונה בקיץ תרע"ח, היה פתוח גבולות רוסיה לכמה חדשים [מאמצע הקיץ עד הימים הנוראים בערך] והיה מותר לצאת ולבוא, וינצלו חסידי באיאן שברוסיה ההזדמנות לנסוע לטשערנוביץ ולבוא לרבם רבינו ולראותו בפעם הראשונה בתור "רבי" אחרי פטירת אביו, וביניהם החסידים הפורסמים הגה"ח ר'

בית החיים וויען

ישראל ארטינבורג מבאלדיטשוב ז"ל בן הגה"ק ר' דוד'יא בעל תהלה לדוד זי"ע והרה"ח ר' אברהם'שע הורנשטיין ז"ל, והם הגיעו לפני חמשה עשר בשבט, והגם שלא היה המנהג אצל האדמו"י באיאן להיות מיסב בשלחנם הטהור ביום הזה, עם כל זה ביקשו החסידים הנ"ל מאת רבינו שיסב עמהם בשלחנו הטהור, ונענה לבקשתם. בתוך הסעודה סיפר רבינו: בעיר נאווערסעלין גר חסיד אחד מחסידי זקינו הרה"ק ר' אברהם יעקב מסאדיגורא זי"ע שאחד

מילדיו נחלה מאוד והיה זקוק לרופ"ש ובא החסיד לסאדיגורא ונכנס לזקנו והזכיר את בנו החולה, ונתבדך מפיו הק' בברכת רפואה שלמה, באותו זמן עבר הרה"ק ר' מנחם נחום משטפנשט זי"ע את עיר נאווערסעלין, ונכנס החסיד הנ"ל להזכיר את בנו החולה לפניו, ובידעו שהחסיד ההוא הוא מחסידי אחיו הקדוש מסאדיגורא שאלו: מה אמר אחי הק' מסאדיגורא: וענה החסיד: הרבי ביקר דער מייבירשטער זאל העלפין א רפואה, אמר אליו הרה"ק ר' מנחם נחום משטפנשט זי"ע בלשון"ק: אז דער הייליגער בריבער דער סאדיגערער האט געווינטשען א רפואה וועט זיך הימעל און ערד קערין און דער מייבירשטער וועט העלפין א רפואה!

כשסיים רבינו את סיפורו נענה ואמר: הגם ששמעתם את הסיפור ממני, עם כל זה הייתי מעוניין שתשמעו הסיפור מאותו חסיד בעצמו. ולמרבה הפלא והתימה, בהמשך הסעודה נכנס חסיד זקן ושיש מנאווערסעלין [בעל העובדא הנ"ל] וניגש לרבינו לקבל שלום ואמר: איני יודע בעצמי מה לי היום בכאן אצל הרבי, הלא יודע אני שבחמשה עשר באב לעולם אין שלחן, אבל משום משנכנס בי היום תשוקה גדולה לנסוע ולהידאות לפני האדמו"ר. (נר ישראל)

בתחילת הקיץ בשנת תרפ"ז ביקר באר ישראל, בביקורו שהה בירושלים ועלה לגליל לפון ארץ ישראל להשתטח על קברי צדיקים ולבקר את קהילות החסידים בטבריה ובצפת. כמו כן, הדליק את ההדלקה על גג ליון קבר רבי שמעון בר יוחאי במרון בל"ג בעומר, אשר עברה אליו בירושה מאת זקנו, הרה"ק ר' ישראל מרוזין זי"ע שקנה זכות זו מידי זקני צפת.

נהג לפשוט בערב פסח בכל שנה את מטפחת המשי שעליו ולשלוח אותה למירון עבור ההדלקה לכבוד רשב"י בל"ג בעומר.

נסתלק לגנזי מרומים ביום ו' ערב שבת קודש פרשת עקב במיתה נשיקה י"ט מנחם אב בשנת תרל"ו ונקבר באוהל אביו בוויען. דברי תורתו בספר תפארת מנחם וספר קול נהי בכי תמרורים

נשאר אחריו בניו הקדושים הרה"ק ר' אהרן זי"ע והרה"ק ר' מרדכי שרגא זי"ע

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

יט אב תצ"ב

רבי יעקב כולי ב"ר מכיר כולי בעל ילקוט מעם לועז

רבינו הגה"ק רבי יעקב כולי בעל ילקוט מעם לועז מקאנשטאנטינו זי"ע נולד בארץ ישראל ירושלים בשנת תמ"ט בערך לאביו הגה"ק ר' מכיר כולי מקושטא זי"ע שהיה חתנו של הגה"ק ר' משה בן חביב זי"ע ממשפחת עתיקה וחשובה באי כרתים, הידועה בשם קאנדיא"ה, והמשפחה באה לשם מאות שנים קודם לכן מאשכנז או מצרפת, בתקנות קאנדיא"ה אנו מוצאים כמה חכמים ונכבדים ששם משפחתם כולי, ועמדו בראש הקהלה, ובודאי היו האבות הראשונים של המשפחה הזאת

לאביו חינכו את רבינו מילדותו לחיי נזירות הסתפקות במועט ומיעוט שינה,

רבינו היה הגאון הגדול המובהק, הקדוש והחסיד, והיה נערץ על חכמי תקופתו,

בשנת תע"ד נסע רבינו לקושטא–קונסטנטינופול כדי להדפיס את ספרי זקנו רבי משה בן חביב זי"ע ושם הכיר את הגה"ק ר' יהודה רוזאנים זי"ע שמינה רבינו להיות שם דיין בבית הדין, ולאחר הסתלקות של רבי יהודה, ערך רבינו את כתביו והוציאם לאור בשם ספר משנה למלך,

ובהיותו בקושטא נתוודע לרבי יהודה מזרחי ז"ל שהיה עשיר מופלג ואוהב תורה, שהסכים לממן את הוצאת ילקוט מעם לועז על ספר בראשית, והדפיס 1,000 עותקים של חלק זה, לאבל התנה תנאי עם רבינו, שמרווחי מכירת הספרים יקבל רבינו שכר טרחו כש"ר, והשאר למטרות מסוימות של צדקה. רבינו כתב בהקדמה בחודש אלול בשנת ה' ת"צ: כל המזכה את הרבים אין חטא בא על ידו, כי הקב"ה שומר אותו שלא יכשל בשום איסור מבלי שהוא עצמו ירגיש בכך, ומפני זה בלבד אנו חייבים תודה להגביר המרומם הנ"ל כי עשה לי חסד גדול כזה להזדרז ולהדפיס ספר זה.

רבינו הובא מעשה נורא בספרו ילקוט מעם לועז(פרשת שופטים) מעשה היה בעושר גדול שהיה מתגאה בעושרו שהיה לו בתים וספינות ואוצרות מלאות כסף וזהב, והיה אומר: עכשיו אני בטוח שלא אמות מרעב שהרי אפילו אם יארע ויאבדו נכסי אשר ביבשה עדיין יש לי הרבה ספינות בים. יום אחד נכנס לאולרו למנות את כספו וזהבו שכן היה עושה יום יום, ולאחר התקין דלת ברזל כבדה שאם היתה נסגרת לא היה איש יכול לפותחה מבפנים רק מבחוץ, וזה עשה כדי להישמר מגנבים, ובאותו יום כשנכנס בעשיר למנות ממונו, נסגרה עליו הדלת ולא היה יכול לפותחה. וזעק זעקה גדולה ועצק, אבל לעקותיו לא נשמעו בחוץ לפי שהיתה הדלת כבדה ועבה מאד, וכך היה זועק לשוא, וכך עברו כמה שעות והתחיל הרעב מציק לו, ולא היה לו מה לאכול שהאולר היה מלא כסף וזהב ואבנים טובות ומרגליות, אבל בהם לא היה יכול לשבור רעבונו הכבד, וכך עברו כמה ימים עד שנפח נפשו מרעב.

לאחר כמה ימים כשאנשי ביתו ראו שנעלם וחיפשוהו בכל במקומות ולא מצאוהו, אמרו אולי נסגר שם באולרו ודפקו על הדלת ומשלא פתח, הבינו מומחים גדולים באומנות הברזל והם פתחו הדלת בדי עמל ומצאו אדונם מוטל מת נפוח כפן. ומכאן ילמוד אדם מוסר גדול שלא יתגאה בכספו וזהבו שאם הקב"ה גוזר על האדם למות ברעב, לא יעמדו לו כל אוצרות קרח.

הגה"ק החיד"א זי"ע כותב על רבינו: שהיה סופר מהיר ובקי בש"ס ובפוסקים ומפרשים, וכנראה בספר "מעם לועז" אשר חיבר לזכות את הרבים, אשריו ואשרי חלקו

ואכן בתקופה קצרה מאד הוציא לאור את ספרי זקנו הגדולים, גם פשוט ועזרת נשים ועוד ספרי המשנה למלך הגדולים, וכתב תשובות ודרשות אביו זקנו, ואף סידר את שני כרכי מעם לועז על בראשית ושמות והוא נפטר כשהיה רק בן מ"ד שנים וכן חיבר ספר סימנים לאורייתא שלא נדפס, וכמה תשובות בכ"י נמצאים יחד עם דרשות אביו זקנו..

רבינו היה נהג בהרבה סיגופים אבל השתדל להסתיר לכתת, ומסופר שפ"א כשהיה שרוי בתענית ג' ימים, וביום ג' לעת ערב היה במקום אחד וכיבדוהו בקאפ"י וכדי שלא לגלות שהוא צום, שתה הקאפ"י, וזה מתאים לדרכו שכתב בפרשת וירא שהאורח אינו צריך לגלות חסידותו היתירה במעמד המסובים.

נסתלק י"ט מנחם אב בשנת תל"ב ומנוחתו כבוד בקונסטנטינופול טורקיה.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מתורתו של רבינו זי"ע

וכל אדם שאירע לו נס צריך להבטיח דבר לצדקה לעניים, או לעשות איזה דבר לקהל או לכוללות העיר, במידת יכולתו. כפי שמצינו ביעקב אבינו ע"ה וברשב"י. כפי שספרנו בפ' בשלח פ"ב.(מעם לועז)

כ אב תרצ"ב

רבי פינחס אדלער ב"ר שלום זי"ע בעל פני חסד אב"ד ראדוואנקא

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

רבינו הגה"ק רבי פינחס אדלער אב"ד ור"מ ראדוואנקא בעל פני חסד זי"ע נולד בשנת תרל"ב לאביו הגה"ק ר' שלום אדלער אב"ד ור"מ סערעדנע בעל רב שלום זי"ע ולאמו הרבנית הצדקות מרת טשארנא ע"ה בת הגה"ק ר' יצחק אייזיק הלוי בילליצער אב"ד נאגי אידא בעל באר יצחק זי"ע בן אחר בן עד רבינו הגה"ק ר' ישעי הלוי איש הורוויץ בעל השל"ה הקדוש זי"ע [מקובל בהמשפחה שאחד מבנו משפחתם שינה את שם חניכתו שהיה הורוויץ על ידי שעת חירום ושינוי המדינות מחמת המציק לשם בילליטצער ונשאר כן לדורות] בן הגה"ק ר' שמואל בילליצער זי"ע

רבינו היה גאון מפורסם בכל אפסי ארץ. גודל גדר ועומד בפרץ. חסיד וענוו נחבא אל הכלים. דגול מרבבות קודש לדיק יסוד עולם. אב"ד ור"מ בדאלוואנקא ל"כ שנים מכוון נגד ל"ב נתיבות החכמה. ורוב שנותיו היה תופס ישיבה עם תלמידים הגונים. הרה"ק ר' יוסף אלימלך כהנא זי"ע אמר עליו שהיה גאון הגדול ולדיק מפורסם, וכמו כן העיד הגה"ק ר' שאול בדאך מקשאוי זי"ע ואחיו הגה"ק ר' יואב אדלער זי"ע אמר שדרשתיו היה בתוכן מוסר השכל אשר יוצא מלבו הטוהר והיה פה מפיק מרגליות ודרש לפני קהל ועדה, והיה כח גדול לעורר לבות בני ישראל לאבינו שבשמים.

כל ימיו היה שרוי בצער יסורים ומכאובים שונים ולא יאומן כי יסופר מכל מה שעבר עליו ומעודו לא בא אל המנוחה ועל כל גל וגל שעבר עליו נענה את ראשו וקיבל הכל באהבה והלדיק עליו את הדין ועם כל זה היה גרם באורייתא תדירא ולא מש מאוהלה של תורה שיף עייל שייף ונפק ולא מחזיק טיבותא לנפשיה ולא הלך בגבלות והיה ממאס בכבוד והיה מסתפק במיעוט.

ובעוד טל ילדות על ראשו נרלו בו סימני טהרה וקדושה בירלאת ה' כל הימים בטעם המלות.

ומימי נעוריו נהג את עצמו בדרך ארץ קדמה לתורה וכבוד חכמים ינחלו לכבד את הבריות ולדבר עמהם בנחת וקירוב הדעת ומילתא דלא שכיחא שיהיה' נראה ממנו משהו כעס שהיה אומר כי חמץ במשהו רק בפסח וכעס איסורו במשהו כל השנה וכן הי' תהלוכותיו עד יום פטירתו לעלמא דקשוט כמפורסם לכל מכיריו ויודעיו.

ובכל זה היה מורלו מוטלת עליהם יתר שאת ירלאת הכבוד ירלאה הנלמחת מכח אהבה שכלו היה חריף לא ומלוחלא ובכל זה היה כיושב בלי שום ערמימות ועקמימות קולע אל השערה הן בסדר לימודו בש"ס ופוסקים בפלפולים ובירור הלכות ואגדות הן בענייני מסחר, ועוד בימי ילדותו רבים השכימו לפתחו לשאל עצות בנפשם בשאלות העומדות על הפרק נוגע לחייהם מסחרייהם וקנייניהם והי' למופת בישראל ועם כל עושם חריפתו בימי ילדותו ונקרא בשם עילוי לא היה כדמיון שאר ילדים חריפי השכל בהיותם שובבים ופרחים כל דרכיו היו שקולים בכף מאזני המתינות ופלס ההתבוננת תפארת לעשיה ותפארת לו מן האדם בנשיאת חן ושכל טוב בעיני אלקים ואדם.

וסיפר הגה"ק מהאנשאוויץ זי"ע על רבינו: שבעודו רך בשנים בשנת תרמ"ט כאשר בנה הבית הכנסת הגדולה בעיר בערעגסאס היה להקהל דשם עם הבונה הקבלן דין ודברים ויצאו בסאות למשפט הגה"ק בעל רב שלום זי"ע (אבין של רבינו) עם הגה"ק ר' שמואל דוד אב"ד דיאלרמאטה זי"ע ועוד דיינים לדון ביניהם, וכאשר נשאו בדבר מו"מ של הלכה לעיין בדיניהם עמד שם רבינו מן הלד שהיה אז בחור רך בשנים והיה באותו מעמד, וכאשר שמע המו"מ של הני תרי גאונים לקח גם הוא חבל בפלפול אשר היה ביניהם וחיוה גם הוא דעתו דעת תורה, והגה"ק מדיאלרמאטה עמד משתמה על גודל חריפותו וזכות שכלו, ומאז נתן עינו בו ורלה להתחתן בו ולתת לו את בתו לאשה, ובמשך הזמן היה הדבר קרוב לגמר וכמעט שנגמר הדבר פתאום בא השמש שלא בעונתה ושקעה שמשו של אותו לדיק וגאון מדיאלרמאטה זי"ע. והקהל דשם שלחו דילוג רב להגה"ק בעל דעת שלום שיבא עם בנו רבינו על הלויה כי רלו לגמור הדבר ולתת על שכמו עטרת הרבנות דשם, אך מן השמים עכבוהו כי כאשר נסעו לשם היה לריכין לעבור נהר אחד שהיה אז מלא על כל גדותיו וסכנה לעבור עליו וחזר רבינו ואביו ובא לעיר בערעגסאס ושם בבית הכנסת נשא עליו הספד מר וכבד ואז נתפרדה החבילה ולא בא הדבר לידי גמר.

רוב שנית לימודו בבחרותו היתה אצל מר אביו הגאון בעל רב שלום ז"ל שהיה לו ישיבה גדולה וחשובה בתלמידים הגונים,

בהגעו לפרקו נשא להרבנית הלדיקות מרת ריזל ע"ה בת מוה"ר ר' יוסף שמואל מאשקאוויטש זי"ע בן מוה"ר ר' לבי זי"ע (שזכה לאריכות ימים ושנים ונפטר בן ק"ח שנה)

אחר חתנתו רבים החילו להשכים לפתחו ולדפוק לשאול עצה ולקבל ממנו ברכה ישא בעדם תפלה והוא משך את עצמו מזה בפרק הטמנה וכשאלוהו מקורביו ואוהביו מדוע יימנע טוב מבעליו השיב איני הגון וכדאי לזה וגם כי אין שום להפריע מעבודת ה', ביטול תורה מה תהא עליה כמה וכמה תלמידי חכמים שהיו רלוים להיות גדולים בלמוד התבטלו על ידי זה ומה אתם רוצים ממני. וכמה פעמים אמר שכל העולם כולו עם כל תענוגיו אינם שוים נגד לימוד דף א' גמרא תוספות וכשאני זוכה ללמוד ולבדר איזה ענין דבר ה' זו הלכה אני מרגיש שמחה גדולה כאילו כל העולם היה שלי. אך לפעמים על ידי הכרח והפלרות שנתרלה וביבוריו עשו רושם וכבל היולא מפיו נעשה בעצות ברכות רפואות ושועות

וסיפר שפעם אחד חלה בנו הגה"ק ר' משה יהושע, והיה מתהפך בחלי על ערש דוי במחלה איומה ונורלאה והרבה מבינים אמרו שהוא כמעט לאחר ייאוש, אמר הר"ר משה יהושע לאביו: הושיעה אבי ורבי בתפלתך לרופא נאמן. בבקור אמר רבינו לבנו: ראה בני כי רחמי השי"ת מרובים כי היה תחיה הלכתי ליאן זה זמן קט מתוך עגמת נפש בערב יאין בכי ולבוקר רנה כי קמתי מתוך חלומי ופסוק בפי פֶּה בְּשָׁלוֹם נַפְשִׁי מִקֶּרֶב לִי כִּי בְרַבִּים הָיוּ עִמָּדִי (תהלים נ"ה י"ט) ופירושי כמשמעו פֶּה: נפה נפשך, ר"ת נפש"י פינחס בן שלום. כִּי בְרַבִּים: ר"ת ב"ני מ"שה י"הושע ב"ן ר"יזל. הָיוּ עִמָּדִי: תישאר עמי לאוי"ט. וכן היה.

מה מאד נהדר בקודש בתפלתו שהיו הדברים ניכרים דברי אמת יולאים מנקודה פנימיית שבלב מלבד מה שהיה לו קול ערב לשומעיו חזק בנעימות הנגינה. העיקר שהיה בדחילו ורחימא ואחרי כוונת הלב הן הדברים. ולפעמים כשהיה מתפלל ביחידות והתבודדת היה מנעים קולו באריכות ובנוסחאות נגינה בבכיות ושמחה לעורר הדביקות לחי העולמים. ובתפלת אהבה רבה היה מאריך על שהשומעים לא יכלו לזוז ממקום עבור גודל הנעימות ועריבות וזה היה כשהיה מתפלל ביחידות וכן כשהלך ליאן היה לו תנועות ונגינות מיוחדות ועל קפיטל אדון עולם הנוסל לכוונת שמותיו של הקב"ה שהם אמורים בתפלות ותחנונים וכן בבוקר בקומו בזריזות קודש שיעורי הלימודים שלו היה אומר שירות ותשבחות בבכיות ושמחה והתעוררת רב בתניעת נגינה ומהם שיירים שחיבר לעצמו להתעוררת הנפש בעומק ומי שיאן בחדריו התעורר לקולו ובהרגש לב וביבורים הללו היו שגורים בפ"ק עלות כל העלות וסיבת כל הסיבות וכ"ו ואח"כ למד תורה בקדושה וטהרה ובהודש אדול היה הולך על פי רוב להתפלל בבית הכנסת הגדולה (וטעמי פשוט שיתעוררו וממנו ילאו וכן יעשו) והיה מתעכב שם בהתבודדת (אחר תפלת הצבור) עד קרוב לחצות היום והיה ניכר איך ירילאת ה' מרחפת על פניו.

בקיץ שנת תרל"ב שהרגיש בעצמו תשוש כח וליאות האיברים ונסע להברות גופו הקדוש ולשאוף אויר לא בין ארץ לבנון ועלי יער ומי תרופה במקום דערענאן הסמוך לסערעדנע ויצב שם איזה שבועות וכמה אנשים מרחוק ומקרוב באו לקבל פניו בשמחה והי נראה אות לטובה על כי ביום בי פרשת ראה נחלש ולעתותי ערב תפלת מנחה כ' לחודש מנחם אב נסתלק שם לגנזי מרומים והלינו אותו לכבודו על יום ד' ראה כ"ב מנחם אב שנספד בהלכה.

וסיפר שבסוף ימיו היה רגיל על לשונו בהתנלותו גנוחי גניח ואומר הלואי היה עוזר לי הקב"ה אופן לסלק את עצמי מן הרבנות באופן שאזכה ללמוד תורה הקדושה ולהיות עובד ה' באמת בלי ביטולים ולא ליאן על שכמי אחריות לאחריני ומה בצע בכבוד המדימה.

נשאר אחריו בניו הקדושים הגה"ק ר' שלום מגיד מישרים חבורת ישועת ישראל קאשוי זי"ע והגה"ק ר' משה יהושע זי"ע שמילא מקומו, ובנו הרה"ק ר' יאחק מאיר זי"ע נקטד בעודו באבו ולא הגיע לשנת ח"י בשנות המלחמה בנסעו לעיר סאטמאר נחלה על הדרך ובא לעיר שמה ונפל למשכב ונפטר בשבת קודש פרשת בא ז' לחודש שבט ונקבר שמה ביום ה' שבט תרע"ז

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

כ אב תרכ"ו

רבי אליעזר מאזיפאליא ב"ר יהודה צבי

הרה"ק רבי אליעזר בראדוויין מאזיפאליא זי"ע נולד לבן השני לאביו בערך בשנת תקמ"ט הרה"ק ר' יהודה צבי מסטרעטין זי"ע בן הרה"ק ר' שמואל זנוויל אב"ד זוואלאז זי"ע בן הגה"ק ר' מרדכי שר התורה זי"ע, ולמעלה בקודש עד ר' יוחנן הסנדלר זי"ע עד דוד המלך ע"ה

רבינו היה איש מופת ליבורו ותפלתו היה בקדושה,ונהרו אליו אלפים ללמוד עבודתו ולבקש עצתו.

וסיפר שהיתה התפילה אצלו לאחן פינה כאשר קיבל מרבותיו ואביו זי"ע בדמעות שליש. וגם התורה ומוסר שאמר בשבת קודש וביום טוב על השלחן הטהור היה בדמעות זולגת שבבר חומת ברזל ומסך המבדיל וגם שירות ותשבחות שובבו כעל יס על השלחן.

היה פזרן גדול בצדקתו אין לשער וכל שנה היה לו הכנסת כלה לאלפים, ועל שלחנו בבית מדרשו החזיק כמה תלמידי חכמים וחסידים ואורבי מרבנן שבא להיות לו לעזרתא להתפלל אתו עמו בעל עת בואו וילא, ועם כל זה לא היה רבינו כדי ספוקו, ונסע למדינות רחוקות בשביל מעות כדי לחזקיס.

וסיפר שמלת טובו היה על שהיתה פתחו פתוח לכל הרולה לבא בכל עת שרצו והגשיס שבסביבותיו נסעו גם כן להשיח את מר לבם לפניו והוא נחמס בנועם עריבות דבוריו ועצותיו וסגולותיו.

רבינו נסע לצדיקו דורו ובפרט להרה"ק ר' יצחק אייזיק מזידיטשוב זי"ע

אחר התסלקות אביו ביום י"א אייר תר"ל נסעו אליו חלק קטן מחסידי אביו אך משך חסידים רבים מאונגארין, וכחצי שני לפני פטירתו תקע רבינו אהלו בסטרעטין, כדי שיקבר בקבר אביו,

נסתלק לגנזי מרומים בליל שבת קודש פרשת עקב כ' מנחם אב תרכ"ו, ונטמן ביום א' פרשת ראה. ומונחתו כבוד בבית החיים בעיר סטרעטין

נשאר אחריו בנו הרה"ק ר' נחום בראדוויין מבורשטינא זי"ע מחבר ספר אמרי טוב ואמרי רצון ואמרי חיים ואמרי ברכה. ובנו והממלא מקומו הרה"ק ר' אורי מאזיפאלי זי"ע ושתי בנות, אשת הרה"ק ר' יהושע העשל אורענשטיין אב"ד חאלאבוב זי"ע בן הרה"ק ר' אלכסנדר יום טוב סענדר ליפא מזידיטשוב זי"ע, והשני אשת הרה"ק ר' יעקב דוב לייפער מבאכניע זי"ע בן הרה"ק ר' מרדכי מנדבורנא זי"ע.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מתורתו של רבינו

לֹא יַחֵל דְּבָרוֹ כְּכָל הַיֹּצֵא מִפִּיו יַעֲשֶׂה. (פרשת מטות ל' ג') אמר רבינו: כל מי שמתקן ברית המעור שהוא מכוון נגד ברית הלשון אז כל דבריו נשמעים וזו הוא לא יחל דברו מי שלא יחל דבריו לדבר בפיו דברים בטלים שלא יהיו דבוריו חולין אז ככל יסוד ברית נקרא כל בכח ששומר את דבוריו יכול לתקן אות ברית שהוא ככל כי ברית הלשון הוא כנגד ברית המעור ואז זכה ככל היצא מפיו יעשה ויקיים לטובות ישראל.(אמרי טוב)

כא אב תר"ח

רבי דוד ב"ר מנחם מענדל מקאסוב זי"ע בעל צמח דוד מזאבלאטוב

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

רבינו הרה"ק רבי דוד האגער מזאבלאטוב נולד בשנת תקנ"ז לבן שני לאביו הרה"ק מנחם מענדל מקאסוב בעל אהבת שלום זי"ע בן הרה"ק ר' יעקב קאפיל חסיד זי"ע מגדולי תלמידי ובעל תפלה קבוע ממרן הבעש"ט זי"ע, בן הגה"ק ר' נחמי פייבל מגזע חכמי פרובינצא זי"ע, נכד הרה"ק הגביר ר' יעקב קאפיל קאמיאל מקאלימייא זי"ע שברשותו היתה מגילת יוחסין עד חכמי פרובינצא [ראש חכמי פרובינצא היה הגה"ק ר' שמואל אבן תיבון זי"ע בחיי רבינו הרמב"ם זי"ע] ולאמו הרבנית הצדיקת מרת שיינה רחל ע"ה בת הרה"ח ר' שמואל שמחה זימל קוך מקאסוב זי"ע

רבינו היה מפורסם בחסידותו ובקדקודו, בומינה עילאה ויקירא, חסידא ופריסא, קדוש ה' מכובד. היה עניו כהלל, ומהבתו לכל איש מקראל היה עד להפליא, היה חכם גדול שקרו אותו בתואר חכם של עולם. הרה"ק ר' חייס האלבערשטאם בעל דברי חייס מלאנז אז"ע קרא עליו חכם עדיף מנביא. הרה"ק ר' ישראל פריעדמאן ראש שושלת ויזשען זי"ע כמה פעמים יעץ עמו בענינים העומדים ברומו של עולם, אלפו ישראל הלכו לאורו, ונדפס ממנו ספר לצמח דוד על התורה.

ונכון לציין, רבינו הירוז על קושית העולם שפעם אמרו חז"ל : רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר,וְאַל תְּהִי בָּשָׁע בִּפְנֵי עַצְמֶךָ (מסכת אבות פרק ב' משנה י"ג) ובמקום אחר אמרי חז"ל: ומה היא השבועה שמשביעין אותו תהי צדיק ואל תהי רשע ואפילו כל העולם כולו אומרים לך צדיק אתה היה בעיניך כרשע (מסכת נידה ל' ב') הענין הוא כי אדם שהוא בפני עצמו צריך להשוב עצמו כבינוני, ולא כרשע, שלא יפול בלבו עוד יותר ויתבטל, אבל אם העולם אומרים עליו שהוא צדיק, ויכול לבא לידי גדולה, אז צריך לאמוז בקלה הנני להיות רשע בעיניו. (מלילי אש)

כשהגיע רבינו לפרקו בשנת תקס"ז נשא להרבנית הצדיקת מרת פעסיה לאה ע"ה בת הרה"ק ר' משה יהודא לייב עדליך מסאסוב זי"ע בן הגה"ק ר' יעקב זעי"א מבראל אז"ע בן הגה"ק ר' יוסף יוסקא אב"ד פודקמין בעל אהל יוסף זי"ע בן הגה"ק ר' ישראל אב"ד לאקשט בעל הלכה אדם משראל זי"ע בן הגה"ק ר' יעקב זי"ע בן הגה"ק ר' אברהם אבלי אב"ד לאדמיר זי"ע בן הגה"ק ר' בנימין בוניס זי"ע בן הגה"ק ר' מאיר אב"ד לבוב זי"ע ולמעלה הקודש זי"ע

ותהר האשה ותלד בן ותרא אתו כי טוב הוא ותצפנהו שלשה ירחים.(רש"י) כי טוב הוא: כשנולד נתמלא הבית כלו אורה . (שמות ב' ג')

נאך די פטירה פון זיין טאטען, איז ער אריבער קיין זאבליטוב, און ער האט לאנג געעפענט זיין הויף. אמהל איז ר' דוד געפאלן אויף'ן וועג, איז אים אויסגעקומען צו זיין אין א געוויסן פלאץ אין עש"ק , און א פאקליילענדער האט זיך אראפ געלאסט אויף דער ערד, וואס טויב דעם זענען די וועגן געווארן זייער בלאטעריג. און צו זיין פלאץ וואו ער האט געוואלט אנקומען איז אים שוין נישט געווען מעגליך אנצוקומען, טויב דעם האט ער געלאכט בלייבן אויף שבת אין די דערנעבענדיגע שטאט, אין א פלאץ וואו מען האט אים נישט געקענט, און קיין איינער פון זיינע חסידים האבן נישט לאנג געוואוינט. נאר די שטאט איז געווען פול מיט מתנגדים.האט זיך דער רבי געטראפן מן אכסניא. ער איז געגאנגען זיך טובל'ען אין מקוה, און ער האט אנגעהויבן מיט די הכנות צו מקבל זיין דעם שבת מלכתא. און אזוי ווי זיין טאטע אזוי אויך ער האט זיך געפירט לרכו בקודש געווען צו מקבל שבת זיין אין א פריע שעה.און לאזווענען מנחה ערב שבת בעוד היום גדול, דעריבער האט ער זיך צוגעאיילט צו גיין אין שול, און ווען ער האט געטראפן אז עס איז דא לאנג א גאנץ מנין איז ער, נישט אזאנעגליג קיין וואנדט, צוגעגאנגען צום עמוד, אנהייבענדיג מיט א זיס קול און מיט התלהבות, הודו לה' כי טוב. דער קליינער אמל מתפללים זענען דערשראקן געווארן פון דעם פאסירונג, ווייל אין זייער שטאט האט מען נישט אנגעהויבן צו לאזווענען נאר אויב עס איז געווען אנוועזענד דער מרא דאתרא, דער ראש הקהל און דער פרנס, און דער שליח ציבור איז צוגעגאנגען מיט די הסכמה פון אלעמען. דער שמש בית הכנסת האט זייער מורא געהאט, אז דער ראש הקהל ווען אים אנשריינען און ווען אים קנס'נען אויף דעם וואס ער האט נישט געווען דערלאזן דעריבער איז ער צוגעגאנגען מיט פחד לוס עמוד, און געבעטן פון רבי'ן אז ער זאל אוועקגיין פון עמוד, און אים אפ שויגען, ווייל מען וועט אים נאך קנס'נען פארלעס, אבער דער רבי האט אים באהרואיגט און אים געזאגט, האב נישט קיין מורא, און ער האט ווייטער געלאזוועגט מיט א שטאט אויך קול און דער קהל איז נתפעל געווארן פון זיין זיסן לאזווענען. אינדערלאזוישן איז אנגעקומען דער רב פון שטאט, דער ראש הקהל און דער פרנס, און מיט גרויס לאכן האבן זיי אנגעשריגן דעם שמש וועלכער האט זיך פארענטפערט, אז ער האט נישט געקענט דערווייטערן דעם ווילדערשפעניגן גאסט פון עמוד. אבער דער רא"ה האט אנגעוויזן אז מען זאל אים אוועקשטופן פון עמוד. אבער די מענטשן פון שול האבן אים נישט געוואלט פאלגן, אזאנעגליג אז עס זענען אויס אז דער גאסט איז א גרויסער מענטש, און זיי האבן מורא פון זיין הקפדה, ווייל ר' דוד איז געווען א אויך געשטעל מיט א שיין פנים, און די אלע וואס האבן אים געזען, האבן דערקענט אויף אים, אז ער איז א הייליגער מענטש אבער דער רא"ה האט געזאגט מיט געשפעט, ביי אונז מעסט זיך אן אדם גדול לויט די תורה, און נישט מיט'ן טיטול רבי וואס ער טראגט. נאך מנחה האט דער קהל געוואלט אויטערן ווי ער אלווענט אויך קבלת שבת, און ווען די ראשי הקהל האבן געזען ווי דער ליבור דערקוויקט זיך אזוי מיט זיין זיסן לאווענען, האבן זיי אים נישט געקענט מוחה זיין קעגן זייער ווילן. און אזוי האט דער רבי ווייטער געלאוועגט קבלת שבת און מעריב. אבער עס איז באשלאסן געווארן צווישן די ראשי הקהלה, אז נאכ'ן לאווענען וועט מען אים קנס'נען אויף זיין העזה, אבער זיי זענען נישט געווען באשלאסן אויף דעם וועג פונעם קנס, אויב דאס זאל זיין א געלט קנס, אדער א קנס אויף זיין גוף, און זיי האבן באשלאסן קודם וועט אים פארהערען און ער איז א בן תורה אז נישט, אויב איז ער א בן תורה וועט ער זיין פטור פונעם קנס, אדרבה מען וועט אים נאך מקרב זיין, און מען וועט לאזן דעם קהל זיך דערקוויקן פון זיין לאווענען מיט אלע תפלות פון שבת. ווילדערלאוט אויב וועט ער נישט דורכמאכן דעם פארהער,וועט מען אים איבערלייגן אויף'ן טיש, און מען וועט אים געבן צוואנציג שלעג מיט זיין שיך. אויך איז אפגעמאכט געווארן אז מען וועט אים נישט געבן קיין שלוס, ביז מען וועט אויספירן זייער פסק דין. ביים ענדע פון לאווענען איז אויפגעשטאנען א יונגער תלמיד חכם און געזאגט, אז ער מוטשעט זיך שוין מיט א שווערן מדרש א לאנגע צייט, און ער איז נאך נישט באפריידיגט מיט א ריכטיגן תירוץ, און ער וויל פרעגן דעם גאסט די קשיא עס שטייט אין אין פסוק אין פרשת שמות קאפיטעל ב' פסוק ג', ותרא אותו כי טוב, זאגט דער מדרש אז משה רבינו איז געבוירן געווארן אין די בחינה פון אן משה, א פרוי. ווי אזוי קען דאס זיין? וואס איז די כוונה פונעם מדרש ביי דעם. די גרויסע לומדים האבן געשקעלט מיט זייער קאפ אויף דעם וואונדער פון די קשיא וואס זיי האבן אויך נישט געווארסט די כוונה פונעם מדרש. האט ר' דוד זיי געענטפערט אויפ'ן פלאץ ,מיר טרעפן ביי די מעשי בראשית, ווילן אלקים את האור כי טוב,(פרשת בראשית קאפיטעל א' פסוק ד') און דא ווען משה רבינו ע"ה איז געבוירען געווארן שטייט, ותרא אותו כי טוב, און חז"ל זאגן אין שמות רבה א' כ"ד, אז די הויז איז געווארן פול מיט ליכטיגקייט, און אויף דעם זאגט דער מדרש, אז משה רבינו איז געבוירן אין די בחינה פון א משה, וואס משה איז ר"ת אור שבעת הימים, ווייל מיט דעם ליכט וואס האט געשיינט אויף די וועלט אין די ערשטע זיבן טעג, מיט דעם ליכט איז משה רבינו געבוירן געווארן, און דער ליכט האט פארשיינט דעם שטוב וואו משה רבינו איז געבוירן. און דאס איז וואס עס שטייט אין פסוק, ותרא אותו כי טוב, דאס מיינט אזוי ווי עס שטייט ביים אור שבעת הימים, ווילן אלקים את האור כי טוב, דער זעלבער כי טוב איז דא געווען. זיינע ווערטער זענען זייער געפעלן פאר'ן גאנצן עולם, און מען האט זיך נהג געווען מיט אים מיט'ן ריכטיגן כבוד וואס קומט אים, און נאך שבת האט מען אים אויף מכבד געווען מיט געלט, און מיט אלעס גוטן. הרה"ק מזאבליטוב, מיט זיין גרויס עניוות האט נאך דעם מסביר געווען, אז דער אויבערשטער האט געטון מיט אים א נס, אז ער זאל נישט ווערן פארשעמט, און אויסגעהאלטן פון אים אז ער זאל נישט באקומען צוואנציג שלעג מיט די שיך, ווייל דאס איז א גרויסער בזיון, און השי"ת שוינט אויפ'ן כבוד פון א איד, און ער האט אים געלאטעווטעט פון דעם חרפה, דורך דעם וואס ער האט משפיע געווען אין זיין מחשבה דעם דרוש, כדי ער זאל האבן וואס צו ענטפערן פאר די ראשי הקהל. אבער כידוע איז הרה"ק געווען זייער א גרויסער חכם, און ער האט אלץ געווארסט צו ענטפערן בהלכה. (על התורה ועל עבודה)

ספר
צמח דוד
אמרים נעימים, פנינים יקרים, אשר יצא מפתחנם הרחיק, הלז הרב הקדוש הנפלא, בדיבור עילאה ובקודש, חסידא, ופריסא, קדוש ד' מכובד מלה דדוד מאבלטבו, הרב הקדוש בדין וסוד שלם, הקדוש הראשון, אדם אלקים פקדנא הטהורה, רבא הקדוש, מרבה הרשות, אדר מלא אישרי מלא מנחם מענדיל שעקלהרה מקאסוב רזין ובדין
נדפס אחר מות המחבר הנפלא בגדולות ונפלאות ברוח הקדש הטהור ומופלא בדרכי הקדש הנעלם הנעלם הנעלם

כא אב תשי"ז

מהר"א מבעלזא רבי אהרן ב"ר ישכר דוב

רבינו הרה"ק רבי רבי אהרן רוקח מבעלזא זי"ע נולד י"ז טבת תר"מ בעיר בעלזא כבן הבכור לאביו הרה"ק ר' ישכר דוב מבעלזא זי"ע בן הרה"ק ר' יהושע מבעלזא הנקרא דער מיטעלער רב מיסד חברת מחזיקי הדת זי"ע בן הרה"ק ר' שלום השר שלום ראש שושלת בעלזא זי"ע, ולאמו הרבנית הצדיקת מרת בתיה רוחמה ע"ה בת הרה"ק ר' ישעיהו זושא מטשערנובל זי"ע בן הרה"ק ר' אהרן מטשערנובל זי"ע

רבינו היה מיסד קדוש ונורא דומה למלאך ה' עניו וחסיד בעל מופת עמוד מלותהון של ישראל פומיה לא פסיק מתורה ומתפילה ליעשות הכלל והפרט, עסק בתענית כל ימיו וגם כאדמו"ר לאלפי חסידים הסתפק באכילה ושינה מועטת, שגרמה לרופאיו לתמוה.

אוהב את המקום ואוהב את הבריות לימוד זכות על ישראל ולא יכול לשמוע כלל שמדברים סרה על אף איש מישראל אפי' ברמז, לא העלה אף פעם את הביטוי "מחלל שבת" כאשר דיבר אודות אדם שאינו שומר שבת, היה מכנהו, "שוכח עיקר שבת" או "יהודי החושב שהוא יום שישי.

וסיפר שקודש עלות הרה"ק ר' יוסף גרינוואלד בעל ויחי יוסף מפאפא זי"ע מאנטווערפען לארץ ישראל לרבינו, ביקשה הימנו אשה אחת, שיזכר בפני מרן רבינו את בנה שסר ר"ל מן הדרך ויצא לתרבות רעה. הזכירו הרה"ק מפאפא זי"ע לרבינו זי"ע. ורבינו נשאר בשויון נפשו, והדבר לא עורר אצלו ענין מיוחד. כראות הבעל ויחי יוסף זי"ע את רבינו שלא נע ולא זע מדבריו, הגדיש את חומר הענין. נענע רבינו: אה, עד איז פון רמב"ם חסידים, הפוסק: ישראל אע"פ שחטא ישראל הוא! ראה הבעל ויחי יוסף שעליין הדברים לא מעוררים רושם מיוחד ברבינו: הוסיף בדגש כבד את חומר ירידתו בדחניות על הביוטא התחתונה לשפל המדרגה ממש. הוסיף רבינו ואמר: אה, עד איז נאך מער פון רמב"ם חסידים.(רשומים בשמך)

רבינו התייתם מאמו בגיל צעיר וגדל בבית זקנו הרה"ק ר' יהושע מבעלזא זי"ע ולמד אצלו עד גיל 14, מילדותו הרגיל את עצמו לחיות חיי קדושה ופרישות.

אביו הרה"ק ר' ישכר דוב זי"ע אמר: איני יודע איך הגיעה אלי נשמה גדולה כזו, והרה"ק ר' יעקי טשחויבער זי"ע אמר שרבינו הוא קדוש מרחם.

הרה"ק ר' יחזקאל האלבערשטאם בעל דברי יחזקאל משינווא זי"ע היה פעם במאריינבאדר והלך יחד עם הרה"ק מאונסדארף זי"ע, ועבר דרך שם רבינו בעוד אבדך כבן י"ט, וכשהרגיש הרה"ק משינאווא זי"ע ברבינו הביט עליו ואמר: ווער איז דער יונגערמאן, דער יאה"ר האט דאך עפעס אינגאנצען פארגעסען אין איס?, אמר לו הרה"ק מאונסדארף הלא זהו בן מהרה"ק מבעלזא.

הרה"ק ר' אברהם מרדכי מגור בעל אמרי אמת זי"ע אמר: דאיזו היה רבינו בדורו של הרה"ק ר' אברהם יהושע העשיל מאפטא בעל אוהב ישראל זי"ע היה גם כן לחידוש נפלא, וכמו כן אמר הרה"ק ר' שלום משאש לונדון זי"ע יוכל אני להעיד על מהר"א מבעלזא זי"ע שהוא היה חד ויחיד בדרא אפי' כלפי אבותיו בגודל קדושתו וטהרתו, שהרקיע שחקים ובקע רקיעים, בבחינת צדיק יסוד עולם.

הרה"ק ר' אליעזר זאב מקרעטשניף זי"ע אמר על רבינו הפסוק כי אותך ראיתי צדיק לפני בדור הזה, הרה"ק ר' משה מרדכי מלעלוב זי"ע אמר על רבינו ביכלתו להביא את המשיח, עד זעט ניסט קיין שלעכטס אויף א יוד.

סיפר הרה"ח ר' יעקב אליעזר שטארק ז"ל נסעתי מגאלמניא לצרפת ומשם הגעתי לארץ ישראל בספינה. על הספינה נסע אז גם הרה"ק הבאבא סאלי זי"ע ושימשתי אותו. בהיותי כבר בארץ ישראל, שמעתי פעם ברחוב שאחד קורא אלי, חזרתי לאחורי ורואיתי את הבאבא סאלי זי"ע, הלכתי לקראתו, אמר לי: הייתי אצל הרבי מבעלזא (זה הרה"ק ר' אהרן מבעלזא זי"ע) והוא קדוש, קדוש, קדוש, שמעון הצדיק בדורינו, שאלתי אותו באיזה לשון דיבר עם הרה"ק מהר"א? וענה לי: שדיבר אתו בלשון הקודש. (שיח זקנים)

רבינו היה רגיל לומר בכל שנה בשבת פרשת נשא, יש בכל דור יחידי סגולה שאם היו רוצים היו יכלים להביא משיח, ואם היו רוצים שיבא היה מוכרח לבא, רק למה אינם רוצים, משום שמשיח צריך לבוא ברחמים.

רבינו התמנה כ"ב מרחשון תרפ"ז לרב ואדמו"ר לבית בעלזא אחר הסתלקות אביו. בפרוץ השואה נמלט בדרכבת האחרונה מהעיר בעלזא בשנת ת"ש ליל שמחת תורה ונילל מגי ההריגה, ועלה לארץ ישראל ביום ט' שבט תש"ל יחד עם אחיו הרה"ק ר' מרדכי מבילגוריי זי"ע לדך רומניה, בולגריה, יוון, טורקיי, וסיריה.. התגורר בתל אביב והקים מחדש את חסידות בעלזא.

כשהגעו לפרקו נשא להרבנית הצדיקת מרת מלכה ע"ה בת דודו הרה"ק שמואל מסקאהל זי"ע בנו הבכור של הרה"ק ר' יהושע מבעלזא הנקרא דער מיטעלער רב מיסד חברת מחזיקי הדת זי"ע בן הרה"ק ר' שלום השר שלום ראשי שושלת בעלזא זי"ע, ובזיווג שני נשא להרבנית הצדיקת מרת חנה ע"ה בת הרה"ק ר' יחיאל חיים לאבין ממאקאווא זי"ע

בליל שבת קודש פרשת עקב כ' מנחם אב תש"ז אחר אמירת דברי תורה, לקה בשטף דם במוח, ובמוש"ק אור לכ"א באב תשי"ז נסתלק לגנזי מרומים ומנוחתו כבוד בהר המנוחות. בירושלים.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

בניו הקדושים: הרה"ק ר' ישראל זי"ע הרה"ק ר' משה זי"ע הרה"ק ר' יהודה זונדל זי"ע הבחור אברהם יושע העשיל זי"ע הבחור אלעזר מנחם נחום זי"ע

דברים נוראים על קוגל בשבת קודש

כאשר הגה"ק ר' איסר זלמן מלצר זי"ע ביקר לאחר מלחמת העולם השניה לרבינו, שאל את רבינו בין הדברים: איך עברה תקופת הזעם? (רבינו אשר איבד את רעייתו וכל יוצאי חלציו הנים ובני בנים, ואת כל אשר לו, ונשאר בגפו בעירום ובחוסר כל לאחר כמה שנים של נדודים וטלטולים קשים ביותר) השיב לו רבינו בשמחה ובקורת רוח בהאי לישנא: כ'האב ברוך השם געהאט יעדען שבת קוגל..(ביתו נאוה קודש-אדר)

ממנהגי רבינו
מספרים על רבינו שלא ראה צורת מטבע ובשהיו שמים על השלחן מטבעות היה מסרב לראותם והיו חייבים לבסותם פרט למחצית השקל.

מתורתו של רבינו

וַיְהִי בַּיָּמִים הָהֵם וַיִּגְדַּל מֹשֶׁה וַיֵּצֵא אֶל אֶחָיו וַיַּרְא בְּסִבְלֹתָם (פרשת שמות ב' י"א) משה רבינו ע"ה לא חיפש את חטאי ישראל. אף שהיו עובדי עבודה זרה, לא ראה את זה כלל, אלא "וירא בסבלותם", ראה את צרת ישראל.

פעם אחת בא איש אחד אל רבינו, והתנצל לפניו ששוכח תלמודו, וביקש מאתו שיברך אותו לזכרון, אמר לו רבינו על פי מאמר החכם שאמר על אלו השותין "בלסם" כדי שיהא להם זכרון טוב, "חזור חזור ואל תצטרך לבלסם" ואמר לו רבינו: חזור חזור ואל תצטרך לבעלזא.

כב אב תקל"ג

רבי מאיר הגדול מפרימישלאן ב"ר יעקב

רבינו הרה"ק רבי מאיר הגדול ראש שלשלת פרימישלאן-ונדבורנא זי"ע נולד בשנת תס"ג לאביו הגה"ק ר' יעקב לייפער זי"ע הנקרא ר' יעקב תם מפרימישלאן קולומייא בן הרה"ק ר' דוד זי"ע בן הרה"ק ר' משה זי"ע שהיה מכונה השרף על שם התלהבותו ומסירותו לעבודת הבורא ב"ה, ולמעלה בקדש גאוני וצדיקי ארץ, כולם בעלי גלוי אליהו ז"ל, עד רבינו הגה"ק ר' יצחק מקורביל בעל הסמ"ק זי"ע מגזע התנא האלקי הלל הזקן זי"ע מגזע שפטי' בן דוד המלך ע"ה חי וקיים זי"ע

רבינו היה מיסד מלקיס קדוש ונורא, בקי בנגלה ובנסתר, חבר נאמן מרבינו מרן הבעל שם טוב הק' זי"ע ולהרה"ק ר' יצחק מדרוהאביטש זי"ע והרה"ק ר' משה פאסטאק זי"ע שהם עקרו מן העולם כת הכופרים הפרענקיסטען בלבוב,

רבינו זכה לתלמידים גדולים, שגאונים וקדושים הסתופפו בצל קדשו ובין תלמידיו הי' הרה"ק מיסד מלקיס ר' שבתי מרמשקוב בעל סידור ר' שבתי זי"ע והרה"ק ר' מנחם מענדל מפרימישלאן זי"ע והרה"ק ר' פייביש מבלאשיווענץ זי"ע ושאר גו"ל זי"ע.

בא וראה כח רבינו עד שכתב עליו בספר דגל מחנה יהודה מהרה"ק ר' יהודה צבי מסטרעטין זי"ע כי הי' רבינו בכח להוריד שרי מעלה וכן העיד הרה"ק ר' יעקב דוב רוקח מבעלזא זי"ע.

רבינו השאיר אחריו כתי"ק חיבורים גדולים בשם אור תורתו של ר' מאיר עה"ת בדרך פרד"ס ועל הש"ס חידושים נפלאים, ובאיזהו מקומן של שבחים ליין בסוף המאמר "ע"כ אמר לי מט"ט" ע"כ אמר לי מיכאל" ע"כ אמר לי גבריאל" ונכליו מרבינו ניסו לסדר כתבי קדשו לדפוס ופתאום הבערה ללהב יצאה ונשרפו הכתבי קודש,

ופעם אחת הראה רבינו לתלמידיו הק' את הנגנת המן אשר משה רבינו ע"ה הניח למשמרת לדורות, כדבר ה' אליו בפרשת בשלח (קאפיטעל ט"ז פסוק ל"ב) והוליאוהו בימי ירמיה ע"ה כמאמרם ז"ל מכילתא בפרשת בשלח..

כשהתחיל להאיר אור קדושתו נזדמן לו פעם להיות בעיר אחת, והזמינוהו שם לסעודת ברית מילה, הרב של העיר שהיה ממתנגדי הבעש"ט זי"ע יצב בראש השלחן, ורבינו יצב מן הצד בסוף השלחן וחסידיו סבבו רבינו כדי לשמוע בקול דברו, הדבר היה בראש חודש, אמר רבינו לחסידיו שיזמרו את מזמור היום ברכי נפשי תהלים קאפיטעל ק"ד, חרה אפו של הרב על רבינו שמתנהג בחסידות בדרך הבעש"ט זי"ע והתחיל לומר דברי תורה, שהיה בהם קינטור על רבינו, אחר ברכת המזון נמלך הרב בדעתו שלא טוב עשה לקנטר את רבינו, ורצה לפייסו, הלך ויצב על רבינו ואמר ר' מאיר! העולם אומרים שיודע ללמוד, ובכן יגיד נא דבר תורה. ובזה רצה לפייסו.. נענה לו רבינו ואמר: אנחנו נגיד מענינא דיומא מהמזמור ברכי נפשי שאמרנו עכשיו לכבוד ראש חודש. "יצא אדם לפעלו ולעבדתו עדי ערב" אדם צריך קודם כל לתקן את פעולתו ועבודתו של עצמו, ואחר כך "עדי ערב" יוכל לתקן גם את הערבות, שכל ישראל ערבים זה לזה, אבל כל זמן שלא תיקן האדם את עצמו, איך יכול לתקן אחרים ולהדריכם בתורת ה'. נכנסו הדברים ללב הרב, והפליר מרבינו לסדר לו דרכי התשובה ולהדריכו בעבודת ה' בדרך הבעש"ט זי"ע, אמר לו רבינו שאין לו עצה אחרת אלא לנסוע להבעש"ט זי"ע, מיד נסעו שניהם להבעש"ט זי"ע, והרב נשאר דבוק להבעש"ט זי"ע ונעשה חסיד מובהק שלו.

שתי אחיות גדולים וקדושים הי' לרבינו הרה"ק ר' צבי הירש פאטאקער זי"ע שהי' נמי חבר ואיש עצתו של מרן רבינו הבעש"ט הק' זי"ע ואחיו הרה"ק ר' יהודה לייב שהי' נקרא ר' לייב שומר שבת זי"ע על שם זהירותו המופלגת בהלכות שבת.

בניו הק' היה הרה"ק בנו בכורו ר' אהרן לייב מפרימישלאן זי"ע והרה"ק ר' דוד מקאלוש זי"ע והרה"ק ר' פסח חסיד זי"ע..

בשנת תקל"ג כ"ב מנחם אב קרא רבינו לבנו בכורו הרה"ק ר' אהרן לייב זי"ע ומסר לו רזי תורה וחכמה, ואז כבה נר רבינו זי"ע ונסתלק לגנזי מרומים לשנת ע' לימי חייו ומנ"כ בפרעמישלאן.

נשאר אחריו בניו הק' הרה"ק ר' אהרן אריה לייב מפרעמישלאן זי"ע והרה"ק דוד מקאלוש זי"ע והרה"ק ר' פסח חסיד זי"ע.

לפני שנולד בנו הרה"ק ר' אהרן לייב זי"ע, היה רבינו עוד בניס, רק בכל פעם כשנולד לו בן, הסתכל בפני התינוק ואמר: נישט דיך האב איך געמיינט, והבן נעבר מן העולם כ"ע, וכשנולד ר' אהרן לייב הסתירה הרבנית את הילד כדי שרבינו לא יראה אותו. בימים ההם בא אצל משם מרן הבעש"ט הק' זי"ע, והרבנית סיפרה לו בערה במה שעושה בעלה זה כמה פעמים, פעל הבעש"ט הק' אצל רבינו שלא יעשה זאת רק יאריך אותו בחיים, וכן עשה. ואחר כך כשרבינו הסתכל על הילד אמר: א סאך שענערע פון דיר האב איך אוועק געשיקט. (עבודת עבודה)

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מתורתו של רבינו זי"ע

איתא בספר אור המאיר בשם רבינו זי"ע: ע"פ הפסוק (תהלים ק"ד) יצא אדם לפעלו, קודם כל יצא אדם לידי פעולו וחובת עצמו, כעין קשוט עצמך ואחר כך בא עבודה אחרת, והיינו ולעבודתו עדי ערב, להיות ערב בעד אחרים דכל ישראל ערבים זה לזה.

זאת חֻקַּת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר צִוָּה ה' לֵאמֹר: (פרשת חקת י"ט ב') לפי שהשטן ואומות העולם מונין את ישראל לומר מה המצוה הזאת ומה טעם יש בה לפיכך כתב בה חקה גזירה היא מלפני ואין לך רשות להרהר אחריה. (רש"י) ופירש רבינו: שלפני כל מצוה בא השטן להשפיל את האדם ואומר לו, מי אתה שתבוא לקיים מצות הבורא, הרי לרשע אמר אלקים מה לך לספר חקו, וכך משפיל את האדם שלא יחפוץ לקיים המצוה, ואם האדם מתגבר וכן מקיים המצוה, בא השטן להביאו למחשבת גאווה, ראה אתה קיימת מצוה כל כך חשובה, וערכך רם מאוד. וזה פשט באריכות דברי רש"י הק', לפי שהשטן ואומות העולם מונים את ישראל, מה המצוה הזאת, כלומר לפני המצוה בא ואומר לו 'מה המצוה הזאת' מה לך לקיים מצוה הזאת, על זה מתרצים 'גזירה הוא מלפני' כך גזרה חכמתו שצריכים לקיים את המצוות, בלא חשבונות אם אני ראוי או לא. וכאשר עומדים אחר המצווה בא השטן ואומר 'מה טעם יש בה' ראה איזה טעם טוב יש בך שעשית מצוה גדולה כזאת, על זה מזהיר רש"י ה"ק ואומר 'ואין לך רשות להרהר אחריה' שאחר המצוה אין להרהר ולחשוב מהעשיה הזאת.

לתקן עולם במלכות שד-י (בתפילת עלינו לשבח) אמר רבינו: למה יתוקן העולם יותר בשם זה מבשאר שמות הקדושים? דבשם זה אם משפיע הקב"ה ברכה לעולם, יבלו שפתותיהם של מקבלים לומר די, ואיתא (בילקוט) כשקבלו ישראל את התורה אמרו נעשה ונשמע, וכשחטאו בעגל פגמו בנעשה, ואמר הקב"ה הזהרו בנשמע ואני מעלה עליכם כאילו קיימתם נעשה ונשמע, וכשבטלו גם כן הנשמע נתחייבו גלות, וזה הפי' הפסוק: וַיִּתֵּן לַשֹּׁבִי עֻזּוֹ וְתִפְאַרְתּוֹ בְּיַד צָר (תהלים ע"ח ס"א) ולא נאמר "בשבי" אלא "לשבי", כי ר"ת של לשב"י ל'א ש'מעו ב'קול י'דו-ד, כלומר בעבור שלא שמעו בקול ה', עוזו היינו ישראל נתן בשבי וגלות, ואם עתה בגלות יהיה שומעים בקול ה', מיד היו נגאלין, וזה לתקן עולם במלכות שד-י, דוקא על ידי שם שד-י שהוא ר"ת ש'מעו ד'בר י'דו-ד יתוקן עולם, וכשיבא הגאול בב"א אזי אז יוכלו לקבל גם רוב טובה. (הרה"ק ראובן מנחם לייפער מנדבורנא-אונגוואר הי"ד זי"ע)

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

כג אב ש"ף

רבי בנימין אהרן ב"ר אברהם זי"ע בעל שו"ת משאות בנימין מפודהייץ

הגה"ק רבי בנימין אהרן סלניק אשכנזי מפודהייץ בעל משאות בנימין זי"ע מגדולי חכמי פולין. נולד בפולין בשנת ר"ץ לאביו הגה"ק ר' אברהם זי"ע, מצאצאי דון יצחק אבערבנאל זי"ע

רבינו הי גאון מופלג זקן וחכם שם לילות כימים בתורה, נמנה בן חברי ועד לחרבע חרלות ואף נתמנה לרחש הוועד, היה נחשב לאחד החכמים בדורו וכל פסקיו והוראותיו נתקבלו ע"י בני דורו,

היה תלמיד מרבינו הגה"ק ר' משה איסרליש מקראקא בעל הרמ"א זי"ע ומהגה"ק רבינו שלמה לוריא בעל המהרש"ל זי"ע והגה"ק ר' שלמה מלובלין מהר"ש השני זי"ע, וחברס של הגה"ק רבי יהושע פאלאק כ"ץ בעל הסמ"ע ראש ישיבה בעיר לבוב זי"ע שכתוב באחד מתשובותיו על רבינו: הנה כבר נודע שהגאון ר' אהרן ב"ר אברהם סלינק בעל שו"ת משאות בנימין הוא מגדולי הפוסקים דקמאי אשר מימהם אנו שותים, וגאוני בתראי סמכו על ספרו היקר והנכבד במה שנוגע להלכה ולמעשה. ועם הגה"ק ר' מרדכי יפה בעל הלבושים ר"ס בפראג ובלובלין זי"ע והרה"ק רבינו מאיר המהר"ם מלובלין בעל ספר מאיר עני חכמים זי"ע, וגם נשא ונתן עמהם בהלכה,

בלעירתו לימד תורה בקראקא והיה מגדולי רבני קראקא עוד בחייו של רבו הרה"ק רבינו הרמ"א זי"ע, ושם הוציא לאור את ספרו הראשון בשם סדר מלות נשים הכולל קצת סימנים בשפת יידיש העוסקים בעיקר בענייני הלכה, נדה, והלכות הגר, ובענייני מוסר כלליים יותר, המיועדים לנשים.

רבינו שימש זמן קצר לאב"ד מדינת שלזיה במדינת ליטא. ולאחר מכן חזר למדינות פולין והתמנה לכהן לאב"ד בקהילת מפודהייץ פרובינציה מזרח גאליציה משנת ש"ס עד יום פטירתו שנת ש"פ.

רבינו הקים שם בעיר פודהייץ ישיבתו הרמה, וחיבר ספר משאות בנימין יש בו למעלה ממאה מתשובותיו בהלכה שנשאל מכל חלקי אירופה והם התקבלו להלכה ולמעשה בכל תפוצות ישראל, וספר מצוות נשים.

בעשר שנותיו האחרונות עלי אדמות היה סגי נהור, ובתשובותיו שקיל וטרי אי מותר לו לעלות לתורה, מאחר שרינו כסומא, עם כל זאת לא השיב אחור ימינו מלהשיב לשואליו בעל פה בבקיאות ובצלילות. וכך כתב באחת מתשובתיו: ואני כהיום הזה כבר עלתה על לבי שלא לעסוק עוד בעסק גיטין וקידושין, כי זקנתי מהיות לאיש, וכבר חשבו הרואות באורבות עד שנמנע יכולתי לעיין בספרים, ונוסף על זה איש כמוני היום מוטל על ערש דוי זה ימים רבים, יסורים קשים ישתרגו עלי ועל עוראי לא נתנוני השב רוקי, ושמעתתא בעי אילותא כיומא דאיסתנא. עם כל זה לא יכולתי להשיב פני הנגיד הנזכר ונתחזקתי ועלרתי כח להפיק רצון השואל לעיין בעיגונא דאיתתא, כי חשו חכמים ז"ל לעיגונא דאיתתא(הקולמוס והספר).

נסתלק לגנזי מרומים בהיותו בגיל תשעים כ"ג מנחם אב בשנת ש"פ ומנו"כ שם בעיר פודהייץ זי"ע

נשאר אחריו בניו הק' בנו בכורו וממלא מקומו לאב"ד וראש הישיבה הגה"ק ר' יעקב סלינק בעל נחלת יעקב הנקרא ר' יעקל זי"ע הגה"ק ר' אברהם רב ואב"ד בעיר טרנופאל–ובבריסק זי"ע, והגה"ק ר' בצלאל זי"ע, וחתנו הגה"ק ר' חיים מנחם מן ב"ר יצחק אב"ד ווינה זי"ע.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

הבית המדרש שנחרב בעיר פודהייץ

כג אב תרמ"ב

רבי משה יחיאל מיכל ב"ר אברהם מסאלמאד

רבינו הרה"ק רבי משה יחיאל מיכל פעקטע מסאלמאד זי"ע הנקרא בפי כל ר' משה מיכל סאלמאדער נולד לאביו הרה"ק ר' אברהם שווארטץ זי"ע, ולאמו הרבנית הצדיקת מרת שרה ע"ה

רבינו היה איש פלא לדיק תמים וחסיד מפורסם, גדול בתורה בקי בכל חלקי תורה , ועושר גדול, ומעולם לא פשט בגדיו בלילי חול, ולמד בעמידה דייקא כל הלילה עד אור הבוקר ממש, גם כל היום לא פסק פומי' מגרסא, והיה מגדולי חסידי הרה"ק ר' חיים האלבערשטאם בעל דברי חיים ראש שושלת אאז זי"ע.

וסיפר הרה"ק ר' יעקב פקעטע זי"ע בנו של רבינו כי פעם אחת שלח הרה"ק מאאז זי"ע פריסת שלום לרבינו, ואיה לאמר לו כי התראה אתו בלילה ההיא, והוא פלא.

וגם חבה יתירה נודעת לו מאליקי דורו, וכמו כן נסע להרה"ק ר' משולם פייש לאווי מטאהש זי"ע.

תמיד היה רבינו מאוער על שהוא מתגורר בכפר בריחוק מקום מיהודים שומרי תומ"ל, והשתוקק תמיד להעביר משכנו לישוב גדול יותר שיש בה מנין קבוע לתפילה ומקוה טהרה. ויהי באחד הימים הליעו לו לקנות בית באיזה ישוב שהיתה יותר גדול מכפר סאלמאד, והחליט רבינו שבפעם הבאה שישבות בטאהש ישאל בחוות דעת קדשו מהרה"ק מטאהש זי"ע, אחרי ימים ספורים שהליעו לו את הבית למכירה, הגיע למעונו ביום חמישי בשבת שו"ב הגגיד הרה"ח ר' משה יצחק גרינבוים ז"ל מאדאן, ואמר לרבינו שהוא עומד בדרכו ליסע לעיר טאהש, שמח רבינו מאוד על שנזדמן לו מן השמים עגלה שעומדת לנסעו לטאהש והצטרף עם ר' משה יצחק בנסיעתו, בתוך נסיעתם, סילר רבינו באזני ר' משה יצחק את הדברים שיאמר להרה"ק מטאהש זי"ע, שיפרוט לפניו החסרונות והקושיים שיש לו בהיותו מתגורר בכפר, וגם ימנה את המעלות הגדולה כאשר מתגוררים בעיר. ויהי כאשר אך נכנס אל הקדוש פנימה קידמו הרה"ק מטאהש זי"ע באמרו: ר' משה מיכל הגני מתקנא בך על שהנך מתגורר בכפר! ואף שאמת נכון הדבר שיש כמה חסרונות כאשר מתגוררים בכפר, ופירט לפניו כל החסרונות שרצה רבינו לומר לו, אבל לעומת זה יש הרבה מעלות כשמתגוררים בכפר. וזה היו לתשובה ברורה לרבינו ושוב לא הזכיר מאומה על אודות שאלתו, ועד אחרית ימיו התגורר ונשאר בכפר סאלמאד.

ואם כי היה רבינו עשיר בעל קרקעות ונכסים ומשרתים די העבודה עם כל זה גם הוא בעצמו היה חורש בשעת חריסה, וכך היה עבודתו, גמרא פתוחה היתה מונחת לפניו על עגלת המחריסה, ונתקיים בו: יפה תלמוד תורה עם דרך ארץ " שיגיעת שניהם" ביחד ממש משכחת עון.

ופעם אחת נסע דרך שדהו הרה"ק ר' נפתלי הערלקע מראפשערט זי"ע והנה קול התורה היה דופק באזניו ושאר עיניו הטהורים וירא והנה רבינו חורש ולומד בשעת חריסה, ויעמד משתומם מעט שעה לשמוע את למודו, ואח"ז החזיר העגלה שלו בחשאי לנסוע הלאה לבל יודע לרבינו שהוא נוסע דרך שם כדי שלא לבטלו מתורתו ועבודתו, ואז אמר הרה"ק מראפשערט זי"ע לאנשי בריתו הנוסעים אתו, כי מעולם לא הבין דברי הר"ן אלו עד אשר שמע הפירוש הנכון מידיו הר"ר משה מיכל. (כי בעת ההוא היה רבינו לומד רי"ף עם הר"ן). הרה"ק אב"ד פעלדעש זי"ע היה בעיר ראפשערט אודות איזה ענין ובא אצל הרה"ק מראפשערט זי"ע שני חדשים קודם פטירתו, אז בתוך הדברים סיפר לו הרה"ק מראפשערט זי"ע בעצמו המעשה הנ"ל.

וגם היה רבינו איש מתמיד להסיר מכשול מלב העקוד כת המתנגדים על עדת החסידים.

ביום פטירתו אמר רבינו כי הוא איננו מפחד כלום כי הלא הוא רואה את הרה"ק ר' חיים האלבערשטאם מאאז בעל דברי חיים זי"ע עומד אצלו.

נסתלק לגנזי מרומים בכ"ג מנחם אב בשנת תרמ"ג בישוב סאלמאד ושם מנוחתו כבוד זי"ע.

נשאר אחריו בנו הרה"ק ר' יעקב פעקטע מו"ץ נירבאטור בעל אמת ליעקב זי"ע הנקרא בפי כל ר' יעקב דערזשער.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

כפר סאלמאד כהיום

כד אב תקפ"ח

רבי אפרים זלמן ב"ר מנחם מאניש בעל מטה אפרים מבראד

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

רבינו הגה"ק ר' אפרים זלמן מרגליות בעל מטה אפרים מבראד זי"ע מגדולי הפוסקים האחרונים אחי הגה"ק ר' חיים מרדכי מרגליות בעל שערי תשובה זי"ע, נולד י"ט כסלו בשנת תקכ"ב בעיר ברודי לאביו הגה"ק ר' מנחם מאניש מרגליות אב"ד דינעביץ זי"ע נכד מרבינו הגה"ק ר' אפרים זלמן שור בעל תבואת שור זי"ע ולמעלה בקודש ובניהם הגה"ק ר' שמואל אליעזר איידליס המהרש"א זי"ע הגה"ק ר' משה איסרליש הרמ"א זי"ע, ורש"י הק' זי"ע ודוד מלך ישראל חי וקים. ולאמו הרבנית הצדקת מרת דבורה ע"ה

כתב רבינו בהקדמה על ספרו לחם אפרים: אבי ז"ל ואמי ע"ה זכותם לי בעוזרי, המה חינכוני לתורת ה' מנעורי, ומעודי לא זזה ידם מתוך ידי, והיו עיניהם ולבם כל הימים לגדלי בין ברכי חכמים, זכרוני כשהייתי תינוק שהגיע לעונות הפעוטות, לקחני אמוה"ג ז"ל והיכך אותי לשעות שתינוקות של בית רבם בטלים ללמוד שיטות. וכשהייתי בן ט' היה עמי שעשוע, וקלמו עיניו אשמורת הבוקר יעיר לי משנתי, ולפניו שניתי כמה סדרים, על שהיו בפי שנונים ושגורים ובידי סדורים, והגעתי ליותר מחצי הש"ס בזמן קצר, וכמעט לאומרם בעל פה ממני לא יבצר, ובכל זמן ועידן היה מתענן לטייל עמי בהלכות והשמעני לאזני חידושים בגדות ומדרשים, וכל הוה קיימא ליה שעתה ובדיחא דעתיה, היה עורך דין לאיתא בשאלה בספרי שו"ת, ודרש ידרוש מעמי אם אשמע לפתור על אתר, ולמהוי גלי רזא מנא הא מילתא והיכא רמיזא, ועוד רבות כאלה אשר הגדיל לעשות עמי ועם אחיי הנעימים, כולם חכמים גדולים בתורה, חריפים ובקיאים נודעים בשערים לשם ולתהלה, בכתר שם טוב אשר על גבם עולה.

רבינו למד אצל דודו הגה"ק ר' סענדער מרגליות אב"ד סאנטוב זי"ע והסתופף בצל קודש של הרה"ק ר' יהושע העשל מאפטוא בעל אוהב ישראל זי"ע.

רבינו הי' גאון אדיר, גביר עצום, הי' תורה וגדולה במקום אחד, פאר הדור, שמעו הולך מסוף העולם ועד סופה פוסק גדול, שנשענו עליו כל ישראל בדבר הלכה למעשה, וחכמי דורו קראוהו בשם הכבוד "השמש המאירה בתקפה בלהרים", בלעירתו נתנמה רבינו לכהן לאב"ד בעיר אוהנוב, ואחר כן שלח ידי במסחר, ובמשך הזמן הפך לעשיר גדול, וא"כ עזב את כתר רבנות בעיר אוהנוב וחזר לברדא לקלויז המפורסם שהוקם ע"י הגה"ק ר' יעקב באב"ד זי"ע שם השקיע עצמו בלימוד התורה יומם וליל, ובמשך אותם ימים שקד על התורה, והחל לכתוב את ספריו הק', חיבוריו נתקבלו בכל העולם, וחוץ מספרים הרבה שעדיין בכת"י נדפסו שו"ת בית אפרים, יד אפרים, לחם אפרים, עוללות אפרים, שער אפרים, שם אפרים, מטה אפרים, טיב גיטין, זרע אפרים, מעלות היוחסין הספרים, דמעת אפרים, שערי אפרים, שארית אפרים ועוד הגהות וחי' הרבה מאד, שנתקבלו בעולם התורה. ונהג בשעת לימודו להתעטף במעיל עליון וכובע על ראשו וכה היה לומד, ושם באמצע הלימוד בא לפניו איש נכבד שנאלץ להפסיק ממשנתו ולדבר עמו, אז הסיר מעילו מעליו, וכאשר שב למשנתו התעטף במעליו מפני כבוד התורה.(משריתיו שם לוהט) וחוץ תורתו בנגלה הי' בקי בחכמת הקבלה כמו שהעידו עליו גדולי הדור וקדושי עליון שבזמנו, הגה"ק ר' משה סופר מפרשבורג בעל חתם סופר זי"ע כתב על רבינו בין השאר "קדוש ישראל לדיקו של עולם וכו' מי זה ואיזה אשר ירפרף או יפלפל מול דברותיו המכוונים".

בעירו של רבינו דר איזה משכיל אפיקורס, שלפניים היה נדמה לאחד משלומי אמוני בנ"י, אך שבע תועבות היה בלבו, הוא היה מלמד תשב"ר ובמלאכתו הזאת והסית והליח תינוקות של בית רבן להשכלה רח"ל, פ"א ראה בכתבי עת שרבינו מבקש רואה חשבון למסחרו, המלמד המשכיל הנ"ל חשב לעצמו שבוודאי אם יעמוד עצמו לפני רבינו ויאמר שהוא ראוי לאותו איצטלא יקח אותו, כי הוא היה בעל צורה בזקן ארוך וכד' וזה יהיה לחשיבות בעיני רבינו, ובזה יהא לו פרנסה בהרחבה, אומר ועושה, הלא בא לפני רבינו ואמר לו שהוא מוכן להיות רואה חשבון, כשראהו רבינו אמר לו שהדבר נראה בטוב אבל בשביל שנצרך לו זאת בעיר המלוכה ווין הבירה, שאין מדרך ארץ שיהיה לי רואה חשבון עם זקן ופיאות ממילא אין זה בשבילכם, המלמד התבונן וחשב שלמעשה הרי זה משרת נכבד ויש לו הזדמנות עכשיו להרויח הרבה כסף, לכן הלך ונסתפר הפיאות והזקן, וסבור שרבינו לא יכיר אותו, לכן בא עוה"פ לרבינו בלא הזקן, וא"ל שהוא מוכן להיות רואה חשבון בעיר וויען, כשראה אותו רבינו אמר לו: תדע שלא היה נצרך לי כלל רואה חשבון בעיר ווין רק רצוני היה לגלות פניך ברבים שידעו הכל שהנך משכיל וכופר רח"ל ועכשיו תוכל ליצלך, הלה יצא מלפני רבינו אבל וחפוי ראש.

פעם נפל בבית רבינו בקבוק יקר (מקריסטעל) שהיה שווה לערך הון רב מאוד, והנה רבינו לא שת לבו להפסד הגדול והמשיך בלימודו וסדר יומו כאילו לא אירע מאומה, אך לעומתו הרבנית שראתה לנגד עיניה את השבר הגדול והנורא, הלטערה צער גדול על ההפסד המרובה שנחלו זה עתה, ועל כולנה לא הייתה יכולה לסבול איך בעלה הגדול יושב בניחותא לנוכח חסרון כיס כזה. כאילו לא היה הבקבוק שווה כי אם כשווה פרוטה אחת או שניים לכל היותר. ותשאלהו לניחותא מה זו עושה? ויען לה רבינו ויאמר: לעת עתה לא אוכל לבאר לך מנין לי שלוות נפש כזו, אמנם בעזהי"ת לפקודת השנה אבאר את כל הענין.

הרבנית ייחלה בכליון עיניים לבוא יום השנה של הבקבוק . מיד כשקעה החמה מיהרה אל רבינו לשאלו שיבאר בטוב טעם ודעת את שלוות נפשו באותו יום השבר? שאל אותה רבינו: וכי כעת עדיין כואב לך הדבר? ותען ותאמר: אוה ולא אבוש כי כעת אין לי כל הרגש צער או כאב על אובדן הבקבוק. ומדוע שאלה רבינו? אחר שכבר עברה שנה תמימה עם כל מאורעותיה ואיך אזכור כדבר הזה. אמר לה רבינו: אני בגרתי על אתר בשנה תמימה.. כאומר לא הבטתי על הדבר בהבטה קלה, על מה שקרה זה עתה, אלא מיד חשבתי מהו ההיזק בעוד כשנה אחת, ונוכחתי לראות כי אינו שווה לעשות מהומה גדולה כזאת. והוסיף ואמר אביך, מו"ה לקח אותי לחתן בתור עלוי מעלתו של שתפיסתו מהירה בהרבה מתפיסתן והבנתן של אחרים, ע"כ יכולתי לתפוס מיד מה יהא בעוד שנה. (הגה"ל ר' אלימלך בידרמאן שליט"א)

נסתלק לגנזי מרומים כ"ד מנחם אב בן ס"ו שנים בשנת תקפ"ח ומנ"כ בעיר ברודי.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

כמה סגלות מאת רבינו זי"ע

סגולה להנצל כל היום מהחטא:

ישלב שמו עם אותיות נשמה(בשבת ישלב שמו קודם לאותיות נשמה, ובחול אותיות נשמה קודם לשמו) והטעם כי שטן במ"ק עולה י"ז, וכן נשמה במ"ק י"ז וכל הקודם זכה. ואם שמו הוא ה' אותיות כשמי "משולם" יצרף בפעם רביעית ב' אותיות כזה "מנשומלמה".

להנצל מכל צרה:

במוצאי יו"ט סוכות יקח לולב ומיניו וישמור אותו במקום מיוחד יהי' לו למשמרת יראה אותם ויזכור ויזכה על ידם להנצל מכל צרה ואל ישליך ויזרוק אותם לאשפת אחר שהם רומזים לענין גדול, הוא סגולה לכמה דברים שונים וענינים יקרים. (מטה אפרים)

המתענה פ"א בראש השנה תענית חלום אם היה ביום א' צריך להתענות שני הימים כל ימיו וכ"ו:

יש שכתבו סגולה שיראה מתחילה שלא יבוא לידי תענית חלום והיינו שיזכור קודם השינה כל החלומות שמחויבים להתענות עליהם, ואז אפי' חלם לו א"צ להתענות דתלינן מחמת שחשב בזה קודם השינה לכך חלם לו. ע"ד כמש"כ (דניאל ב' כ"ט) רעיונך על משכבך סליקו. וכן יש שכתבו סגולה שיתנה בליל ר"ה קודם השינה אפי' בלשון אשכנז: אם יבוא לי בלילה איזהו חלום יהי' מה שיהי' אינו רוצה להתענות למחר. כדי שלא יתגרו בו בעלי חלומות.

כה אב שנ"ט

רבי ישעיה מנחם ב"ר יצחק זי"ע אב"ד קראקא

רבינו הגה"ק רבי ישעיה מנחם אב"ד קראקא הנקרא ר' מענדל ר' אביגדור'ש בעל באורים כבדו ה' זי"ע נולד בסוף המאה השלישית או בתחילת המאה הרביעית לאלף הששי. ולא נודע לידתו בדיוק ואף לא מקומו. לאביו הגה"ק רבי יצחק זי"ע

רבינו היה הגאון הגאונים, חד מקמאי דומה למלאך ה' צבאות–ת. ושמו יצא לחכם וחסיד, כמו שכתב תלמידו הגה"ק ר' אליהו מלומנץ זי"ע שהיה לרבינו עשר ידות בחכמה וחסידות.

קורות ימי חייו של רבינו נעלמו הם מאתנו, אך זה ידוע שהעמיד כמה תלמידים גדולים, ומהם הגה"ק ר' משה ברלינשווייג בעל תקוני זבח זי"ע, הגה"ק ר' אליהו ב"ר משה לומנץ אב"ד ווירמייזא בעל אדרת אליהו זי"ע שנקרא רבי אליהו בעל שם מלומנ"ץ, שנתפרסם ביותר על ידי שבלא גולם, ויש אומרים שגם רבינו הגה"ק רבי יואל סירקיס אב"ד לובלין בעל הב"ח זי"ע היה מתלמידיו.

אף בבדרך כלל לא נשאר לנו הרבה עובדות מחיי פעלו של רבינו, מכל מקום אצל ההוגים והעוסקים בתורת הריבית זכה רבינו לפרסם רב בשל היותו מתקן ומחבר טופס השטר של היתר עיסקא המצוי כיום בידינו, הנקרא גם בשם " תקנת מהר"ם" וידוע ומפורסם הדבר שכמעט אי אפשר לעשות עיסקא כל שבוע בימינו, מבלי לבזדקק לנוסח השטר שחיבר רבינו.

רבינו היה אב"ד המשך ימי חייו השם קהילות שפס הרבין תורה ברבים, בין השאר היה אב"ד ולאשם היסיבה בק"ק שעברשין שבבוסיא, ואחר כך בק"ק לאדמיר שבבוסיא, ויש המשערים שקודם לכן כיהן גם בק"ק בענדין. ובשנת שס"ד או שס"ה מילא רבינו את הגה"ק המהר"ם מלובלין זי"ע בתור ריש מתיבתא בעיר קראקא, וכו כן אב"ד דקראקא.

וסיפר רבינו הגה"ק רבי יואל סירקיס אב"ד לובלין בעל הב"ח זי"ע (שו"ת הב"ח החדשות סימן נ"ט) איש שאמו ר' יהודה מארץ רוסיא הלך בדרך עם ישמעאלי, ונהרג על ידי גויים מארץ קידר, ומאחר שלא היו עדים במקום הרציחה נעשתה אשתו עגונה, אביו של העגונה שאמו היה ר' יצחק, בא לפני הגה"ק רבי יהודה ליווא בן בצלאל בעל מהר"ל מפראג זי"ע ובעיד שאמע משני עדים שאמעו מאותו ישמעאלי מסיח לפי תומו שהיה אש בשעה שאותו האיש נהרג, ומסר למהר"ל שעד שבעידו העדים לפני בית דין שכך שמעו מאותו הישמעאלי, וגם הוא שמע כן ממנו, ועל ידי עדותן פסק המהר"ל להתיר לאותה עגונה להינשא. בשנת שנ"א בערך נתאספו בירעסלב כמה מגדולי התורה ובתוכם רבינו ועוד כמה אלופי הזמן. מאיזו סיבה שלא נתברר בדברי הב"ח, ומדברי הב"ח משמע שנודע לרבינו שאולי יש לפקפק בעדות הנ"ל שעליה סמך המהר"ל את פסק דינו להתיר את האשה, וכדי לברר אמיתות ההיתר, בא לפני רבינו ובית דינו אותו ר' יצחק אבי העגונה, ושוב מסר לפניהם מה שאמע מאותו ישמעאלי ומה שאמע מהעדים שאמעו ממנו, לאחר שרבינו שמע את כל הדברים, פסק שממשמעות דבריהם של העדים שהישמעאלי לא ראה בעצמו שבעלה נהרג, ולא אמר דבריו כי אם בדמי , ועל פי זה פסק רבינו שאסור לאותה עגונה להנשא, והוסיף רבינו שבוודאי בלי ספק אם היה הגאון המהר"ל מפראג שומע הדברים שאמענו, לא היה עולה על לבו להתירה, הב"ח אחר שהביא את פסק המהר"ל ואת פסקי הבי"ד שדנו על כך בירעסלב, זן באחרונה בדין הזה תוך שהוא נמנע כמה פעמים קטעים מפסקו של רבינו, ובסוף תשובתו הסכים הב"ח לדברי רבינו שאסורה היא להנשא.

נסתלק לגנזי מרומים ביום שני פרשת ראה כ"ה מנחם אב בשנת שנ"ט בעיר קראקא ושם מנוחתו כבוד.

נשאר אחריו בניו הגה"ק ר' משה אב"ד פראג זי"ע, הגה"ק ר' גרשון יצחק מדייני עיר בוטשאטש זי"ע, הגה"ק ר' יוסף מקראקא זי"ע, הגה"ק ר' אברהם מקראקא זי"ע, הגה"ק ר' הירש זי"ע אשר נשא לאדת דעשנא ע"ב בתו של הגה"ק ר' דוד זי"ע בנו של השר ר' שאול וואהל זי"ע, הגה"ק ר' פייווש ר' מאיר וואלש זי"ע, וחתנו הגה"ק ר' יצחק זעליג אב"ד ווירמייזא זי"ע.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן.

צילום שער דפוס ראשון קראקא שס"ד

צילום שער דפוס ספרו מחדש

כה אב תקצ"א

רבי אברהם חיים ב"ר נפתלי צבי זי"ע הרה"ק מלינסק

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

רבינו הגה"ק רבי אברהם חיים הורוויץ אב"ד לינסק זי"ע אחי הקדושים הרה"ק ר' אליעזר מדזישקוב זי"ע הרה"ק ר' יעקב ממעליץ קאלביסוב זי"ע, נולד בשנת תקמ"ב לאביו הרה"ק ר' נפתלי צבי הורוויץ ראש שושלת ראפשיץ בעל זרע קודש זי"ע בן הגה"ק ר' מנחם מענדל מלינסק זי"ע בן הגה"ק ר' יעקב יוקל מלינסק זי"ע נכד הגה"ק ר' מאיר הלוי הארוויץ בעל מהר"ם טיקטין זי"ע בן הגה"ק ר' שמואל מעלקא מטורנא זי"ע בן הגה"ק ר' יהושע הארוך זי"ע בן הגה"ק רשכבה"ג ר' פנחס איש הארוויץ זי"ע גיסו של רבינו ר' משה איסרליש בעל הרמ"א זי"ע. ולאמו הרבנית הצדיקת מרת רבקה ע"ה בת הרב הנגיד ר' צבי הירש גאלדהאמער מדוקלא זי"ע

רבינו היה גאון וצדיק הדור, בעל עבודה גדולה, וקדוש עליון, ורבים מישראל חסו תחת צל כנפיו, נתגדל בבית אביו הק' ונסע עמו לצדיקי דורו ה"ה הרה"ק ר' יעקב יצחק הורוויץ בעל החוזה מלובלין זי"ע ולהרה"ק ר' מנחם מענדל מרימנוב זי"ע, וצדיקים וקדושים נערץ לו ביניהם הרה"ק ר' צבי הירש מייכענסטיין מזידיטשוב בעל עטרת צבי זי"ע והרה"ק ר' חיים האלבערשטאם בעל דברי חיים ראש שושלת צאנז זי"ע,

הרה"ק ר' שלום רוקח בעל שר שלום ראש שושלת בעלזא זי"ע תמיד סיפר בשבחו ואמר שכ"כ הי' צדיק גדול, עד אש הולכים על קברו ישועה קרובה לבא,

פעם אחת היה הרה"ק ר' צבי הירש האלבערשטאם מרודניק זי"ע בן הרה"ק ר' ברוך מגאר"ליץ זי"ע בצאנז והיתה לו בירושה קופסת טבק מכסף שהיתה שייכת לרבינו, ופ"א ביושבו בשולחנו הטהור של זקנו הרה"ק מצאנז זי"ע, והוא עוד היה צעיר לימים והיו שם הרבה רבנים וזקני חסידים וילא לו לשבת בריחוק מקום מזקה"ק מצאנז זי"ע וענה הרה"ק מרודניק זי"ע ואמר לאברך שישב לידו: תראה שעוד מעט ישאלני זקה"ק על אודות קופסת הטבק הזאת שברשותי, והאברך ביטל את דבריו במחי יד, כי הרה"ק מצאנז זי"ע יצא בשוה"ט אחוז בשרעפיו בדביקות עילאה, אמר לו הרה"ק מרודניק זי"ע כי הוא מוכן להתערב על כך עמו על בקבוק בירה, והלה הסכים, ואז פתח הרה"ק מרודניק זי"ע את הקופסה והריח בה מעט, ובאותו הרגע פנה אליו הרה"ק מצאנז זי"ע ושאלו: פון ווי האסטו דאז שיינער טאביק פישקעלע ווי דאס? הראה נא לי אותה, ומיהר הרה"ק מרודניק זי"ע והגישה אליו, וסיפר לו כי הוא בירושה לו מחמיו הרה"ק ר' ישראל הורוויץ מבאר"ניוו זי"ע שהיה לו מחמיו הרה"ק ר' אברהם חיים מלינסק זי"ע, ולרבו בקודש של הרה"ק מצאנז זי"ע היתה שלא להריח טבק אף פעם, ובפעם הזאת פתח את הקופסה והריח ממנה.

וכשהיגע רבינו לפרקו נשא לאשה בת דודו הרה"ק ר' שמואל שמעלקא אב"ד ראמאן בק"ק באר במדינת בוקאוויינע הנקרא ר' שמעלקא באר"ער זי"ע בן הגה"ק ר' מנחם מענדל מלינסק זי"ע שהיה חתן של הרה"ק ר' חיים מטשערנאוויץ בעל באר מים חיים זי"ע

עוד בחיי אביו נתמנה רבינו על ידי אביו הק' לכהן בתור רב בלינסק בשנת תקע"ח בגיל כ"ו שנים, וביא"ח אייר בשנת תקפ"ז נסתלק אביו אז החל רבינו להתנהג באדמורו"ת, אך לאחר זמן קצר בשנת תקכ"א היתה מגיפה כ"ע ובליל שבת פרשת עקב בא רבינו לבית המדרש ופתח את הארון הקודש בפחד גדול ואמר הריני מקבל עלי כפרה בעד כלל ישראל נסתלק רבינו לגנזי מרומים ביום ה' פרשת ראה בגיל מ"ט שנים בכ"ה מנחם אב. והמגיפה נעלרה, ומנו"כ בעיר לינסק סמוך לזקנו הרה"ק ר' מנחם מענדל זי"ע ועל מצבתו חריץ ואוהב ישראל (בגימטרא תקכ"א שנת הסתלקתו)

זכה לבן וחתנים גדולים וצדיקים, בנו יחידו וממלא מקומו הרה"ק ר' מנחם מענדל השני מלינסק זי"ע, הרבנית הצדיקת מרת חנה רחל ע"ה אשת הרה"ק ר' אבוגדור הלבערשטאם אב"ד דוקלא זי"ע אחיו של הרה"ק הדברי חיים מצאנז זי"ע, הרבנית הצדיקת מרת פרידא ע"ה אשת הרה"ק ר' משולם זלמן יונתן ליפשיץ אב"ד בריגל הנקרא ר' זלמיש זי"ע בן הרה"ק ר' ליבוש מווישניצא בעל אריה דבי עילאי זי"ע, הרבנית הצדיקת מרת בילא ע"ה אשת הרה"ק ר' ישראל הורוויטץ אב"ד באחרנוב זי"ע בן הרה"ק ר' אליעזר מדזיקוב זי"ע בן הרה"ק ר' נפתלי צבי בעל זרע קודש מראפשיץ זי"ע, הרבנית הצדיקת מרת שיינדל ע"ה אשת הרה"ק ר' צבי הירש האגער מפעטשעניזין זי"ע בן הרה"ק ר' דוד מזאבלטוב זי"ע בן הרה"ק ר' מנחם מענדל מקאסוב בעל אהבת שלום זי"ע, אגב: בעת שהיה ביניהם הקשר השידוכים שהיתה בעיר קאסוב, שבת אש רבינו עם אביו מראפשיץ זי"ע, בדרך כלל בשבת קודש היה שר הרה"ק מקאסוב ניגונים ללא תיבות, אולם הפעם הזאת ניגנו זמירות עם תיבות לכבוד הרה"ק מראפשיץ זי"ע ואמר אז הרה"ק מקאסוב איר קענט זינגען זמירות מיט ווערטער. הרבנית הצדיקת מרת רויזא ע"ה אשת הרה"ק ר' מנחם מענדל הלוי ווייינפעלד מגאר"ליץ זי"ע הרה"ק ר' משה חיים אפרים מרגליות אב"ד באליגראל זי"ע נכד הגה"ק ר' אפרים זלמן מבראל בעל דגל מחנה אפרים זי"ע, והרה"ק ר' אברהם חיים האורוויטץ זי"ע.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מתורתו של רבינו זי"ע

הרה"ק ר' יקותיאל יהודה טייטלבוים בעל ייטב לב מסיגעט זי"ע מובא בספרו רב טוב פרשת עקב" הדרשה שאמר רבינו זי"ע בעת נתמנתו לאב"ד לינסק, והיה עקב תשמעון: דאס איז נישט קיין רבותא אז איר האט צוגעהערט לקול פון מיינע עלטערן, אבער והיה עקב תשמעון, פאר איינעם וואס איז עקב, א בראַ כרעא דאבוה פון זיינע אבות הק', אויב צו אים הערט מען צו, דאמלסט מדה כנגד מדה, איז ושמר ה' אלקיך לך את הברית ואת החסד ואת השבועה אשר נשבע לאבותיך, אפי מען איז נישט ווי די עלטערן, וועט השי"ת גבען פאר אינז וואס ער האט מבטיח געווען צו געבען פאר די אבות, מדה כנגד מדה, ווייל איר הערט זיך צו דעם עקב, די פיס פון די אבות, אזוי ווי איר האט זיך צוגעהערט צו די אבות.

כה אב תקצ"ט

רבי יעקב משולם ב"ר מרדכי זאב בעל ישועות יעקב אב"ד לבוב

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

רבינו הגה"ק רבי יעקב משולם אורנשטיין אב"ד לבוב בעל ישועת יעקב זי"ע נולד בשנת תקל"ה לאביו הגה"ק ר' מרדכי זאב אב"ד לבוב זי"ע מגזע הגה"ק ר' צבי אשכנזי החכם צבי זי"ע והגה"ק ר' נפתלי הירץ מזאלקאווי זי"ע

בילדותו נתגדל על ברכי אביו, והיה מפורסם לעלוי נפלא בכל קלוי ארץ בחריפות ובקיאות בנגלה ובנסתר, סיני ועוקר הריס, של התורה, עשה רוב לתקה וחסל יחד עם הרבלת התורה לאלפי תלמידים.

רבינו נשא נכלת הגה"ק ר' נפתלי הירץ מיעריסלוב זי"ע, וחתנו היה גביר אדיר, ויסד לרבינו ישיבה גדולה בביתו, ונאספו אליו תלמידים גדולים, וגדולי המדינה רבניס מובהקים באו אליו אפי' מרחוק לשמוע תורתו וחכמתו כי היה רב גובבי בש"ס ופוסקים, ולאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא.

וכשנתקבל רבינו לאב"ד זאלקווא הוסיף אומץ בתורה, וכשנסתלק הגה"ק ר' לבי הירש ראזאנים בעל תשב שיטות זי"ע בשנת תקס"ו נתקבל רבינו לאב"ד לבוב, ושם עשה חיל בתורה ונתפרסם לגאון אדיר ולרבן של בני הגולה, ושם הוציא ספרו הנפלא ישועות יעקב על ד' חלקי שו"ע ועל התורה, והיה ברכו בכל בהון ועושר שהיה תורה וגדולה אצלו, ונהג נשיאתו ברמה.

אורח חיים לטעלה לטשבל. אורח צדקה וחיים.

ספר

ישועות יעקב

שאלות ותשובות על ארבעה חלקי שע"ע.

אח"ח יוד אע"ז חו"מ.

חבור הם חקרי. הרב הגאון האמיתי המובהק המפורסם בכל קצוי חבל. רבן של כל בני הגולה. גוד החכמים. הדרת נאונים. יחיד בדורו. נשיא ישראל. עמוד התורה. שאר הרוח. אספקלריא המאירה. שלשלת הקבלה. אדונינו מורינו ורבינו מרן יעקב משולם זאלקווה זי"ע בהיב הגאון הקדוש החסיד האמיתי המובל אלקי המפורסם בכל קצוי ארץ בל בר בקשת מהורר מרדכי זאב אדונשטיין מזאלקווה זי"ע האביר הקדש לבוב הבדיה והגליל יצא בעל המחבר ספרי ישועות יעקב על ד חלקי שו"ע בשלשלים יקרים תקיסים. אשר האיר עיני גולה בחדושיו ובפלפולי הסוגיות:

והתחברם הקרים האלו עוד לא ראו אור הדפוס מעולם. וזה סגנונם עד עתה בבית גנזי אוצר הספרים של בקן אדמונד שליסא מנור. אשר לקחם גם זכות שלמם בדמים יקרים. והתחב יד ישן נושן. בחב ידי הקדושה מסש. אשר השב לשאלתי. נאצני וגדיקי דורו הספרסמים בעולם. ובאשר זכותי להעתיק ולסדר הנ' הלקים. לשון הזהב' על סב' ברכות שבת עירובין מאת הרב הגאון המובהק ציסע"ע קדוש עליון מלאך אלקים מ"ב הרא ביכר כ' בקשה שבחר מהרדר זאב וזאלף זמקלהה ריע"ן האביר הקדש ליעמנסק בבחינה הרא חבר דבש מאה לדרכו ר' אליעזר ומקלהה ריע"ן סליעמנסק אשר בחבם לעם נקנו. בהיות בן קיג שנים. הנגלל אבות על ידי. שיבעתי ועמלתי איזה עניים. עד שזכתי להוציאם אורה. והדרת לאל. נתקבלו בכל העולם. ועיין נשאתי חן בעיני כיק אדמונד שליסא מנור. ונתן לי הבחבים הקדושים האלו בב לחעתיקם ולסדרם ישר יפה עד ר' חלקי הש"ע ולהוציאם אורה. לזכות הרבים. למשך אח לבם של ישראל לתורה:

הובא לבהרמ"ע עיי הר' ר' אברהם יוסף פישער בי בעיר אלכסנדר הסמך לאורי.

חותם הרבשנקא שלי

חתימה ידי מסש

פיעטרקוב

אצל ר' נתן נטע בי קראנענבערג

ביום שבבפר בו כי טוב לם. ובחרת בחיים. פרט לפ"ק.

СВѢРЪ ІОШУЕСЪ ЯКОВЪ. т. е. Помощь Якоба.

Тип. Ш. Хвечинскаго въ г. Петроковѣ 1906 г.

ווי. אמנו מל. ווי. אמנו מכנו ווי.

ובשנתקבל רבינו לאב"ד זאלקווא הוסיף אומץ בתורה, וכשנסתלק הגה"ק ר' לבי הירש ראזאנים בעל תשב שיטות זי"ע בשנת תקס"ו נתקבל רבינו לאב"ד לבוב, ושם עשה חיל בתורה ונתפרסם לגאון אדיר ולרבן של בני הגולה, ושם הוציא ספרו הנפלא ישועות יעקב על ד' חלקי שו"ע ועל התורה, והיה ברכו בכל בהון ועושר שהיה תורה וגדולה אצלו, ונהג נשיאתו ברמה.

וסיפר שפעם אחת התבטא רבינו ואמר: שאינו יודע אם ספרו נכלל בהגדלת חז"ל של: גדולה שנצרכה לדורות נכתבה, אבל מה ישמש לו סימן שספרו ישועות יעקב כן עומד בהגדרה הנ"ל? הסימן יהיה אם עוד בחייו יודפס פעם נוספת, אז ידע שהוא בגדר של נצרכה לדורות. לא יצאו ימים רבים ובא אחד מידידיו ובישר לו כי מתכוננים להדפיס את ספרו במהדורא שניה, ואז שמח רבינו שמחה גדולה, נטל את ספרו ויצא עמו לריקוד במשך שעה ארוכה והבטיח למבשר עולם הבא! (שאל אביך ויגדך).

פעם אחת נזדמנו הגאונים הגה"ק ר' יעקב מליסא בעל חוות דעת זי"ע והגה"ק ר' יוסף אשר עהרנבערג אב"ד פרעמישלא זי"ע בביתו של רבינו, ובא אחד לשאול שאלה חמורה, ורבינו לא הי' אז בביתו, והציע השאלה לפניהם והתחילו להתווכח בהלכה זה אוסר וזה מכשיר, ובתוך כך בא רבינו לביתו, ויספרו לו השאלה ואת הוויכוח שלהם, ואמר להם ההלכה הוא כמו שפסק הרב בעל חוות דעת אבל לא מטעמיה והראה להם מקור הדין ונשתוממו מגדול חריפותו ובקיאותו, ואחזו שניהם בידיו של רבינו זה בימינו וזה בשמאלו ונשקו את ידיו הק' מרוב אהבת התורה שהאיר עיניהם בהלכה. (דור דעה)

וזכה רבינו לבן יחידו חריף עמוס הגה"ק ר' מרדכי זאב אורנשטיין זי"ע שכבר מובא תשובותיו בספרו, אך נפטר באבי ימיו בחיי רבינו בי"ז מרחשון, בהספד לבנו אמר רבינו: חז"ל אמרו חמה לוקה, על אב"ד שמת ואינו נספד בהלכה (מסכת סוכה כ"ט א') למלא הלכה מהליכות עולם, הבן מספיד לאב, אבל שיהיה האב מספיד לבן זהו: שלא בהלכה, שלא על פי מנהג העולם, ועל ידי זה חמה לוקה, ועם דבריו אלו נתקשרו השמים בעבים וגשם ניתך אדלה, ותהי לפלא ולחרדת כל העם. (גדולי הדורות)

בית הכנסת בעיר לבוב

ורבינו לא מצא נוחם לנפשו עד שמעו סיפור בשם הרה"ק ר' הערשלע מרימנוב זי"ע שקאל אותו בעת שנעדר מעמו רח"ל ילד אחד, מה זה כי לכל ישראל אשר יבואו לפניו לבקש עליהם רחמים תתקבל תפלתו לרצון, ומדוע לא יבקש ויתפלל לה' על עצמו שיתקיימו בניו בחיים? וגם לא נראה מעמו שום עצבות? והשיב הר"ר הערשלע זי"ע: כי זאת היא גם כן עבודת ה', ומדוע לא יקשה על אברהם אבינו ע"ה שהוא לא בקש מה' שבל ילדוש מעמו עקידת יצחק בנו יחידו, ובלי ספק היתה תפלתו מתקבלת ברצון, ואשר לא עשה בזאת נשמע מזה, כי הטעם הוא כי אברהם אבינו ע"ה היה רואה בעין שכלו הק' כי עקידת יצחק היום לזרעו ברחמים יזכור, ולולא זאת לא היתה לנו תקומה בגלות.

נסתלק לגנזי מרומים בכ"ה מנחם אב בשנת תקל"ט

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

כו אב תשל"ט

רבינו יואל ב"ר חנני יום טוב בעל דברי יואל ויואל משה מסאטמאר

רבינו רכבה"ג מרן רבינו יואל טייטלבוים בעל דברי יואל/ויואל משה מסאטמאר זי"ע נולד בעיר סיגעט ח"י טבת שנת תרמ"ז לאביו הרה"ק ר' חנניה יום טוב מסיגעט בעל קדושת יום טוב זי"ע בן הרה"ק ר' יקותיאל יהודא מסיגעט בעל ייטב לב זי"ע בן הרה"ק ר' אלעזר ניסן מדראהביטש זי"ע בן הרה"ק רבינו משה טייטלבוים מאוהעל ראש שושלת סאטמאר סיגעט זי"ע. ולאמו הרבנית הצדיקת מרת חנה ע"ה בת הגה"ק ר' יואל אשכנזי מזלאטשוב בעל מהר"י אשכנזי זי"ע

הרה"ק רבינו היה איש קדוש מאוד, לדיק יסוד עולם, דומה למלאך ה', כבר בנעוריו היה ניכרים בו סימני קדושה וטהרה, ונתפרסם שמו לעלוי חריף מתמיד עלום וגאון עולם.

וסיפר שפעם אחת ביקר הרה"ק ר' יעקי'לע מקערעסטיר זי"ע בעיר סאטמאר לרגל שמחה בבית גיסו הרה"ח ר' טודיה מאיר ווייס ז"ל שו"ב דשם אמר הר"ר יעקי'לע למקורביו: גיי מיר לו ר' יואל'יש, שהיה אז אברך לעיר לימים, מספר שנים בטרם כיהן שם בכתר הרבנות. כמה מן המקורבים ובני המשפחה של הר"ר יעקי'לע לא אבו שמוע מזה, שהרי הוא היה אז מזקני לדיקי דורו, והרה"ק מסאטמאר זי"ע היה אברך לעיר לימים בעת ההיא. ולו להגיעו מזה, אך הוא אמר להם: הניחו לי לעשות כפי הבנתי, ואל תתערבו בעסקי, עד איז סיגוט'ער רב'ס קינד, און א יונגערמאן א ירא שמים! כאשר הגיע לחצר רבינו, פגשו ליד שער החצר, בדרכו לילך לקבל פני הרה"ק מקערעסטיר, והתנצל ואמר: זה עתה שמתי פעמי לבקרו במעון קדשו, אך כ"ק הקדימני בביקורו. נענה לו הר"ר יעקי'לע ואמר: הרי אמרו חז"ל (מסכת קידושין מ') מחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה, נמצא כי כבר נתקיימה מחשבתו הטובה, ונחשב לכ"ת כאילו כבר ביקר בביתי, ולפי זה הרי עלי להחזיר ביקור לכ"ת. (מושיענו של ישראל)

רבינו נתקבל לאב"ד אברשיווע, קראלי, סאטמאר, קרית יואל, וכל אתר ואתר היה ראש ומנהג לאלפי ישראל והשיב רבים מעון על ידי דרשתיו ובתוכחת מוסר, והיה אב ורחמן לבבות נשברים, העמיד תלמידים רבים על דרך ישראל סבא, והשרים אמונת ה' בקרב אחינו בני ישראל במסירות נפש, עמד וגדר גדרים לחומת הדת וחיבר חיבורים יקרים ובניהם ספר ויואל משה לבאר דיני השלש שבועות, דברי יואל על התורה, וש"ת דברי יואל, ועל הגאולה ועל התמורה, עמוד בראש העדה החרדית בקרתא דשופריא ירושלים ת"ו, עניו וחסיד בעל מופת גדול עמוד לאותהון של ישראל תפלתו היה בקול בכי בנעימה יתירה והתלהבות נורא אש קודש.

וסיפר בהגיע רבינו ללמוד אמריקה התקיימה אסיפת רבנים, ודנו בענינים העומדים על הפרק, בינייהם בעיות הלכתיות והשקפתיות הנוגעים במישרין לכלל ישראל, רבינו זי"ע שלא נשא פני איש, ולפניו חנף לא יבוא, הריס קולו והתריע בקול חוצב להבות אש, והשמיע דברים כדרבונות נגד הפירצות של הימים ההם. אחד מראשי הישיבות שנכח באותה אסיפה, שלא היתה דעתו נוחה מ'נוסח כזה חריף ורותח, קם והתריע בפומבי נגד רבינו. עמד הגה"ק ר' יצחק הוטנר ראש

ישיבת רבינו חיים ברלין זי"ע ומחה על עלבון מנהיג ישראל: מלינו בפרשת נח: ויאמר אך נח (בראשית ז' כ"ג) פירש"י שאיחרא מזונות לארי, והכיאו, ועליו נאמר: הן לדיק בארץ ישולם (משלי י"א ל"א). והענין כולו מוקשה, שנה שלימה טרח אותו לדיק לזון ולכלכל את כל החי אשר איתו בתיבה, האכילם והשקם ולאג לכל מחסוריהם, מה איפוא כל הרעש הזה, שנענש על אתר והוכש ע"י הארי, מפני שקרה מקרה יחיד ואיחר את מזונותיו? ועוד בחומר הדין עד שהכתוב אומר עליו: הן לדיק בארץ ישולם? אותו ארי, מלך החיות, המשיך הר"ר יצחק הוטנר, יקר המציאות היה, ארי אחרון ויחידי בעולם, שריד מן ה'מין של אריות שנספו במבול. עם ארי שכזה אין פוגעים בו ולו במשהו. צריכים להיזהר כבבת עין, אין מאחרים את מזונו , על האיחור נוקטים בו בחומר הדין. סיים הר"ר יצחק: האריות של הדור העבר, ענקי הרוח, מנהיגי האומה, ספו תמו, הועלו על מוקדה על ידי הרשעים ימ"ש, וההשגחה העליונה השאירה לנו שריד זה, הוא האדמו"ר מסאטמאר הארי האחרון של הדור, אריה שאג מי לא ייראה, עלינו להתחמם כנגד אורו, ולהיזהר בגחלתו! (עולמות שחרבו)

נסתלק לגנזי מרומים ביום א' כ"ו מנחם אב תשל"ט ומנחתו כבוד בקרית יואל.

זכותו הגדול והקדוש יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו לא נשאר אחריו זש"ק

סיפר הרה"ח ר' אלימלך שלמה שווארץ הי"ו, שהספה"ק על הגאולה ועל התמורה יצא לאור עולם ביום א' סליחות תשכ"ז באותה שנה בעש"ת תשכ"ח הי' הוא שם בעת שהגה"ק רבי הילל ליכטנשטיין אבד"ק קראסנא זי"ע בא לרבינו להתברך בברכת קדשו לקראת השנה החדש, ובתוך הדברים פנה מרן זי"ע אל הגה"ק מקראסנא זי"ע: איר האט שוין געזעהן מיין נייעם ספר? וואס זאגט איר דערצו? והשיב לו הגה"ק מקראסנא : שאמרו חכז"ל שבשעת קצירת העומר אמרו ג' פעמים "מגל זו מגל זו מגל זו" כדי להוציא מלבן של צדוקים כיון שהצדוקים ערערו על זמן מצות קצירת העומר, והסביר הגה"ק מקראסנא: כי באמת היו יהודים שבתוך לבן פנימה החזיקו כהצדוקים רק שלא הרהבו עוז בנפשם להכריז בגלוי, ורק כשהכריזו ג"פ מגל זו אז לא יכלו להתאפק והכריזו את עמדתם הם בגלוי, ובזה פי' אמרם ז"ל כדי להוציא מלב"ן של צדוקים דהיינו שיוציאו בגלוי מה שמסתירין בלבן כדי שלא יוכלו להסית ולהדיח. והמשיך הגה"ק מקראסנא שכשיצא לאור הספה"ק ויואל משה היו הרבה שכאב להם מאוד כי בלבם נטו קצת לציונות אך התביישו לפרסם זאת בגלוי, אך עכשיו שיצא לאור ספר על הגאולה ועל התמורה זה כבר מוציא מלבן של צדוקים והם אינם יכולים כבר להסתיר בלבם את דעתם,וזה מתפרץ החוצה. הדברים היו מאוד לקורת רוחו של מרן זי"ע.

בספר זכר צדיק לברכה מביא מהרה"ח ר' פנחס ישעי' קארנבלי ז"ל ששמע מהרה"ח ר' בעריש ווינבערגער ז"ל (שהיה בקי מאוד בספרי הקודש, והוא היה מסדר את ספריו של רבינו בארון הספרים שכולם יהיו על מכונם, ספרי הלכה, שות, חסידות, וכד') שפעם באמצע סידור הספרים נשבר רגל אחד של השולחן מרוב העומס של הספרים הרבים שהיו מונחים על השולחן, ונשמע מזה בחוץ קול רעש גדול. ומגודל הרעש באה הרבנית ע"ה בבהלה לראות מה קרה, ובראותה שהשולחן נשבר אמרה כי היא הולכת להזמין שולחן חדש. כשרבינו שמע את דבריה אמר לה כי הוא אינו רוצה שיקנו שולחן חדש, רק יתקנו שולחן זה, כי על השולחן הזה ישב ולמד שנים רבות, וגם על שולחן זה חיבר את הספה"ק ויואל משה. וכך עשו ותיקנו את השולחן, וביום המר והנמהר כ"ו א"ב תשל"ט עשו מהשולחן הזה ארון הקודש שבו נטמן גופו הטהור של מרן רביה"ק זי"ע

מתורתו של רבינו

ונא אל תצריכנו ה' אלוקינו לא לידי מתנת בשר ודם (ברכות המזון) ולכאורה מי שתורתו אומנותו ומוכרח ליקח מאחרים האיך יאמר תפלה זו? אך הכוונה דהנה עיקר האדם הוא הנפש שהוא מחלקו של הקב"ה, והבשר ודם והגידים והעצמות שהם מחלק האב והאם כדא' (מסכת נדה ל"א ע"א) הוא רק לבוש להאדם, והנה הנותן צדקה ואינו נותן ברצון נפשו ובנדבת לבו נקרא רק מתנת בשר ודם, כי חלק הנפש אין עמו, ובאופן זה אינו בספר פנים יפות ומתבייש המקבל, אבל הנותן בנדבת לבו וברצון נפשו אז הנתינה ההיא אינה מתנת בשר ודם כי אם מחלק הנפש שהוא עיקר האדם, וזה שמתפללין ונא אל תצריכנו ה' אלוקינו לא לידי מתנת בשר ודם, דאפילו מי שמוכרח ליטול מאחרים לא יהיה מתנת בשר ודם בלא נדבת לבו, כדי שלא נבוש ולא נכלם. (דברי יואל פרשת וישב רס"ח)

דיבור אמיתי מצדיק אמת שלמד תורה לשמה וכיון לדבר אמת, זורח ומבהיק עד סוף כל הדורות, ובכל מקום שיש איש ישראל המבקש את האמת יכול להתחזק ולאחוז בדיבור הזה הבא ממקור האמת. (דברי יואל ח"ו ס"ג)

כז אב תשנ"ז [א]

רבי שמואל צבי ב"ר אברהם אביש זי"ע כ"ק אדמו"ר מספינקא

רבינו הרה"ק רבי שמואל צבי הורוביץ מספינקא בעל תפארת צבי זי"ע הנקרא בלשון חיבה רבי הערש'עלע מספינקא נולד ט' תמוז שנת תרפ"א לאביו הרה"ק ר' אברהם אביש מקראלי זי"ע בן הרה"ק ר' נפתלי בעל קדושת נפתלי זי"ע בן הרה"ק ר' יהודה זי"ע בן הרה"ק ר' יעקב ממעליץ זי"ע בן הרה"ק רבי נפתלי צבי הורוויץ ראש שושלת ראפשיץ בעל זרע קודש זי"ע בן הגה"ק ר' מנחם מענדל מלינסק זי"ע בן הגה"ק ר' יעקב יוקל מלינסק זי"ע נכד הגה"ק ר' מאיר הלוי הארוויץ בעל מהר"ם טיקטין זי"ע בן הגה"ק ר' שמואל שמעלקא מטורנא זי"ע בן הגה"ק ר' יהושע הארוך זי"ע בן הגה"ק רשכבה"ג ר' פנחס איש הארוויץ זי"ע גיסו של רבינו ר' משה איסרליש בעל הרמ"א זי"ע. ולאמו הרבנית הצדיקת מרת הינדא שיינדל ע"ה בתו של הרה"ק ר' יצחק אייזיק ווייס בעל חקל יצחק מספינקא הי"ד זי"ע בן הרה"ק ר' יוסף מאיר ראש שושלות ספינקא בעל אמרי יוסף זי"ע בן הגה"ק ר' שמואל צבי ווייס דומ"ץ מונקאטש זי"ע בן הרה"ק ר' אברהם דומ"ץ מונקאטש טבריה זי"ע בן הרה"ק ר' שמואל צבי ווייס זי"ע

רבינו היה מן להבה לדיק וקדוש עליון, נחבא אל הכלים, הי חסיד והי עניו, אוהב כל איש מישראל ורלף שלום, ומנהלת פניו המאירים נתחזקו לב נשברים, לב שפך כמים בתפלותיו.

בימי בחרותו הסתופף רבות בצל זקינו הק' מרן החקל יצחק מספינקא זיע"א, ואת רשומו נשאר עליו כל ימי חייו, כאשר דבק בזקינו זה, והתהלך בדרכיו ובמנהגיו עד זיכולא בתרייתא ועד בכלל.

וסיפר רבינו שפעם בתה איזה משלחת (דעלעגאציע) לזקינו הרה"ק בעל חקל יצחק זי"ע ודיברו עמו שיתערב באיזה ענין שלא רצה להתערב בו (והיה נוגע לאחד מקרוביו) ודיברו עמו למשך שעה אבל לא ענה להם כלום, אלא כעבור שעה אמר: אוי,(איך האב שוין אזוי לאנג נישט געלערענט) הרי כל כך הרבה זמן לא למדתי. (שיח זקנים)

בשנות הזעם שתה את כוס התרעלה עד תומו רח"ל, באבדו את אביו ואמו, ויתר בני משפחתו, ובראשם עטרת המשפחה הרה"ק החקל יצחק זיע"א, אמנם תיכף אחר המלחמה התחזק, והמשיך בעבודת הקודש, כאשר היתה באמנו עתו בשנים הטובות בצל זקינו הק' זיע"א

בימי המלחמה הלטיין רבינו בקדושתו ופרישתו ובמדת החסד שלו, והרבה יסורים עברו עליו בעבודה שהיה נושא אבנים, והיה לו נסים ונפלאות איך שניצל ונשאר בחיים. והתבטא פעם אחת שכל עת המלחמה היה לו הרגשה כאילו השי"ת עומד עליו ושומרו, וממש לא הסיח דעתו מזה, וכן אמר שקיבל חיזוק מדברי רש"י על פסוק מדברי רש"י על פסוק: תָּמִים תִּהְיֶה עִם ה' אֱלֹקֶיךָ התהלך עמו בתמימות ותצפה לו ולא תחקור אחר העתידות, אלא כל מה שיבוא עליך קבל בתמימות ואז תהיה עמו ולחלקו. (פרשת שופטים י"ח י"ג) ואמר שבזמנו היו המלמדים מדקדקין שהילדים יזכו דברי רש"י אלו בעל פה, וכן יעשה כל אדם, כי הם יסוד היהדות. והוא אשר גרם לו שמיד אחר השיחרור חזר להבישמ"ד ללמוד כמו קודם המלחמה, והתבטא פעם שמיד אחרי המלחמה ראה כי ה' עמהם באהבה, שממקום לא נודע, הגיע להם ספר תורה שיוכלו לקרות בו. ובעבור כמו יום אחר המלחמה מצא דף אחד מגמרא וגם ספר ליקוטי צבי, ושמח עליהם בעל כל הון, והתחיל תיכף ללמוד בה, ובכלל למד שם יומם ולילה ולא פסק פומיה מגירסא. (תולדות צבי)

כידוע הערץ מרן רבינו הרה"ק רבי יואל טייטלבוים בעל דברי יואל / ויואל משה מסאטמאר זי"ע מאוד את רבינו ואף התבטא עליו בתואר מופלג: "ער איז א קלוגער ירא שמים", ובכל פעם שנכנס אליו בפו"פ קרא בחיבה יתירה וכיבדו לישב לימינו. סיפר רבינו, שכאשר בא לחון את פני עיר וומסב"ג, מקום מגורו של הרה"ק מסאטמאר זי"ע, נכנס אליו לקבל ברכת שלום, ושאלו הרה"ק היכן התייסד, וענה רבינו שקבע מגורו ברחוב קיעפ סטריט, אצל רחוב "לי", נענה הרה"ק מסאטמאר ואמר, הנה "לי" הוא ענין גדול בקדושה, ככתוב כִּי לִי כָּל הָאָרֶץ, ובתוך השיחה הזכיר דברי הספה"ק תולדות יעקב יוסף (פרשת במדבר אות א') שתיבת לי הוא עיקר ושורש הכל, ולזה אומר החתן להכלה "הֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת "לי", עיי"ש בדבה"ק. – וסיים על זה הרה"ק מסאטמאר, שהעיקר לא לזוז מבחינת "לי". והמשיך על זה רבינו, שאחר הרבה שנים כאשר שהה הרה"ק מסאטמאר בעיר נופש בעל המרבער אחר שעבר מחלת הסטרוק, ונכנס רבינו אליו בפדיון ופתקא, שאלו הגבאים את הרה"ק אם מכיר את רבינו, ענה ואמר ברמז "לי"... רבינו אמר פעם לחתנו כ"ק אדמו"ר מרמלדוויל זי"ע , שבתחילת בואו לארה"ב לא היה לו מורה ומדריך, ואחר איזה זמן הלך להתדבק בהרה"ק מסאטמאר זי"ע, אולם דרך עבודתו היה שונה ממה שראו שראו עיניו בבית זקינו הרה"ק בעל החקל יצחק זי"ע, על שתפס עבודתו ורואה שאצל התורות "גיבט ער זיך אויס", ואמר רבינו, הן אני הייתי אז צעיר לימים, ובכן כל פעם שהזדמן לי התעוררות לייריתי לעצמי אורת זקיני החק"י. גם סיפר אדמו"ר מרמלדוויל זי"ע, שבימי בחרותו כאשר הולע לפניו הרבנית תליט"א בתו הבחירה של רבינו, ונכנס אביו לשאול בדעת הרה"ק מסאטמאר זי"ע, שיבחו הרה"ק מאוד, ואמר עליו שהוא אמתע"ער ערליכע איד", "און די שטוב איז אזוי ווי ס'איז געווען אינדערהייס" (תפארת צבי)

כאשר יסד הרה"ק ר' יעקב יוסף טוועדרסקי מסקווירא זי"ע את שכונת "שיכון סקווירא" הרחק מזומתם העיר ויש"ב כרכים קשה, ואנשי שלומו התנונו להתיישב במחיצתו להנות נפש לדיק, עלה גם בדעת הרבני החסיד מו"ה משה באשם ז"ל לקבוע משכנו שם, וכבר אמר כן להרה"ק מסקווירא, אולם כעבור זמן התיישב בדעתו אחר שהוא מעמודי התווך בבית רבינו, ובכן אם יסע ממנו אולי יגרום מזה חלישות הדעת לרבינו, ונכנס להרה"ק מסקווירא וגילה לו מחשבת לבו וספיקותיו, ואמר שאינו רואה לבטל את קיבתו שיש לו אצל רבינו ולכן יש בדעתו לבטל את נסיעתו, ענה הרה"ק מסקווירא ואמר "אם כך תשבונך, זייער גלייך, זייער גלייך", והוסיף ואמר לו, "א איד האט מיר לעצטענס געפרעגט פארוואס ער (רבינו) האט אזא חזן?, האב איך איהם געזאגט, אז מיין א אפגעהיטענער איד, האט מען חן". (תפארת צבי)

דבר פלא יהוע בין החסידים שבשנת תשכ"א הולע לפני רבינו זי"ע לרכוש את המקום לבית מדרשו ברחוב קיעפ סט. ורבינו כדרכו לא הריס את עיניו סביבות הבנין אלא התבונן כה וכה ואיתר את קניית המקום. וכאשר נבנה בית מדרשו ויצא החולה לקדש הלבנה, ויהי כאשר הגביה את עיניו

מתורתו של רבינו

אנו אומרים בליל שבת רִבּוֹן כָּל הָעוֹלָמִים וכו' וְתֵן בָּנוּ יֵצֶר טוֹב לְעָבְדְּךָ בֶּאֱמֶת וּבְיִרְאָה וּבְאַהֲבָה. ולכאורה הא כבר יש לכל אדם יצר טוב משנת י"ג מהו הבקשה ותן בנו יצר טוב, אלא התפילה הוא שצריך היצר טוב לבא לגילוי בעבודתו יתברך, ואם כן מה כוונת הלשון ותן בנו יצר טוב, ויש לומר על פי הגמ' (ברכות נ:ד) ואהבת את ה"א בכל לבבך בשני יצרך ביצ"ט וביצה"ר ע"כ, פירש שצריך להפוך היצה"ר ליצ"ט, ולפי זה הכוונה ותן בנו יצר טוב לעבדך פירושו שיהיה כל לבבנו יצר טוב שנוכל להפך כל הלב אפילו היצה"ר ליצ"ט, ואז נוכל לעבדך באמת וביראה ובאהבה. (תולדות צבי)

אומרים קודם לימוד פרקי אבות דייקא של המשנה: כָּל יִשְׂרָאֵל יֵשׁ לָהֶם חֵלֶק לָעוֹלָם הַבָּא. וביאר כי שאר חלקי התורה לומדים כמות שהוא, אבל מסכת אבות דהם מוסרים ומדות שזכו חכמינו ז"ל לקנות בנפשם, כמו שכתבו בספה"ק בפירוש "הוא היה אומר", ר"ל מה שהוא היה בעצם, זה היה אומר, וכדי לקנות בנפש המדות שלהם, זה אי אפשר בלימוד בהעברה בעלמא, כי כדי לקנות מדות טובות, ולקבוע בנפשו לזככם ולהאירם ולתקנם, הוא עבודה שלימה. וצריכין לפנות מכל טירדה, וללמוד בעיון, ולהכניס בלבו הלימוד והמידות, שעל ידי זה יזכה שהמדות טובות יהיו קנין נפשו. והנה איתא בספר חתן סופר שמדייק למה אמר י"ש להם חלק לעוה"ב ולא יה"ה להם חלק לעוה"ב, ותי' דגם בעוה"ז מתעורר כל נפש לפעמים בתענוג להתקשר להשי"ת, וזה בחי' כמו חלק עוה"ב כח רוחני, וזה י"ש להם גם עכשיו ע"כ. ולפי"ז יובן שקודם לימוד זה דייקא שצריך לזה ישוב הדעת,

כז אב תשנ"ז [ב]

רבי שמואל צבי ב"ר אברהם אביש זי"ע כ"ק אדמו"ר מספינקא

רבינו הרה"ק רבי שמואל צבי הורוביץ מספינקא בעל תפארת צבי זי"ע הנקרא בלשון חיבה רבי הערש'עלע מספינקא נולד ט' תמוז שנת תרפ"א לאביו הרה"ק ר' אברהם אביש מקראלי זי"ע בן הרה"ק ר' נפתלי בעל קדושת נפתלי זי"ע בן הרה"ק ר' יהודה זי"ע בן הרה"ק ר' יעקב ממעליץ זי"ע בן הרה"ק רבי נפתלי צבי הורוויץ ראש שושלת ראפשיץ בעל זרע קודש זי"ע בן הגה"ק ר' מנחם מענדל מלינסק זי"ע בן הגה"ק ר' יעקב יוקל מלינסק זי"ע נכד הגה"ק ר' מאיר הלוי הארוויץ בעל מהר"ם טיקטין זי"ע בן הגה"ק ר' שמואל שמעלקא מטורנא זי"ע בן הגה"ק ר' יהושע הארוך זי"ע בן הגה"ק רשכבה"ג ר' פנחס איש הארוויץ זי"ע גיסו של רבינו ר' משה איסרליש בעל הרמ"א זי"ע. ולאמו הרבנית הצדיקת מרת הינדא שיינדל ע"ה בתו של הרה"ק ר' יצחק אייזיק ווייס בעל חקל יצחק מספינקא הי"ד זי"ע בן הרה"ק ר' יוסף מאיר ראש שושלות ספינקא בעל אמרי יוסף זי"ע בן הגה"ק ר' שמואל צבי ווייס דומ"ץ מונקאטש זי"ע בן הרה"ק ר' אברהם דומ"ץ מונקאטש טבריה זי"ע בן הרה"ק ר' שמואל צבי ווייס זי"ע

להסתכל על הלבנה, רעדה אחזתו כשהבחין לפעמו כי בית מדרשו שוכן בקירוב בית תיפלות, ועל לאש הבנין מתנוסס שתי וערב סמוך לבית מדרשו, רבינו הזדעזע בכל גופו ולולו כי הדבר נוגע על עומק נפשו ויש לו צער גדול ועוגמת נפש מכך. בזמן קצר אחר זאת מירע מופת חותך, שהאדם בראש הבנין נפל לפתע פתאום יחד עם הסמל המשוקץ שבראשו, וכל המאמצים לאחזור ולתקנו הועלו חרס, וכל ימי קיום הבנין (עד שלהי שנת תשס"ד העבר) עמד הבנין בלא הסמל המתועב בראשה, ויהי לנס.

במשך השנים בלו רבים להסתופף בצל קדשו, ובפרט נכנסו בקודש פנימה להיפקד בדבר ישועה ורחמים, ולהיוועץ בדעת קדשו, כאשר ידוע היה לחכימאי דיהודאי, ורבים נושעו על ידו, בישועות נפלאות למעלה מדרך הטבע.

פעם אחת הובא לפני רבינו זי"ע, כוס של שתיה והיה מונח על שולחנו, ובנתיים ראה שיש בו נמלה קטנה בתוך הכוס, והראה אותה לרבינו, ואמר רבינו בענוותנותו, לא בחנם נזדמן לי מן השמים לראות נמלה קטנה בו, שהרי כבר אמר אבי החכמים שלמה המלך ע"ה: לֵךְ–אֶל–נְמָלָה עָצֵל רְאֵה דְרָכֶיהָ וַחֲכָם. (משלי ו' ו') ולכן לפי האמת היו צריכין לילך אצל נמלה ללמוד ממנה, וכיוון שלא הלכתי אצלה, נזדמן לי מן השמים בחמלת ה' עלי נמלה קטנה כדי שאוכל ללמוד ממנה, ע"כ. (נחלת צבי)

נאכען ביטער'ן קריג איז רבינו זי"ע געווען אין פעלדאפינג, פארליילט הרה"ח ר' יה"כ ז"ל אז דאס ערשטע קינד וואס איז נולד געווארען לארטען נאכען קריג איז געווען ביי איס, עס איז געווען דאס ערשטער נאכט פון סוכות. ווען רבינו זי"ע האט געהערט פון די גוטע נייעס איז ער מתוך שמחה בלי הגזמה געטאנצען א גאנצע נאכט, אז ב"ה עס גייט זיך שוין אויף שטעלן א נייע אידישע דור.

איך האב געהערט פון הרה"ח ר' משה מייזענבערג הי"ו אז אין די יאהרן וואס ער האט געארבעט אין אפיס פון ישיבת סאטמאר, פלעגט ער אפטמאל איבערגעבן פארן רבי'ן מרן רבינו הרה"ק רבי יואל טייטלבוים בעל דברי יואל / ויואל משה מסאטמאר זי"ע פונען הלך ילך. האט ער אמאל געזאגט פארן רבי'ן אז דער ביכור רעדט זיך אפ אז שכר לימוד איז זייער טייער. פרעגט איס דער רבי: יעדער רעדט זיך אפ? זאגט ער ניין ניש יעדער, ווייל גראדע איז כ"ק אדמו"ר רבי הערשעלע ספינקער זצ"ל מרוסיפגעקומען אין אפיס פון די ישיבה, און געזאגט אז לויט זיין

אומרים י"ש להם חלק לעוה"ב, שכבר עכשיו יש לכל נפש חלק עולם הבא, שזה ישוב הדעת ותענוג ולב פתוח, ועי"ז יוכלו ללמוד בעיון וליתן כל דעתו בהלימוד, ולהכניס בלבו ההשגות והמדות של מסכת אבות. ויה"ר שנזכה לישוב הדעת ולהדבק במדותיו של השי"ת מתוך שמחה ונחת. (תולדות צבי)

מסוגל להשראת השכינה

מקוה הוא מסוגל להשראת השכינה, דכתיב: וְרוּחַ אֱלֹקִים מְרַחֶפֶת עַל פְּנֵי הַמָּיִם. (בראשית א' ב') וכשטובל, הוא בתוך המים אל כן השכינה שורה על ראשו.

הדרכות ישרות מרבינו זי"ע

עס האט דערציילט הרה"ג ר' איתמר טוביה קויפמאן שליט"א: עס איז געווען אמאל א תקופה וואס עס האט זיך אריין געכאפט געוויסע שוואכקייט צווישן די תלמידים אין די ישיבה, בין איך דעמאלט אריין צו כ"ק אדמו"ר מספינקא זי"ע האב איך אים פארציילט ווי שווער עס גייט- איבערהויפט ווען עס איז געווען אפילו עלטערן וואס האב נישט יורד געווע לעומקן של דברים, ממילא האבן זיי נישט מיטגעארבעט, - מיין שאלה איז געווען, וואס טוט מען , צי זאל מען עס נאכלאזן און נישט טון אין דעם ענין? כדרכו בקודש פלעגט די רבינו זיך אסאך מאל פארטראכט מיט צוגעמאכטע אויגן, דערנאך האט ער זיך אויפגעכאפט און אנגעכאפט מיינע הענט, און פרעגט מיר: זאג מיר, זאג מיר, ווער האט איינגעשטעלט די וועלט אין דעם מצב? ! מיר האב עס אזוי איינגעשטעלט, אדער דער בורא עולם האט עס אזוי אויסגעשטעלט? ! האב איך גענטפערט: אוודאי, האט דער באשעפער אלעס געמאכט, וואס טוען מיר דען ? " האט ער מיר געזאגט: וויסן זאלסטו אזוי ווי דו זעסט די וועלט, ווי אזוי דאס פירט זיך, דאס איז זיי רצון אז די וועלט זאל זיך יעצט פיר אין דעם מצב, עס איז נישט שייך זיך צו באקלאגן אויף די הנהגה, וואלט געווען דער רצון הבורא אז די וועלט זאל אנדערש אויסזעהען, וואלט עס אנדערש געווען, מיר דארפן מיט גיין מיט דעם רצון הבורא, ווי אזוי ער האט אויסגעשטעלט די וועלט, און טון דאס בעסטע וואס עס איז אין אונזערע הענט, מען פארלאנגט נישט מער פון אונז, די איבעריגע וועט מען שוין פון הימל משלים זיין. (זקניך ויאמרו לך)

עס האט פערציילט הרה"ג ר' דוד שלמה עקשטיין שליט"א מנהל רוחני במתיבתא קרית יואל: אלס יונגערמאן פלעג איך אסאך מאל אריינגיין צום רבי'ן זיך דורכשמועסן און שואל עצה זיין אין פארשידענע פריוואטע ענינים, איז איינמאל אויסגעקומען אז איך האב דערציילט אז איך פלעג גיין צו מלוה מלכה אין א היימישן בית המדרש, אבער אזוי ווי דארט פלעגט מען קענען אמאל רעדן אויף אנשים מכובדים, האב איך אויפגעהערט צו גיין, ווייל איך וויל נישט הערן קיין לשון הרע. האט מיר די רבי געהייסן אז איך זאל ווייטער גיין צו די מלוה מלכה. האב איך געזאגט "אבער מ'רעדט דארט לשון הרע". האט די רבי געזאגט: אינדערהיים האט מען געזאגט א פשט "גדולה הכנסת אורחים יותר מקבלת פני השכינה", ווייל די געסט וואס קומען זענען אמאל נישט אזוי ערליך און נישט אזוי איידל אז זיי פארטרייבן די שכינה מיט זייער התנהגות, אבער נאך אלץ לוינט זיך אריינצונעמען געסט אפילו די שכינה גייט אוועק פאר די מצוה פון הכנסת אורחים, האט דער ספינקער רבי געזאגט: "איך וויל אז דו זאלסט יא גיין צו די מלוה מלכה, איי מ'רעדט דארט אויף געוויסע מענטשן וואס איז נישט אויסגעהאלטן? אבער איידער דו זאלסט ח"ו אנקומען אויף די אנדערע זייט איז כדאי זאלסט יא גיין דארט, נאר דו דארפסט נישט רעדן. (זקניך ויאמרו לך)

חשבון מלא על הלבנה, רעדה אחזתו כשהבחין לפעמו כי בית מדרשו שוכן בקירוב בית תיפלות, ועל לאש הבנין מתנוסס שתי וערב סמוך לבית מדרשו, רבינו הזדעזע בכל גופו ולולו כי הדבר נוגע על עומק נפשו ויש לו צער גדול ועוגמת נפש מכך. בזמן קצר אחר זאת מירע מופת חותך, שהאדם בראש הבנין נפל לפתע פתאום יחד עם הסמל המשוקץ שבראשו, וכל המאמצים לאחזור ולתקנו הועלו חרס, וכל ימי קיום הבנין (עד שלהי שנת תשס"ד העבר) עמד הבנין בלא הסמל המתועב בראשה, ויהי לנס.

במשך השנים בלו רבים להסתופף בצל קדשו, ובפרט נכנסו בקודש פנימה להיפקד בדבר ישועה ורחמים, ולהיוועץ בדעת קדשו, כאשר ידוע היה לחכימאי דיהודאי, ורבים נושעו על ידו, בישועות נפלאות למעלה מדרך הטבע.

פעם אחת הובא לפני רבינו זי"ע, כוס של שתיה והיה מונח על שולחנו, ובנתיים ראה שיש בו נמלה קטנה בתוך הכוס, והראה אותה לרבינו, ואמר רבינו בענוותנותו, לא בחנם נזדמן לי מן השמים לראות נמלה קטנה בו, שהרי כבר אמר אבי החכמים שלמה המלך ע"ה: לֵךְ–אֶל–נְמָלָה עָצֵל רְאֵה דְרָכֶיהָ וַחֲכָם. (משלי ו' ו') ולכן לפי האמת היו צריכין לילך אצל נמלה ללמוד ממנה, וכיוון שלא הלכתי אצלה, נזדמן לי מן השמים בחמלת ה' עלי נמלה קטנה כדי שאוכל ללמוד ממנה, ע"כ. (נחלת צבי)

נאכען ביטער'ן קריג איז רבינו זי"ע געווען אין פעלדאפינג, פארליילט הרה"ח ר' יה"כ ז"ל אז דאס ערשטע קינד וואס איז נולד געווארען לארטען נאכען קריג איז געווען ביי איס, עס איז געווען דאס ערשטער נאכט פון סוכות. ווען רבינו זי"ע האט געהערט פון די גוטע נייעס איז ער מתוך שמחה בלי הגזמה געטאנצען א גאנצע נאכט, אז ב"ה עס גייט זיך שוין אויף שטעלן א נייע אידישע דור.

איך האב געהערט פון הרה"ח ר' משה מייזענבערג הי"ו אז אין די יאהרן וואס ער האט געארבעט אין אפיס פון ישיבת סאטמאר, פלעגט ער אפטמאל איבערגעבן פארן רבי'ן מרן רבינו הרה"ק רבי יואל טייטלבוים בעל דברי יואל / ויואל משה מסאטמאר זי"ע פונען הלך ילך. האט ער אמאל געזאגט פארן רבי'ן אז דער ביכור רעדט זיך אפ אז שכר לימוד איז זייער טייער. פרעגט איס דער רבי: יעדער רעדט זיך אפ? זאגט ער ניין ניש יעדער, ווייל גראדע איז כ"ק אדמו"ר רבי הערשעלע ספינקער זצ"ל מרוסיפגעקומען אין אפיס פון די ישיבה, און געזאגט אז לויט זיין

מקום קבורתו : washington floral park cemetery 109 Deans Rhode Hall Rd Monmouth Junction, NJ 08852

זרעו אחריו

בניו: כ"ק אדמו"ר הרה"ק רבי ישכר דוב בערים, בעל דברי ישכר מספינקא זיע"א, כ"ק אדמו"ר רבי מאיר אברהם אביש מבית ילחק ספינקא שליט"א, כ"ק אדמו"ר רבי אליעזר ילחק אייזיק מתולדות לבי ספינקא שליט"א, כ"ק אדמו"ר רבי נטע מטבא דשמואל ספינקא שליט"א, כ"ק אדמו"ר רבי נפתלי מקראלא שליט"א

חתניו: כ"ק אדמו"ר הגה"ל רבי אברהם מעכעלאוויטש מראדוויל זצ"ל, ककש"ת הגה"ל רבי פינחס שלום האגער, בעל אור שלום מוויזשניץ ב"פ זצ"ל, הגה"ל רבי יחיאל וואגשאל אבד"ק תפארת משה שליט"א, הגה"ל אבד"ק אמבראווא שליט"א, הגה"ל רבי שלמה לויפער אבד"ק קראלי מאנסי שליט"א, הגה"ל רבי דוד שלמה שטיין, ראש הכולל דבית ילחק ספינקא שליט"א

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

כז אב ה' ת"ח

רבי יהושע חריף ב"ר יוסף זי"ע בעל מגיני שלמה מקראקא

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

רבינו הגה"ק רבי יהושע חריף בעל מגיני שלמה זי"ע אחי הגה"ק ר' מרדכי מווילנא זי"ע נולד בווילנא בשנת שנ"ג לאביו הגה"ק ר' יוסף זי"ע. ולאמו הרבנית הצדקות מרת היצל ע"ה

רבינו כבר בקטונתו ראו בו שגדולות נולד, כי יהושע מלא רוח חכמה ובמסירת נפש קיים אדם כי ימות באהל, ועוד בימי נעוריו ידע בע"פ ש"ס וכל ספרי הפוסקים שו"ת הראשונים ואחרונים, בבחרותו למד בישיבת הגאון ר' שמואל הרמתי אב"ד פרעמישלא זי"ע ומשם עלה לישבת רבינו המהר"ם מלובלין זי"ע ואח"כ לישיבת הגה"ק ר' יהושע פאלק כ"ץ בעל הסמ"ע זי"ע בלבוב בדיבוק חברים גדולים, מהם הגה"ק ר' מאיר כ"ץ זי"ע אבי הגה"ק השד"ך זי"ע הגה"ק ר' אפרים זלמן שור בעל תבואות שור זי"ע הגה"ק ר' שמואל זנוויל זי"ע חותן הגה"ק ר' משה לימא מבריסק לליטא בעל חלקת מחוקק זי"ע.

עוד הי' צעיר לימים כשלקח לו לאשה הרבנית הצדקות מרת מרים ע"ה בת הגה"ק הקצין ר' שמואל מבריסק לליטא זי"ע הנקרא ר' שמואל ר' משה ר' הילגש מבריסק, בן הגה"ק ר' משה פו"מ מבריסק זי"ע בן הגה"ק ר' הלל זי"ע.

נתקבל לאב"ד הורלאנא ואח"כ לטיקטין, ומשם נבחר למלאות מקום רבו הגה"ק בפרעמישלא זי"ע, ומשם נבחר לאב"ד בריסק לליטא, והלך ללבוב בחוץ לעיר, ולבסוף ימיו נבחר למלאות מקום הגה"ק ר' נתן נטע שפירא בעל המגלה עמוקות זי"ע בעיר קראקא אב"ד ורוש מתיבתא, בעוד שהי' רבינו הב"ח זי"ע אב"ד שם רק לעת זקנתו לא הי' לו כח לנהל ישיבה גדולה.

לבית מדרשו נאספו לאלפים גדולי הדור, וביניהם הגאונים האדירים הגה"ק ר' שבתי הכהן הש"ך זי"ע הגה"ק בעל עטרת זקנים זי"ע הגה"ק ר' גרשון אשכנזי בעל עבודת הגרשוני זי"ע והאחיים הגאונים הגה"ק ר' אריה לייב אב"ד קראקא הנקרא ר' לייב פישלס זי"ע, ואחיו הגה"ק ר' צבי הירש ב"ר זכריה מענדל זי"ע.

ושמעו של רבינו הלך מסוף העולם ועד סופו, והאיר עיני חכמים בהלכה, ועוסק בקיאותו וחריפותו הי' להפליא, וגדולי דורו כינוהו רבינו בשם הכבוד ר' יהושע חריף והי' כחל בדרי רכבה"ג, והי' אלו תורה וגדולה במקום אחד עשיר אדיר, נשיא ישראל, וכל דייני העיר הגאונים הי' כפופין לרבינו ותחת דגלו הי' הדיינים הגאונים הגה"ק ר' יהודה זעלקיל מזייא אשכנזי חתן הב"ח זי"ע הגה"ק ר' ברכי' ביר"ך שפירא בעל זרע ברך זי"ע והגה"ק ר' מרדכי קרשניק זי"ע והגה"ק ר' צבי הירש הכהן זי"ע.

רבינו הי' הון ועושר בביתו ולא קיבל שום פרס מהקהל, והכל עשה חנם בלא כסף, חיבר ספרים הרבה על כל מקצועות התורה בנגלה ובנסתר ומהם ספר מגיני שלמה להליץ בעד רש"י הק' זי"ע מקושיות התוס'. וספר שו"ת פני יהושע להלכה שבו פלפול עם כל גאוני דורו. וגם מובא תשובותיו בשו"ת גאונים בתרא, בשו"ת הב"ח החדשות ושנות, ובספר גבורת אנשים מאבי הש"ך, והי' כחו גדול מאד להתיר עגונות, שגם רבינו הב"ח בספיקתו בהיתר עגונה שלח דבר לפני רבינו למצא לה היתר.

רבינו הגיד לתלמידיו שרבינו הרש"י בא אליו ונתן לו תורה שהאילו מפי אריות מקו' בעלי התוס' והבטיח לו שיבא בעת פטירתו עם כל תלמידיו לקבלו, וכן הי' שחלי שעה לפני הסתלקתו כשהיו אצל רבינו גדולי הדור, אמר רבינו פנו מקום לרבינו רש"י וכל קדושיו עמו שבאו לקבלו בשמחה, להראות לי דרך החיים באשר עמלתי לימינו תמיד להרץ קשיות התוספות על רש"י הק' זי"ע. ובשנת ת"ח שבק רבינו חיים לכל חי' בן נ"ה שנה ביום כ"ז מנחם אב שבת קודש ונקבר למחרתו ביום א' כ"ח מנ"א ומונ"כ בקראקא.

נשאר אחריו בניו הגאונים שילאו מהם גאונים ולקיים פרנסי הדור ומנהיגיו, שכמעט אצל כולם הי' תורה וגדולה במקום אחד דור אחר דור. הגה"ק ר' משה ראב"ד קראקא זי"ע ששימש שם בתור דיין ראשון יותר מארבעים שנה. הגה"ק ר' חיים אב"ד קאליסיא זי"ע והגה"ק ר' יהודה אריה לייב פרנס מקראקא זי"ע.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

ספרי רבינו

כז אב תשע"ה

רבי משולם פייש ב"ר מרדכי הלוי בעל עבודת עבודה אבדק"ק טאהש

מרן רבינו הרה"ק רבי משולם פייש סג"ל לאווי זיע"א אבדק"ק טאהש בעל עבודת עבודה נולד ביום ג' ניסן תרפ"א לאביו הגדול מרן הרה"ק רבי מרדכי זיע"א אבד"ק דעמעטשער בן הרה"ק רבי אלימלך זיע"א אבד"ק טאהש, הנקרא הסבא קדישא (חתן הרה"ק רבי יצחק אייזיק ווייס זיע"א אבד"ק סוואליאווא) בן הרה"ק מרן רבי משולם פייש זיע"א ראש שושלת טאהש הנקרא השרף מטאהש, ולאמו הרבנית הצדקנית מרת צירל ע"ה בת הרה"ק רבי יעקב פעקעטע הנקרא ר' יעקב דערזשער, ולמב"ק מחסידי אשוואר, וחתן הרה"ק רבי צבי אביגדור פיש מנאפקאר זיע"א. מעמד הברית התקיימה בעיר מגורי אביו דעמעטשער, כאשר זקינו הק' מרן מהר"א מטאהש זיע"א הגיע ונתכבד בסנדקאות, וש"ב מרן הרה"ק רבי משה שמואל הלוי מקאסאן זיע"א שימש כמוהל באותו מעמד

מיום עמדו על דעתו של רבינו הי' לו השגות גדולות ונפלאות של לקוח ומלרגות רמות, וכבר בילדותו העידו עליו כי נולד לגדולות וכי עתיד הוא להזהיר ולהאיר מזיו הודו וקדושתו על בני ישראל, בילדותו כאשר ביחד פעם ברכת אשר יצר כדרכו בקודש כל השנים, ראתה אמו הצליקת איך שקבולת ילדים לוגעים על הנהגתו, הוכיחה אותם כי לא יחרק הזמן וגם אנשים פשוטים יוכחו בגדלותו.

רבינו ינק תורה מדודו רבו הרה"ק ר' מנחם בראלי בעל באר מנחם מקאלוב זיע"א חתן הרה"ק הראשון לבית טאהש זעי"א, שם עלה ונתעלה ביגיעת התורה על שנת תרל"ח, עם הסתלקות רבו זה, עבר רבינו לבית זקינו הק' בטאהש שם גדל והיה לאיש, וזכה להסתופף אצלו כל הזמן כאשר מקבל ממנו כל תורתו ועבודתו בקודש.

בשנות הזעם שתה רבינו את כוס התרעלה, כאשר מתנסה בהרבה נסיונות קשים אשר עמד נגדם בעוז ובגאון, על שזכה בחסדי ה' להינצל מצרני הנאצים ימ"ש בחסדי ה'.

אחר המלחמה הקים את ביתו עם זו' הרבנית הצדקנית מרת חוה ע"ה בת הרה"ל רבי יהודה ווייגגארטן זצ"ל מנקיי הדעת שבירושלים, ובאותו עת בהיותו שריד לשושלתא קדישא לבית טאהש נעתר לבקשת קומץ החסידים באונגארין שעוד הסתופפו בצל זקינו הק', לבוא לשמש להם כמורה דרך, ואכן קיבל רבינו את עטרת ההנהגה, ועבר להתגורר אצליהם בעיר נילדהאז הקדובה, שם ניהל ברמה את עדת טאהש.

באותו עת הוסמך רבינו להורלאה ע"י מרן הגה"ק רבי משה אחרי פריינד זיע"א לימים מרא דאתרעא דישראל, אשר הפליא את בקיאותו העצומה בלל הירא"ש המופלאה שלו, ברבות הימים אמנם קרע רבינו את כתב היתר הורלאה, וגילה שעשה כן בכדי לשבור את המידות, היות והיא"ר פיתה אותו שכבר אין לו צורך לחזור על ההלכות כי יש לו כבר היתר הורלאה.

בחודש אדר תשי"א תקע רבינו את יתדו בעיר מאנטרייאל שם הקים את בית מדרשו, ושב שם כמה שנים, עד שבשנת תשכ"ג זכה לבסס את הקהלה הק' מחוץ לעיר, והקים את קרית טאהש תע"א המעטירה, כאשר בתחלה בנה את בנין הישיבה, ובהמשך הוקמו שאר המוסדות הק' העומדים עד היום לשם ולתפארת.

עבודתו בקודש היתה במסירות נפש ממש, הן בעבודת התפלה ואמירת התהלים לפניה שהיתה ביגיעה עצומה, ושעות ארוך פעל רבינו בתפילתו אז. ובפרט בעבודת הצדקה שהיה שר הצדקות ממש, ובדורינו לא נראה עוד אחד כמותו גדול במידת הצדקה ובאופני החכמה שבו חילקם.

פעם נכנס יהודי נזקק לרבינו, ושלח את הגבאי שיביא לו מקצה הבית השני שלוש מאות דולר, כאשר יצא הגבאי מן החדר שלף רבינו את נעלו והורה ליהודי להוציא במהירות לפני שהגבאי יחזור את כל תכולת הנעל... היהודי שלף משם כמה אלפי דולרים ורבינו אומר לו "המתן עוד כמה רגעים והגבאי יביא לך עוד שלוש מאות..."

סכומים גדולים לוה רבינו לעיתים קרובות עבור צדקותיו הרבים, אולם פעמים רבות היו ההלוואות לטובת המלוים ולאו דוקא לצרכי הרבי, היה יהודי בניו ירצה אשר הלוה לרבינו סכום גדול, וכאשר הגיע זמן הפירעון דחה רבינו את הזמן שוב ושוב משך תקופה ארוכה. באחד הימים פקעה סבלנותו של המלוה ושלח אל רבינו שליח ויהי על השליח לשאול את רבינו 'מה עם הפסוק "לווה רשע ולא ישלם"... כאשר שמע רבינו את השאלה השיב "ראשית, לווה רשע נאמר על מי שאין בכוונתו לשלם ואני בכוונתי לשלם, אולם שאל נא אותו האם לא ראה ברכה בעסקיו מעת שהלוה לו את הכסף"... השליח חזר לשמשלחו אשר הודה בפה מלא כי אכן רווחיו נתברכו בכפליים מעת ההלוואה ועד עכשיו...

שמעתי מאחד ממקורביו, כי פעם ביקש ממנו רבינו לפעול על גביר מפורסם בטורונטו שיגיע אליו כדי להתרימו למוסדות, וכמה וכמה פעמים ניסה ליצור עמו קשר אולם בכל פעם היתה סיבה אחרת אשר מחמתה לא עלה הדבר בידו, באחד הימים התעניין אצלו רבינו "מה עם גביר פלוני מטורונטו", השיב לו מקורבו "רבי, כ"כ קשה להגיע אליו..." אמר לו רבינו "לא, אל תאמר כך, והרי שנה שעברה חילק אותו גביר מליוני דולרים למוסדות תורה, אתה חושב שהוא פנה אל המוסדות, לא, הם פנו אליו, הרי אתה רואה שכן אפשר להשיגו, רק תאמר כך, קוק ווי שווער איז פאר מיהס אנצוקומען צו אונז..." (ראה כמה קשה לו להגיע אלינו...)

מעשה נורא מסופר על עסק הסיפורים קודם התפילה, היה זה כאשר העיירה טאהש היתה מסובכת בחובות לעירייה אשר לו לעקל את בנייני המוסדות ולמוכרם לכל המרבה במחיר, ובדרך כלל כאשר אירע כן היה הרבי שולח את אחד הנגידים מתומכי המוסדות שיתתף במכרז ויקנה את הבנין מהבנק. פעם אחת העמידו הבנקים למכירה את בנין בית המדרש הגדול ועוד כמה בניינים מסביב, ובעת המכרז היה שם גוי אשר התעקש בכל תוקף לקנות את הבניינים, וכל הזמן העלה את המחיר והיה מוכן לקנות בכל מחיר, ובאו להזכיר את הענין לפני הרבי. אותו יום חל היארצייט של הרה"ק ר' שלומל'ה קארלינער זי"ע, ולפני התפילה עמד הרבי עם הטלית ובמשך שעה תמימה סיפר מעשיות על הרה"ק מקארלין, לבסוף אמר הרבי כי קדושתו של רבי שלומל'ה קארלינער היתה גדולה כ"כ שבעת שהיה צריך להפטר מגוי אשר הציק לישראל, היה צריך לצאת לבית הכסא ורק שם היה יכול לחשוב מן הגוי, ורק שם במקום טומאה היה יכול להרהר בגוי ולפטרו מן העולם... וברגע שסיים הרבי את המעשה הניח את הטלית על השולחן ויצא לבית הכנסת להכין עצמו לתפילה ומיד בחזרו התחיל להתפלל בלי הפסק. מעת שהתחיל להתפלל עד ברוך שאמר היה אורך בערך שעה, ובאמצע התפילה הקפיד מאד שלא להפסיק לשום ענין בעולם, כאשר אחז לפני ברוך שאמר נכנס לבית המדרש היהודי אשר נשלח לקנות את הבניינים ורמז לרבי כי בדלתו אומר דבר מה, אולם הרבי בדרכו לא הפסיק והמשיך בתפילה, רק כאשר היהודי דפק שוב ושוב ולא הניח לו שאל הרבי "נו", או אז גישר לו היהודי בשמחה כי ליבו של הגוי המציק לבניינים דמם בפתאומיות והתפגר... ומיד המשיך הרבי 'ברוך שאמר והיה העולם'... כן יאבדו כל אויביך ה'!

רבינו נערץ בעיני כל לציקי דורו ולציקי דור הקודם שאמרו אחריו מקודש מקודש, ומכל קווי תבל שיחרו לפתחו ליעוות ורפואות, ולצדקות, כאשר כל אחד יוצא משם שמח וטוב לב כאשר ישועה באמתחתו ועוד לילה לדרך כסף כפי הצורך.

בשנים האחרונות נחלש רבינו במאוד בעוון הדור, אמנם עדיין זכו לראותו בקודש יוצא בקהל עדת מרעיתו, ובשבוע ימים לפני ההסתלקות עוד ערך שמחת נישואין לנכדתו, כאשר שהה בחוץ והביט על לאן מרעיתו.

ביום ז"ך מנחם אב תשע"ה נחשכו המאורות, ורבינו עלה ונתעלה לגנזי מרומים, והובא לקבורה בעיר מגוריו טאהש.

כ"ז מנחם אב יומא דהלולא של רבינו זי"ע ויום הכפורים חלים תמיד באותו היום. כי יום כפורים מכפר, ומיתת צדיקים מכפרים [מעוד קטן כ"ח](כ"ק אדמו"ר מטאהש שליט"א)

זרעו אחריו, בנו הגה"ל רבי מרדכי זצ"ל, בנו מ"מ כ"ק אדמו"ר רבי אלימלך שליט"א אבד"ק טאהש, וחתניו: כ"ק אדמו"ר מהאלאש שליט"א, כ"ק אדמו"ר מליזענסק שליט"א, הגה"ל אבד"ק משכנות לאביר יעקב מאנסי שליט"א, הגה"ל ר' יוסף ירחמיאל כהנא שליט"א ראש הכוללים בטאהש.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

בדרך צחות

פ"א בחנוכה אמר לבחורי הישיבה שילכו בזריזות לקרוא קר"ש על המטה ולשון תיכף מיד, ואמר לפרש זאת בדרך צחות: דחנוכה הוא נוטריקון חנו כ"ה שחנו הוא מלשון חנייה ומנוחה דהיינו שילכו לנוח ולשון על ידי כ"ה דהיינו על ידי כ"ה אותיות של קר"ש שיקראו בתחלה,(שְׁמַע יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹקינוּ ה' אֶחָד) וזה נר חנוכה אחר הדלקת הנרות ילכו לחנייה בכ"ה הנ"ל. (ילקוט הרועים זמירות חנוכה טאהש)

סגולה להעמיד בנים טובים

המתפלל תפלת מעריב בכונה הרי זה לו לסגולה שיזכה להעמיד תולדות קדושים דורות ישרים ומבורכים, כמו שיעקב אבינו ע"ה זכה להעמיד י"ב שבטי ה' בכח תפלת ערבית שתיקן מקודם.(עבודת עבודה פתגמי קודש)

סגולה להמשיך ישעות

כאשר רואה באחד שעושה מעשה אשר לפי ראות עיניו נראה כעוולה וחטא, מיד דן אותו בלבו לכף חוב, ועל ידי זה עובר על מצות עשה מפורשת, שהתורה חייבה לדון את כל אדם לכף זכות, כמפורש בכתוב (ויקרא י"ט ט"ו) בצדק תשפוט עמיתך. ואחרי כן אם חלילה פגעה בו מדת הדין, מתמיה על הדבר: למה אירע לו כך? ומבקש עצות וסגולות להוושע, ואינו מתבונן כי מפורש אמרי חז"ל(מסכת יומא י"ט) החושד בכשרים לוקה בגופו, והוא חושד בכשרים לא אחת ביום ולא שתים. ומי אשם בכל זה? רק הוא בעצמו, כי הוא הביא את עצמו לידי זה בשאט נפש.(עבודת עבודה פתגמי קודש)

סגולה ימי חנוכה להמשיך ישעות

לדוד ה' אורי וישעי (תהלים כ"ז) יש לרמז ד'לדוד רומז לנורות חנוכה שהם ל"ו נרות ועם ח' שמשים בגימטריה מ"ו כמספר "לדוד" ה' אורי: דבחנוכה הקב"ה מאיר לנו באור הגנוז, וע"כ אנו זוכים בימים אלו לישועות וזהו "וישעי". (ילקוט הרועים זמירות חנוכה טאהש)

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

כח אב תרפ"ו

רבי יעקב חיים זעליג ב"ר יחיאל מיכל זי"ע בעל ירח למועדים

רבינו הרה"ק רבי יעקב חיים זעליג גאלדשלאג בעל ירח למועדים מו"ץ ור"ם בעיר ווארשא זי"ע נולד בשנת תרי"ג לאביו הרה"ק ר' יחיאל מיכל אב"ד שעפס הנקרא העלוי משרענצק זי"ע מגזע הגה"ק רבינו שבתי הכהן בעל שפתי כהן- הש"ך זי"ע ומגזע הגה"ק ר' יחיאל מיכל מנעמרוב זי"ע, ולאמו נכדת הגה"ק רבינו יהושע העשיל מקראקא בעל חנוכת התורה זי"ע ולהגה"ק רבינו דוד הלוי בעל טורי זהב-טו"ז אב"ד לבוב זי"ע

שער לבית חיים בווארשא

אידשע קווארטעל ווארשא בשנת תרצ ט

רבינו היה גאון מובהק, היה בן כ"ג שנה כשנתקבל לאב"ד טשערווינסק ושם הוציא לאור ספרו ירח למועדים ואחר כן נתמנה לאב"ד בעיר לובלין, ובסוף ימיו נתמנה רבינו למו"ץ ור"ם בעיר וואַרשא פוילן, נדפסו ממנו בלבד ספרו ירח למועדים על התורה ועל המועדים, בדרך פרד"ס, ספר כוכב מיעקב עה"ת ומועדים, שו"ת ויחי יעקב על ד' חלקי שו"ע, ספר מרוס הריס, ועוד שאר ספרים נכבדים.

נסתלק לגנזי מרומים כבן ע"ג שנים כ"ח מנחם אב בשנת תרפ"ו זי"ע ומנחתו כבוד בוואַרשא

נשאר אחריו בנו הרה"ק ר' יהושע העשיל דוב אב"ד פשיטש זי"ע חתן הרה"ק ר' אליהו לערמאן בעל אור אליה זי"ע

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

ספרי רבינו

מתורתו של רבינו

קדש לי כל בכור וג"ו (שמות י"ג) ויאמר משה וג"ו זכור את היום הזה וג"ו ולא יאכל חמץ, מה ששינה מסדר ציוויו ית' שהוא ציוהו על קידוש בכורות והוא השתיל זכור את היום וג"ו והסמיך איסור אכילת חמץ. נראה לי שהכל רומז על ענין אחד והוא על ענין הראשית כידוע ממשה רבינו ע"ה ההתחלה פועלת חצי הכל כי לעולם פעולת הראשית עושה רושם חזק בלבו שלא תסור המעשה ההוא מלבו וכבר האריך בזה הרע"פ בבינה לעתים ע"ש. שזהו ענין הבכורים כדי לקבוע בלבו אמונתו יתברך שמו מיל בראשית בכור תאנתו ולכן בחר ה"ת ימי הבחרות מחיי שנות האדם כנזכר וזכור את בוראיך בימי בחרותיך וכן אמרו בתשובה אשרי איש וג"ו ולא אשרי אשה אשרי מי שעושה תשובה בשעה שהוא איש. וכן אמר החכם מכל אדם חנוך לנער וג"ו גם כי יזקין וג"ו כי הראשית כמו חצי הכל לקבוע בלב לזמן רב ולעשות בו רושם חזק. והוא לדעתי דרך צחות בפסוק. (כוכב מיעקב ח"ב)

טוב תתי אותה לך מתתי אותה לאיש אחר: (פרשת ויצא כ"ט י"ט) יש להבין. וכי כך הי' אוהב לבן ליעקב והלא בקש לעקור את הכל ואי דרך שקר דבר למה הודיעה התורה דבריו שדיבר דרך שקר בלשון תרמות? אבל י"ל דרך צחות שלבן שביקש לעקור את הכל. כאשר הבין בבתו רחל שהיא צדיקות, וגם ביעקב ראה והכיר תמימותו וצדקתו, חשב לאמור אם תנשא בתי לאיש אחר, ויעקב גם הוא ישא אחרת, הלא ירבו צדיקים הרבה בעולם, כי שניהם יולידו. לכן מוטב שאתן את רחל בתי ליעקב. כדי שימעטו צדיקים בעולם. וזהו אומרו טוב תתי אותה לך וכ"ו. [דבר זה שמעתי. ולא ידע לי מי בעליו] (כוכב מיעקב ח"א)

דרך ירך לענו... וללקט ששים
פרנס
לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

כח אב תרנ"ג

רבי נפתלי צבי יהודה ב"ר יעקב בעל העמק שאלה הנצי"ב מוואלוזין

רבינו הגה"ק רבי נפתלי צבי יהודה ברלין ראש ישיבת וואלוזין בעל העמק שאלה הנקרא הנצי"ב מוואלוזין זי"ע נולד בכ"ט מרחשון בשנת תקע"ז לאביו הרה"ג ר' יעקב מעיר מיר זי"ע נכדו של רבינו אלחנן מברלין מבעלי התוספות זי"ע ומצד אמו הגיע יחוסו עד הגה"ק ר' מאיר אייזענשטאט בעל פנים מאירות זי"ע בן הגה"ק ר' יצחק אשכנזי זי"ע נין ונכד של הגה"ק ר' מאיר הכהן כ"ץ זי"ע אביו של הגה"ק בעל הש"ך זי"ע

רבינו היה הגאון הגדול שקס לילות כימים. ופ"א הרבעים פעם למדתי את הש"ס ושיעים פעם סדר קדשים, והוסיף ואמר: ניט געלערנט נור געהערעוועט. ועסק בתורה במסירת נפש ממש. מנהגו היה תדיר ללמוד בליל שבת בחדר האפל מסכת שבת בעל פה, וכל ימיו לא היו אלא תורה, מעולם לא מצאו יושב בטל וסח שיחה בטלה, ומי שלא ראה אותו שוקד על התורה לא ראה מימיו איש ממית את עצמו באהלה של תורה.

פעם התארח הגה"ק ר' יחיאל מיכל עפשטיין מנאווהאדרוק זי"ע אצל רבינו, עם גמר הסעודה בליל שבת המשיכו המסובים בשיחות חולין של תלמידי חכמים. אולם רבינו התחמק בינתיים מחדר האוכל ונכנס לחדר אחר שהיה בלתי מואר ולמד בעל פה מסכת שבת כדרכו בקודש. כשקאל על כגד השיב: שהוא נוהג כך מפני החשש שמא יטה לאור הנר, ואף הוסיף: יש לדעת בעל פה לפחות מסכת אחת או שתיים, שמא נתפסים למקום שאין שם ספרים ללמוד.(היא שיחתי)

למד ונתחנך בישיבת מיר עד שנעשה בר מצוה. וסיפר כאשר סיים רבינו לכתוב את ספרו העמק שאלה הזמין את הבחורים המבוגרים ואת קרוביו לסעודה. בתמצע הסעודה, שאל אותו אחד המשתתפים: למה רואה לערוך סעודה, וכי על סיום כתיבת ספר חידושים עושים סעודה? השיב רבינו בטוה טעם וספר: כאשר הייתי ילד בן שתיסעשרה שנה לא רציתי ללמוד, אבי שלח אותי למלמד אחד, ואח"כ למלמד שני ודבר לא הועיל: לא רציתי ללמוד. והנה יום אחד שומע אני איך אבי מדבר עם אמי במטבח ואומר לה בדאגה: מה נעשה עם נפתלי שלנו? אני מנסה כל מיני עצות והוא לא רוצה ללמוד. אולי צריך לעשות אותו בעל מלאכה? [אגב אביו היה סוחר ותלמיד חכם גדול] כששמעתי זאת, המשיך רבינו, הייתי נבעת כולי. ילד בעל מלאכה נחשב אז לבזיון גדול, רצתי מיד למטבח התחלתי לבכות ואמרתי: טאטי איך וועל שוין לערנען! ובאמת התחלתי ללמוד. עתה תארו לעצמכם, מה היה קורה אילו לא פרצתי אז בבכי והייתי ממשיך בדרכי ובאמת היו עושים אותי לבעל מלאכה? אמנם, ודאי שהייתי שומר מצוות, לא גונב ולא מרמה אף אחד; הייתי מתנהג כראוי לכל העל בית יהודי, הולך להתפלל בציבור שלוש פעמים ביום, ובין מנחה ומעריב הייתי שומע שיעור בחיי אדם ומשניות ואחרי מעריב משתתף בשיעור גמרא, וכך הייתי חי את החיים שלי, כבעל מלאכה ישר וטוב. ברם שאל רבינו: הכי היה עולה פעם בדעתי, שכאשר אבוא לעולם האמת ויטענו כלפי: אתה הייתי חייט, הלא יכולת לכתוב ספר על השאילתות? מה הייתי עונה על הטענה הזו? הלא מצדי יכול היה להיות קשה עד מאוד! עכשיו, שכן התחלתי ללמוד, ובאמת כתבתי ספר העמק שאלה על שאילתות, כלום לא אשמח? ולכן עושה אני סעודה בשמחה רבה, כי זכיתי שאוכל להשיב תשובה למעלה! (שאל אביך ויגדך)

וכשהגעו רבינו לגיל י"ד נשא להרבנית הצדקת מרת ריינה בתיה ע"ה בת הגה"ק ר' יצחק מוואלוזין הנקרא ר' איצל"ה זי"ע.

וסיפר אשר בעוד שהיה רבינו אברך לא פסק פומיה מגירסה והיה מנדד שינה מעניו, ועמד על רגליו על שבמה פעמים מצאו בחדרו כי נפל עם הספר אשר למד בו על הארץ וישן, ומספרים בני משפחתו: כי פעם אחת נסו לשים כר תחתיו, כדי שלא ישן על הארץ, ומיד קם כאדי והמשיך בלימודו ומאז כשהיה נופל הניחוהו לישון כך על הארץ(בני הגרי"א שפירא זצ"ל)

בשנת תרי"ג הכתר רבינו בתור ראש הישיבה וואלוזין. כט"ז שנה ישב רבינו בחדרו המיוחד לו ועשה לילות כימים בלמוד תורה, לא היה אוכל עם בני ביתו, פרט לשבתות וחגים(עץ חיים)

רבינו אהב את תלמידיו אהבת נפש, מעשה בתלמיד אחד שהיה שקדן נפלא. פ"א בהיכנס התלמיד לישיבה נפגע במסמר אשר בפתח הבית ונקרע בגדו על שנתגלה בשרו, התלמיד שהיה שקוע בתלמודו, לא הרגיש בזה, נכנס לבית הישיבה פתח גמרא והתחיל להתנדנד בהתלהבות של קדושה ולמודה בהתמדה כדרכו, וכל מה שהתנדנד יותר, נעשה הקרע יותר גדול והתגלה חלק מגופו. לגלגו עליו התלמידים מסיביב לו. כשרבינו הרגיש בזה, ניגש אליו, החליק בידו על התלמיד, ונגע את ידו למו פיו ונשק אותה, כדרך ירא ה' לנגוע את ספר התורה ביד ולנשקה. ואחר, פנה אל התלמידים המלגלגים ואמר להם: בני, איך שכתתם משנה מפורשת במסכת אבות(פרק ד' משנה ה) כל המכבד את התורה גופו מכובד על הבריות, גופו, גופו, גופו, ממש, קרא רבינו בקול גדול: הלא זה גוף קדוש, ספר תורה ממש.(ניצי זהב)

בשנת תרנ"ב נסגרה הישיבה והסיבה לזו שמסר נפשו שלא ללמוד שם לימודי חול שהיתה בפקדות המלכות. אך מזה חלה רבינו אשר לא עמד ממנה ונסע לעיר וואלשא, ובחודש מנחם אב בשנת תרנ"ג גברה חולשתו ותקפוהו חולייו, וביום רביעי פרשת ראה כ"ז מנחם אב היתה חולשתו הולכות ומתגברת משעה לשעה, אך הכרתו וצלילות דעתו לא עזבוהו עד הרגע האחרון. ביום ההוא צוה לבנו הגדול הגה"ק ר' חיים ברלין זי"ע את צוואתו האחרונה אשר יצוה את ביתו אחריו לשמור דרך ה', ואף הורו לבנו כילד לנהוג בהספדו, ובלשון זו אמר לו: יש גדולים שצוו לא להספידם, אך אתה בני ידעת דרכי העולם לאחוז דרכי חז"ל ומזקנים נתבונן, מצינו בגמרא שהאמוראים הקפדו על ההספד, החזיקו ענין ההספד איזה תועלת לנפש, ולמה זה נתחכם יותר מהם? אך זאת אגיד לך בני, ידעתיך לנאה דורש, ובלי ספק תשתדל לכבדני ולהרבות בהספדים, תדע שאם תבחר ללמוד איזה דפין גמרא תחת שעות ההספד, יהא לי מזה קורת רוח בעולם העליון הרבה יותר ממה שתבלה שעות ההם על מצות ההספד, על כן מוטב שלא תרבה בהספדים, רק לקצר בהם כפי ההכרח.(מרבילי תורה)

נסתלק לגנזי מרומים כ"ח מנחם אב בשנת תרנ"ג ומנו"כ בעיר וואלשא.

שאלו פעם את רבינו, למה הוא לומד משניות בעל פה? השיב: לאחר מאה ועשרים שנה אדלס בקבר, מקום חושך ואפלה, ואי אפשר שם לעיין בפנים, ואם אדע את המשניות בעל פה תוכל הנשמה ללמוד שם את המשנה (היא שיחתי)

נשאר אחריו בניו הקדושים הגה"ק ר' חיים זי"ע הגה"ק ר' יעקב זי"ע והגה"ק ר' מאיר זי"ע.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

סגולה רבינו זי"ע לרפואה:

מסופר שפעם חלתו זוגתו של רבינו וכבר המתינו מחוץ לחדר עם מנין ליציאת נשמה.באותה שעה שלח רבינו את הגה"ק ר' אהרן וואלקין זי"ע שיזמין בפניו את ראשי החברא קדישא, ושילם להם את כל הסכום העולה להוצאת קבורה ולוויה, תכריכים ושאר צרכי המת עד זיבולא בתרייצא, ואכן מיד נתרפאה מחוליה והייתה כאחד האדם. והסביר רבינו את פשר מעשיו: שהרי מזנותיו של אדם קצובים לו מרא השנה (ביצה ט"ז) וגם לבני החברא קדישא נקצב כמה ירוויחו בהסתלקותה, נמצא שאם אתפלל על רפואתה אולי אפסיד בזה אותם, ושמא משום כך לא יועילו התפילות להקימה ממיטת חליה, שכן זה חב לאחרינא, לכך סילקתי תחילה את דמיהם המגיע לחלקם, ואכן מיד לאחר מכן נתרפאה הרבנית כליל. (הגה"צ ר' א"א בירמן שליט"א)

כט אב תשמ"ב

רבי אליעזר זוסיא ב"ר ישראל אברהם זי"ע בעל נועם אליעזר מסקולען

רבינו הרה"ק רבי אליעזר זוסיא פארטוגאל מסקולען בעל נועם אליעזר ומייסד חסד לאברהם זי"ע נולד א' דראש חודש מרחשון בשנת תרנ"ח לאביו הרה"ק ר' ישראל אברהם אב"ד סקולען בעסאראביע זי"ע ולאמו הרבנית הצדיקת לאה רייזל בת הגה"ק ר' חיים שור אב"ד סלאפקאוויט פאדאליער זי"ע

רבינו היה לדיק גמור ותמים שכל מעשיו היה לשם שמים, גאון ובקי בש"ס ופוסקים. עסק בעניני הכלל החזיק וגילל יתומים ויתומות שהוריהם נהרגו עקה"ש ויסד את החסד לאברהם לפדיון שבויים וחינוך והלכת ילדי ישראל (מתוך נוסח מצבתו)

וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּאֵר שָׁבַע וַיֵּלֶךְ חָרָנָה. (פרשת ויצא כ"ח י') עלתה בדעתי הענייה לפרש על פי ההלכה המוסרית שמצות לריכות כוונה, והנה בא הכתוב לספר בשבח יעקב אבינו ע"ה שבכל תנועותיו כיון לשם שמים לשם מצוה, והנה יצחק אבינו ע"ה אמר לו הלשון קוס לך פדנה ארם קוס מכאן היינו תנועת ילילה, ולך הלאה פדנה ארם. וזה שהחשיבה תורה לכתוב ילילתו לבד והליתו לבד מרמז לזה שבילילתו כיון לקיים מצוות כיבוד אב ואם, וכן בהליכתו. (נועם אליעזר)

רבינו היה נאה דורש ונאה מקיים ודבר תורה זה הוא בבחינת "הוא היה אומר" דהיינו שמשך כל ימי חייו היה מתנהג בדרך זה שלא עשה שום מעשה בלי כוונה ומחשבה מיוחדת, דוגמא אחת ששמעתי על התנהגתו זה היה, שבילתו מבית הכבוד לא היה מכבה את האור שדלק על לאחר שילא משם, ואז בעמדו מחוץ לחדר היה מושיט את ידו לפנים ומכבה את האור. פעם שאל אותו אחד מבני ביתו לפשר הנהגתו המוזרה הזאת, ואמאי אינה מכבה את האור בעודו בתוך החדר שזה הרבה יותר קל מכשהוא עומד בחוץ? ענה לו רבינו: שטעם הדבר הוא כי כשמכבים את האור הדולק בלי שום מטרה, מכוונים לקיים את מצוות בל תשחית ושהתורה חסה על ממונם של ישראל, והיות שזהו כוונת הכיבוי הרי זה כעין מעשה מצוה, ולכן אין בדלוני לעשות את זה בעודי נמצא בבית הכבוד שהוא מקום טומאה וזהו הסיבה שרק אחר ילילתו משם אני מכניס ידי ומכבה את האור כדלון הש"ית. (פניני תורה וחסידות)

הביא בשו"ת תשובות והנהגות ששמע בשם רבינו שהדפיס מזהרה שלא ללמוד לחוץ בשבת קודש על שינקר בין שיניו שלא ייאמר שום שייני מאכל כלל, שרמוי לחוש להוצאת שבת.

ובשו"ת מנחת יצחק (חלק ו' סימן ט"ו אות ב') נשאל מרבינו במה שיש שנוהגים שקודם שעושין מיס שופכין מעט מהכלי, (מקור הדבר הוא בגמרא מסכת חולין ק"ה ע"ב) אם שרי לעשות כן בשבת דהוי כבורר פסולת מתוך האוכל? והשיב לו הגה"ק ר"יצחק יעקב וויים גאב"ד ירושלים העדה החרדית בעל מנחת יצחק זי"ע: דלא מבעיא לדעת השו"ע הרב דאינו בורר פסולת מתוך האוכל, [שכתב: אם נפל זבוב או אבר פסולת לכוס, יטהו ויפפוך על שיפול הפסולת מתוכו, שכיון שנפילת הפסולת לחוץ הוא על ידי שאוחז בידו הכוס עם המשקה שבתוכו ומטהו בידו הרי זה נקרא בורר אוכל מתוך פסולת, ומותר כדי לשתות מיד עכ"ל] אלא אפילו בלא זה אינו בורר, דבורר שייך היכי דהאוכל והפסולת ניכר במקומו, וכשבורר רולה בוקה בבריכת אותו חלק הניכר במקומו, אבל כה"ג שאין להבורר יציעה איזה חלק הוי מיס הרעיס, רק שנשפך תלינו שזה שנשפך הוי מיס הרעיס זה לא הוי בורר.

נסתלק לגנזי מרומים כ"ט מנחם אב בשנת תשמ"ב ומנחתו כבוד בבית החיים וויסניץ מאנסי

נשאר אחריו בנו וממלא מקומו הרה"ק רבי ישראל אברהם פארטוגאל כ"ק אדמו"ר מסקולען זצ"ל

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

כמה ממנהגי רבינו

נהג רבינו ללמוד דברי קדושת לוי בפרשת יתרו בעת תגלחת השערות לילד בן ג': דה"ה ונמצא לפי דברינו הנ"ל. (נטעי גבריאל)

יבואר שימי הספירה הם בחינות לבוש כי מוחין דקטנות הם לבוש למוחין דגדלות כנ"ל ומזה הטעם אסור לגלח השערות בימים ההם כי השערות הם גם כן בחינת לבוש כידוע, וכשמגיע יום המובחר אזי אנו זוכין למוחין דגדלות ואזוי הוסר הלבוש ומסירין אנן גם כן השערות לכן אנו מוזהרין להזהיר גדולים על הקטנים שלא לגדל שער שלהם הנקרא בייא האר כי יהיו חס ושלום דבוקים בבחינת זו של השערות ויהיו להם יניקה ממקום המטונף הנ"ל לכן מי שבשם ישראל יכונה יהיה זהיר במאוד שלא לגדל שער של התינוקת שלהם ולעשות להם בייא האר ח"ו שלא להדביק אותם הסטרא ההיא ח"ו רק להסיר מהם ע"י מוקדם בכדי שיהיו דבוקים לסטרא דקדושה ויטיב לו בזה השם יתברך יפתח לנו ולכל ישראל שערי תורה שערי קדושה שערי טוהר. (קטע מספר קדושת לוי)

רבינו היה נוהג לספר בכל שנה בליל ראשון חג הסוכות מעשה זו: הרה"ק רבי ארון קליוואנער זי"ע (היה מגיד משרים בעיר קליוואן והיה מתלמידי מרן הבעש"ט זי"ע. ובספר אור צדיקים (עמוד ו') מהמגיד מנאדבורנא זי"ע בעל צמח ה' לצבי כתיב עליו: המכונה בפי כל בשם "ארון קודש") נכנס פעם בליל ראשון של חג הסוכות, ושהה ולא עמד לעשות קידוש, וניכר היה על פניו שלבו נשבר בקרבו מאוד, ולאחר זמן מה עמד וקידש בצהלה ורנה. כששאלו תלמידיו על פשר הדבר, גילה להם סיבת הדבר. כשהגעתי להסוכה ראיתי שאין אברהם אבינו נמצא אצלי, ולבי נשבר מאוד בקרבי, כי הרי אברהם אבינו הוא אורח ואושפיזא אצל כל אחד ולמה לא אזכה גם אנכי שיהיה אושפיזא ואורח שלי, והתחלתי לפשפש בכל מעשי ולבדוק בחורין ובסדקין לדעת מה זה ועל מה זה, ולא מצאתי שום דבר שיגרום לזה.. עד שגילו לי מן השמים שסיבת הדבר הוא, היות ומדתו של אברהם אבינו ע"ה הוא מדת החסד, ולא הבאתי שום עני שיסעוד אצלי, לכן לא בא אברהם אבינו. ואמרתי להמליץ על זה. רבונו של עולם, איך בין נישט א קליינער ארעמאן, כי הרה"ק ר' ארון היה עני מרוד מאד, ומיד שאמרתי מליצה זו, הגיע אברהם אבינו ע"ה לתוך הסוכה, ועמדתי לעשות קידוש. (זכות אבות)

וכמו כן נהג רבינו לספר מעשה זו בכל שנה ושנה בליל שמיני עצרת: פעם נסע איש חסיד אחד להרה"ק ר' יעקב יצחק הלוי הורוויץ בעל החוזה מלובלין זי"ע על הימים נוראים, וכשעבר ליתן שלום להחוזה מלובלין, אמר לו החוזה שיסע חזרה לביתו. חשב האיש בדעתו אולי לא הבין כוונת רבו, והחליט להתראות עוד פעם בפני הרבי, ואם יאמר לו הרבי שנית שישוב לביתו אז יבין שזהו רצון הרבי. ואכן בא שוב לפני רבו, ואל לו החוזה: ביסט נאך אלץ דא? ומשראה החסיד שרצון הרבי הוא שיסע הביתה, נתמלא בצער ובלית ברירה שם דרכו לשוב אל ביתו. בדרך נטה אורח ללון בבית קרעטשמע אחת, ופגע באחוזת מרעים חסידים אשר שמו פניהם לנסוע להרבי מלובלין, ושתו לחיים ורקדו בשמחה גדולה, ונצטרף החסיד לריקודם, ומששמח שמחה גדולה חחעצוהו החסידים לחזור להרבי, ועשה כדבריהם. משראהו הרבי מלובלין שמח עמו מאוד, ואמר: וואס חסידים קענען מיט זייער שמחה קען נישט א פועל ישועות, ואמר פשר הדבר אשה היה לפניו, כי ראה על החסיד הזה שנגזר עליו למות ר"ל ולכן שלחוהו מעל פניו, כי לא רצה שיושבת שמחת יום טוב אם ימות כאן, אבל השמחה גרם שקרע הגזר דין אחר חיתום, וזכה לחיים ארוכים. והיה מסיים רבינו: זהו הענין של שמחת תורה, שאחרי כל העבודה של הימים נוראים ואחרי שיצאו כבר הפתקאות והחתימות, אנו שמחים בשמחת התורה, כך שאפילו אם לא יצא ח"ו לטובה, אפשר להפך הכל לטובה ולברכה על ידי כח השמחה. (הרה"ג ר' יוסף חיים גרינוואלד שליט"א בשם כ"ק אדמו"ר מסקולען שליט"א)

מספרי רבינו

ספר הרה"ח ר' צבי סיגעל: שרבינו סיפר לו ששמע מאביו זי"ע שבימי הרה"ק רבי מרדכי שרגא מהוסיאטין זי"ע היה עשיר אחד קמצן מאוד ולא נתן אפילו פרוטה לשום איש. פעם אחת נכנס לביתו איש עני אחד שהיה רעב מאוד וביקש מהמשרתים שיתנו לו דבר מה לאכול, ואמרו לו: וכי אין אתה יודע שהבעל הבית שלנו אינו נותן כלום? ביני לביני נכנס הבעל הבית וכשראה עני בביתו, אחזו בידו ורצה להשליכו לחוץ, ומגודל הרעבון נפל העני רח"ל ונסתלק. אז נתמלא בעל הבית פחד ורעדה, ומוגדל הפחד נפל גם כן על הארץ ונרדם, חלם והוא בעולם העליון ועומד לפני בית דין של מעלה. ביני לביני שמע שאומרים שהרה"ק מהוסיאטין נכנס, הרה"ק נכנס ונתיישב על מקומו והתחיל לצעוק עליו, מה עשית, נגזר עליך שתסתלק מן העולם, והוא בכה והתחנן על נפשו שישאר בחיים, והבטיח שיפרנס את האלמנה. אמנם הרה"ק אמר לו: לא ! נפש תחת נפש, והוא המשיך לבכות ולהתחנן שישאר בחיים, עד שלבסוף נעתר הרה"ק לבקשתו, אבל בתנאי שישנה את דרכו ומכאן ואילך יקיים מצות נתינת צדקה כראוי. תיכף כשנתעורר משנתו החליט בדעתו לנסוע להרה"ק מהוסיאטין שהיה במרחק רב משם, ונסע מעיר לעיר ובכל מקום שהגיע שאל על עיר הוסיאטין, עד שלבסוף הגיע להוסיאטין ושאל איפה גר הרבי, כשהגיע שמה אמר שרוצה ליכנס להרבי, אמרו לו הגבאים שאי אפשר ליכנס תיכף, בכל אופן לבסוף הרשוהו ליכנס, תיכף כשנכנס ניכר בהרה"ק שהוא הוא הצדיק שראה אותו בעולם העליון, ונתעלף על אתר. כשנתעורר מעלפונו חזר הרה"ק בדיוק על כל שאמר לו בעולם העליון. (שיח זקנים)

עס האט מיר דערציילט א איד וואס זיין שווער האט זייער געליטן פון הארץ ווייטאג (טשעסט פיין) און מ'האט אים געדארפט אריינפירן אין שפיטאל, אבער דארט האט זיך דער מצב כסדר פארערגערט ווי ער האט ווייטער געליטן זייער שווערע יסורים ה"י, און עס האט אויסגעזעהן ווי עס איז עק וועלט און עס איז ממש מסוכן ר"ל . זעהנדיג דעם ביטערן מצב האט ער גערופן מזכיר זיין ביים סקולענער רבי'ן און דערציילט דעם שווערן מצב . דער רבי האט אויסגעהערט די הזכרה זייער רוהיג, און ער האט זיך אנגערופן "ס'איז מקובל צו דערציילען לרפואה די מעשה אז דער הייליגער רבי ר' זושא ז"ל איז אמאל זייער נישט געזונט געווען, און דער שפאלער זיידע ז"ל איז אים געקומען מבקר חולה זיין האט ער געזאגט 'רבונו של עולם, פארוואס דער רבי ר' זושא, א צדיק, א עובד ה', א בעל חסד, ער דארף ליידן יסורים, אין אניפאלי איז דא זיבן הונדערט גוים זאל דאס אויסגיין אויף זיי" ... און דער רבי ר' זושא האט געהאט א רפואה שלימה. דערציילט ווייטער דער איד "ווי נאר דער סקולענער רבי ענדיגט דערציילען די מעשה און איך האב אראפגעלייגט דעם טעלעפאן, איז געווארן א בהלה אין שפיטאל, דער גוי וואס איז געלעגען אין איין צימער מיטן איד האט זיין מצב אנגעהויבן צו ווערן ארגער און ארגער און ביז א קורצע צייט איז ער אויסגעגאנגען און פון די אנדערע זייט האט זיך דער מצב פונעם איד פארבעסערט פון מינוט צו מינוט ביז ווען ער איז אהיימגעגאנגען בבריאות השלימות. (בשם הרה"ח ר' חיים הערש אפפעל הי"ו – זקניך ויאמרו לך)

מתורתו של רבינו

בקשתינו בכל יום: אל תביאני לא לידי חטא ולא לידי עון, ולא לידי נסיון, ולא לידי בזיון. דאף אם יעמוד בנסיון הרי יבא לו נסיון גדול של גאווה ויצטרך לבא לידי בזיון, ולזה מבקשים שלא יבא לידי נסיון וממלא לא יצטרך לבא לידי בזיון.

רבינו הגה"ק רבי שמואל סאלאנט אב"ד ירושלים זי"ע נולד ב' שבט תקע"ו בוולקוניק ביאליסטאק לאביו הגה"ק ר' צבי הירש רב בליטא זי"ע

רבינו הי' גאון וצדיק וחכימא דיהודאה ולחם מלחמת מצוה נגד בעלי רוח הזמן רוח החפצים, והכריז איסור על כמה ספרי מסיתים ומליצים שהוציאו בירושלים, ובכל כחו עזר ליסד כולל ווילנא והלך בשליחות עדת האשכנזים בכל תפוצת ישראל לקבץ תמיכה להילמים לומדי תורה באה"ק ועלתה בידו לקבץ הון רב לתמיכתם, הי' עניו גדול קדוש וטהור שלא נהנה מן העולם הזה כלום וכל בית דירתו וכל מה שהי' לו הקדיש לת"ת.

רבינו למד בישיבת וואלוזין, ופ"א סיפר רבינו באחד השיחים, כי בעת למדו שם נתקשו תלמידי הישיבה בהבנת קטע תמוה בנמוקי יוסף, ונלאו חכמי לב להבין את הענין לאשורו, יצא רבינו בבית המדרש לילה תמים ולא נתן שינה לעיניו עד שהצליח ליישוב את הקושיא. הגה"ק ר' צבי פסח פראנק זי"ע בשמעו זאת, הקדיש אף הוא לילה שלם לעיון בקושיא זאת, ולאחרת בבקר התיצב לפני רבינו והציע לפניו את הסברת הסוגיא לדעתו, היה זה בדיוק כפי שתירץ רבינו בצעירותיו (הר המו"ר).

רבינו חלה זמן קצר לאחר חתנתו במחלת ריאות, והרופאים יעצו לו לעבור לגור במקום חם יותר, כמו איטליה. ורבינו החליט שאם עליו לעבור דירה למקום חם מוטב שיעלה לארץ ישראל,

בשנת ת"ר כשהגיעה לארץ ישראל, קיבלה דירה בחצר חורבת ר' יהודה החסיד. בדירה זעירה זו, בה החצון היחיד היה בדלת, ושם התגורר רבינו במשך נ"ב שנים, ובה קיבל שואלים מהעם וגדולי תורה, יסד התלמוד תורה חיי עולם, וישיבת עץ חיים.

סיפר הגה"ק ר' משה אהרן שטערען זי"ע: מעשה בגביר תומך ידוע במוסדות ירושלים, שבא לבקר בארץ ישראל, וגבאי המוסדות ליוהו והראו לו את עץ חיים ואת בית החולים ביקור חולים ומוסדות הצדקה והכוללים, בגמר הביקור הביאוהו לבית רבינו רבה של ירושלים, ורבינו יצא עמו ושוחח עמו. תוך כדי שיחה נכנס אברך צנוע ובא לשאול את רבינו שאלה בהלכה, מיד הפסיק רבינו לדבר עם האורח הנדיב ויצא ושוחח באריכה עם האברך הצנוע. הגביר נפגע מאד מייחסו של רבינו, ועזב את הבית בכעס גדול. הגבאים ניסו להרגיעו אל ללא הועיל, החליטו ביניהם הגבאים להראות לגביר את חיי האברך הצנוע, ואמרו לגביר: אחרי שתראה מי הוא האברך אולי תשנה את דעתך. לעת ערב הגיעו לחצון בית האברך שהיה גר בצרתף שחצי קומת הדירה היה בתוך האדמה וחצי השני היה מעל האדמה, וראו איך יושבים סביב השלחן האברך עם שבעת בניו ואוכלים לחם עם קצת שמן, אח"כ מזג להם כוס חצב שרק שליש מהכוס הכיל חצב. בגמר האוכל נטלו סידורים וברכו ברכת המזון בקול ושירה כולם כאחד, ולאחר מכן נטלו כולם ספר זה גמרא זה חומש וזה משניות והילד הקטן נטל דף שיש בו צורת האותיות, ויצאו ביניהם ולמדו, לאט לאט נרדם הילד הקטן על הדף, אז אביו נטלו והשכיבו על המיטה פשט את בגדיו וכיסהו במעטה קל של צמר, כך היה בערך שעה על שכולם נרדמו ואז יצא האברך עם הגמרא והמשיך ללמוד. לגביר לא היה כח לעמוד זמן רב והלך לבית מלונו, לאחר שלש שעות שוב חזרו אליו הגבאים ואמרו לו: בא וראה את האברך, וראה איך יושב על הרצפה ומזיל דמעות ועורך תיקון חצות, הגביר התרגש מאד ואמר: עכשיו אני מבין את הרבי שמואל: אברך כמותו ודאי שחשוב ממני פי כמה וכמה. למחר חזר הגביר לבית רבינו וביקש לפייסו, ואמר: אני מוכן לתת לאברך פרנסה בשפע לכל ימיו! שלח רבינו ומיד קרא לאברך, אמר האברך: ב"ה לא חסר לי כלום יש לי בית יש לי לחם ושמן, ומה לי לדרה הזאת של עשירות אשר תמנע ממני מלעבוד את ה' מתוך דעה צלולה(המשגיח דקמניץ)

פעם אחת בא לרבינו שני בעלי דין, וזיכה את אחד מהם וחייב את השני כדין התורה. וזה שנתחייב בדין, כעס ורגז על רבינו, ואמר: הרב חייבני, אני אנקום בו ואשבור כל הזכוכיות של חלונות ביתו, השיב לו רבינו: ומה אתה מדמה בדעתך, שאני אשב בעת כזאת בידים ריקניות!! האיש נבהל קצת מתשובתו החריפה של רבינו אליו, ואמר: וכי מה יכול רבינו לעשות? אמר לו רבינו: אני לא אשב ואדום, אלא אקרא לבעל מלאכה ויתקן את כל הזכוכיות ששברת.

סיפר רבינו שפ"א הי' לו כאב ויסורים קשים בידו השמאלית והי' כבר לכמה רופאים ולא מצא שום תרופה לזה, ונסע לצבוד לרופא מומחה, ושמע כי הרה"ק ר' שלום רוקח השר שלום מבעלזא זי"ע הוא פועל ישועות, נסע אצלו, עש"ק קיבל הרה"ק השר שלום זי"ע שלום מכל האורחים שבאו על שבת קודש לחק רבינו גם כן את עצמו לקבל ידו ולהזכיר את עצמו והנה נשתומם כי במקום שהי' להר"ר מבעלזא זי"ע לקבל את ידו ימינו, תפש אותו בידו השמאלית ובמקום שהי' לו כאב קשה כל כך, ועצק רבינו בקול גדול, והשיב לו הה"ק השר שלום זי"ע בזה"ל: אני יודע הכל, ותומ"י סר המיחוש לגמרי.

פ"א היכן את עצמו הרה"ק מרדכי לידער זי"ע כשכבר היה חלוש לנסוע לחוץ לארץ לעיר וואַרשא אל הרה"ק ר' שמואל בעל דברי שמואל מסלאנים זי"ע, ונכנס לרבינו להפרד ממנו, שאל אותו רבינו הלא כבודו חלוש, איר האט נישט דא גענוג צדיקים וואס איר קענט זיך ביי זיי דערהאלטען? ענה הר"ר מרדכי: מצינו בגמרא מסכת סוטה, משמת רבי מאיר בטלו מושלי משלים, וכה מונה כל פעם משמת וכ"ו בטלה וכ"ו משמת רבן גמליאל הזקן בטל כבוד התורה ומתה טהרה ופרישות, לכאורה קשה למה אומר הגמרא אצל כל אחד משמת, בטלה, ולגבי טהרה ופרישות אמר הלשון מתה טהרה ופרישות? אך הכוונה בזה, בטלה היינו שכלל אינו בנמצא יותר, מה שאין כן מתה היינו שעדיין נמצא טהרה ופרישות נאר ס'איז א געשטאָרבענע טהרה ופרישות. איך זוך א לעבעדיגע טהרה ופרישות. אמר לו רבינו: אם כן אספר לכם עובדא מרבכם הרה"ק ר' אברהם מסלונים בעל יסוד העבודה זי"ע, הנה כשהיסוד העבודה עליון לא היה רבי בחיי רבו הרה"ק ר' משה מקובלין זי"ע, היה ראש ישיבה בסלאנים, נסעתי פעם דרך סלאנים ועברתי דרך הישיבה, שמעתי קול תורה יוצא משם ונכנסתי לישיבה, והקשיתי להם קושיא חזקה, חיפשו תירוץ ולא יכלו למצוא תירוץ להקושיא, היסוד העבודה לא היה אז בישיבה, הלכתי בלב והתישבתי, לאחר זמן קצר הגיע היסוד העבודה, וראה שהתלמידים מתפלפלים ביניהם, שאל אותם מה קרה? וסיפרו לו שבא אברך אחד, והקשה קושיא חזקה, ומתפלפלים בהקושיא, למד היסוד העבודה בפניהם את דברי הגמרא באופן שלמפרע לא היה קשה כלום. וסיים רבינו: אייער רבי איז געווען א גאון און א צדיק. ולא רצה שיהא לי חלישות הדעת (הגם שרבינו עליון היה אברך) האט ער צריך אויפגעבויט די קשיא און ער האט געזאגט א תירוץ בכדי שלא יהיה לי חלישות הדעת.

הר הזיתים מנו"כ של רבינו זי"ע

נסתלק לגנזי מרומים בגיל ל"ג שנים כ"ט מנחם אב בשנת תרס"ט ערב רא"ש חודש אלול ומנ"כ בהר הזיתים בחלקת הפרושים.

מתורתו של רבינו זי"ע

אחת שאלתי מאת ה' אותה אבקש שבתי בבית ה' (תהילים). שאדם אינו יודע מה לבקש, כי מה שנראה לו שהוא טוב לו שמה הוא להיפך, וזהו שאמר" אחת שאלתי מאת ה' אותה אבקש שבתי בבית הי', שזו בקשה נכונה, אבל דבר אחר איני יודע בעצמי אם לבקש אותו ואם לאו.

רבינו הרה"ק ר' מנחם מענדל רובין מגלאגוב זיע"א נולד בשנת תקס"ו לפ"ק לאביו הרה"ק ר' אשר ישעי' מראפשיץ בעל אור ישע זיע"א ולאמו הרבנית הצדיקת מרת רייצא ע"ה בת הרה"ק ר' נפתלי צבי מראפשיץ זיע"א

רבינו נתחנך על ברכי זקינו הרה"ק ר' נפתלי צבי מראפשיץ זיע"א שחיבבו עד למאוד.

בהגיעו לפרקו נשא את זו' הרבנית הצדיקת מרת חוה אסתר בת הרה"ק ר' מאיר (ב"ר שמואל) הלוי ראטטענבערג זיע"א בעל אור לשמים מאפטא. אחר חתונתו נשאר רבינו לגור בכל חותנו באפטא עד שנת תר"ה כאשר במשך השנים יונק רבות מחותנו זיע"א שמילא אותו ברוח אלקים, עם פטירת חותנו הועיא לאור עולם את ספרו של חותנו אור לשמים, כאשר מעטרו בהסכמה נפלאה.

בשנת תר"ה נתקבל רבינו לאב"ד גלאגוב, שם ניהל את רבנותו ביד רמה ותקיפה, והיה רועה נאמן לעדתו. גם בשנים שכבר היה גדול בעצמו, נשאר מקושר בקשר אמיץ עם אביו הגדול, והיה מרבה לנסוע אליו תמיד, בפרט היה נוסע בכל רגש חודש לשהות בכל אביו לשהוד מבאר תורתו.

כמו"כ התנהג רבינו באדמורו"ת והיה מהצדיקים המפורסמים בדורו, צדיקי דורו חיבבוהו עד למאוד, כפי שחזינן ממכתבו של מחותנו הרה"ק מצאנז זיע"א אליו, אשר כותב אליו תוארים מפלגים, בזה"ל: שלום ויעש רב, לידידי מחותני הרב המאור הגדול, החסיד המפורסם בוגינא קדישא בנש"ק, ककש"ת מו"ה וכו',

כמו"כ כותב אליו ידידו וריעו הרה"ק ר' זאב וואלף מפשעווארסק זיע"א, בזה"ל: לכבוד ידיד נפשי הרב הגדול החריף נר ישראל עמוד הימיני, שלשלת היוחסין מ' מנחם מענדל נ"י וכו'.

רבינו החזיר נשמתו הטהורה ליוצרו ביום כ' אב תרל"ג, ומנו"כ בעיר רבנותו גלאגוב.

דברי תורתו, הובאו לדפוס בספר "לשון לדיק"

זרעו אחריו, בניו: הרה"ק ר' יעקב יוסף מגלאגוב זיע"א, הרה"ק ר' מאיר מגלאגוב זיע"א, הרה"ק ר' אשר ישעי' מסטאשוב זיע"א, והרה"ק ר' יהושע מחירוב זיע"א

חתנו: לוקח בת רבינו האה"ח מרת לפורה ע"ה, ה"ה הרה"ק ר' יוסף זאב הלברשטאם מקשאנוב זיע"א בן הרה"ק ר' דוד משה זיע"א מקשאנוב.

גם הרה"ק ר' יוסף דוד מסאסוב זיע"א בא בברית האירוסין עם בת של רבינו, שנפטרה קודם הנישואין ע"ה.